

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
1330**

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ
(πρώην τμηματάρχου τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως)

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΔΙΑ ΤΟΥΣ ΜΑΘΗΤΑΣ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

ΕΓΚΡΙΘΕΝ

Ἐν τῷ διαγωνισμῷ τῶν διδακτικῶν βιβλίων ἐπὶ πενταετίᾳ.

«Ἡ τὰν ἡ ἐπὶ τᾶς»

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ

46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ 46 — (Μέγαρον Ἀρσακείου)

1915

Ψηφιοποιήθηκε από τον οπίστημα της Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ
ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ
ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΩΝ ΤΗΣ Ε' ΤΑΞΕΩΣ
ΤΩΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΕΓΚΡΙΘΕΝ ΔΙΑ ΤΗΝ ΠΕΝΤΑΕΤΙΑΝ 1905—1910

ΥΠΟ^{της}
ΙΩΑΝΝΟΥ Κ. ΚΟΦΙΝΙΩΤΟΥ
(πρώην τμηματάρχου τῆς μέσης καὶ ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως)

ΚΡΙΣΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑΣ

"Ἡ τε ὄλη καὶ ἡ γλῶσσα τοῦ βιβλίου εἶνε ἀνάλογος τῆς πνευματικῆς ἀγαπτύξεως τῶν παῖδων,
διὸ ὡς τὸ βιβλίον προωθεῖται.

155

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΝ ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΣΙΔΕΡΗ
46 ΟΔΟΣ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΜΕΓΑΡΟΝ ΑΡΣΑΚΕΙΟΥ
1915

ΟΟΖ
ΚΛΣ
Σ-2Α
1330

ΑΡΙΘ. { Πρωτ. 10307
Διεκπ. 8487

Ἐν Ἀθήναις τῇ 3 Ιουλίου 1905.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. Ιω. Καφενεώτην

Ἐχοντες ὑπ' ὄψιν τὸν Νόμον ,ΒΤΓ' τῆς 12ης Ιουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Β. Διάταγμα τῆς 28ης Ὁκτωβρίου ἴδιου ἔτους, τὰς προκηρύξεις περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς Δημοτικῆς Ἐκπαίδευσεως καὶ τὴν ἔκθεσιν τῆς οἰκείας ἐπιτροπείας, δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὸ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθὲν **Ἀναγνωστικάρειον**, ὅπως εἰσαχθῇ ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦ σχολικοῦ ἔτους, ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς **Ε' τάξεως** τῶν δημοτικῶν σχολείων, δημοσίων, δημοσυντηρήτων καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δέ, ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου κλπ. ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς ἐπιτροπείας ἀναγραφομένας παρατηρήσεις.

‘Ο ὑπουργός
Α. ΚΑΛΛΙΦΡΟΝΑΣ

Στέφ. Μ. Παρέσης

ΤΥΠΟΙΣ "ΑΥΓΗΣ", ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ Α. ΠΑΠΑΣΠΥΡΟΥ

ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑΡΙΟΝ

•Η ὄρασις τῆς ψυχῆς.

Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ σχολείου ὁ μὲν Κωνσταντῖνος, υἱὸς πτωχοῦ ὀπλοποιοῦ, διεκρίνετο διὰ τὴν φιλομάθειαν καὶ ἀκριτικὴν ἐπιμέλειαν, ὁ δὲ Ἐθναγάσιος, υἱὸς ἑνὸς τῶν προύχόντων τῆς κωμοπόλεως, διεκρίνετο διὰ τὴν πρόστιαν γράμματα ἀποστροφὴν, καὶ διὰ τὴν ἀκριτικὴν ἀμέλειαν περὶ τὰ μαθήματα.

Πολλάκις οἱ διδάσκαλοι συνεβούλευσαν, ἐπέπληγκαν καὶ ἐτιμώρησαν τὸν Ἐθναγάσιον, ἀλλὰ τὰ πάντα ἀπέβησαν μάταια. Οἱ γονεῖς, συγκινησθενόμενοι τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευτίας, δὲν ἔπιαυον προτρέποντες τὸν υἱὸν εἰς τὴν σπουδὴν καὶ τὴν μάθησιν, ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ Ἐθναγάσιος ἐξηκολούθει νὰ ἀμελῇ.

Οἱ διδάσκαλοι ἀπελπίσαντες, προέτειναν ἐπὶ τέλους εἰς τὸν Γεροστάθην τὴν ἐκ τοῦ σχολείου ἀποπομπὴν τοῦ ἀμελοῦς Ἐθναγάσιου, διότι καὶ αὐτὸς δὲν ὠφελεῖτο, διὰ τοῦ κακοῦ δὲ παραδείγματος ἡδύγκτο καὶ ἄλλους ἐκ τῶν μαθητῶν νὰ βλάψῃ, διότι δυστυχῶς οἱ ἀπειροι νέοι εὔκολώτερον μιμοῦνται τὰ κακὰ ἢ τὰ καλὰ παραδείγματα.

‘Αλλ’ ὁ ἀγαθὸς Γεροστάθης δὲν εἶχεν εἰσέτι ἀπελπίσει.

«Ἀπαιτεῖται, ἔλεγεν, ἐπιμονὴ καὶ σταθερὰ θέλησις πρὸς ἐπιτυχίαν ἔργου τυρὸς ἀγαθοῦ». «Ἐργον δὲ ἀγαθὸν καὶ φιλάνθρωπον ἔθεωρει νὰ σώσῃ τὸν νέον Ἐθναγάσιον ἀπὸ τὰ δεινὰ τῆς ἀπαιδευτίας, καὶ ἀπὸ τοὺς κινδύνους τοὺς ὅποίους διατρέχουσιν, ὅσοι, στερούμενοι τὸ σωτήριον φῶς τῆς μαθήσεως, κυλίονται ἐντὸς τοῦ σκότους τῆς ἀμαθείας.

Πρὸν λοιπὸν παραδεχθῆ ὁ Γεροστάθης τὴν περὶ ἀποπομπῆς τοῦ Ἀθανασίου πρότασιν ηθέλησε νὰ ἐπιχειρήσῃ τὴν συμφιλίωσιν αὐτοῦ μετὰ τῶν γραμμάτων κατὰ τὸν ἔξης τρόπον.

Αἱ εἰκονογραφέαι.

Προσεκάλεσεν ὁ Γεροστάθης Κυριακὴν τινὰ ὄλους τοὺς μαθητὰς τοῦ σχολείου εἰς τὴν οἰκίαν ἣν δεῖξῃ εἰκονογραφίας ὡραίας, τὰς ὄποιας κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας εἶχε λάβει ἐκ Τεργέστης.

Πάντες προθύμως ἔτρεξαν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ γέροντος· ἐκ τῶν πρώτων δὲ ἦτο καὶ ὁ Ἀθανάσιος, ὃστις ἐγχρησίσθη ἀκούσας ὅτι κι εἰκονογραφίαι ἥσκαι καὶ διασκεδαστικαί.

Ἄφοῦ ἐκάθισκεν ἔπαντες περὶ τὴν μεγάλην τράπεζαν τοῦ γέροντος, ἤρχισε νὰ δεικνύῃ περιέργους τῷ ὅντι εἰκόνας ἀνθρώπων ἀγρίων, διαφόρων εἰδῶν καὶ χρωμάτων τῆς Ἀφρικῆς, τῆς Ἀμερικῆς καὶ τῆς Αὐστραλίας. Ὁ Ἀθανάσιος ἤρωτησε τότε «ποῦ εἴνε ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία». Ὁ δὲ Γεροστάθης ἀπήντησεν· «Ἡ Ἀφρικὴ, ἡ Ἀμερικὴ καὶ ἡ Αὐστραλία εἴνε μέρη μεγάλα τῆς γῆς, τῶν δποίων καὶ τὸν κατοίκους καὶ τὰ προϊόντα, καὶ τὸ κλῆμα καὶ τὸν ποταμοὺς, καὶ τὰ δρῦ, καὶ τὰς πόλεις θὰ μάθης, ἐὰν σπουδάσῃς τὸ ὕδαιον καὶ τερπνὸν μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

«Ἀλλ’ οἱ ἄγριοι οὗτοι, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, δεικνύων τὰς εἰκόνας πρὸς τὸν Ἀθανάσιον, οὕτε τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας, οὕτε ἄλλο τι μάθημα σπουδάζουσιν, ὅντες δὲ ὄλως ἀγράμματοι καὶ ἀλαίδευτοι, οὕτε γνώσεις ὠφελίμους ἔχουσιν, οὕτε ἥθη καλά, οὕτε πολιτισμὸν, οὕτε εὐτυχίαν, καὶ δι’ αὐτὸν δρομάζονται ἄγριοι, δλίγον διαφέροντες ἀπὸ τὰ ἄγρια ζῷα. Καὶ ἡμεῖς, φύλε Ἀθανάσιε, θὰ εἴμεθα ἄγριοι ὡς αὐτοί, καὶ ὡς τὰ ἄγρια ζῷα, ἐὰν δὲν εἴχομεν βιβλία, διδασκάλους, σχολεῖα, διὰ τῶν ὄποίων καὶ τὸν νοῦν φωτίζομεν, καὶ τὴν καρδίαν ἐξημερώνομεν, καὶ τὸν βίον οὕτω πλούτιζομεν καὶ ἐξενγενίζομεν».

Μετὰ τὰς εἰκόνας ταύτας ἔδειξεν ὁ γέρων εἰκονογραφίας διαφόρων μεταλλείων, καὶ εἰκόνας κεχρωματισμένας διαφόρων μετάλ-

λων καὶ ἄλλων προϊόντων, τὰ ὅποιαί οἱ ἀνθρώποι ἔξαγουσιν ἀπὸ τὰ σπλάγχνα τῆς γῆς εἶπε δέ, «περὶ ὅλων αὐτῶν πραγματεύεται ἡ Ὁρυκτολογία, μάθημα διδακτικώτατον καὶ τεοπνότατον».

Μεταξὺ τῶν εἰκονογραφιῶν τούτων ὑπῆρχε μία, παριστάνουσα ἀνθρώπωρα ρυχεῖον, ἐκ τοῦ ὅποιου ἔζηγοντο ἀνθράκες μεταλλικοί. Πλησίου δὲ αὐτῆς εἴδον καὶ ἄλλην, παριστάνουσαν τοποθεσίαν τινὰ εἰς τὴν Βρασιλίαν τῆς Ἀμερικῆς, διοι διάφοροι μηδὲροι ἐφάνυντο καταγινόμενοι πρὸς εὔρεσιν ἀδαμάντων.

Ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν εἰκόνων λαβὼν ἀφορμὴν εἶπεν· «Ο μαῦρος ἀνθραξ καὶ ὁ λαμπρὸς ἀδάμας εἰνε ἐν καὶ τὸ αὐτὸ σῶμα, διότι ἡ χημεία ἀπέδειξεν, δι τὰ αὐτὰ συστατικὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια ἀποτελοῦσι τὸν ἀνθρακα, ἀποτελοῦσι καὶ τὸν ἀδάμαντα. Ἄν οἱ χημικοὶ ἡδύναντο νὰ εῦρωσιν τρόπον δι' οὗ νὰ κρυσταλλώνωσι τοὺς ἀνθρακας, ἥθελον μεταβάλλει αὐτοὺς εἰς ἀληθεῖς ἀδάμαντας. Ἀλλὰ μόνη ἡ φύσις ἔχει τὴν δύναμιν ταύτην καθὼς δμως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς γῆς μυστηριωδῶς κρυσταλλώνονται οἱ μαῦροι ἀνθρακες, καὶ εἰς λαμπροὺς καὶ πολυτίμους ἀδάμαντας μεταβάλλονται, τοιουτορρόπως μόνον εἰς τοὺς κόλπους τῆς δρυῆς παιδείας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἀνατοροφῆς καθαρίζονται, ἔξευγενείζονται καὶ λαμπρύνονται αἱ μαῦραι καὶ ἀπαίδευτοι ψυχαί. Εὕχομαι δὲ ὅστε καὶ ὑμεῖς, φίλοι μου, διὰ τῆς φιλομαθείας καὶ ἐπιμελείας φωτίζοντες τὸν νοῦν καὶ βελτιώνοντες τὴν καρδίαν νὰ καταστῆτε μίαν ἡμέραν λαμπροὶ ἀδάμαντες καὶ στολισμοὶ τῆς πολυπαθοῦς ἡμῶν πατρίδος».

Ἀκολούθως παρουσίασεν εἰκονογραφίας ζώων, ἐκ τῶν ὅποιων τὰ περισσότερα δὲν ἐγγάριζον, ἔδειξε δὲ εἰκόνας σκελετῶν διαφόρων μεγάλων ζώων, τὰ ὅποια ἔπαυσαν πρὸ χρόνων νὰ ζῶσιν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τὰ ὅποια οἱ ζωολόγοι ὀνομάζουσι προκατακλυσμιαῖς. Εἴδον δὲ καὶ εἰκόνας περιέργων καὶ κομψοτάτων φωλεῶν, τὰς ὅποιας διάφορα πτηνὰ κατασκευάζουσι μετ' ἀκρας ἐπιτηδειότητος καὶ χάριτος.

Διηγήθη τότε διαφόρους περιέργους ιδιότητας τῶν ζώων, καὶ ιδίως πῶς οἱ κάστορες κτίζουσι τοὺς διπάτους οἴκους αὐτῶν, κόπτοντες διὰ τῶν ὀδόντων τοὺς ἀναγκαίους στύλους, τοὺς ὅποιους

ἔπειτα ἐμπήγουσιν εἰς τὴν γῆν, κτυποῦντες αὐτοὺς διὰ τῆς οὐρᾶς· πῶς αἱ φιλόπονοι μέλισσαι κατασκευάζουσι μετ' ἄκρας ἴσομετρίας τὰ ἔξαεδρα κήρινα δωμάτια, ἐντὸς τῶν ὅποιων ἐναποθέτουσι τὸ μέλι, πῶς τὴν αἴθουσαν τῆς βασιλίσσης κατασκευάζουσιν εὐρυχωροτέραν ὅλων τῶν ἀλλων, καὶ πῶς συνεννοούμεναι διαμοιράζουσι τὴν ἐργασίαν, αἱ μὲν ἐργαζόμεναι ἐντὸς τῆς κυψέλης, ἀλλαὶ δὲ ἐξερχόμεναι, ὅπως συγκρυόσισθαι καὶ φέρωσι τροφὴν πρὸς τὰς ἐργαζόμενας.

Ἐνῷ δὲ ἐθκύμαζον ἀκούοντες ταῦτα, ὁ γέρων εἶπεν· « Ἀξιοθαύμαστα εἴνε τῷ ὅντι, παιδιά μου, τὰ ἔργα τῶν διαφόρων ζώων καὶ πιηρῶν· ἀλλὰ τὰ ἔργα ταῦτα, δποῖα ἡσαν πρὸ ἑκατὸν καὶ χιλίων ἑτῶν, τὰ αὐτὰ εἴνε καὶ σήμερον, τὰ αὐτὰ θὰ εἴνε καὶ πάντοτε. Οὐδεμία διαφορά, οὐδεμία τελειοποίησις καὶ πρόσοδος παρατηρεῖται εἰς τὰ ἔργα τῶν ζώων· ὁ ἀνθρωπός δικαὶος πεπροικομένος διὰ τοῦ ἐπιδεκτικοῦ ἀγαπτύξεως, καθ' ἥμέραν δύναται νὰ βελτιώνῃ καὶ ἔαντὸν καὶ τὰ ἔργα αὐτοῦ. Ἰδοὺ ή μεγίστη καὶ οὐσιώδης διαφορὰ μεταξὺ τοῦ ἀνθρώπου καὶ τῶν ζώων· ἀλλ' ή ἀνθρωπίνη πρόσοδος μόνον διὰ τῆς μελέτης, διὰ τῆς ἐπιμελείας, διὰ τῆς μαθήσεως ἀποκτᾶται. Ὅστις λοιπὸν ἀποστρέφεται τὰ μέσα ταῦτα τῆς προόδου, ἐξ ἀνάγκης θέλει μείνει ζῶν στάσιμον καὶ δυστυχέσσει. »

Μετὰ ταῦτα παρουσίασεν εἰκόνας ἴστορικάς, παρισταγούσας συμβεβηκότα ἔνδοξα τῆς Ἑλληνικῆς, τῆς Ρωμαϊκῆς καὶ τῆς νεωτέροις ἴστορίας, προσέτι δὲ καὶ εἰκονογραφίας προτομῶν ἐγδόξων ἀγδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Μετὰ τοῦτο εἶπεν· « Πόσον διασκεδαστική, ἀναγκαία καὶ ὠφέλιμος εἴνε ἡ σπουδὴ τῆς Ἱστορίας, ἥτις διδάσκει πῶς τὰ ἔθνη αὐξάνονται, εὐτυχοῦσι καὶ λαμπρύνονται, καὶ πῶς ἀφ' ἑτέρου μαραίνονται, πίπτουσι καὶ ἐξαφανίζονται! Φιλάνθρωπον καὶ εὐεργεικὸν εἴνε τῷ ὅντι τὸ μάθημα τῆς Ἱστορίας, διότι αὐτὴ ἀποκαλύπτει τὰ σφάλματα τοῦ παρελθόντος ἐπ' ἀγαθῷ τοῦ μέλλοντος. »

» Οὕτε ἴστορικάς, οὕτε ἄλλας ὠφέλιμους γνώσεις θὰ δυνηθῶμεν ν' ἀποκτήσωμεν, ἀν προηγουμένως δὲν προμηθευθῶμεν τὰ δογαρα, διὰ τῶν ὅποιων ἀποκτῶνται αἱ γνώσεις, δηλαδὴ ἀν δὲν

μάθωμεν γλώσσας, ιδίως τὴν προγονικὴν ἡμῶν γλώσσαν, διόν αὕτη θέλει διευκολύνει πολὺ τὴν σπουδὴν δλων τῶν ἀλλων γλωσσῶν. Ἡ Ἑλληνικὴ γλώσσα εἶνε ἡ ώραιοτέρα, ἡ πλουσιωτέρα, ἡ ἀρμονικωτέρα γλώσσα τοῦ κόσμου. Εἰς αὐτὴν ἐγράφησαν ὑπὸ τῶν ἐνδόξων προγόνων ἡμῶν τὰ ώραιότερα ποιήματα, αἱ διδακτικώτεραι ἴστορίαι, οἱ εὐγλωττότεροι λόγοι, ἡ ὑγηλοτέρα φιλοσοφία καὶ αἱ σοφώτεραι πρακτικαὶ συμβουλαί. Οὐδεὶς Γερμανὸς, Γάλλος, Ἀγγλος, Ἰταλὸς ἢ Ἀμερικανός, δοτις θέλει νῦν ἀποτήσην ἀνατροφὴν καὶ παιδείαν, παραμελεῖ τὴν σπουδὴν τῶν Ἑλληνικῶν γραμμάτων. Οποῖον δὲ αἰσχος θὰ ἦτο εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀπογόνους τῶν Ἑλλήνων, ἐὰν ηθέλομεν ποτὲ ἀμελήσει τὴν μητρικὴν γλώσσαν !

» Εἶνε ἀληθὲς, δοτις ἡ σπουδὴ τῆς Ἑλληνικῆς, καθὼς καὶ πάσης ἀλλῆς γλώσσης, εἶνε καὶ ἀρχὰς ξηρὰς καὶ κοπιώδης· ἀλλ᾽ δοσον πικρὰς εἶνε αἱ δίζαι τῆς παιδείας, τόσον γλυκεῖς εἶνε οἱ παροι.

» Εἳν λοιπὸν σπουδάζοντες τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὰς ἄλλας γλώσσας, ἔχετε πρὸ δρθαλμῶν τοὺς γλυκυνιάτους παρούς, τοὺς δποίους θὰ γενθῆτε μετὰ τὴν μάθησιν τῶν γλωσσῶν τούτων, εὐχαρίστως θὰ ὑποφέρητε καὶ τῆς γραμματικῆς τὴν ἀηδίαν καὶ τοῦ λεξικοῦ τὸν κόπον, καθὼς εὐχαρίστως πίνετε τὸ πικρὸν λατρικὸν, ἵνα ἀπολαύσητε τὴν ὑγείαν, καθὼς εὐχαρίστως περιπατεῖτε δρόμον στενὸν καὶ δύσβατον, ἵνα φθάσητε εἰς ἀνθηρὸν καὶ τερπνὸν κῆπον. Εὐτυχεῖς δοσοι κάτοχοι τῆς Ἑλληνικῆς, γνωρίζοντο δι᾽ αὐτῆς τὰς θείας καλλονὰς τοῦ χριστιανισμοῦ καὶ τὰ ἀμάραντα κάλλη τῆς Ἑλληνικῆς εὐδρυνίας.

Δύναμες τῶν γραμμάτων.

Στήλη πυρός, λεγει ἡ Παλαιὰ Γραφή, ὁδήγησεν εἰς τὰ σκότη τῆς ἐρήμου τὸν Μωϋσῆν. Στήλη πυρός, παιδία μου εἶνε καὶ τὰ γράμματα, καὶ διὰ μὲν τοῦ φωτὸς ὁδηγοῦσιν ἡμᾶς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ σκότους καὶ τῶν κινδύνων τῆς παρούσης ζωῆς, διὰ δὲ τῆς θερμότητος μεταδίδουσιν εἰς τὰς καρδίας ἡμῶν τὸ πῦρ τῆς ἀρετῆς.

Λύχνος φωτίζων τὸ σῶμα εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου εἶνε ἡ ψυχή,

τὰ δὲ γράμματα εἶνε τὸ ἔλαιον τοῦ λύχνου τούτου. Δυστυχεῖς οἵσι έγκαίρως δὲν προμηθευθῶσι τὸ ἀναγκαῖον διὰ τὸν λύχνον ἔλαιον, διότι τυφλοὶ καὶ ἄθλιοι θὰ διέλθωσι καὶ τὴν νεότητα καὶ τὸ γῆρας κύτων.

Τὰ γράμματα καὶ νέους ὄντας μορφώνουσι καὶ ἀνδροὺς ὡφελοῦσι, καὶ γέροντας τέρπουσι, τοὺς δυστυχεῖς περηγοροῦσι, καὶ ἀργοὺς ἐνασχολοῦσι καὶ μονάζοντας διασκεδάζουσι καὶ εὐτυχεῖς εὐφραίνουσιν, ἔλαφρὸν δὲ καὶ εὐχάριστον καθιστῶσι πάντοτε τὸ φορτίον τῆς ζωῆς. Καθὼς διὰ τῆς σωματικῆς αὔξανομεν τὰς σωματικὰς δυνάμεις, τοιουτοτρόπως διὰ τῆς σπουδῆς αὔξανομεν τὰς ψυχικάς. "Οσον δὲ περισσότερον αὔξανονται καὶ βελτιοῦνται αἱ σωματικαὶ καὶ ψυχικαὶ δυνάμεις τοῦ ἀνθρώπου, τόσον περισσότερον αὔξανουσι καὶ βελτιοῦνται τὰ ἔργα, ἡ εὐτυχία, ὁ πολιτισμός. Δι' αὐτό τὰ περισσότερα ἐγκλήματα πράττονται ὑπὸ ἀγρομάτων· σπανιώτατα δὲ οἱ πεπαιδευμένοι ὑποπίπτουσιν εἰς κκενοργίας. Παρετηρήθη τῷ ὅντι, ὅτι εἰς τόπους ὅπου, πρὸ χρόνων ἔπραττον πολλὰ ἐγκλήματα, ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν πολὺ ἥλαττώθη, ἀφοῦ συνεστάθησαν σχολεῖα, μορφώνοντα οὐχὶ μόνον τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὴν καρδίαν τῶν παιδῶν.

Τοικύτη εἶνε ἡ σωτηρία δύναμις τῶν γραμμάτων. Διὰ τοῦτο ὁ Θαλῆς ἔλεγε· — «Φίλει τὴν παιδείαν»· ἄλλος δὲ σοφὸς ἔλεγε· — «Μανθάνων μὴ κάμνε», ἦτοι μὴ ἀποκάμνης μανθάνων.

'Αλλὰ καθὼς ὁ στόμαχος ὑποφέρει καὶ ἀσθενεῖ ἀπὸ τὴν παλυφαγίαν, οὕτω καὶ ὁ νοῦς κουράζεται καὶ πάσχει ἀπὸ τὴν πολλὴν καὶ ποικίλην ἐνασχόλησιν. Διὰ τοῦτο ὅσοι εἰς πολλὰ συγχρόνως ἐνασχολοῦνται, δυσκόλως εὑδοκιμοῦσιν. "Οθεν καὶ ὁ Αἰσχύλος ὀρθότατα ἔλεγεν, «δὲ χρήσιμα εἰδώς, οὐχ' ὁ πολλὰ εἰδὼς σοφὸς ἐστιν.»

«Οὐκ ἐν τῷ πολλῷ τὸ εὖ, ἀλλ' ἐν τῷ εὖ τὸ πολύ», ἔλεγον οἱ παλαιοί. Ἡ δὲ κοινὴ ἡμῶν παροιμία φρονίμως λέγει. «Ο κυνηγῶν πολλοὺς λαγοὺς, κανένα δὲν πιάνει». Προσέχετε προσέτι, ἀγαπητά μου παιδία, μήπως τὰ γράμματα ἀντὶ νὰ ἥθικοποιήσωσι τὴν καρδίαν καὶ ἐνισχύσωσι τὸν νοῦν, φουσκώσωσι μόνον αὐτόν, καὶ οὕτω καταστήσωσιν ὑμᾶς οἰηματίας καὶ περιφρονητάς

τοῦ πατρικοῦ ἐπαγγέλματος. "Εγετε δὲ πάντοτε κατὰ γνῶν, δτὶ τὰ γράμματα δὲν ἀτιμάζονται ὑπὸ τῆς ἐργασίας, ἀλλὰ τιμῶσι πᾶσαν βιοτικὴν ἐνασχόλησιν.

'Απὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης ὁ συμμαθητής Ἀθανάσιος μετεβλήθη ὃσιωδῆς γενόμενος ἐκ τῶν ἐπιμελεστέρων μαθητῶν τοῦ σχολείου. Οἱ διδάσκαλοι ἐθαύμαζον τὴν μεταξολήν, ὁ δὲ Γεροστάθης ἦτο πλήρης χαρᾶς δι' αὐτήν.

Μετ' εὐγνωμοσύνης δὲ μέχρι τῆς σήμερον ἐνθυμεῖται ὁ Ἀθανάσιος τὴν Κυριακὴν ἐκείνην, τὴν ὅποιαν ἡμεῖς μὲν ὠνομάσκωμεν Κυριακὴν τῶν εἰκονογραφιῶν, αὐτὸς δὲ ὠνόμαζε Κυριακὴν σωτῆριον, διότι ἔσωσεν αὐτὸν ἀπὸ τὰς δυστυχίας καὶ τοὺς κινδύνους τῆς ἀπαιδευσίας, εὐχάριστον δὲ καὶ εὑνπόληπτον κατέστησεν ἄλλον τὸν βίον αὐτοῦ.

Εἰς τὸν παλαιὸν συμμαθητὴν καὶ φίλον μου Ἀθανάσιον γρεώστω τοὺς ἀκολούθους στίχους:

«'Οπότε ἥμην ἀμαθής,
Πῶς ἤσαν δλα σκοτεινά !
"Ω ! πόσον ἥμην δυστυχής,
"Εζων τὰ δύματα κλειστά !
Τάρα πιάρων τὸ βιβλίον
Τὸ ζαριὶ καὶ τὸ κονδύλι,
Μακαρίζω τὸ σχολεῖον.
Ζήτωσαν οἱ τρεῖς μου φίλοι !»

Πνῶθε σκυτόν.

"Οτε, νέος ὡν, ἐμκαθήτευον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ χωρίου μου, ἕκουσα παρὰ τοῦ διδάσκαλου, δτὶ ὑπῆρχόν ποτε εἰς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα ἄνδρες ἐπονομασθέντες Σοφοί. Τὴν ἐπωνυμίαν ταύτην, ἂν καὶ μικρός, ὑπερηγάπτωσα ὑπερβολικά.

«Καὶ τί ἀπαιτεῖται, ἡρώτησα ἀμέσως, ἵνα γίνη τις ἀξιος τοῦ ἐνδόξου αὐτοῦ τίλου ; Μήπως ἀπαιτεῖται εὐγένεια γεννήσεως ! μήπως ἀπαιτοῦνται πλούτη μεγάλα ;» «Οὐχί, μοὶ ἀπεκρίθησαν.

«Οἱ εὐγενεῖς καὶ οἱ πλούσιοι, ἐπαναπανόμενοι εἰς τὴν ἐξ εὐγενῶν καταγωγὴν αὐτῶν καὶ εἰς τὰ μεγάλα πλούτη, μέρουσι συνήθως ἄσημοι καὶ ἀπαίδεντοι· ἐπαιρόμενοι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους περιφρονοῦντες, κατατῶσιν οὐχὶ οἱ σοφώτεροι, ἀλλ᾽ οἱ ἀροητότεροι τῆς κοινωνίας».

«—τί λοιπὸν ἀπαιτεῖται ἵνα γίνη τις σοφός;

Τότε ὁ διδάσκαλος ἀπεκρίθη· «Ἡ ἀληθὴ σοφία συνίσταται εἰς τὸ Γρῦθον σαντόν· διότι μόνον δταρ γνωρίσῃ τις ἑαυτόν, ἀποκτᾶ φρόνησιν καὶ καθίσταται εὐτυχής· διὰ τοῦτο δὲ οἱ Ἑλληνες ἐνεχάραξαν διὰ χουσῶν γραμμάτων ἐπὶ τοῦ ἐν Δελφοῖς ταοῦ τοῦ Ἀπόλλωνος τὸ Γρῦθον σαντόν, ὡς τὸ ἀναγκαιότερον δλων τῶν παραγγελμάτων».

Ἐπειδὴ δὲ τὸ νὰ γνωρίσω τὸν ἔχυτόν μου μοὶ ἐφάνη εὔκολότερον, ἀπεφάσισα νὰ γίνω καὶ ἐγὼ σοφός.

«—Ἀλλὰ δὲν εἶνε τόσον εὔκολον, μοὶ εἴπον, τὸ Γρῦθον σαντόν, δσον νομίζεις δὲν πρόκειται διὰ τοῦ Γρῦθον σαντὸν νὰ γνωρίσῃς τὸν ἐξωτερικόν σου Σίμωνα, τὸν ὑποπίπτοριά εἰς τὰς αἰσθήσεις σου, ἀλλὰ τὸν ἐσωτερικόν σου Σίμωνα, δηλαδὴ τὴν ψυχήν σου, τὴν καρδίαν σου, τὰς ἡθικάς σου ἐλλείφεις, τὰς ψυχικάς σου κακίας, γνωρίζων δὲ αὐτὰς νὰ διορθώσῃς. Ἡ ἐργασία αὕτη δὲν εἶνε πολὺ εὔκολος.

«Πόσοι ἀσχημότατοι ἄνδρες καὶ γυναικες, ἀν καὶ καθ' ἥμεραν βλέπονται τὰ πρόσωπα αὐτῶν εἰς τὸν καθρέπτην, νομίζονται, δτι εἶνε χαριέστατοι καὶ δραϊότατοι!

»Πόσοι γονεῖς δὲν βλέπονται οὔτε τὰ φυσικά, οὔτε τὰ ἡθικά τῶν τέκνων αὐτῶν ἐλαττώματα, τὰ δόποῖα πᾶς ἄλλος εὔκολως διακρίνει!

»Ἀλλ᾽ ἐὰν ἡ φιλαντία τυφλώνῃ τόσον, δστε μήτε τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα νὰ βλέπωμεν, φαντάσθητε, φύλε Σίμων, πόσον δυσκολώτερον θὰ εἶνε τὸ νὰ γνωρίσῃς καὶ δυολογήσῃς εἰς σὲ αὐτὸν τὰ ἡθικά σου ἐλαττώματα! Πολὺ εὔκολώτερον εἶνε νὰ μάθῃ τις πόσον δ ἥλιος ἀπέχει ἀπὸ τῆς γῆς καὶ πόσον ἡ γῆ ἀπὸ τῆς σελήνης, ἢ νὰ γνωρίσῃ ἀληθῶς ἑαυτόν.»

Αἱ δισκολίαι δμως αὔται δὲν μ' ἀπεθάρρυνον, διότι ὁ τίτλος τοῦ Σοφοῦ πολὺ μ' ἐγχαργάλιζεν.

"Ηρχισκ ροιπὸν νὰ σπουδάζω ἐμκυτὸν καὶ νὰ ἔξετάζω μετὰ προσοῆς, ὅπως γνωρίσω. 'Αλλ' εἰς τὸ ἔργον μου τοῦτο εὑρού ἀμέσως δυσκολίας, τὰς ὄποικς δὲν περιέμενον. Κατ' ἀρχὰς μὲν ἡ φιλαυτία καὶ ἡ ὑπεροφάνεια ἐσκότιζον τὸν νοῦν μου, καὶ δὲν ἔβλεπον εἰς ἐμκυτὸν εἰμὴ προτερήματα, οὐδὲν δὲ ἐλάττωμα εὕρισκον. Βαθμηδὸν ὅμως ἥρχισκ νὰ δικαιρίω μικρὰ τινα ἐλαττώματα καὶ κακίας, ἀλλ' ὃ νοῦς μου νικώμενος ὑπὸ τῆς φιλαυτίας, εὗρισκε σοφιστικὰς τινας δικαιολογίας τῶν ἐλαττωμάτων καὶ κακιῶν μου. "Οτε δὲ προεγώρησε εἰς τὸ ἔργον μου καὶ ἔξηκολούθησε μετ' ἐπιμονῆς τὴν σπουδὴν μου ἥρχισεν ὃ μὲν νοῦς νὰ ὑπερισχύῃ ἡ δὲ φιλαυτία νὰ ὑποχωρῇ καὶ τότε καθ' ἡμέραν ἀνεκάλυπτον εἰς ἐμκυτὸν ἴδεαν τινὰ ἐσφαλμένην, ἥθικόν τι ἐλάττωμα, καὶ νέαν ἔλλειψιν, ἀδυναμίαν, ἡ κακίαν.

Αἱ δυσάρεστοι αὐταὶ ἀνκακλύψεις κατ' ἀρχὰς μοὶ ἤσκεν πολὺ ἐνοχλητικαὶ, πληγώνουσκε τὴν φιλαυτίαν καὶ τὴν φιλοτιμίαν μου, ἀλλὰ μετ' ὀλίγον τὸ ἔργον μου κατήντησε καὶ εὔκολον καὶ εὐάρεστον, διότι ἀνκακλύπτων ἐλάττωμά τι καὶ ἐκρίζωνων αὐτὸ ἀπὸ τῆς ψυχῆς μου, ἥσθιανόμην ἀνάπτωσιν καὶ ἥδονὴν γλυκυτάτην.

Θὰ ἐκθέσω δὲ ἀμέσως τὰς κυριωτέρας παρατηρήσεις καὶ ἀνκακλύψεις, εἰς τὰς ὄποιας ἡ ἔξετασις ἐμκυτοῦ μὲ διδήγησεν ὅπως δι' αὐτῶν εὔκολυνθῆτε εἰς τὸ ἔργον, ἢν ποτε καὶ ὑμεῖς ἐπιθυμήσητε γ' ἀποκτήσητε σοφίαν καὶ ὑπόληψιν σοφῶν.

Μετρεόντης εἰς τὰς ἐπιθυμέας.

"Ἐξετάζων ἐμκυτὸν, τὸ πρῶτον ἐλάττωμα, τὸ ὄποιον ἀνεκάλυψα, ἦτο μικρὸς σπινθήρος κενοδοξίας καὶ φιλοπρωτίας. "Αν ἐγκαίρως δὲν ἀνεκάλυπτον καὶ δὲν ἔσβηνον τὸν σπινθήρο τοῦτον, ἵσως ἥθελε προξενήσει φλόγα καὶ πυρκαϊάν, ἥτις καὶ ἐμὲ καὶ πολλοὺς ἄλλους μετ' ἐμοῦ ἥθελε κατακάύσει. 'Επειδὴ εἰς τὸ σχολεῖον διεκρινόμην μεταξὺ τῶν συμμαχητῶν μου, εἰς δὲ τὰς ἔξετασεις ἐφανόμην μεταξὺ τῶν ἀρίστων, μοὶ ἐγεννήθη ἀνεπαισθήτως ἡ ἴδεα, ὅτι δύναμι νὰ γίνω ἀνήρ μέγχας καὶ ἔξοχος, καὶ νὰ τεθῷ ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων, ὡς ἐπίσκοπος, στρατηγὸς, ἢ ὑπουργός.

Οστις φορεὶ κίτρινα δύμακτούάλιχ, βλέπει χρυσᾶ τὰ χάλκινα νομίσματα, ὅστις δὲ φορεῖ τὰ δύμακτούάλιχ τῆς κενοδοξίας καὶ φιλαυτίας, ἔσυτὸν μὲν βλέπει χρυσοῦν, τοὺς δὲ ἄλλους χαλκίνους. Ἀλλὰ παρευρεθεὶς εἰς τινα ἐπίσημον τελετὴν παρετήρησα, ὅτι ὀλίγοι ήσαν οἱ λαμπροφόροι θυγατρεῖς ὑπάλληλοι, πλεῖστοι δὲ οἱ ἀπλοὶ πολιταῖ. Τότε ἐνόησα, ὅτι ἡ κοινωνίχ δύμοιάζει πυραμίδα, εἰς τὴν στενὴν κορυφὴν τῆς ὁποίας ὑπάρχουσιν ὑψηλαῖ τινες θέσεις, ἀλλὰ πολὺ ὀλίγαι, καὶ αὐταὶ στενόχωροι καὶ ἐπικίνδυνοι εἰς τοὺς κατέχοντας αὐτάς, καὶ ὅτι δυσκόλως δύναται τις ν' ἀναβῆ εἰς τὰς ὑψηλὰς ταύτας θέσεις, ἐξ ὧν δύμως εὐκόλως δύναται νὰ πέσῃ καὶ νὰ συντριβῇ. Ἀλλ' εἰς τὴν πλατεῖαν βάσιν τῆς πυραμίδος ὑπάρχει τόπος εὐρύχωρος, ἕκαστος δὲ δύναται ἐκεῖ νὰ ἐκτείνῃ καὶ νὰ κινήσῃ ἐλευθέρως τὰς χειραῖς καὶ δι' αὐτῶν ἐργαζόμενος νὰ ζήσῃ ἀσφαλῶς καὶ ἐν ἀνέσει.

— Ω φίλε Σίμων, εἶπον τότε κατ' ἐμαυτὸν, στεῖλον εἰς κόρωνας τὴν κενοδοξίαν καὶ φιλοπρωτίαν σου· θέλων νὰ πηδήσῃς ὑψηλά, κινδυνεύεις νὰ πέσῃς καὶ νὰ συντρίψῃς τὴν κεφαλήν σου.

Αἱ σκέψεις αὕται ἔσβισαν ἀμέσως τὸν σπινθήρα τῆς κενοδοξίας καὶ μ' ἔπεισαν ὅτι πρέπει νὰ ἀκολουθήσω τὸ πατρικόν μου ἐπάγγελμα.

Ίδοù τὸ πρῶτον βῆμά μου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Σοφίας, «μετριότης εἰς τὰς ἐπιθυμίας μου»· εὐγχρίστως δὲ ἔμαθον ὅτι καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῶν Ἑλλήνων συνεβούλευσον «Μηδὲν ἄγαν» καὶ τὸ «Πᾶν μέτρον ἄριστον».

· Απερισκεψέα. ·

Παρετήρησα ἀκολούθως ἐξετάζων ἐμαυτόν, ὅτι σχεδὸν πᾶν δυσάρεστον, τὸ ὄποιον εἰς ἐμέ ἢ εἰς ἄλλους ἐπροξένουν, προήρχετο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐκ τῆς ἀπερισκεψίας μου. Οσάκις ἔκρινον ἐσφαλμένως περὶ ἀνθρώπων ἢ πραγμάτων, διάσκις ἔλεγον ἢ ἔπραττόν τι ἀπρεπὲς ἢ ἐπιζήμιον, παρετήρουν ὅτι δὲν εἶχον σκεφθῆ ἀρκετὰ ὠρίμως, πρὶν κρίνω, πρὶν δύμιλήσω, ἢ πρὶν ἐνεργήσω. Συνεπέραντα λοιπὸν ὅτι δὲν ἀπερισκεπτος δὲν δύναται ποτὲ ν' ἀποκτήσῃ ὑπόληψιν σοφοῦ καὶ ὅτι ἴνα γίνη τις ἀξιος τῆς ἐπωνυμίας ταύτης

ἀπαιτεῖται νὰ σκέπτηται ὡρίμως καὶ ἄνευ βίκς νὰ συλλογίζηται καὶ νὰ προβλέπῃ δλα τὰ ἐνδεχόμενα ἀποτελέσματα τῶν πράξεων αὐτοῦ, συμβουλεύηται δὲ καὶ τὸν γοῦν ἄλλων φρονίμων πρὸν εἰπῆ ή ἐνεργήσῃ τι. Εὐχρίστως δὲ ἐπληροφορήθην, δτι τὰ αὐτὰ συνέβούλευον καὶ οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος λέγοντες: «Νόει καὶ πρᾶττε.—Τὸν γοῦν ἡγεμόνα ποιοῦ. Σοφοῖς χρῶ.—Μίσει τὸ ταχὺ λέγειν.—Βίᾳ μηδὲν πράττειν.—Πρᾶττε ἀμετανοήτως.»

Οἰκονομία καιροῦ.

“Οτε πρωίαν τινὰ ἔξυπνήσκες, ἀντὶ νὰ πηδήσω ἀμέσως ἀπὸ τῆς κλίνης μου, ἔμενον ἐντὸς αὐτῆς ὀλόκληρον περίπου ὥραν ὀκνῶν καὶ κυλιόμενος, ὑπελόγισα διὰ τῶν μικρῶν ἀριθμητικῶν μου γνώσεων δτι γάνων τοισυτορύπως μίκην ὥραν καθ’ ἐκάστην πρωίαν, ἐντὸς ἐνὸς ἔτους ἔχανον τριάκοντα ὀλοκλήρους ἐργασίμους ἡμέρας.

Πόσον εἶμαι δυστυχής, εἶπον τότε ἐὰν καθ’ ἔκαστον χρόνον τῆς ζωῆς μου ἔμενον ἀσθενής καὶ κλινήρης τριάκοντα ὀλοκλήρους ἡμέρας ἄνευ ἐργασίας, ἄνευ ωφελείας καὶ ἐκ τῶν ἐτοίμων ἔξοδεύων!

Διατί λοιπόν γὰρ γάνω τὸσον πολύτιμον καιρόν; “Ἐκτοτε ἅμα ἀκούων τὴν πρωίαν τὸν πετεινὸν λαχοῦντα ἀφίνω τὴν κλίνην μου.

Ἐσκέφθην δὲ δτι αἱ ὥραι εἶνε τὸ γόμισμα τῆς ἡμέρας, καὶ αἱ ἡμέραι τὸ γόμισμα τῆς ζωῆς, καὶ δτι ὁ καιρὸς ὅστις παρῆλθε δὲν ἐπικνέρχεται πλέον. “Ἄς μὴ ἀφίνω λοιπόν, εἶπον, γὰρ παρέργωνται ἀνωφελῶς αἱ ἡμέραι, αἱ ὥραι, αἱ στιγμαὶ μου· ἀς μὴ γάνω τὸ πολύτιμον τοῦτο γόμισμα. “Ο καιρὸς παρερχόμενος ἀνωφελῶς δὲν ἀφίνει ὅπισθεν εἰμὴ ὀκνηρούς, κακοήθεις καὶ δυστυχεῖς.

Ίδοù καὶ ἄλλο βῆμα πρὸς τὴν φρόνησιν, ἡ οἰκονομία τοῦ καιροῦ, καὶ κατὰ τοὺς Ἑλληνας σοφοὺς «Χρόνου φείδου». διότι, κατὰ τὸν μαθητὴν τοῦ Ἀριστοτέλους Θεόφραστον, ἡ μεγίστη τῶν ἀσωτιῶν εἶναι ἡ ἀσωτίκ τοῦ καιροῦ.

Τάξεις.

Συνείθιζον κατ’ ἀρχάς, ἵνα μὴ γάνω τὸν καιρόν μου εἰς τὴν τακτοποίησιν τῶν πραγμάτων μου, γ’ ἀφίνω αὐτὰ ἀτακτοποίητα.

καὶ ὅπου ἔτυχον· ἀλλὰ παρετήρησεν ὅτι, ἵνα ἀνεύρω ἀκολούθως τὰ πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἤξευρον ποῦ ἔθεσκ, ἔχανον πολὺ περισσότερον καιρὸν ἢ ὅσον ἤθελον ἔξοδεύσει, ἵνα τοποθετήσω ἀπ' ἀρχῆς αὐτὰ τακτικῶς. Ἐδιδάχθην λοιπὸν ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ, τοῦ ματκίου κάπου καὶ τῆς δυσαρεσκείας ἀπαιτεῖται νὰ ἔχω προσδιωρισμένον τόπον δι' ἔκκστον πρᾶγμα, καὶ νὰ θέτω ἔκκστον πρᾶγμα εἰς τὸν οἰκεῖον τόπον.

Παρετήρησε προσέτι, ὅτι πρὸς οἰκονομίαν τοῦ καιροῦ ἀπαιτεῖται νὰ κάμω ἔκκστον εἰς τὴν ὥραν του, καὶ ὅτι ἡ ἀταξία περὶ τὴν ἐργασίαν διπλασιάζει τὸν κόπον καὶ φθείρει ματκίως τὸν πολύτιμον καιρόν. Συνεπέρχεται λοιπὸν, ὅτι «πᾶν πρᾶγμα ἐν τῷ οἰκείῳ τόπῳ καὶ χρόνῳ».

Ηαρηγορέα τοῦ πτωχοῦ.

Βλέπων κατ' ἀρχὰς τοὺς πλουσίους ἀφ' ἑνὸς καὶ τὴν ἴδιαν μού πτωχείαν ἀφ' ἑτέρου ἐμελχγχόλων καὶ ἐλύπουμην· ἀλλ' ἔξετάζων ἐπληροφορήθην ὅτι εἰς τοῦτον τὸν κόσμον ἔκκστος, εἴτε πλουσίος εἴτε πτωχός, ἔχει πόνον εἰς τὴν οκρόσιαν αὔτοῦ, ὅστις βισσανίζει ἔμπαθον μάλιστα ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον οἱ πόνοι τῶν πλουσίων εἶνε πολὺ διδυγηρότεροι ἢ οἱ πόνοι τῶν πτωχῶν, διότι καὶ ἡ ὑγεία αὐτῶν εἶνε χειροτέρα καὶ αἱ ἀνάγκαι περισσότεραι καὶ αἱ ἐπιθυμίαι ἀτελεύτητοι· ἔβεβαιώθην ἐπομένως ὅτι πᾶν διτι λάμπει δὲν εἶνε χρυσίον, καὶ ὅτι πᾶς, ὅστις μακρούθεν φάνεται εὐτυχής, δὲν εἶνε τοιοῦτος, ἐὰν ἐκ τοῦ πλησίου ἔξετάσῃς αὐτόν.

Παρηγορήθην λοιπὸν καὶ ἔξηκολούθησε ἐργαζόμενος πάντοτε τιμίως καὶ ἐπιμελῶς, οἰκονομῶν τὰ ἐκ τῆς ἐργασίας μου κέρδη, καὶ ζῶν λιτῶς καὶ σωφρόνως. Συλλογιζόμενος δὲ ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλοι πολὺ πτωχότεροι ἐμοῦ, καὶ ἄλλοι πολὺ πλουσιώτεροι, τῶν πλουσίων, τοὺς ὅποιους ἀγοήτως ἔζηλευον, ἔζησε πάντοτε εὐτυχής καὶ εὐχαριστημένος ἀκολουθῶν τὴν συμβουλὴν τοῦ Ἔλληνος Ἰσοκράτους· «Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω».

Γενναιότης καὶ ἐπιμονή.

Παρετέρησα προσέτι ὅτι πολλὰ σχέδια ἐπιχειρήσεων, τὰ ὁποῖα
δρίμως ἐσκέρθην καὶ κατορθώταξ καὶ ὡφελιμώτατα εὗρον, δὲν
ἐτόλμησα νὰ πραγματοποιήσω, φοβηθεὶς ἐνδεχόμενα ἐμπόδια καὶ
δυσκολίας. Έτερόθην λοιπὸν ὅτι ἡ γενναιότης δὲν εἶνε ἀναγκαῖα
μόνον εἰς τοὺς στρατιώτας, ἀλλ’ εἰς πάντα τὸνθρωπον, ὅπως δι’
αὐτῆς νικᾷ τὰς παρουσιαζόμενας δυσκολίας εἰς τὰς ἐντίμους καὶ
ἐπωφελεῖς ἐπιχειρήσεις τοῦ βίου.

Αλλὰ πολλοὶ ἀρχίζουσι καὶ ὀλίγοι τελειώνουσιν, ἐνῷ ἡ ἀρχὴ
εἶνε τὸ δυσκολότερον, τὸ δὲ τέλος τὸ εὐκρεστότερον μέρος τοῦ
ἔργου. “Οθεν, εἶπον κατ’ ἐμπυτόν, πλὴν τῆς γενναιότητος ἀπαι-
τεῖται καὶ σταθερὰ καὶ ἐπίμονος θέλησις, ἵνα ἀντιπαλαίρη τις
καὶ καταβάλῃ τὰς δυσκολίας καὶ τὰ ἐμπόδια, τὰ ἀπαντῶντα
εἰς τὴν ἐκτέλεσιν ἐπιχειρήσεώς τινος.

Εἶνε τῷ ὄντι ἀφροσύνη ν’ ἀροτρίσῃ τις τὸν ἀγρὸν καὶ νὰ μὴ
σπείρῃ αὐτόν, ἢ νὰ σπείρῃ καὶ νὰ μὴ θερίσῃ.

Παρετέρησα, ὅτι, ἐὰν ἡ ὅρης δὲν ἐπιμείνῃ τὸν ἀπαντούμενον
κκιρὸν ἐπὶ τῶν φῶν αὐτῆς, δρνίθια οὐδέποτε ἔξερχονται. Ἐπιμονὴ¹
λοιπόν, ἐφώναξα καὶ σταθερὰ θέλησις! Η σταθερὰ θέλησις εἶνε
τῷ ὄντι δυνατώτερος μοχλὸς παντὸς ἔργου· δι’ αὐτῆς ἡδυνήθην
νὰ ἐννοήσω πράγματα, τὰ ὁποῖα κατὰ πρῶτον μοὶ ἐφαίνοντο ἀκα-
τάληπτα, καὶ νὰ ἐκτελέσω ἔργα, τὰ ὁποῖα ἐνόμιζον ἀνεκτέλε-
στα. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἄλλο βῆμα εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σοφίας· «ἄς
θέλωμεν, παὶ ἄς θέλωμεν σταθερῶς καὶ ἐπιμόρως, καὶ τότε αἱ
δυσκολίαι ἐκλείπουσι καὶ αἱ ἐπιχειρήσεις τελεσφοροῦσιν».

Αἱ δυσκολίαι ἂς μὴ ἀμβλύνωσιν, ἀλλ’ ἂς δέσνωσι τὴν θέλησιν
ἡμῶν, ώς ἡ ἀντίστασις τοῦ ἀκονίου δέσνει τὴν μάχαιραν.

· Ήπομονὴ καὶ ἐλπίς.

Ἐὰν ἡ ἐπιμονὴ εἶνε ἀναγκαῖα, ἵνα ἀντιπαλαίρηται πρὸς τὰς
δυσκολίας, ἀναγκαιοτάτη εἶνε καὶ ἡ ὑπομονὴ, ὅπως ὑποφέρωμεν
ἡσύχως καὶ ἀταράχως τὰς ἀποτυχίας καὶ δυστυχίας. “Οταν

ὑπάρχη μὲν ἀνεμος, ἀλλ' εἶνε ἐνκυντίος, διὸ τῆς ἐπιμονῆς δυνά-
μεθι λοξοδρομοῦντες νὰ προγωρήσωμεν τὸ πλοῖον· ἀλλ' ὅταν
ὑπάρχη γκλήνη καὶ πλήρης υγειείχ, τὸ δὲ πλοῖον μένη ἀκίνη-
τον, μάτην ἀγανκκτοῦμεν· ἀπαιτεῖται τότε ὑπομονή, μέχρις οὐ
πνεύσῃ οὔριος ἀνεμος.

Διὸ μὲν τῆς ὑπομονῆς μετριάζομεν τὴν ἀποτυχίαν ἢ δυστυ-
χίαν ἥμῶν, διὸ δὲ τῆς ἀνυπομονησίας διπλασιάζομεν τὴν στενο-
χωρίαν καὶ λύπην.

Οἱ ἀνυπόμονοι ἵπποι, ὅστις μὴ ὑποφέρων τὸ φορτίον τινάσσει
αὐτὸν ἀπὸ τῶν ὄμων, ἵνα ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τὸ βάρος αὐτοῦ, κατα-
στρέφει τὴν ἴσορροπίαν τοῦ φορτίου καὶ ἀνοήτως πληγώνει τὴν
βρέχιν αὐτοῦ.

Ἡ ὑπομονὴ εἶνε θυγάτηρ τῆς δυνάμεως καὶ μήτηρ τῆς ἐλπίδος.
Ἡ δὲ ἐλπὶς εἶνε ἡ παρηγορία καὶ τὸ καταφύγιον εἰς τὰς πι-
κρίκς τῆς παρούσης ζωῆς· εἶνε ἀκτίς φωτὸς εἰς τὸ σκότος σκονίς
εἰς τὸ ναυάγιον, φωνὴ ἀνθρωπίνη εἰς τὴν ἔρημον ἀνάμυησις φί-
λου εἰς τὴν δυστυχίαν· μειδίκυρα τέκνου ἀγωνῶντος· ἐπίκλησις
τοῦ δικαίου καὶ πολυευσπλάγχνου Θεοῦ ἐπὶ τῆς κλίνης τοῦ θα-
νάτου. Ἡ ἐλπὶς, ἡ ἀναγκαιοτάτη αὔτη σύντροφος τῶν δυστυ-
χούντων, δικαίως ἀνυψώθη μεταξὺ τῶν τοιῶν μεγάλων ἀρετῶν,
αἵτινες πρέπει γὰρ στολίζωσι πάντας ἀληθῆ χριστιανόν. Αἱ γρ-
ατικιναὶ δὲ αὕται ἀρεταὶ εἴνε ἡ πίστις, ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ἐλπὶς.

Ίδού, φίλοι μου, ἐν περιλήψει ὅσα μ' ἐδίδαξε ἡ πολυχρόνιος
πεῖραί μου καὶ ἡ σπουδὴ. Ὁφεληθῆτε ἐξ αὐτῶν, ἀλλὰ συγχρόνως
ἐξακολουθήσατε καὶ ὑμεῖς σπουδάζοντες πάντοτε ἀμερολήπτως
καὶ διορθώνοντες τὰ ἐλαττώματα ὑμῶν, ἵνα ἀποκτήσητε οὕτω
τὴν πολύτιμον ἀγνοραγ τῆς εὐτυχίας, ἡτοι τὴν φρόνησιν.

• Μογιεινὰ παραγγέλματα.

Ίδοὺ δέ, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, πῶς δικτηρῷ τὴν ὑγείαν μου
διὰ καθηριότητος.

1) Νίπτω συχνὰ τὰς χεῖρας καὶ τὸ πρόσωπον, τακτικῶς
δὲ κάμνω τοῦτο, ὅταν ἐξυπνήσω τὴν πρωίαν καὶ πρὶν κοιμηθῶ
τὴν ἐσπέραν.

2) Λούω καθ' ἐκάστην πρωῖαν τὴν κεφαλήν μου δλην διὰ ψυχροῦ ὕδατος, τὸ δποῖον καὶ καθαρίζει καὶ ἀπὸ κρυολογήματα προφυλάττει. Τοιουτοιρόπως δὲ ἐκπληρῶ τὸ πρῶτον ἐκ τῶν τριῶν μεγάλων παραγγελμάτων τοῦ σοφοῦ Ἰατροῦ Βοεοχαβίου, «ἔχετε τὴν κεφαλήν δροσερὰν, τὸν στόμαχον ἔλαφρὸν καὶ τὸν πόδας θεομούν».

3) Καθαρίζω καλὰ καὶ τὴν πρωῖαν καὶ δσάκις ἀποτρώγω, καὶ τακτικώτατα τὴν ἑσπέραν πρὶν κοιμηθῶ τοὺς ὀδόντας, διότι ἡ ὄλη τοῦ φαγητοῦ, ἥτις προσκολλᾶται εἰς τοὺς ὀδόντας, ἐὰν δὲν ἐκπλυνθῇ σήπεται καὶ φθείρει αὐτούς. Οἱ δὲ ἀκάθαρτοι καὶ ἐφθαρμένοι ὀδόντες, ὅχι μόνον ἀηδῆ ἀποφρορὰν μεταδίδονται, ἀλλὰ καὶ πόνους δριμυτάτους προξενοῦν. Προσέτι δὲ μολύνονται τὸ σίαλον, ὅπερ, κατερχόμενον δυσῶδες εἰς τὸν στόμαχον, γεννᾷ ἀσθενείας, ἐμποδίζει δὲ καὶ τὴν καλὴν μάσησιν τῶν φαγητῶν, ἀναγκαιοτάτην εἰς τὴν ὑγείαν, ὡς ἀποτελοῦσαν τὴν πρώτην χώρευσιν.

4) Λούω προσέτι διὰ ψυχροῦ ὕδατος διά τυρος σπογγαρίου ἢ διά τυρος μαλλίνον χειροκτίου ὀλόκληρον τὸ σῶμα καὶ ἀμέσως τριβόμενος διά τυρος ὑφάσματος μετὰ πολλῆς δυνάμεως στεγνώνως καὶ θερμαίνω αὐτό· διὰ τῆς ψυχρολογίας δὲ ταύτης καὶ τὸ σῶμα ἐνδυναμοῦται καὶ ἡ ὑγεία διατηρεῖται.

5) Ἀλλάσσω συχνὰ τὰ ἐνδύματά μου, καὶ μάλιστα ὅσα κατάσαρκα φροῦ, ἵνα μὴ ἐμποδίζηται ἐκ τοῦ ὅνπον αὐτῶν ἡ ἀδηλος διαπνοὴ καὶ μὴ μολύνηται ἐκ τῆς ἀκαθαρσίας αὐτῶν ὁ πέριξ ἐμοῦ ἀήρ τὸν δποῖον ἀναπνέω.

6) Φροντίζω ἐπὶ τέλους περὶ τῆς ἄκρας καθαριότητος τῆς κατοικίας μου καὶ τῶν πέριξ αὐτῆς, ἵνα μὴ ἀναπνέω ἀκάθαρτον ἀέρα.

“Οτε ἡκούσαμεν, ὅτι ὁ Γεροστάθης ἔλουεν ὅλον τὸ σῶμά του διὰ ψυχροῦ ὕδατος ἀγετριχάσαμεν, ἡρωτήσαμεν δὲ αὐτὸν πῶς ἡδύγατο γὰρ ὑποφέρῃ τὸ ψυχός.

— ‘Υποφέρω, εἶπε, καθὼς ὑποφέρουσιν αὐτὸν αἱ χεῖρες καὶ τὸ πρόσωπον, ὅταν νίπτησθε διὰ ψυχροῦ ὕδατος. ‘Η συνήθεια τὰ πάντα διευκολύνει! ’Εὰν ἀπὸ τὸ καλοκαίριον ἀρχίσῃτε τὰ λούντε

δλον τὸ σῶμα διὰ ψυχροῦ ὕδατος, θὰ συνηθίσῃτε τὸ ψῦχος, καὶ θὰ ἔξακολουθήσῃτε εὐχαρίστως καὶ ἐν καιρῷ χειμῶνος ἥτε πράττητε αὐτό. Εἰς τὴν Ἀγγλίαν ὑπάρχουσιν τὰ ὑγιέστερα παιδία τοῦ κόσμου, διότι καθ' ἡμέραν ἐκθέτονσιν αὐτὰ εἰς τὸν ἀροικτὸν καὶ καθαρὸν ἀέρα, καὶ καθ' ἐκάστην λούνουσι διὰ ψυχροῦ ὕδατος.

"Εκτοτε καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συμμαχηταί μου ἀκολουθοῦντες τὰς συμβουλὰς τοῦ Γεροστάθου, καὶ πολὺ πρώτην συνηθίσκοντες νὰ ἔξυπνῶμεν, καὶ τὴν καθαριότητα ἡγαπήσαμεν, καὶ τὴν ψυχρολουσίαν ἡράζαμεν. Προχρυματικῶς δὲ τριβόμενοι διὰ τινος ὑφάσματος μετὰ τὸ λούσιμον ταχέως καὶ σφιγτά, ἵνα στεγνώνωμεν ἀμέσως κακλῶς τὸ σῶμα, δὲν ἐκρυώνομεν, ἀλλὰ ἐθερμαίνομεθα καὶ ἡσθανόμεθα ἡμᾶς κύτους ὑγιεστέρους καὶ εὔρωστοτέρους.

•Ο φέλος καὶ αἱ τρεῖς φέλαι τοῦ Γεροστάθου.

'Ο Γεροστάθης εἶπεν ὅτι τὴν καλὴν ὑγείαν, τὰς κοκκίνας παρειάς καὶ τὴν διατήρησιν τῶν σωματικῶν δυνάμεων γρεωστεῖ εἰς ἓνα φίλον καὶ τρεῖς φίλας, εἰς τὴν φιλίαν τῶν ὄποιων ἐκ παιδικῆς ἡλικίας ἔμεινε καὶ μένει πιστός.

Παρεκάλεσκεν τότε τὸν γέροντα νὰ εἴπῃ τίς ὁ φίλος καὶ τίνες αἱ τρεῖς φίλαι αὐτοῦ.

Αὐτὸς δὲ μειδιάσκεις ὑπεργέθη, ὅτι θὰ προσπαθήσῃ νὰ συμφιλιώσῃ καὶ ἡμᾶς μετ' αὐτῶν, ἵνα ζήσωμεν καὶ ἡμεῖς ὑγιεῖς καὶ εὔρωστοι ὡς ἐκεῖνοι.

— Κατὰ τὸ παρόν θὰ μάθετε μόνον ὅτι ὁ μὲν φίλος μου εἶνε ἀδόρκτος, ἀλλ᾽ εἰς ἀκρον εὐάρεστος· ἐκ δὲ τῶν τριῶν φίλων ἡ μὲν πρώτη φίλη μου εἶνε κακοράχ ὡς ἡ γιών, ἡ δευτέρα ἐλαφρά, εὐκίνητος καὶ ἀνδρεία, ἡ δὲ τρίτη σκεπτική, κράτοῦσα εἰς τὰς χειρας χαλινὸν ὡς σύμβολον.

Εἰπὼν δὲ ταῦτα ὁ καλὸς γέρων, ἀπεγιωρίσθη διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

«Ψυχῆς καὶ σώματος ἡ ὑγεία
«εἰν' ἡ ἐπίγειος εὐτυχία».

·Η ἀόρατος τροφή·

Οἱ τῶν παιδῶν διδάσκαλοι
ἀνοιγέτωσαν τὰ σχολεῖα, τοῦ ήλίου ἀνατέλλοντος.

Σδλων

Ἄφοῦ δὲ Γεροστάθης εἶπεν, ὅτι καὶ τὴν καλὴν ὑγείαν καὶ τὰς σωματικὰς δυνάμεις χρεωστεῖ εἰς τὸν ἀόρατον φίλον καὶ εἰς τὰς τρεῖς φίλας αὐτοῦ, δὲν ἐπαύομεν παρακαλοῦντες αὐτὸν νὰ φανερώσῃ καὶ τὸν φίλον καὶ τὰς φίλας αὐτοῦ.

Ἐσκιρτήσαμεν δὲ ἀπὸ χρόνου, ὅτε, μετὰ τὴν μεσημβρίαν τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς, ἐνῷ ὡδήγει ἡμᾶς ἐπὶ τιγος καταπρασίου καὶ κατασκίου βουνοῦ, ὑπεσχέθη, ὅτι ἐκεῖ ἐσκόπευε νὰ γνωστοποιήσῃ τὸν ἀόρατον φίλον τῆς καλῆς ὑγείας. "Οτε ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ ἐφθάσαμεν, ἡσθάνθημεν ἐσωτερικὴν εὐχαρίστησιν, ἐλαφρύτερον τὸ σῶμα, καὶ ζωηροτέραν τὴν ἀναπνοήν, εὔθυμοι δὲ καὶ ζωηροὶ ἐπηδῶμεν καὶ ἐτρέχομεν.

— Πόθεν αὐτὴ ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ζωηρότης; ἡρώτησεν ὁ γέρων.

— Λέντον ἡξεύρομεν καὶ ἡμεῖς, ἀπεκρίθημεν, ἀλλ' ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ πολὺ εὐχαριστεῖ ἡμᾶς.

— Υμᾶς δὲν εὐχαριστεῖ ἡ κορυφὴ τοῦ βουνοῦ, ἐπανέλαβεν δὲ Γεροστάθης, ἀλλ' ὁ ἀόρατος φίλος μου, δστις κατοικεῖ ἐπὶ τῆς κορυφῆς ταύτης.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος κατέπληξαν ἡμᾶς καὶ οἱ δρθιλμοὶ ἡμῶν ἐστράφησαν ὀλόγυρο, ὅπως ἀνεύρωσιν τὸν ἀόρατον φίλον, ἢ τὴν κατοικίαν αὐτοῦ.

·Ο δὲ Γεροστάθης εἶπε·—Μὴ τρομάζετε, παιδιά μου, ὁ ἀόρατος φίλος μου εἶνε δὲ καθαρὸς ἀήρ, τὸν δροῦσαν ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ βουνοῦ τούτου ἀναπνέετε· αὐτὸς εὐχαριστεῖ, αὐτὸς καθιστᾷ τὰ μέλη ἐλαφρὰ καὶ εὐκίνητα, καὶ τὴν ἀναπνοὴν πολὺ εὐφρόσυνον. ·Αν συμφιλιωθῆτε καὶ ἡμεῖς μετὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ἀν ἀγαπήσητε αὐτὸν δσον ἡγάπησα καὶ ἀγαπῶ, διὰ τῆς φιλίας αὐτοῦ θὰ ἀποφύγητε κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ζωῆς πολλὰς ἀσθενείας, πολλὰ ἰατρικὰ καὶ πολλὰ βάσανα.

Αὲ ἀναθυμεάσεις.

— 'Αλλ' δποίαν σχέσιν ἔχει ὁ ἀὴρ μὲ τὴν ὑγείαν; ἡρωτήσαμεν τὸν Γεροστάθην.

— 'Ο ἀὴρ, ἀπίντησεν, εἶνε ἡ πρωτίστη καὶ ἀναγκαιοτέρα τροφὴ τοῦ ἀνθρώπου. Πολλοὶ ἔζησαν καὶ ζῶσι τρώγοντες μόνον χόρτα, καὶ ἀποφεύγοντες τὴν κρεοφαγίαν ὡς σκληρὰν καὶ θηριώδη. Πολλοὶ ἡδυνήθησαν τὰ ζήσωσι καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς τροφῆς ἐπὶ ίκανὰς ἡμέρας ἀλλ' οὐδεὶς δύναται τὰ ζῆση οὐδὲ μίαν μόνην ὥραν, ἐὰν παύῃ γενόμενος τὴν ἀόρατον αὐτὴν τροφήν, ἐὰν δηλαδὴ παύσῃ ἀναπνέων ἀέρα.

'Απὸ τῆς σιγμῆς, καθ' ἣν γεννώμεθα, μέχρι τῆς σιγμῆς καθ' ἣν ἀποθνήσκομεν, ἔχομεν ἀνάγκην ἀκατάπαυστον τοῦ ἀέρος, διότι διὰ τῆς ἀναπνοῆς αὗτοῦ ζωογονεῖται ἐντὸς τῶν πνευμόνων τὸ αἷμα, καὶ οὕτω γίνεται κατάλληλον πρὸς διατροφὴν καὶ διαιτήσιν τοῦ σώματος καὶ τῆς ζωῆς.

"Αν λοιπὸν ἀναπνέωμεν καθαρὸν ἀέρα, καὶ τὸ αἷμα τότε γίνεται καθαρόν, καὶ ἡ κυκλοφορία ζωηροτέρα, καὶ τὸ σῶμα ἐπομένως ἀποκαθίσταται ὑγίεις, ζωηρὸν καὶ εὔθυμον. "Αν δὲ ἀναπνέωμεν ἀκάθαρτον, ὑγρόν, ἢ μεμολυσμένον ἀέρα, καὶ τὸ σῶμα μολύνεται, καὶ ἡ ὑγεία πάσχει καὶ ἀφανίζεται, ἀπαράλλακτα καθὼς ὅταν τρώγωμεν βλαβεράς καὶ ἀκαθάρτους τροφάς.

Τότε δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς ἐξ ἡμῶν εἴπεν: — 'Αφοῦ ὁ ἀὴρ εἶνε ἀόρατος, πῶς εἴτε δυνατὸν τὰ διακρίνωμεν τὸν καθαρὸν ἀπὸ τὸν ἀκάθαρτον, ἵνα ἀναπνέωμεν τὸν καθαρὸν καὶ ἀποφεύγωμεν τὸν ἀκάρθατον;

— "Ω βέβαια, ἀπεκρίθη ὁ γέρων, διὰ τῶν δρθαλμῶν δὲν δυνάμεθα τὰ διακρίνωμεν τὰς ἀκαθαρσίας καὶ τὰ μολύσματα τοῦ ἀέρος· ἀλλὰ καὶ πολὺ καλῶς δυνάμεθα τὰ διακρίνωμεν τὰ ἀντικείμενα, τῶν δποίων αἱ κακαὶ ἀραθυμιάσεις μολύνονται αὐτόν.

— 'Εξ ὅλων σχεδὸν τῶν σωμάτων ἀποχωρίζονται μικρὰ καὶ ἀφανῆ μόρια, τὰ δποῖα ἀναμιγνύονται μετὰ τοῦ πέριξ ἀέρος· αὐτὰ δὲ τὰ ἔξατμιζόμενα μόρια λέγονται ἀραθυμιάσεις.

Πολλάκις αἱ ἀραθυμιάσεις αὗται εἴνε βλαβεραὶ καὶ θανατηφό-

ροι. Τοιαύτας ἐπικινδύνους ἀραθυμιάσεις προξενοῦσιν οἱ βάλτοι καὶ δλα τὰ ἀκίνητα καὶ λιμνάζοντα ὕδατα, τὰ πτώματα τῶν ζώων, τὰ νεκροταφεῖα, τὰ δπωρικὰ καὶ δλαι αἱ φυτικαὶ οὐσίαι, διαν σήπωνται, καὶ ἐν γένει πᾶσα ἀκαθαρσία καὶ δυσωδία ἐπιβλαβῆ καθιστᾶ εἰς τὴν ὑγείαν τὸν πέριξ αὐτῆς ἀέρα.

Εἰς τὰς ἔξοχάς, εἰς τὰς ὑψηλὰς θέσεις καὶ μάλιστα δπον εἴνε δένδρα, δ ἀήρ εἴνε καθαρώτερος καὶ ἐπομένως ὑγιεινότερος, ή εἰς τὰς πόλεις, δπον καὶ τὰ δένδρα σπανιώτερα, καὶ αἱ ἀκαθαρσίαι περισσότεραι. Δι' αὐτὸν γένει οἱ χωρικοὶ εἴνε ὑγιέστεροι καὶ πλέον φροντιζοῦσιν ή οἱ κάτοικοι τῶν πόλεων δι' αὐτὸν οἱ ἀσθενοῦντες εἰς τὰς πόλεις στέλλονται ὑπὸ τῶν λατρῶν εἰς τὰς ἔξοχάς, ἵνα ἀναλάβωσιν.

Εἰς δσας δὲ πόλεις αἱ δδοὶ εἴνε ἀκάθαρτοι καὶ στεναί, καὶ ἐπομένως αἱ βλαβεραὶ ἀναθυμιάσεις πολλαὶ, καὶ ή ἀναρέωσις τοῦ ἀέρος δύσκολος, τὰ δὲ σφαγεῖα τῶν ζώων καὶ τὰ νεκροταφεῖα κείνται ἐντὸς αὐτῶν, αἱ δὲ ἀκαθαρσίαι δὲν ἔξερχονται δι' ὑπογείων ὑπονόμων, ἐκεῖ δ ἀήρ μολύνεται, ἀσθένειαι δὲ ἐπιδημικαὶ καὶ θάνατοι συχνάκις ἐπισκέπτονται τὰς δυστυχεῖς αὐτὰς πόλεις.

Καὶ δ ἀήρ, τὸν δποῖον ἐκπνέομεν, ἀφοῦ ἀναπνεύσωμεν, καὶ αἱ ἀναθυμιάσεις τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, καὶ τὰ πολλὰ φῶτα, καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἐνδύματα, εἴπεν ὁ γέρων, διαφθείρονται καὶ μολύνονται τὸν ἀέρα. *"Ira διατηρῶ δὲ τὴν ὑγείαν μου διὰ τοῦ καθαροῦ ἀέρος, ίδού, εἴπε, τί ἔξακολονθῶ νὰ κάμινω κατὰ συμβουλὴν σοφοῦ λατροῦ, δστις κατεγίνετο μᾶλλον νὰ προλαμβάνῃ η νὰ θεραπεύῃ τὰς ἀσθενείας.*

Ἐγεθυμήθη τότε καὶ ἀνέφερεν δτι εἰς τὴν Κίναν, ἵνα εὑρίσκωσιν οἱ λατροὶ συμφέρον εἰς τὴν πρόληψιν τῶν ἀσθενειῶν καὶ οὐχὶ εἰς τὴν γέννησιν καὶ παράτασιν αὐτῶν, πληρώνονται μόνον δι' δσας ἡμέρας τοῦ χρόνου οἱ πελάται αὐτῶν περάσωσιν ὑγιεῖς· οὐδεμίαν δὲ χρηματικὴν ἀμοιβὴν λαμβάνουσιν διὰ τὴν θεραπείαν τῶν ἀσθενειῶν, καὶ ἐνόσφι αὔται διαρκοῦσσι.

‘Μγεεινὰ παραγγέλματα.

Κατὰ συμβούλην λοιπὸν τοῦ σοφοῦ ἱατροῦ, ἐπιχείλχθεν ὁ Γερστάθης.

1) Προσέχω δπως ἡ κατοικία μου εἰνε εἰς ὑψηλὸν καὶ σύρδενδρον μέρος, μακρὰν λιμναζόντων ὕδατων καὶ παντὸς εἴδους ἀκαθαρσίας καὶ δυσωδίας.

2) Ἀποφεύγω νὰ κοιμῶμαι δπον κοιμῶνται καὶ ἄλλοι, καὶ σβύνω πρὸν πέσω εἰς τὴν κλίνην τὸ φῶς, ἵνα μὴ φθείρῃ καιόμενον τὸν ἀέρα τοῦ κοιτῶνος μου.

3) Ὁταν τὴν αὐγὴν ἔξυπνήσω, νιφθῶ καὶ ἐνδυθῶ, ἀνοίγω τὸ παράθυρον τοῦ κοιτῶνός μου, ἵνα εἰσέλθῃ καθαρὸς ἀήρ, καὶ ἔξελθῃ ὁ διαφθαρεῖς καὶ μολυνθεὶς ὅπο τῆς ἀναπνοῆς μου κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς νυκτός.

4) Πρὸν ἀερισθῶν καλὰ τὰ συνδόνια καὶ ἐφαπλώματα, δὲν συγχωρῶ νὰ σιρώσωσι τὴν κλίνην μου, τῆς δποίας καὶ τὸ στρῶμα καὶ τὸ προσκεφάλαιον εἰνε μᾶλλον σκληρόν, διότι τὰ τοιαῦτα εἰνε μᾶλλον ὑγιεινότερα τῶν μαλακῶν.

5) Συχνὰ καὶ τακτικὰ κάμυω ἐκτεταμένους περιπάτους εἰς τὴν ἔξοχήν, δπως ἀναπνέω καθαρὸν ἀέρα.

6) Ἐπὶ τέλους, ἵνα είμαι ὑγιὴς καὶ εὔδωσιος, συνείθισα ἐκ παιδικῆς ἡλικίας νὰ ἔξυπνῶ καθ’ ἥμέραν πολὺ πρωΐ καὶ ἀμέσως νὰ ἔξέρχωμαι τῆς κλίνης μου. Τὴν τελευταίαν αὐτὴν παραγγέλλαιν μοὶ συνέστησε θερμῶς ὅχι μόνον ὁ ἱατρός, ἀλλὰ καὶ ὁ μακαρίτης πατήρ μου· καὶ είχον δίκαιον, διότι τὴν αὐγὴν ὁ ἀήρ εἰνε καθαρώτερος· τὸ νὰ μέρη δέ τις, ἀφοῦ ἔξυπνήσῃ, ἐντὸς τῶν ἀναθυμιάσεων τῆς κλίνης εἰνε δλέθριον εἰς τὸ σῶμα, καὶ μάλιστα δταν εἰνε ρεανικόν.

‘Ο Ψωμοζήτης Χρεστος.

‘Αφοῦ ἐπηδήσαμεν, ἐτρέξαμεν καὶ ἐγυμνάσθημεν εἰς τὴν ἔξοχήν, ἐπιστρέφοντες εἴδομεν νέον πτωχόν, καθήμενον εἰς τὴν δημοσίαν ὁδόν, καὶ ζητοῦντα ἀπὸ τοὺς διαβάτας ἐλεημοσύνην.

‘Ο Γεροστάθης παρατηρήσας τὸν νέον αὐτὸν εἶπεν — Ἰδοὺ ἄλλος δικηγόρος Νάσος! ὃς προσπαθήσωμεν νὰ σώσωμεν αὐτόν· οὐας ή φθοροποιὸς ἀσθέτεια τῆς δικηγρίας δὲν προεχώρησεν ἀκόμη.

‘Ο νέος ἐφρίνετο κατὰ πάντας ὑγιής, ή δὲ φυσιογνωμίκη ἢτο μᾶλλον συμπαθητική. ‘Ο δὲ Γεροστάθης, πλησιάσας, ἡρώτησε πῶς δηνομάζεται.

— «Χρῖστος, ἀπεκρίθη, ζητῶν συγχρόνως δι’ εὐχῶν ἐλεημοσύνην.

‘Ο Γεροστάθης ὅμως, ἀντὶ νὰ δώσῃ ἐλεημοσύνην, ἡρώτησεν αὐτὸν ἂν εἶνε ἀσθενής.

— “Ω εἶμαι πολὺ καλά, ἀπεκρίθη. — Λοιπὸν διατὶ ἐπαιτεῖς; — Διότι εἶμαι πιωχός, εἶπεν ὁ Χρῖστος. — Καὶ διατὶ δὲν ἐργάζεσαι νὰ ζήσῃς; διὰ τῆς ἐργασίας δύνασαι νὰ παύσῃς τοῦ νὰ εἶσαι πιωχός, ἐνῷ διὰ τῆς ἐπαιτείας πάντοις πιωχός καὶ ἄθλιος θὰ ζήσῃς. ‘Ο Θεὸς σοὶ ἔδωκε τὰς κεῖσας ἵνα ἐργάζησαι, καὶ δῆλον ἵνα ζητῇς ἐλεημοσύνην. Εἰνε ἐντροπὴ μεγάλη ἐνώπιον τῶν ἀρθρώπων, καὶ ἀμαρτία ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ νὰ ἐπαιτῇ τις, ὥντις δημήτης καὶ νέος.

Ταῦτα μετὰ πατοικῆς ἀγαθότητος, εἶπεν ὁ γέρων πρὸς τὸν Χρῖστον, ὅστις μετὰ συστολῆς ἀπάντησε, δὲν ενδίσκω ἐργασίαν. ‘Ο δὲ Γεροστάθης εἶπεν «Ἐργασίαν δὲν ενδίσκουσι μόνον οἱ δικηγόροι. Ἐὰν δὲ ή δικηγρία σὲ κατήντησε ψωμοζήτην, μὴ ἀμφιβάλλῃς διὰ αὐτην δύναται εὐκόλως νὰ σὲ κατατίθῃ καὶ εἰς τὴν ἀγκόνην. ‘Ο Θεὸς ἔπλασεν ἡμᾶς ἵνα ἐργαζόμεθα. «Ἐν ἴδρῳ τοῦ προσώπου σου φαγεῖν τὸν ἄρτον σου», εἶπεν δὲ Θεὸς πρὸς τὸν προπάτορα Ἀδάμ· δὲν Ἀπόστολος Παῦλος λεγει, διὰ δὲ μὴ ἐργαζόμενος δὲν πρέπει μήτε νὰ τρώγῃ· «δὲ μὴ θέλων ἐργάζεσθαι μὴ ἐσθιέτω».

‘Ο νέος ψωμοζήτης ἐκ τῶν λόγων τοῦ Γεροστάθου συνεκινήθη καὶ δικρύων παρηκάλεσε νὰ εῦρῃ ἐργασίαν εἰς αὐτόν.

‘Ο ἀγαθὸς γέρων ἐξήγησε τότε ποὺς κατοικεῖ καὶ παρήγειλε νὰ ὑπάγῃ πρὸς συνάντησιν αὐτοῦ.

‘Εμάθομεν δὲ ἀκολούθως, ὅτι ἐφρόντισε νὰ συστήσῃ τὸν νέον

Χριστον εἰς ράπτην τινὰ τῆς κωμοπόλεως, καὶ ὅτι μετά τινας ζρόγους, προοδεύσας διὰ τῆς τιμιότητος καὶ τῆς φιλοπονίας ἀποκατέστη ράπτης εὑսπόληπτος καὶ εὐκατάστατος εἰς Ἰωάννινα, εὐλογῶν καὶ μηκερίζων τὸν Γεροστάθην.

“Οτε δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμελλε νὺξ χωρισθῶμεν ἀπὸ τοῦ Γεροστάθου, ὑπεσχέθη ὅτι τὴν ἐπιοῦσαν Κυριακήν, μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν, θὰ διηγηθῇ ἀνέκδοτά τινα εὐάρεστα.

Ἐν τούτοις μὴ λησμονήσῃ ποτέ, εἶπε, τὸν δκηηρὸν καὶ κακοῦρον Νάσον αὐτὸς ἢς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε, ὅτι ἡ μὲν δκηηρία εἶναι μήτηρ πασῶν τῶν κακῶν ἡ δὲ ἐργασία ζωῆ.

“Ἄνευ τῆς ἐργασίας οὔτε ἄρτον ἥθέλομεν ἔχει, οὔτε ἐνδύματα, οὔτε κατοικίαν. Ἡ ἐργασία ἡλευθέρωσε τὸν ἀνθρώπον ἀπὸ τῆς ἀγριότητος.

Ἡ ἐργασία μετέβαλλε τὰς ἐρήμους εἰς καλλιεργημένας καὶ παραφόρους γαίας. Ἡ ἐργασία ἐκάλυψε τὴν γῆν διὰ πόλεων, καὶ τοὺς ὕπεραριθμούς διὰ πλοίων. Ἡ ἐργασία θεραπεύει τὰς ἀνάγκας ἡμῶν, μεταβάλλοντα εἰς χρήσιμα τὰ ἀκατέργαστα προϊόντα τῆς φύσεως. Ἡ ἐργασία ἀντικαθιστᾷ τὸν πτωχὸν εὐκατάστατον καὶ τὸν βάρβαρον ἐξηγενισμένον.

Οἱ λόγοι αὐτοὶ τοῦ γέροντος παρήγγαγον βεκτυτάτην ἐντύπωσιν. “Εκτοτε ἡγαπήσαμεν τὴν εὐεργετικὴν ἐργασίαν, καὶ ἐφοβήθημεν ὡς τὰς μεγάλειτέρχς δυστυχίας τὴν ἀργίαν καὶ τὴν δύνηρίαν. “Εκτοτε προσεπαθήσαμεν νὺξ μὴ ἀφίνωμεν νὺξ παρέρχηται μήτε μία στιγμὴ χωρὶς νὺξ ἐναποχολῶμεν τὸν νοῦν ἢ τὸ σῶμα εἰς τις ὀφέλιμον. “Αν δὲ ἐμένομεν ποτὲ ἀργοὶ, ἀμέσως ἐζητοῦμεν ἐνκαγέλησίν τινα, ἐνθυμόδύμενοι τοὺς ἀκολούθους στίχους, τοὺς ὀποίους πολλάκις ἡκούσαμεν παρὰ τοῦ Γεροστάθου.

« Ἡ φιλοπονία εἶναι εὐτυχία καὶ ζωῆ,
Θάνατος ἡ δκηηρία καὶ τῶν κακῶν πηγή ».

• Ο • Επαμεινώνδας τελέαρχος.

Οἱ ἀληθῶς μεγάλοι πρόγονοι ἡμῶν δὲν ἐφοδοῦντο τὸν κόπον, οὐδὲ τὴν ἐργασίαν ἐντρέποντο. Ο ἀρχαιότερος μετὰ τὸν “Ομηρού

ποιητής τῆς Ἑλλάδος, ὁ Ἡσίοδος ἐδίδασκε τοὺς Ἑλληνας τὴν ἐργασίαν ψάλλων:

» "Αἰμος εἶν' ἡ ἀργία,
Ἐντυμος ἡ ἐργασία.»

Πολλοὺς δὲ χρόνους μετὰ τὸν Ἡσίοδον ὁ φιλόπατρις ῥήτωρ Ἰσοκράτης ἐπανελάμβανε τὴν αὐτὴν ιδέαν, κηρύττων ὅτι ἡ ἀρετὴ τὴν μὲν ὀκνηρίαν θεωρεῖ ἀξιοκατηγόρητον, τὴν δὲ ἐργασίαν ἀξιέπεινον. «Τὸν μὲν ὄκνον ψόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἥγεται ἡ ἀρετὴ». Οἱ μέγας πολίτης τῶν Θηβῶν Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἦτο μεγαλήτερος στρατηγὸς τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, οὐδέποτε ἐντράπη τὴν ἐργασίαν, ὅσον εὐτελής καὶ ἀν ἦτο. Ἐγνώριζεν ὁ Ἐπαμεινώνδας τὸ τοῦ Εὐριπίδου, «Οὐδεὶς ὀκνηρὸς ἀνεφάνη ἔνδοξος· διὰ τῶν κόπων γεννᾶται ἡ δόξα.»

«Οὐδεὶς, ὃν δάμαντις, εὐκλεής ἀνήρ, ἀλλ' οἱ πόνοι γεννῶσι τὴν εὐανδρίαν.»

Φιθονεροί τινες ἐγένοντο ἐπέτυχον νὰ ἐκλεγθῇ πρὸς περιφρόνησιν τελέχορος, ἤτοι ἐπιστάτης τῶν δημοσίων ὁδῶν. 'Αλλ' ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας προθύμως ἐδέχθη τὴν τελεαρχίαν.

Τοιουτοτρόπως δὲ ἐδίδαξε τοὺς συγγρόνους καὶ μεταγενεστέρους ὅτι ὡς ἡ ὑψηλὴ θέσις δὲν τιμᾶ τὸν ἀναξίως κατέχοντα αὐτὴν, οὕτω καὶ ἡ μικρὴ δὲν ἀτιμάζει τὸν ἀνώτερον αὐτῆς, ἀλλὰ τιμᾶται ὑπ' αὐτοῦ. Πόσον εὐτυχῆς τῷ ὅντι ἡ πολιτεία ἐκείνη, τῆς ὅποιας τὰ διάφορα δημόσια ἀξιώματα εἴνε ἐμπεπιστευμένα εἰς ἀνδρες ἀνωτέρους τῶν θέσεων.

Πόσον δὲ δυστυχῆς καὶ ἀθλίχ ἡ πολιτεία ἐκείνη, εἰς τῆς ὅποιας τὰς δημοσίας θέσεις διορίζονται ἀνδρες κατώτεροι τῶν θέσεων!

Ταῦτα ἐδίδαξεν ὁ μέγας Ἐπαμεινώνδας, ὅστις ἐνόσῳ ὑπάρχει ἴστορία εἰς τὸν κόσμον θὰ μείνῃ ἀθάνατος μετὰ τῶν δύο ἐνδόξων θυγατέρων, αἵτινες ἦσαν αἱ δύο λαχμπραὶ νῦν καὶ εἰς τὰ Λευκτρα τῆς Βοιωτίας καὶ εἰς τὴν Μακτίνειαν τῆς Ηελοποννήσου ὅπου πληγωθεὶς ἔπεσεν ἐνδόξως.

Καὶ δῆμος, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, ἐγὼ θεωρῶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν δυστυχῆ, διότι αἱ τότε περιστάσεις τῆς Ἑλλάδος ἡγάγκασαν αὐτῷ φιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τὸν νῦν ἀγωνισμῷ οὐχὶ ὑπὲρ τῆς ὅλης Ἑλλάδος, ἀλλὰ ὑπὲρ τῶν Θηβῶν μόνον, καὶ οὐχὶ κατὰ τῶν βαρβάρων, ἀλλὰ κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων, οἵτινες ἦσαν Ἑλληνες ὡς οἱ Θηβαῖοι.

•Φωκέων ἀντλῶν ὄντωρ καὶ ἡ σύζυγός του ζυμώνουσα.

Εἰς τῶν ἐνδιξοτέρων ἀνδρῶν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἦτο καὶ οἱ Φωκίων, ὅστις ἀνεφάγη εἰς τὰς Ἀθήνας ὁ ἐνκρετότερος πολιτικός, συγγρέοντος δὲ καὶ ἀξιώτερος στρατηγός. «Πόρος γὰρ εὐπλείας πατήρ», εἶπεν ὁ Εὔριπίδης. Ἐὰν λοιπὸν ὁ κόπος εἴης πατήρ τῆς δόξης, ἔπειται ὅτι καὶ οἱ Φωκίων, ὅστις τοσοῦτον ἐδιξάσθη, οὕτε τὸν κόπον ἐφοβήθη, οὕτε τὴν ἐργασίαν ἐιτράπη. «Οτε δοίς πρέσβεις τοῦ μεγάλου Ἀλεξανδρου εἰσῆλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ μεγάλου πολίτου τῶν Ἀθηνῶν Φωκίωνος, φέροντες τὰ δῶρα, τὰ ὄποια ἔστελλε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀλέξανδρος, εὑρὼν τὸν μὲν Φωκίωνα ἀντλοῦντα ὄντωρ ἐκ τοῦ φρέκτος, τὴν δὲ ἐνάρετον σύζυγον τοῦ ἐνδόξου στρατηγοῦ ζυμώνουσαν ἄρτον.

Ἔρωτήσαμεν τότε τὸν Γεροστάθην, θν αὐτὸς ἦτο ὁ πατήρ τοῦ Φώκου, περὶ τοῦ ὄποίου ἀλλοτε ἀνέφερε.—Ναί, ἀπήντησεν αὐτὸς εἶνε. Οἱ μουσικοί, ὅσάκις ἐπιτύχωσι μελωδίκν τινὰς ὠρκίκιν, ἀγκαπτοῦνται ἀλλαχούσιν αὐτήν. Ἀλλὰ καὶ τὸ λαμπρὸν μελόδραμον τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος ἔχει μελωδίκες τινὰς ἐξόχως ὠρκίκις, τοιαῦται δὲ εἴης ὁ Ἀριστείδης, ὁ Σωκράτης, ὁ Φωκίων, ὁ Κίμων, ὁ Ἐπαμεινώνδας. Αὐτὰς συγγάνεις θὰ ἐπικλημένων, διν βέβαιος ὅτι πάντοτε θὰ εὐφραίνωσι τὰς παρθίκες διηδύν.

— «Ἄλλος τότε εἰς ἐξ ἡμῶν παρετήρησεν, ὅτι ὁ Φωκίων ἵσως ἔζηι κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους τῶν Ἀπλῶν ήθῶν, δι' αὐτὸς αὐτὸς μὲν ἥντλει, ἡ δὲ σύζυγός του ἐζύμωνεν.

— «Οχι, δχι, ἀπεκρίθη ὁ γέρων. «Ο Φωκίων δὲν ἔζη κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους τοῦ Ὁμήρου, ὅτε ἡ μὲν βασίλισσα τῆς Ἰθάκης Πηγελόπη ὑφαιτε τὸν ἴστόν, ἡ δὲ βασιλόπαις Ναυοικάα ἐπλυνεν εἰς τὸν ποταμὸν τὰ ἐνδύματα αὐτῆς, καὶ ἡ βασίλισσα τῶν Φαιάκων ἐγνεθεν ἀπὸ τῆς πρώτας. Οὕτε κατὰ τοὺς πατριαρχικοὺς χρόνους

τῆς Παλαιᾶς Γραφῆς ἔζη δὲ Φωκίων, ὅτε ἡ Ἱερέων καὶ ἡ Ἱεράχνη ἔβοσκον μόραι τὰ ποιμαντικά αὐτῶν. Ὁ Φωκίων ἔζη, ὅτε ἡ πολυτέλεια συνοδευομένη ὑπὸ τῶν πιστῶν δορυφόρων, τῆς διαφθορᾶς καὶ τῆς ἀγαιότητος, εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ κατασκάπτουσα τὴν Ἑλληνικὴν ἀρετὴν προητοίμαζε τὴν καταστροφὴν τῆς Ἑλλάδος. Ἄλλα δὲ Φωκίων δὲν παρεσύρθη ὑπὸ τοῦ δλεθρίου χειμάρρου· ὅμεν αὐτὸς μὲν ἥριτει, ἡ δὲ γυνὴ ἐξύμωνε, διαμαρτυρόμενοι οὕτως ἀμφίτεροι κατὰ τῆς φθοροποιοῦ πολυτελείας».

•Θ Σόλων, ὁ Θαλῆς, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἰπποκράτης.

Καὶ αὐτοὶ οἱ σοφώτατοι ἀνδρες τῆς ἡρυχίας Ἑλλάδος δὲν ἐντάπησαν, ὡς λέγει ὁ Πλούταρχος, νὰ ἐργασθῶσιν, ἵνα ἀποκτήσωσι τὰ ἀναγκαῖα πρὸς τὸ ζῆν, ὅπως δυνηθῶσι καὶ ἔχυτοι, καὶ ἄλλους νὰ ὀφελήσωσι.

Ο Σόλων, ὁ νομοθέτης τῶν Ἀθηνῶν, στερούμενος τῶν ἀναγκαίων καὶ ἐντρεπόμενος νὰ ζητῇ παρὸτε τῶν ἄλλων μετῆλθε τὸ ἐμπόριον.

Τὸ αὐτὸν ἐπάγγελμα μετῆλθε καὶ ὁ Θαλῆς ὁ Μιλήσιος, εἴς τῶν ἐπτὰ σοφῶν, καὶ ὁ Ἰπποκράτης ὁ Χίος ὁ Πυθηγορικὸς φιλόσοφος.

Καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος Πλάτων, ὁ μακθητής τοῦ Σωκράτους, ὁ μέγιστος φιλόσοφος τῆς Ἑλλάδος, μετέβη ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Αἴγυπτον ἵνα πωλήσῃ φορτίον ἐλαύνου.

Πάξ ἀγαθὸς ἀνήρ, εἴτε πολιτικὸς, εἴτε μή, πρέπει νὰ μετέργηται τίμιόν τι ἔργον εἰς ἀπόκτησιν τῶν ἀναγκαίων. Αὐτὰ διδάσκει ὁ ἀγαθὸς Πλούταρχος ἐπικυρῶν τοὺς λόγους τοῦ Ἡσιόδου· «Ἐργατῶν οὐδὲν δυνεῖτο», καὶ τοῦ σοφοῦ Ηιττακοῦ. «Ἀνιαρόν ἀργία».

Ο Σόλων μάλιστα τόσον ἀπεστρέφετο τὴν ἀργίαν καὶ ὀκνηρίαν, ὡστε ἵνα ἀναγκάσῃ ἐκαστον πατέρα νὰ διδάσκῃ τέχνην τινὰ εἰς τὰ τέκνα αὐτοῦ, ἐνομοθέτει τὸ ἐξῆς·

«Οστις δὲν φροντίσῃ ῥὰ διδάξῃ τέχνην τινὰ ῥὰ τέκνα, γηράσκων δὲν θὰ ἔχῃ τὸ δικαίωμα ν' ἀπαιτῇ διαιτοφὴν παρὰ τῶν τέκνων αὐτοῦ».

‘Ο Σωκράτης ἀγαλματοποεός.

‘Ο Σωκράτης ὁ Ἀθηναῖος, δῆστις ἀνεφάνη ὁ ἐναρετώτερος ἀνὴρ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος, ἦτο υἱὸς τοῦ ἀγαλματοποιοῦ Σωφρονίσκου. “Ων δέ ἔκ νεότητος υἱὸς φρόνιμος, ἀκολούθησε τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα καὶ φάνεται ὅτι πῦδοκίμησεν εἰς αὐτό, διότι καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ περιηγητοῦ Πικραστίου, περὶ τὰ 160 ἔτη μετὰ Χριστού, διετηροῦντο ἀκόμη εἰς τὴν ἀκρόπολιν τῶν Ἀθηνῶν αἱ τρεῖς ἐνδεδυμέναι Χάριτες, καλλιτεχνικὰ ἔργα τοῦ γλύπτου Σωκράτους.

Αφοῦ δέ, ἀκολουθήσας τὴν πατρικὴν τέχνην, ἔδωκε διὰ τῆς γλυφίδος μορφὴν εἰς τὰ μάρμαρα, ἐπεθύμησε διὰ τῆς ἀρετῆς νὰ μορφώσῃ καὶ τὰς καρδίας τῶν συμπολίτῶν, διότι μάλιστα κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἶχον ἀρχίσει δυστυχῶς νὰ φθείρωνται.

Αφιερώθη λοιπὸν τότε εἰς τὴν ἡθικὴν φιλοσοφίαν.

Γνωρίσας δὲ ἐξ ιδίας πείρας τὴν ἀγάγκην καὶ τὰ καλὰ τῆς ἐργασίας, τὴν ἐργασίαν συνίστα εἰς τοὺς συμπολίτας λέγων. «Ἡ ἐργασία εἶναι ἀγαθὸν καὶ ὡφέλιμον, ἢ δὲ πακία πακὸν καὶ βλαβερόν· ὀνόμαζε δὲ ἐργάτας μὲν τοὺς ἐργαζομένους τιμίως, ἀργοὺς δὲ, ὅχι μόνον τοὺς μηδὲν πράττοντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ πονηρὰ καὶ ἐπιζήμια». Ἐκ τούτων διέπεις, Ἰωάννη εἶπεν ὁ γέρων, ὅτι τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα, δὲν ἐμπόδισε τὸν Σωκράτην νὰ ἀναφανῇ ὡφέλιμον τέκνον τῆς Ἑλλάδος. ‘Αλλ’ ἐπειδὴ τὸ ἐπάγγελμα τοῦ πατρός σου εἶναι γεωργία, πρέπει νὰ τοὶ διηγηθῶ καὶ περὶ τοῦ Ῥωμαίου Κιγκινάτου.

‘Ο Κεγκενᾶτος καὶ τὸ ἄριστρόν του.

‘Ολίγους χρόνους πρὸ τοῦ Σωκράτους ἤζη εἰς τὴν Ῥώμην δικιγκινάτος δῆστις ἀγκαπῶν τὴν γεωργίαν, κατεγίνετο εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ κτήματος αὐτοῦ.

Ἐνῷ δὲ ἐνησχολεῖτο καλλιεργῶν τοὺς ἀγρούς, ἡ Ῥώμη εὑρέθη εἰς μέγχαν κίνδυνον· ἐχθρικὸς στρατὸς εἶχε περικυκλώσει τὸν Ῥωμαϊκὸν, καὶ ἡ καταστροφὴ ἦτο σχεδὸν βεβαία.

Κατὰ τὸν μέγχαν αὐτὸν κίνδυνον ὁ Ῥωμαϊκὸς λοχὸς ἐνεθυμήθη

τὸν Κιγκινάτον, τὸν ὄποῖον, ἐν καὶ γεωργόν, ἐσέβοντο καὶ ἡγάπων διὰ τὴν φρόνησιν, τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἀνδρείαν. "Οθεν ἐκλέγουσιν ἀμέσως αὐτὸν Δικτάτορας τῆς Ρώμης, δηλαδὴ ἀπόλυτον ἀρχοντα, δυνάμενον νὰ πράξῃ πᾶν ὅ, τι ἥθελεν ἐγκρίνει εἰς διάσωσιν τῆς κινδυνευούσης πατρίδος.

'Ο Κιγκινάτος ὑπακούων εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος ἀφίνει τὸ ἀροτρον· ἀντὶ ὅμως νὰ κομπάσῃ διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν σύνους ἀνελογίζετο τὰς δυσκολίας τῆς θέσεως ταύτης.

'Αλλ' ὁδηγήσας τοὺς συμπολίτας καταστρέφει ἐνδόξως τοὺς ἔγχθρους, ἐλευθερώνει τὸν κινδυνεύοντα Ρωμαϊκὸν στρατόν, καὶ σύζει τὴν Ρώμην. Ἀμέσως δὲ, παρακιτούμενος τὴν δικτατορίαν καὶ τὰς τιμάς, ἐπανέργεται εἰς τὸ ἀγαπητὸν ἀροτρον. 'Ο Κιγκινάτος λοιπόν, ἐν καὶ γεωργός, ἀνεφάνη σωτῆρ τῆς πατρίδος.

•❶ Επιλοποίημην γεωργός.

Καὶ ὁ Φιλοποίημηρ ἡγάπε τὴν γεωργίαν καὶ τὸ κυνήγιον, ὅπως δι' αὐτῶν γυμνάζῃ τὸ σῶμα. Εἴχεν ἀγρὸν οὐχὶ μακρὰν τῆς πατρίδος του Μεγαλοπόλεως, εἰς τὸν ὄποῖον καθ' ἡμέραν μετὰ τὸ δεῖπνον πεζὸς μετέβαινεν. Ἐκεῖ ἀναπαυόμενος ἐπὶ ἀχυρίου στρώματος, ἐξύπνα πολὺ πρωῒ καὶ ἐκκλιιέργει τὰ κτήματα, ἐπιστρέφων δὲ πάλιν πεζὸς εἰς τὴν πόλιν, ἐνησχολεῖτο εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς πατρίδος.

Προσεπάθει δὲ γὰρ προσπορίζηται τὰ ἀνκυκαῖα ἐκ τῆς γεωργίας, διότι τὰ ἐξ αὐτῆς χρήματα ἔθεώρει τὰ δικαιότερα ὅλων τῶν ἀλλιών. Ἐφρόνει δὲ πρέπον ν' ἀποκτῷ ἔκκαστος πολίτης διὰ τῶν κόπων τὰ ἴδια, ὅπως ἀπέγῃ ἀπὸ τῶν ζένων καὶ τῶν δημοσίων.

'Τοιοῦτος ὁν διοικητας καὶ φιλοποιόμενος γὰρ μιμηθῆ τὸν Ἐπαγμεινώνδαν κατὰ τὴν ἀρετὴν καὶ κατὰ τὴν στρατηγικὴν φρόνησιν, ἀνεφάνη ἀξίος στρατηγὸς τῆς Ἀγακίκης συμμαχίας, καὶ τὸ τελευταῖον ἔνδοξον τέκνον, τὸ ὄποῖον εἰς τὰ ἔσχατα ἐγέννησεν ἡ Ἐλλὰς πρὸς παρηγορίαν τῆς παροχμαζούσης δόξης αὐτῆς.

‘Ο Σωκράτης καὶ ὁ Πλούταρχος ὅπερ τῆς γεωργίας.

Καὶ ὁ Σωκράτης ὁ σοφώτατος πάντων κατὰ τὸ μχυτεῖον τοῦ Ἀπόλλωνος ἡγάπα τὴν γεωργίαν. Ἰδοὺ δὲ ὅποικ ἔλεγεν ὑπέρ αὐτῆς πρὸς τὸν Κριτίθουλον·

Καὶ οἱ πτωχοὶ καὶ οἱ πλούσιοι πρέπει νὰ ἐνασχολῶνται εἰς τὴν γεωργίαν, διότι δχι μόνον εὐπορίαν φέρει, ἀλλὰ καὶ ἡδονικὴ καὶ διασκεδαστικὴ συγχρότως εἶνε. Αὗτη συνηθίζει ἡμᾶς εἰς τὸν κόποντος, εἰς τὸ ψῦχος, εἰς τὴν θεομάτητα καὶ εἰς τὸ νὰ ἔξυπνωμεν πρώτη, καὶ νὰ περιπατῶμεν πολύ. Τοιουτοτρόπως ἐνδυναμώνει τὸ σῶμα καὶ καθιστᾷ ὑγεῖαν, εὐρώσιον καὶ ἴκανον πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς φίλης πατρίδος. Τὰ ψυχρὰ ὕδατα τῆς ἐξοχῆς, οἱ σύρδενδροι καὶ κατάσκοι τόποι καὶ ὁ δροσερὸς καὶ καθαρὸς ἀὴρ δχι μόνον ὑγείαν, ἀλλὰ καὶ ἡδονὴν προξενοῦσιν εἰς τὸν γεωργούς. Εἶνε δὲ ἀδύνατον ἐλεύθερος ἄνθρωπος νὰ εἴη ἐνασχόλησιν ὀφελιμωτέραν καὶ τερπνοτέραν.

«Ἡ γεωργία προσέπι διδάσκει καὶ τὴν ἀγάπην τῆς ἐργασίας καὶ τὴν δικαιοσύνην τοῦ Θεοῦ διότι οἱ μὲν κόποι τοῦ ἐπιμελοῦς γεωργοῦ πλουσιοπαρόχως ἀνταμείβονται, ἢ δὲ δκνηρία τοῦ ἀμελοῦς διὰ τῆς δυστυχίας τυμωρεῖται.

Διδάσκει δὲ καὶ τὰ καλὰ τῆς ἑρώεως καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς ἀμοιβαίας βοηθείας.

Δικαίως δὲ ἐπωνυμάσθη μήτηρ καὶ τροφὸς ὅλων τῶν ἀλλων τέχνῶν διότι, διατὴ ἡ γεωργία τόπου τυρδὸς εὐτυχῆ, καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι συνεντυχοῦσιν, δπον δὲ ἡ γεωργία παραμελεῖται, ἐκεῖ καὶ αἱ ἄλλαι τέχναι δυστυχοῦσιν. Οἱ γεωργικοὶ λαοὶ γίνονται φίλοι τῆς εἰρήνης τῆς τάξεως καὶ τῆς εὐνομίας, ἀνδρεῖοι ὑπερασπισταὶ τῆς πατρίδος καὶ ἐχθροὶ τῆς ἀδικίας καὶ τῆς πλεονεξίας. Λι^τ αὐτὸ δὲ καὶ δ δεύτερος βασιλεὺς καὶ τομοθέτης τῆς ‘Ρώμης Νομῆς συνέστησε τὴν γεωργίαν εἰς τὸν ‘Ρωμαίον ως φίλτρον εἰρήνης, καὶ μᾶλλον ως ἥθοποιὸν παρὰ ως πλουτοποιόν. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, Ἰωάννη, χωρὶς νὰ παραμελῶμεν τὰς ἄλλας τέχνας, ἃς ἀγαπήσωμεν ἵδιως τὴν γεωργίαν, ἡτοις τρέφει καὶ ἐνδύει καὶ φι-

λογόμους καθιστᾶ ἡμᾶς, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ γεωργία ὑπόσχεται εἰς τὰ ἔθνη αὐθυπαροξύιαν, ἀνεξαρτησίαν καὶ εὐτυχίαν.

Μόλις δὲ Γεροστάθης ἐτελεῖώσε τοὺς λόγους τούτους, καὶ ἀμέσως δὲ Ἰωάννης μετὰ δικούων εἰς τοὺς ὄφθαλμοὺς ἔδροκμε πρὸς τὸν πατέρα, καὶ φιλῶν τὴν δεξιάν, ἐβεβάιωσεν αὐτὸν ὅτι πρὸ θύμως θέλει ἀφιερωθῆνε εἰς τὸ γεωργικὸν ἐπάγγελμα.

Ἄπεριγορπτος ἦτο ἡ γαρὴ καὶ ἡ συγκίνησις τοῦ γέροντος Ζήση, ὅστις ἀφοῦ ακτερίλησε τὸν υἱόν, δεν ἤξεινε πῶς νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν Γεροστάθην.

Οὐ Γεροστάθης συνεχάρη τὸν Ἰωάννην καὶ προσεκάλεσεν αὐτὸν νὰ ἔρχηται καθ' ἡμέραν εἰς τὸν κῆπον, ἵνα βοηθῇ εἰς τὴν καλλιέργειαν καὶ λαμβάνῃ συμβουλὰς καὶ ὀδηγίας περὶ γεωργικῆς.

Οὐ Ἰωάννης, ὅστις μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο ἀδύνατος, γλωμὸς καὶ φιλάσθενος, συνηθίσας νὰ ἔξυπνῷ πρωΐ, καὶ ἐργαζόμενος ἕκτοτε τακτικώτατα εἰς τὸν κῆπον τοῦ Γεροστάθου, κατέστη ἐντὸς ὀλίγου εὔρωστος καὶ ροδοκόκκινος. Μιμούμενος δὲ τὴν στιγμοργικὴν διάθεσιν τοῦ ἀγαθοῦ γέροντος, συνέταξε τοὺς ἀκολούθους στίχους.

«Τὸ πατρικὸν ἐπάγγελμα πρὸ χρόνων φυτευμένον,
Παράγει ἥδη τοὺς καρποὺς βαθέως φιζωμένον.
Ἄφων υἱός, ὅστις αὐτὸς ἀπὸ τὴν φίλαν κόψῃ,
Κι' ἄλλο φυτεύων ἀντ' αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ προκόψῃ».

•Ο Μελτεύθης καὶ ὁ Ἀριστείθης εἰς τὸν Μαραθώνα.

Ο μέγκις βασιλεὺς τῆς Ηερσίας Διορεῖος ἀποφρασίσας νὰ ὑποδουλώσῃ τὴν μικρὸν Ἑλλάδαν ἔστειλε κατ' αὐτῆς ἐκ τῆς Ἀσίας ἔξαντικ πλοῖον καὶ ἐκετὸν εἴκοσι γιλιάδκας στρατοῦ. Ὅτε δὲ ὁ Ηερσικὸς στρατὸς ἀπεβιβάσθη εἰς τὸν Μαραθώνα, πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλκαν κατ' αὐτὸν δέκα μονον γιλιάδκας ἀνδρῶν. Δέκα στρατηγοὶ Ἀθηναῖοι διώκουν τὰς δέκα ταύτας γιλιάδκας· ἔκκπτος δὲ τῶν δέκα στρατηγῶν εἶχεν ἀνὰ μίαν ἡμέραν

κατὰ σειρὰν τὴν γενικὴν ἀρχιστρατηγίαν. Τὸ σύστημα τοῦτο τῆς κατὰ σειρὰν ἀρχιστρατηγίας πολυχρίστει μὲν τὴν φιλαρχίαν, τὴν φιλοπρωτίαν καὶ τὴν φιλοδοξίαν ὅλων, δὲν ἡρεσεν ὅμως εἰς τὸν φρόνιμον Ἀριστείδην, ἢν καὶ ᾧτο εἴς ἐκ τῶν δέκα στρατηγῶν.

Εὗταχθεὶς δὲν ἐμολύνετο ἀπὸ τὸ ὄλεθρον πάθος τῆς φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας ὁ Ἀριστείδης ὃν φιλόπατρος δὲν ᾧτο φιλόπρωτος. Ὁ φιλόπρωτος εἶναι φίλος ἔκυπτος. Ὁ δὲ ἀγαπῶν τὴν πατρίδα δὲν ἀγέχεται ποτε νὰ πρωτεύῃ αὐτός, ἢν καὶ ἀνίκανος, ἀλλ᾽ ἐπιθυμεῖ νὰ πρωτεύῃ ὁ ἴκκηνότερος, ἵνα εὑδοκιμῇ ἡ πατρίς.

Ὁ Ἀριστείδης λοιπὸν προέτεινεν, ὅτι τὸ συμφέρον τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ νὰ θυσιάστωσι πᾶν αἰσθημα φιλαρχίας καὶ φιλοπρωτίας καὶ ν' ἀναζήσωσι δικράνης τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν ἴκανώτερον καὶ ἐμπειρότερον μεταξὺ τῶν δέκα. Εὗταχθεὶς δὲ ἡ συνετὴ πρότασις τοῦ Ἀριστείδου ἐγένετο δεκτή, καὶ ὁ Μιλτιάδης, ὅστις ᾧτο ὁ ἐμπειρότερος στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων, ἀνέλαβε τὴν ἀρχιστρατηγίαν καὶ διὰ τῆς λαμπρῆς νίκης ἐδόξασε τὴν πεδιάδα τοῦ Μαραθῶνος.

Ἐξ χιλιάδες Περσῶν ἐθυσιάσθησαν κατὰ τὴν ἥμέραν ἐκείνην πρὸς ταπείνωσιν καὶ σωφρονισμὸν τοῦ ὑπεριφάνου Δαρείου. Επτὰ δὲ ἐκ τῶν Περσικῶν πλοίων προφθάσαντες οἱ Ἑλληνες εἰς τὴν παραλίαν κατέκαυσαν ὡς ὀλοκαυτώματα ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἐκ τῶν Ἐλλήνων δὲ μόνον ἐκατόν ἐνεγκόντα ἔπεσαν ἐνδόξως ὑπὲρ πατρίδος.

Μεταξὺ τῶν πεσόντων ᾧτο καὶ ὁ Κυνέγειρος, ἀδελφὸς τοῦ Αἰσχύλου, τοῦ ἀρχαιοτέρου τραγικοῦ ποιητοῦ τῆς Ἐλλάδος. Ὁ Κυνέγειρος προφθάσας νὰ συλλάβῃ διὰ τῆς ἀριστερῆς χειρὸς ἐν τῶν Περσικῶν πλοίων ἔτοιμον ν' ἀποπλεύσῃ, κατέσφαξε διὰ τῆς δεξιᾶς τοὺς ἐν τῷ πλοίῳ ἐχθρούς. ὅτε δὲ οἱ Πέρσαι ἔκοψαν τὴν κορκτοῦσκη τὸ πλοῖον στιβαρὰν χεῖρα, ὁ μεγαλόψυχος Ἐλλην δὲν ἐδειλίστεν, ἀλλὰ προσπαθῶν ὡς ἄλλος λέων, διὰ τῶν ὀδόντων νὰ κορτήσῃ τὸ πλοῖον, εὗρε τὸν ὑπὲρ πατρίδος ἡρωϊκὸν θάνατον, τὸν γλυκύτερον καὶ ἐνδοξότερον παντὸς ἄλλου θανάτου.

Ίδον, παιδία μου, εἶπεν ὁ Γεροστάθης, τὰ ἔξαίσια ἀποτελέσματα τῆς ἀραιοφῆς, τῆς ἀνδρείας, τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς φι-

λοπατρίας! Λέκα χιλιάδες Ἐλλήρων κατατροπώνουσιν ἐκατὸν εἴκοσι χιλιάδας Περσῶν, καὶ νικῶσιν οὕτω τοὺς νικητὰς τῶν Μῆδων, τῶν Λυδῶν, τῶν Βαβυλωνίων!

Ἄλλὰ καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Μῆδοι καὶ οἱ Βαβυλώνιοι ἦσαν Ἀσιατοί, ἀνάρδως ἀνατρεφόμενοι, ἐνῷ οἱ Ἐλληνες παιδιόθεν ἔξήσκουν τὸ μὲν σῶμα εἰς τὴν ἀνδρείαν, τὸ δὲ φρόνημα εἰς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν δὲ καρδίαν εἰς τὴν ἀγάπην τῆς πατρίδος.

Ἐν τούτοις ἀς μὴ λησμονήσωμεν, ὅτι ἀν δὲν Ἀριστείδης δὲν ἐθνοίαζεν εἰς τὸν βωμὸν τῆς πατρίδος τὸ αἴσθημα τῆς φιλοποτίας, ἀτ αὐτὸς πρῶτος δὲν παρεχώρει τὴν ἀρχιστρατηγίαν εἰς τὸν Μίλιαδην, λέγων ὅτι, «τὸν ἡν ὑποτάσσεται τις εἰς τοὺς ἵκανωτέρους καὶ ἐμπειροτέρους αὐτοῦ δὲν εἶναι αἰσχρόν, ἀλλὰ μάλιστα σεμνὸν καὶ σωτήριον», ἵσως ἡ Ἐλλὰς ὅλη ἔξανδραποδίζομένη ἐκτοτε ἥθελεν ἐκβαθμιώθη, ἡ δὲ Εὐρώπη δὲν θὰ ἥτο δποία σήμερον εἶναι.

‘Ο Λεωνίδας εἰς τὰς Θερμοπύλας.

Ἡ καταστροφὴ τοῦ Ηροσικοῦ στρατοῦ εἰς τὸν Μαραθῶνα ςυτὶ τὰ σωφρονίσητὸν ὑπερήφκην Δαρεῖον, ἔτι μᾶλλον ἔξηγγίωσεν αὐτόν. Ἡρχισε λοιπὸν ἀπ προετοιμάζῃ στρατοὺς μεγάλους, σκοπεύων νὰ ἐκστρατεύσῃ αὐτοπροσώπως ὅπως ἐκπλύνῃ τὸ Μαραθώνιον αἰσχυος. Ἄλλ’ ἐπελθὼν ὁ θάνατος ἐμπταίωσε τὰ σγέδια αὐτοῦ· τὴν προχρυματοποίησιν δύως αὐτῶν ἀνέλαβεν ὁ Ξέρξης, ὁ οὗτος καὶ διάδοχος αὐτοῦ. Δέκα ἔτη μετὰ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος ἔξεστρατευσεν ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς Ἐλλάδος φέρων κατ’ αὐτῆς δύο ἐκκατομμύρια στρατοῦ, ὑπὲρ τὰ χίλια τετρακόσια πολεμικὰ πλοῖα, χίλια πλοῖα δὲ καὶ τρία περίπου ἑκατομμύρια δούλων.

Αφοῦ διέέη ἀπὸ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην διὰ τοῦ Ἐλληνισπόντου, προεχώρησε διὰ τῆς Θράκης εἰς τὴν Μακεδονίαν, καὶ διὰ τῆς Μακεδονίκης εἰς τὴν Θεσσαλίαν, καὶ διὰ τῶν Θερμοπυλῶν ἔμελλε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν κυρίως λεγομένην Ἐλλάδα.

Ἄλλ’ οἱ Ἐλληνες εἶχον προκαταλάβει τὸ στενὸν τῶν Θερμοπυλῶν, στείλαντες πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς θέσεως ταύτης τὸν βα-

‘Αναγνωσματάριον Ε’ τάξ. Ιω. Κοφινιώτου

3

σιλέκη τῆς Σπάρτης Λεωνίδαν, δόθηγοῦνται ἐξ γιλιάδας Ἑλλήνων, ἐξ ὧν τριακούσιοι ἦσαν Σπαρτιάται.

Οτε δὲ Ξέρξης ἔμαθεν ὅτι τόσον ὀλίγοι "Ἑλληνες ἔμελλον νὰ δικριλονικήσωσιν εἰς τοὺς πολυχρότμους στρατοὺς αὐτοῦ τὴν δίοδον, ἐγέλκεσεν ἀλλὰ συγγρόνως ἐθαύμασε, μικρὸν ὅτι μετ'" ἀκρας ἀτκροξίας περιέμενον τὴν μάχην, κτενίζοντες τὰς μακρὰς αὐτῶν κόμπας καὶ ἐξασκούμενοι εἰς τὰ ἀγαπητὰ γυμνάσια.

Τεσσάρων ἡμερῶν προθετικίν ἔδωκεν ὁ Ξέρξης πρὸς τὸν Λεωνίδαν, ὅπως σκεφθῇ τὸν μέγαν κίνδυνον καὶ τὴν βεβαίην καταστροφὴν καὶ ἐπομένως ἀναγγείλῃ τὴν εἰσοδον ἐλευθέρων· ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ ὑπ' αὐτὸν "Ἑλληνες ἔμενον σταθεροὶ εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν, ὁ Ξέρξης ἀπέστειλε πρέσβεις ἵνα ζητήσῃ τὴν παράδοσιν τῶν ὄπλων. «Ἐλθάν λαβέτω», ἀπήντησε τότε λακωνικῶς καὶ γενναίως ὁ ἀτρόμητος Λεωνίδας.

Οτε δέ τις τῶν πρέσβεων ἵνα ἐκφοβίσῃ τοὺς Ἑλληνας, εἶπεν ὅτι τόσον πολλὰ εἴνε τὰ ἐχθρικὰ στρατεύματα, ὥστε τὰ βέλη ῥιπτόμενα θ' ἀποκρύψωσι τὸν ἄλιον. «Τόσον καλλίτερα», ἀπήντησεν οἱ Σπαρτιάται, «Θέλομεν πολεμήσῃ ὑπὸ σκιάν».

Ο ὑπερήφρων βασιλεὺς μαθὼν ταῦτα ὠργίσθη, καὶ ἀμέσως διέταξε τοὺς στρατοὺς νὰ ὅρμήσωσι καὶ συλλαβέσωσι ζῶντας τοὺς ὀλίγους ἐκείνους αὐθάδεις "Ἑλληνας, δεσμίους δὲ νὰ παρουσιάσωσιν αὐτοὺς ἐνώπιον αὐτοῦ. 'Αλλ' ἐπὶ δύο ὀλοκλήρους ἡμέρας ὅλαι αἱ ἀπειράριθμοι δυνάμεις τῆς Ἀσίας δὲν ἡδυνήθησαν νὰ κλονίσωσι τὴν καρτερίαν καὶ τὴν ἀνδρείαν τῶν ὀλίγων Ἑλλήνων. Ἀντικρούοντες γενναίως οἱ "Ἑλληνες καὶ σωρθῆσαν κατασφάζοντες τοὺς ἐφορμῶντας βαρδάρους, διετηρήθησαν εἰς τὴν θέσιν αὐτῶν ἀκλόνητοι ως οἱ βράχοι τῶν Θερμοπυλῶν ὑπὸ τοὺς δροίους ἐμάχοντο.

'Ἐπι τέλους δὲν ἥθελον θριαμβεύσῃ ἐὰν ὁ ἐπικατάρχοτος Ἔφιάλτης δὲν ὀδήγει δι' ἀγνώστου μονοπατίου τοῦ ὄρους Οἴτης εἰκοσι γιλιάδας Περσῶν πρὸς περικύλωσιν τῶν Ἑλλήνων. 'Ο Λεωνίδας ἤδων τὴν προδοσίαν καὶ ἐπομένως τὸν θάνατον βέβαιον, ἀπέστειλεν ἀμέσως εἰς τὰς πόλεις αὐτῶν, τοὺς ὑπὸ τὰς ὄδηγίκες αὐτοῦ Ἑλληνας, ὅπως χρησιμεύσωσι εἰς ἀλλην περίστασιν. 'Ἐκράτησε δὲ μεθ' ἕκυποι τοὺς τριακοσίους Σπαρτιάτας, εἰπὼν ὅτι αὐτοί, κατὰ

τοὺς νόμους τῆς Σπάρτης δὲν δύνανται ν' ἀφίσωσιν τὴν θέσιν αὐτῶν, ἀλλὰ ὁφείλουσι νὰ ὑπερασπίσωσι μέχρι τελευταίας πνοῆς. Ήλὴν δὲ τούτου χρησμός τις εἶχεν ἀναγγείλη, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον ἐκεῖνον ἢ ἡ Σπάρτη ἔπρεπε νὰ χαθῇ, ἢ εἰς τῶν βασιλέων αὐτῆς νὰ φονευθῇ. "Οθεν ὁ βασιλεὺς Λεωνίδας προθύμως ἀπεφάσισε νὰ θυσιασθῇ εἰς τὰς Θερμοπύλας πρὸς σωτηρίαν τῆς πατρίδος.

"Οτε λοιπὸν ἐπῆλθε τὸ σκότος τῆς νυκτός, ὃς κεραυνὸς μετὰ τῶν τριακοσίων ἐπιπίπτει κατὰ τοῦ Περσικοῦ στρατοῦ. Τρόμος καὶ φρίκη καταλαμβάνει τοὺς βαρβάρους, τὸ δὲ σκότος ἔτι μᾶλλον αὐξάνει τὴν ταραχήν. Δύο ἀδελφοὶ τοῦ Ξέρξου καὶ εἷκοσι γιγλιάδες Ἀσιανῶν πίπτουσιν ὑπὸ τὰ στιβάρα ἔιρη τῶν τριακοσίων ἥρώων· ἀλλ' ἀπκυδήσαντες νὰ σφάζωσιν, ἔπεισον καὶ αὐτοὶ ἐπὶ τέλους, ἀγνακλάξαντες τὴν πρόσωπαρον ζωὴν ἀντὶ δύξης ἀθηνάτου, ἥτις αἰωνίως θὰ λαμπρύνῃ καὶ τὸν Λεωνίδαν καὶ τοὺς τριακοσίους καὶ τὴν γεννήσασαν αὐτοὺς Σπάρτην. Ἐπὶ τοῦ μνημείου τῶν ἥρώων τούτων οἱ Σπαρτιάται, ἵνα παραδώσωσιν εἰς τὰς ἐπερχομένας γενεὰς τὴν πειθαρχίαν καὶ φιλοπατρίαν τῶν πεσόντων, ἔχάραξαν δίστιγον, τοῦ ὄποιου ἰδοὺ ή ἔννοια·

«Εἶπε 'ς τὴν φίλην Σπάρτην μας, ὡς ξένε διαβάτα,
ὅπι πιστοὶ 'ς τοὺς Νόμους τῆς κοιτόμεθα ἐνταῦθα».

'Αλλ' ὁ Λεωνίδας καὶ οἱ τριακόσιοι Βεβαίως δὲν ἦθελον ἀποθηκατισθῆνεις τὰς Θερμοπύλας, ἂν δὲν ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι τὰ σώματα αὐτῶν ὑγιῆ καὶ εὔρωστα, ἂν δὲν συνείθιζον εἰς τὴν πειθαρχίαν, καὶ ἂν δὲν ἐμάνθανον ν' ἀγαπῶσι μετὰ τὸν θεὸν τὴν πατρίδα.

Μόλις ὁ ἀγαθὸς γέρων ἐτελείωσε τὴν διήγησιν, καὶ ἀμέσως, δὲν ἐνθυμοῦμαι τίς τῶν συμμαθητῶν μετὰ φωνῆς ἐνθουσιάδους εἶπε· — «Δοιπὸν καὶ ἡμεῖς πρέπει νὰ γυμναζώμεθα, ἵνα γίνωμεν ἀνδρεῖτοι καὶ μεγαλόψυχοι ὡς οἱ ἔνδοξοι προπάτορες ἡμῶν».

'Αλλὰ ὁ Ἀθηνάσιος δύστις ἡγάπη τὴν ἀντιλογίαν, ψυχρὰς ἀπήγνητησε· — *Kai εἰς τί θὰ χρησιμεύσῃ ἡ ἀνδρεία ἡμῶν;* *Hμεῖς*

δητες δοῦλοι, δὲν ἔχομεν πατρίδα ἐλευθέρων νὰ ὑπερασπίσωμεν.

Οἱ ψυχροὶ αὐτοὶ λόγοι παρήγαγον γενικὴν κατήφειαν. Σκυθρωπὸς ἐγένετο καὶ ὁ Γεροστάθης ἐπὶ πολλὴν δὲ ὥραν ἔμεινε σιωπηλός, καὶ ἐν δάκρυον ἔβρεξε τὰς παρειὰς αὐτοῦ· στενάξας δὲ βαθέως, διέκοψεν ἐπὶ τέλους τὴν σιωπὴν διὰ τῶν ἀκολούθων λόγων.

Ἡ ἀρχαία καὶ νεωτέρα Ἰστορία διδάσκει, παιδιά μου, δτὶ ἡ Ἑλλειψις τῆς σωμασκίας καὶ ἡ μαλθακὴ δίαιτα παραλύοντος καὶ ἐκνευρίζοντος καὶ τὰς σωματικὰς καὶ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις τῶν πολιτῶν καὶ διὰ ἄνανδρον καὶ ἐκνευρισμένον ἔθνος εἴνε ἀνεπίδεκτον γενναίων φρονημάτων ἀνίκανος ἐπομέρως καὶ ν^τ ἀποκτήσῃ καὶ νὰ διατηρήσῃ τὴν ἐλευθερίαν καὶ διὰ τοιαῦτα δυστυχῆ ἔθνη ταχύτερον ἢ βραδύτερον ἔξεντελίζονται παρακμάζοντος καὶ καταστρέφονται.

Ημεῖς δὲ ἔχομεν πολὺ περισσοτέρων ἀνάγκην τῆς σωμασκίας ἢ οἱ κάτοικοι τῶν ψυχρῶν κλιμάτων. Εἰς τὸ μεσημβρινὸν κλῖμα αἱ θεομάλι ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ἐκτενρίζονται τὰς σωματικὰς δυνάμεις. Ὁθεν διὰ τῆς σωμασκίας πρέπει νὰ ἐνισχύωμεν καὶ ν^τ ἀναπληρῶμεν αὐτάς, τοσοῦτο μᾶλλον ὅσον καὶ διηγάριμοι δυστυχῶς κατηγράψαμεν.

Πλὴν δὲ τῶν γυμνοσμάτων, τὰ ὅποια εἰς τὸ σχολεῖον ἔδειξεν ὁ Γεροστάθης, εἴπεν δτὶ ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι σωματικά, ὡς ὁ περίπτως, ὁ δρόμος, τὸ πήδημα, ἡ πάλη, ὁ δίσκος, ἡ ἵππασίχ, τὸ κολύμβημα, ἡ κωπηλασία, ὁ χορός, ἡ ὄπλασκία, τὸ κυνήγιον.

Ἄλλοι οἱ ἀρχαῖοι σοφοὶ ἔλεγον. «Μηδὲν ἄγαν» καὶ Πᾶν μέτρον ἀριστον»· δθεν, τὰ γυμνάσια πρέπει πάντοτε νὰ εἴνε μέτρα καὶ ἀνάλογα τῶν δυνάμεων ἡμῶν, διότι ὡς ἡ Ἑλλειψις πάσης σωμασκίας βλάπτει, τοιουτορόπως καὶ ἡ ὑπερβολικὴ κούρασις ἔξασθενίζει καὶ ἔξαντλει τὰς δυνάμεις.

Μὴ λησμονεῖτε δὲ ποτέ, διὰ τὸ σῶμα εἴνε τὸ δργανον τῆς ψυχῆς ἐπομένως χάριν τοῦ σώματος μὴ παραμελήσητε τὴν ψυχήν.

Μόνον οἱ ἔξ ἐπαγγέλματος καὶ δλως ἀνωφελεῖς εἰς τὴν πατρίδα ἀθληταὶ ἀφοσιοῦνται ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν σωμασκίαν, παραμελοῦντες τὸν φωτισμὸν τοῦ νοῦ καὶ τῆς καρδίας τὴν διάπλασιν.

Ταῦτα εἴπεν ὁ ἀγριθός γέρων. συγγάννις δὲ ὠδήγει ἡμᾶς εἰς τὰς ἐκτὸς τῆς κωμοπόλεως πεδιάδας ὅπου ἐγύμναζεν ἡμᾶς καὶ

εἰς τὸν δρόμον, καὶ εἰς τὸν δίσκον καὶ εἰς τὸ πήδημα. Ἐγθυμοῦμαι δὲ πόσον προσεκτικὸς ἦτο μήπως κουρασμένοι καὶ ἴδρωμένοι πίωμεν ψυχρὸν ὕδωρ· ἐδεκάνωσε δὲ ὅτι ἐγγώρισε πολλὰ παιδία, τὰ δποῖα ἐκ τούτου ἡσθένησαν, ἐβασκνίσθησαν καὶ ἐπὶ τέλους ἀπέθηκαν μὴ δυνηθέντα νὰ γίνωσι χρήσιμα μήτε εἰς τοὺς γονεῖς μήτε εἰς τὴν πατρίδα.

Πρὸν δὲ διαλυθῶμεν κατὰ τὴν ἑσπέραν ἐκείνην, προσεκάλεσε νὰ ὑπάγωμεν τὸ προσεγές Σάββατον εἰς τὴν οἰκίαν, ἵνα ἴδωμεν πῶς αὐτὸς ἐξακολουθεῖ πάντοτε γυμνάζων τὰς σωματικὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ἀπεγκαρέτισε δὲ ἡμᾶς διὰ τοῦ ἀκολούθου διστίχου.

«Τακτικὰ δοκῶν τὸ σῶμα γίνεσαι καὶ ὑγιῆς,
καὶ γενναῖος τῆς πατρίδος ἥρως κ' ὑπερασπιστής».

Θρησκεία.

Τὸ νὰ ἔχῃ τις ἀείποτε ἀνὰ στόμα τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ εἶνε μάταιον· οὐσιῶδες δὲ τὸ νὰ πράττῃ ὅσα δικτάττει ὁ Θεός. Ὡφελιμώτατον εἶνε τὸ νὰ φοβῇται τις τὸν Θεόν, γλυκύτατον τὸ νὰ προσέχῃ εἰς τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἐνδοξότατον νὰ ἀκολουθῇ αὐτάς. Ἀκολουθεῖτε τὸν Θεόν, φοβεῖσθε αὐτόν, φυλάττετε τὰς ἐντολὰς αὐτοῦ, ἀκούετε τὴν φωνὴν αὐτοῦ, δουλεύετε εἰς αὐτόν, προστίθεσθε εἰς αὐτόν. Ἡ θρησκεία δὲν κεῖται εἰς τοὺς λόγους τοὺς σεμνούς, ἀλλ' εἰς τὰ ἔργα τὰ ἀγαθά· θρησκεία καθηρὰ εἶνε νὰ ἐπισκεπτώμεθι ὁρφαγούς καὶ χήρας ἐν τῇ θλίψει αὐτῶν καὶ νὰ βοηθῶμεν αὐτούς. Οἱ ἔχων πίστιν, ἔργα δὲ μὴ ἔχων, εἶνε ἀθρησκος. Τιμῆται ὁ Θεός, ὅταν ὅμοιωθῇ πρὸς αὐτὸν ἡ διάνοια ἡμῶν· τοῦτο δὲ μόνον διὰ τῆς ἀρετῆς γίνεται. Τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ εἶνε οἱ ἀνθρώποι νὰ πράττωσι τὰ καλά. Δὲν τιμῆται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἡ γλῶσσα, ἀλλὰ τὰ ἔργα. Οἱ σοφίαν ἀσκῶν ἀσκεῖ ἐμπράκτως τὴν εὔσεβειαν πρὸς τὸν Θεόν. Αὕτη κεῖται εἰς τὸ νὰ τιμῶμεν τὸν Θεόν, νὰ μὴ ἀδικῶμεν τοὺς ἄλλους. Οὐδεὶς ἀδικος εἶνε εὐσεβής. Καρπὸς τῆς εὐσεβείας εἶνε ἡ φιλανθρωπία. Ὁπως συγκρατηθῇ καὶ εὐδοκιμήσῃ ἔθνος τι, πρώτιστα πάντων οἱ πολεῖται αὐτοῦ πρέπει νὰ ἔχωσι τὴν πεποίθησιν, ὅτι ὑπάρχει Θεός, δημιουργὸς πάντων τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς.

ρανῷ καὶ τῇ γῇ, διοικῶν καὶ διακοσμῶν τὰ σύμπαντα ἔπειτα πρέπει νὰ σέβωνται αὐτὸν ὡς τὸν αἰτιον πάντων τῶν ἐν τῷ βίῳ καλῶν καὶ ἀγαθῶν καὶ νὰ ἔχωσι τὴν ψυχὴν καθαρὰν πάσης κακίας, πεποιθότες ὅτι ὁ Θεὸς δὲν χάρει διὰ τὰς θυσίας τῶν πονηρῶν καὶ τὰς δαπάνας, ἀλλὰ διὰ τὰς πράξεις τὰς ἀγαθὰς καὶ δικαίας. Θυσία εὐπρόσδεκτος εἰς τὸν Θεὸν εἶναι η ἀγαθὴ διάθεσις τῆς ψυχῆς, τὸ δὲ ζῆν κατὰ Θεὸν εἶναι τὸ σωφρόνισμα καὶ δικαίως πάντα πράττειν. Ὁ Θεὸς δὲν ἀποθλέπει εἰς τὸ δῶρον καὶ τὰς θυσίας ἀτενὲς τὸ βλέμμα αὐτοῦ ἔχει εἰς τὴν ὄσιότητα καὶ τὴν δικαιοσύνην τῆς ψυχῆς. Τελειώτητα θέλει ὁ Θεὸς καὶ τὸν βίον δοσίου καὶ ἀμεμπτον καὶ ψυχὴν τελείων, δηλ. ψυχὴν εὔσεβην καὶ ἐνάρετον. Ὁ βίος ὁ σύμφωνος πρὸς τὰ θεῖα προστάγματα καὶ η τήρησις πασῶν τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ τοῦτο εἶναι τὸ ἀρεστὸν εἰς τὸν Θεόν, τοῦτο εἶναι τὸ τέλος τοῦ ἀνθρωπίνου βίου. Ὁ ἀνθρωπὸς εἶναι ἀπόσπασμά τι τοῦ Θεοῦ· μέρος τι ἔχει ἐν αὐτῷ." Οταν δὲ εἶναι ἀκάρθιτα τὰ δικνούμικα καὶ ρυπαρὰν αἱ πράξεις αὐτοῦ, μολύνει τὸν ἐν ἑκυτῷ Θεόν, τὸ ὄποιον εἶναι ἀτεβέστατον η τὸ νὰ μολύνῃ τοὺς χειροποιήτους ναοὺς αὐτοῦ. Ὁ βίος τῶν ἀρχομένων διαμορφοῦται κατὰ τὰς ἔξεις καὶ τὰ κελεύσματα τῶν ἐκάστοτε ἀρχόντων, συμφώνως δὲ πρὸς ταῦτα καὶ ὁ βίος τῶν ἀνθρώπων πρέπει νὰ συμμορφωται κατὰ τὰς ἔξεις καὶ τὰ κελεύσματα τοῦ Θεοῦ, διότι τοῦτον οἱ ἀνθρωποι ἔχουσιν ἀρχοντα. Τὰ ἄνω ζητεῖτε, τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ γῆς. Μημηταὶ τοῦ Θεοῦ γίνεσθε. Ὁ Θεὸς εἶναι πλήρης ἀγάπης, ἀγαθὸς καὶ δίκαιος· καὶ ὁ βίος λοιπὸν ήμῶν ᾧς εἶναι πλήρης ἀγάπης, ἀγαθότητος καὶ δικαιοσύνης. Ὁ ἔγων οὐπ' ὅψιν τὴν ὑψηλὴν αὐτοῦ καταγωγὴν, ὁ ἀναλογιζόμενος ὅτι ἔχει γίνη ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι πατὴρ αὐτοῦ, οὐδέποτε εἶναι δυνατὸν νὰ σκεφθῇ νὰ πράξῃ ἀγενές τι η ταπεινόν· καταστέλλει πᾶσαν ἐπιθυμίαν τῆς σαρκὸς αὐτοῦ, καθιστᾷ ἐν ἑκυτῷ δεσπότην καὶ κυρίαρχον τὴν φρόνησιν, ἐνισχύει τὸ ἐν ἑκυτῷ θεῖον, καταστέλλει τὸ ἐν ἑκυτῷ ζωῶδες καὶ διάγει τὸν βίον ἐν ὄσιότητι καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. Οἱ ἐπιτηδεύοντες δὲ δικαιοσύνης καὶ φρόνησιν διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτῶν γίνονται φίλοι τοῦ Θεοῦ. Τὸ τέλος τοῦ ἀνθρώπου εἶναι τὸ νὰ γίνῃ κατὰ τὸ δυνατὸν δμοῖος πρὸς τὸν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

Θεόν. Ὁμοιος δὲ πρὸς τὸν Θεὸν κατὰ τὸ δυνατὸν γίνεται ὁ ἀγαθῶπος, ὅταν εἶνε ἐνάρετος, ὅσιος, φρόνιμος καὶ δίκαιος. Τότε ὁ ἀνθρώπος εἶνε ὄντως κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὅμοιωσιν τοῦ Θεοῦ, ὅταν μιμῆται τὸν Θεὸν κατὰ τὸ δυνατὸν, μηδὲν παραλείπων ἐξ ἐκείνων, τὰ δύοις εἶνε εἰς τὴν ἐνδεχομένην ταύτην ὅμοιωσιν ἀναγκαῖα, ὅταν δηλ. ἐγκριτεύηται, ἔχην ὑπομονήν, ζῆι δικαίως, κρατῇ τῶν παθῶν αὐτοῦ, εὑρεγετῇ καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου τὸν πλησίον καὶ τηρῇ ἀπαρχάτως τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ καὶ μόνον εἶνε ἡ θρησκεία, τὸ θεῖον· καὶ ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος εἶνε ὁ ἀληθῶς θρησκος.

•Οκνηρέα.

Ἡ Ἀγία Γραφὴ ἴδου τί συμβουλεύει τὸν ὀκνηρὸν νὰ πράξῃ, ἐκεῖνον δηλ. ὁ ὄποιος δὲν ἀγαπᾷ νὰ ἐργάζηται, ἀλλὰ μένει ἀεργὸς. «*Iθι πρὸς τὸν μύρμηκα, ὃ δικηρέ, καὶ ζήλωπον ἴδων τὰς ὄδοις αὐτοῦ καὶ γενοῦ ἐκείνου σοφώτερος.*» Ἔκείνῳ γὰρ γεωργίου μὴν ὑπάρχοντος, μηδὲ τὸν ἀγαγάζοντα ἔχων, μηδὲ ὑπὸ δεσπότην ὥν, ἐτοιμάζεται θέρους τὴν τροφήν, πολλὰ δὲ ἐν τῷ ἀμητῷ ποιεῖται τὴν παραθέσιν. Πορεύθητι πρὸς τὴν μέλισσαν καὶ μάθε, διὰ ἐργάτις ἐστί, τήν τε ἐργασίαν σεμνὴν ποιεῖται». Συμβουλεύει ἡ Ἀγία Γραφὴ τὸν ὀκνηρόν, νὰ ἵδῃ τὸν μύρμηκα καὶ νὰ μιμηθῇ τὴν φίλεογίκην αὐτοῦ. Ὁ μύρμηκς ἂν καὶ δὲν ἀγαγάζῃ κανεὶς αὐτὸν νὰ ἐργάζηται, ἐργάζεται ὅμως τὸ θέρος συλλέγων τὴν τροφήν. Ὁ μύρμηκς τόσον φίλεργος εἶνε, ὥστε μόνος κατασκευάζει τὴν κατοικίαν αὐτοῦ, τὴν μυρμηκιάν, μετὰ πολλῆς τέχνης καὶ ἐπιτηδειότητος.

Ὁ μύρμηκς μικρότατον ἔντομον ὃν ἔρπει πρὸς τὰ ἔμπροσθεν ταχέως κρατῶν εἰς τὸ στόμα κόκκον σίτου ἢ κριθῆς καὶ μεταφέρων αὐτὸν εἰς τὴν ἀποθήκην τῆς μυρμηκιᾶς. Ἄφοις δὲ ἀποθέσῃ αὐτὸν, δὲν ἡταχάζει, ἀλλὰ πάλιν μεταβάίνει, ἵνα εὔρῃ ἀλλην τροφήν. «*Οταν λοιπὸν ὁ ὀκνηρὸς παρατηρῇ τὸν μύρμηκα τὸν ἐργατικόν, θὰ αἰσχυνθῇ, διότι αὐτὸς δὲν ἐργάζεται, καὶ θὰ φιλοτιμηθῇ νὰ μιμηθῇ αὐτὸν κατὰ τὴν ἐργασίαν.*» Καὶ τὴν ἐργατικὴν μέλισσαν ἀν παρατηρήσῃ ὁ ὀκνηρός, θὰ φιλοτιμηθῇ νὰ μιμηθῇ αὐτὴν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κατὰ τὴν φιλεργίαν. Εἶναι αἰσχρὸν μικρότερο μὲν ἔντομον νὰ εἶνε τόσον ἀργητικὸν καὶ φιλόπονον, ὃ ἀνθρωπὸς δέ, δστις ἔχει λογικόν, νὰ μένῃ ἀργός. Ὁ ἀργὸς καὶ ὀκνηρὸς οὔτε εἰς ἑκυτόν, οὔτε εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε ὠφέλιμος· δὲν δύναται οὐδὲν ἀγαθὸν νὰ ἀποκτήσῃ, οὔτε ὑγείαν, οὔτε πλοῦτον, οὔτε δόξαν. Τὸν ὀκνηρὸν πάντας τες ἀποστρέφονται καὶ μισοῦσι, διότι ἡ ἀργία εἶνε μῆτηρ πάσης κυκίας. Ὁ φίλεργος δύμως καὶ ἐπιμελῆς καὶ εἰς ἑκυτὸν καὶ εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε ὠφέλιμος· αὐτὸς δύναται ν' ἀποκτήσῃ ὑγείαν, πλοῦτον, δόξαν καὶ ν' ἀγαπᾶται καὶ νὰ τιμάται ὑπὸ πάντων. Ἀν θελήσωμεν νὰ ἔξετάσωμεν τίς διάγει τὸν βίον εὐγχριστότερον, ὁ πονῶν καὶ ἀργαζόμενος, ἢ ὁ ἀμελῶν καὶ τρυφῶν, θὰ εὑρώμεν μᾶλλον, δτι εὐχάριστον βίον διάγει ὁ πονῶν καὶ ἀργαζόμενος. Τοῦ ἀμελοῦς καὶ τρυφῶντος τὸ σῶμα εἶνε ἔκλυτον καὶ πλαδαρὸν καὶ αἱ αἰσθήσεις οὔτε ὑγιεῖς, οὔτε εἰλικρινεῖς, ἀλλὰ γκαῦναι καὶ μαλλικαί. Καὶ δι γυμναζόμενος ἵππος εἶνε χρήσιμος καὶ ἡ πλέουσα ναῦς καὶ τὸ τρέχον ὅδωρ καὶ δι σίδηρος ἀργαζόμενος ἀπολάμπει καὶ προσομοιάζει πρὸς ἀργυρον.

Οὐδὲν ἀγαθὸν δύναται τις ν' ἀποκτήσῃ ἔνευ κόπου καὶ ἐπιμελείας. Ἀν θέλωμεν νὰ ἀγκαπώμεθα ὑπὸ τῶν φίλων, πρέπει νὰ κοπιάζωμεν ὑπὲρ αὐτῶν· ἐν θέλωμεν νὰ ἀγκαπώμεθα ὑπὸ τῆς πόλεως, πρέπει νὰ ὀφελῶμεν διὰ τῆς ἐπιμελείας ἡμῶν αὐτήν. Ἀν θέλωμεν ἡ γῆ νὰ παράγῃ ὑπὲρ ἡμῶν καρποὺς ἀφθόνους, πρέπει νὰ καλλιεργῶμεν αὐτήν. Ἀν θέλωμεν ἀπὸ τῶν βοσκημάτων νὰ ἀποκτήσωμεν πλοῦτον πρέπει νὰ φροντίζωμεν ὑπὲρ αὐτῶν. Ἀν θέλωμεν νὰ ἐλευθερώσωμεν φίλους καὶ νὰ τιμωρήσωμεν τοὺς ἐγκριθοῦς τῆς πατρίδος, πρέπει νὰ καταγινώμεθα εἰς πολεμικὰς τέχνας. Ἀν θέλωμεν κατὰ τὸ σῶμα νὰ εἴμεθα ὑγιεῖς, πρέπει νὰ ἀσκώμεθα.

Πάντες τὸν ἀργὸν καὶ ἀμελῆ κατηγοροῦσι καὶ οἰκεῖοι καὶ φίλοι καὶ συγγενεῖς καὶ κρίνουσιν αὐτὸν βάρος τῆς γῆς, διότι τοιοῦτος ἐγεννήθη ὅχι μόνον εἰς βλάβην τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ ἑκυτοῦ. Οὐδὲν εἶνε ἀναιδέστατον ἀνθρώπου, δστις οὐδὲν πράττει, ἀλλὰ καθηταὶ ἀργός. Ἡ ἀργία τὰ πάντα βλάπτει καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος.

Καὶ ὅφθαλμός θν μὴ ἐργάζηται καὶ στόμα καὶ γαστήρ καὶ πᾶν
ἄλλο μέλος ἐμπίπτει εἰς τὴν ἐσχάτην νόσον.

— Ἀργὸς μὴ ἐσθιέτω.

— Ο πτωχὸς ἀν δὲν δουλεύῃ,
θὰ πεινᾷ, θὰ διακονεύῃ.

— Ποιὸς τὰ χέρια του κουνάει,
κυβερνιέται, δὲν πεινάει.

·III φελαδελφέα τῆς Ἀντιγόνης·

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Οἰδίποδος τοῦ βασιλέως τῶν Θηβῶν οἱ
οἰνοὶ αὐτοῦ Ἐτεοκλῆς καὶ Πολυνείκης ἀπεφάσισαν, ἵνα ἑκάτερος
βασιλεύῃ ἐπὶ ἐν ἔτος. Καὶ πρῶτος ἐδίκτητος οὐτοῖς μετὰ τὸ τέλος τοῦ ἐνιαυτοῦ δὲν παρέδιδεν
εἰς τὸν ἀδελφὸν τὸ σκῆπτρον, οὐτοῖς δὲν παρέδιδεν εἰς "Ἄργος
καὶ τὴν θυγατέρα τοῦ Ἀδράστου εἰς γάμον λαβὼν μετὰ ἐξ ἀλ-
λῶν στρατηγῶν ἐκστρατεύει κατὰ τῆς ἴδιας πατρίδος. Αἴματη-
ρίς μάχης γενομένης, οἱ δύο ἀδελφοὶ φονεύουσιν ἀλλήλους. Ο
Κρέων ὁ γυναικάδελφος τοῦ Οἰδίποδος ἀνακηρυχθεὶς βασιλεὺς
ἀπεφάσισεν, ἵνα τὸ μὲν πτῶμα τοῦ Ἐτεοκλέους ἐνταφιάσωσι
μεγαλοπρεπῶς, διότι ἐπολέμησεν ὑπέρ πατρίδος, τὸ δὲ τοῦ Πο-
λυνείκους μείνῃ ἀταφόν καὶ ἐκτεθῆ βορὴ τῶν κυνῶν, διότι ἐξε-
στράτευσε κατὰ τῆς πατρίδος.

Ο Κρέων κηρύσσει θάνατον κατ' ἐκείνου, διστις θὰ τολμήσῃ νὰ
θάψῃ τὸ πτῶμα τοῦ Πολυνείκους. Η εὐγενὴς ὄμοις Ἀντιγόνη φι-
λάδελφον ἥθος ἔχουσα περιφρονεῖ τὸ κήρυγμα τοῦ βασιλέως Κρέον-
τος καὶ ἀπορκοῖει νὰ θάψῃ τὸν ἀγαπητὸν αὐτῆς ἀδελφόν. Ήρὸς
τούτου ἀνκοινοῖ τὴν ἀπόφασιν αὐτῆς εἰς τὴν ἀδελφὴν Ἰσμήνην
καὶ παρκαλεῖ νὰ συμμετάσχῃ καὶ αὐτὴ τῆς ταφῆς, ἀλλ᾽ ή
Ἰσμήνη δειλὴ οὖσα καὶ γυναικείως σκεπτομένη ἀποτρέπει τὴν
ἀδελφὴν λέγουσα· «'Αδελφὴ Ἀντιγόνη, γυναικες εῖμεθα καὶ μό-
ραι ἐγκαταλειφθεῖσαι, ἀφ' οὐ ἀπέθανον οἱ γονεῖς καὶ οἱ ἀδελφοί,
δὲν εἶτε φούσιμον γὰρ ἀγθιστάμεθα εἰς τὸν νόμον τοῦ βασιλέως». Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

‘Η Ἀντιγόνη δύμως γενναιότερος καὶ εὐγενέστερος φρονήματα ἔχουσα λέγει: «Καὶ ἄνευ σοῦ θὰ θάψω τὸν ἀδελφόν, διότι προτυμῷ μετὰ τοῦ ἀγαπητοῦ ἀδελφοῦ νὰ κεῖμαι ἐν τῷ ἥδῃ ἢ νὰ παραβῇ τὰ πρὸς αὐτὸν καθῆκοντα». Δικληθοῦσα δὲ τοὺς φύλλας θάπτει κύτον. Οἱ Κρέων μαζίθῶν τοῦτο μακίνεται καὶ ζητεῖ νὰ μάθῃ, τίς ἡτο ὁ τολμήσας γὰρ θάψῃ τὸν Πολυνείκην πρὸς τὴν δικταγὴν αὐτοῦ. Η Ἀντιγόνη μεγαλοφύγως ἀποκρίνεται: «Ἐγνώριζον τοῦτο, ἀλλὰ προετίμησα νὰ ἀκολουθήσω τὸ φυσικὸν δίκαιον ἢ τὸ θετόν, διότι τὸ φυσικὸν δίκαιον ὅρισαν αὐτοὶ οἱ θεοί, οὐδεὶς δὲ ἀνθρώπινος τόμος ἴσχυει νὰ καταρρίψῃ τὸ κῦρος αὐτοῦ.

Ἐγνώριζον δέ, δηλαδὴ ἀπειθοῦσα ἔμελλον νὰ ἀποθάρω ἀλλὰ κέρδος θεωρῶ, διότι ἀποθνήσκω πρὸ τοῦ ὀρισμένου χρόνου ἐκτελέσασα τὸ καθῆκον πρὸς τὸν ἀδελφὸν καὶ μὴ ἀνεχθεῖσα νὰ μένῃ οὗτος ἀταφος». Οἱ Κρέων μηδέλως ἀνταγωνώζονται τὸ φυσικὸν τοῦτο δίκαιον καὶ τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα τῆς Ἀντιγόνης δικτάσσει τοὺς φύλλακας γὰρ ἀπαγάγωσιν αὐτὴν εἰς τὸν τάφον» οὕτως ἡ Ἀντιγόνη ὑποστηρίζουσατὸ θεῖον καὶ τοὺς ἀγράφους γόμους καταδικάζεται ὑπὸ τοῦ τυράννου εἰς θάνατον ἔχουσα τὴν ὑπερήφανον συνείδησιν, διτι ἐξεπλήρωσε τὸ ἔκυτῆς καθῆκον πρὸς τὸν ἀγκαπητὸν ἀδελφὸν Πολυνείκην.

·Ηρωϊκοὶ χρόνοι·

Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς χρόνους, τὸ πατρικὸν κράτος ἦτο σεβαστόν, ὁ ἡλικιωθεὶς σίδες ἀπεδείκνυε πρὸς τοὺς γονεῖς αὐτοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην διὰ φιλοστόργου ἀφοσιώσεως, ιδίως δὲ τῶν λεγομένων θρέπτρων, δηλ. διὰ τῆς διατροφῆς τῶν γηρασάντων γονέων· καὶ αἱ Ἐρινύες, τῶν ὄποιών τὴν τιμωρὸν χεῖρος ἐκίνει ἡ ἀρὰ τοῦ πατρὸς ἢ τῆς μητρός, ἐνέπνεον μέγαν φόβον.

Ἡ νύμφη ἔφερε πρὸς τὸν γαμβρὸν προῖνα· πρὸ πάντων δύμως δικυμβρὸς ἔδιιδε πρὸς τὸν πατέρα τῆς νύμφης δῶρα, τὰ καλούμενα ἔδνα· καὶ τὸ τελευταῖον τοῦτο ἦτο τόσον σύνηθες, ὥστε ἐνομίζετο κολλακευτικώτατον διὰ τὸν νέον γὰρ λάθη γύμφην ἀνάεδνον, δηλ. γωρίς γὰρ δώσῃ δῶρα εἰς τὸν πατέρα κύτης. Οἱ δὲ πλοῦτος, τὸ ἀξέιδιμα καὶ ἡ ἐπιφράγματος γκαταγωγὴ δίενθσαν τὰ μόνα προτερήματα, Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς,

άτινα παρα τοῦ νέου ἀνδρὸς ἀπήρτοῦντο ἵνα ἀξιωθῇ τῆς εὐνοίκες τῶν γονέων, τῶν ὄποιών εἶχότει τὴν κόρην. Οὕτος ὥφειλε πολλάκις νὰ δώσῃ καὶ δείγματα τῆς ἡρόης, τῆς ἀνδρείας ἢ τῆς δεξιότητος αὐτοῦ. Ό πατήρ τοῦ Νέστωρος Νηλεὺς εἶχεν ἀποφάσισει νὰ δώσῃ τὴν περίφημον διὰ τὸ κάλλος κόρην αὐτοῦ Ηηρῷ εἰς ἐκεῖνον, οἵστις ἦθελεν ἀπαγάγει τὰς ἐπιμελῶς φυλαττομένας βοῦς τοῦ Ἰφίκλου, τοῦ πατρὸς τοῦ Πρωτεισιλάδου.

Οἱ γνήσιοι ἀδελφοὶ διένεμον τὴν πατρικὴν περιουσίαν ἐξ ἕσου διὰ κλήρου, οἱ δὲ νόθοι ἐλάχισκον μὲν μικρότερον κλήρον, ἐτιμῶντο δὲ ἕσον πρὸς τοὺς γνησίους. Οὐχὶ μόνον μεταξὺ ἀδελφῶν ἀλλὰ καὶ μεταξὺ συγγενῶν ἀπωτάτων, καὶ μεταξὺ ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς φυλῆς ὑπῆρχον δεσμοὶ φιλίας διαρκεῖς, γαρίστατοι, εὐγενέστατοι.

Τοιαῦται οὐπῆρξαν καὶ φιλίαι τοῦ Ἡροκλέους καὶ τοῦ Ἰολάου, τοῦ Θησέως καὶ τοῦ Ηειρίθου, τοῦ Ὀφέστου καὶ τοῦ Πυλάδου. Ή Πιλάς αὐτὴν ὕμνησε τὴν φιλίαν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πάτροκλον, τοῦ Ἰδομενέως πρὸς τὸν Μηριόνην, τοῦ Διομήδους πρὸς τὸν Σθένελον. Ό ἀγέρωχος Ἀχιλλεὺς ὁρπάσας δι' ἀμφοτέρων τῶν γειρῶν κόνιν κιθαλόεσσαν δὲν ἐπέχυσεν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ δὲν ἤσχυνε τὸ γκρίεν αὐτοῦ πρόσωπον, καὶ δὲν ἔξηπλώθη μέγας μεγαλωστὶ κατὰ γῆς, καὶ δὲν ἔτιλλε τὴν κάρμην αὐτοῦ, ὅτε ἔμαθε τὸν θάνατον τοῦ ἀγαπητοῦ Πατρόκλου;

Μήπως ὁ δεινὸς ἐκεῖνος τοῦ Ἀγκαμέμνονος ἀντίπαλος δὲν ἔκλαυσε, δὲν ἐθρήνησε, δὲν ἐκήρυξεν ὅτι οὐδεμίαν ἔχει εὐφροσύνην ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀφ' ὃτου ἀπώλεσε τὸν ἑταῖρον, τὸν ὄποιον ἐτίμαχ ἕσον πρὸς τὴν αὐτοῦ κεφαλήν; Μήπως ἡ ὅλη τῆς Πιλάδος ὑπόθεσις δὲν στηρίζεται κυρίως εἰς τὴν φιλίαν ἐκείνην τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Ηάτροκλον;

"Ἄλλος γοητευτικώτατος χρονκτὴρ τῆς ἡρωϊκῆς κοινωνίκες εἶνε ἡ εὐγενὴς προθυμία μετὰ τῆς ὄποιας ἐγίνετο δεκτὸς πᾶς ἀνθρώπος ζητῶν φιλοξενίαν, καὶ ἡ μακρὰ διάρκεια τοῦ ἡθικοῦ δεσμοῦ, τοῦ συναπτομένου μεταξὺ δύο ἀνθρώπων, οἵτινες ἐκοινώνησαν τῆς αὐτῆς τροφῆς καὶ ἀντήλλαξαν ἀμοιβαῖς δῶρος δεσμοῦ μεταξείνοντος πολλάκις ἀπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς τὸν υἱόν. Ναὶ μὲν ὁ ἀριστος ὁ δεγχθεὶς ξένον καὶ προσενεγκών πρὸς αὐτὸν δῶρα δὲν ἀπεζημιοῦτο. Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

νπὸ τοῦ δήμου διὰ τὴν ἀξίαν τῶν δώρων τούτων, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐλαττώνει παντάπασι τὴν χάριν τὴν ὁποίαν εἶχεν ἡ φιλοξενία κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους. Οἱ ἄριστοι τῆς Ὄμηρικῆς ἐποχῆς γκιρετίζει πρῶτον τὸν ζένον, διστις ἐπεκκλεῖτο τὴν προστασίαν τῆς οἰκίας αὐτοῦ, παρατίθησιν εἰς αὐτὸν σιτία, καὶ ἔπειτα ἐρωτᾷ αὐτὸν περὶ τοῦ δινόματος καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς ὁδοιπορίας. "Αν καὶ ὁ ἕδιος δὲν προσκαλεῖ εἰς τὴν οἰκίαν εὐχαρίστως ξένους, δὲν δύναται δύως καὶ νὰ ἀποβάλῃ αὐτούς, ἐὰν ἀφ' ἑκυτῶν προσέλθωσι καὶ ζητήσωσι νὰ διαμείνωσιν εἰς αὐτήν. Εἰς τὴν Ὄδυσσειαν ὁ Ἀλκίνους λέγει πρὸς τὸν Ὄδυσσέα, ὅτι ὁ ξένος καὶ ὁ ἵκετης ἐπέγει τόπον ἀδελφοῦ ὡς πρὸς πάντα ἀνθρώπων διστις ἔχει δίλγην εὐκισθησίαν καρδίας.

Εἰς τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ αἰσθήματος τούτου συνετέλεσεν ἴσως καὶ τοῦτο, ὅτι κατὰ τὴν δόξαν τῶν τότε ἀνθρώπων οἱ θεοὶ αὐτοὶ κατήρχοντο ἐνίστε εἰς τὴν γῆν ἐν σχήματι ξένων. Βέβαιον δ' εἶνε, ὅτι ὁ δεσμὸς τῆς φιλοξενίας τοσοῦτον εἶχεν ἀναπτυγθῆ, ὥστε βλέπομεν ἀνθρώπους ἔχοντας ἔργον ἕδιον νὰ φιλοξενῶσιν, ὅποιος ἦτο λ. χ. ὁ γενναῖος "Ἄξυλος, διστις ἐπίτηδες ἔκτισε τὴν οἰκίαν πλησίον τῆς ὁδοῦ, ἵνα δέχηται καὶ περιποιῆται τοὺς ξένους. Καὶ ὅπόσον ἀδιάρρηκτοι ἦσαν οἱ δεσμοὶ τῆς φιλοξενίας ἐξάγεται ἐκ τῆς Ἰλιάδος, κατὰ τὴν ὁποίαν ἀκμάζοντος τοῦ πολέμου Γλαῦκος ὁ τῶν Λυκίων ἡγεμών, σύμμαχος δὲ τοῦ Πριάμου, καὶ ὁ τῶν Ἀργείων Διομήδης, ὡς ἔμπειρον ὅτι οἱ πάπποι αὐτῶν διετέλεσαν ἡγεμένοι διὰ τοῦ ἱεροῦ τῆς φιλοξενίας δεσμοῦ, ἀντὶ νὰ πολεμήσωσι κατ' ἀλλήλων προτείνουσι τὴν δεξιὰν καὶ ἀνταλλάσσουσιν ὅπλα.

"Ἐτι δὲ σεβαστότερος τοῦ ξένου ἦτο ὁ ἵκετης.

Εὐθὺς δηλ. ὡς ἀνθρώπος τις καταδιωκόμενος ὁπωςδήποτε ἤθελε παρουσιασθῆ φέρων ἵκετηρίκην ἐλαίαν ἢ ράβδον καὶ παρακαλεῖσας εἰς τὸν βωμὸν ἢ τὴν ἑστίαν τῆς οἰκίας ἤθελε ζητήσῃ τὴν προστασίαν τοῦ κυρίου τῆς οἰκίας, οὗτος δὲν ἤδύνκτο νὰ ἀπορρίψῃ τὴν αἴτησιν, διότι ἥλλως ἐτιμωρεῖτο δεινῶς ὑπὸ τῶν Ἐριγύων. Ἐχθρὸς νικηθεὶς ἤδύνκτο νὰ προσπέσῃ εἰς τοὺς πόδας τοῦ νικητοῦ καὶ νὰ ζητήσῃ τὸν ἔλεον αὐτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἐλάμβανε τὸν χαρακτῆρα καὶ τὰ δικαιώματα τοῦ ἰδίως λεγομένου ἵκετου· ὁ νικητὴς ψηφίστοι μητρέαποτελέσθη ἐκπαιδευτικῆς πολιτείας καὶ νὰ δεχθῇ λύτρα.

Ανατροφὴ Σπαρτιατῶν καὶ Σπαρτιατέων.

Ο σοφὸς νομοθέτης τῶν Σπαρτιατῶν πολλοὺς καὶ σοφοὺς νόμους ἐνομοθέτησε, μεταξὺ δὲ τούτων σοφώτατος νομίζεται ὁ νόμος περὶ ἀνατροφῆς Σπαρτιατῶν καὶ Σπαρτιατίδων. Ἡ ἀνατροφὴ τούτων ἀπέβλεπεν εἰς ἓν καὶ μόνον σκοπόν, εἰς τὸ οὐκ εκτενεῖσθαι δικράνως ἀσκούμενοι, ἀδικλείπτως γρηγοροῦντες καὶ τυφλῶς πειθοχροῦντες εἰς τοὺς νόμους τῆς πολιτείας. Οἱ νέοι οὕτω πως ἀνετρέφοντο, ὥστε ἐπὶ τούτῳ ἐγεννῶντο, ἐπὶ τούτῳ ἀνετρέφοντο καὶ ἐπὶ τούτῳ ἔζων, οὐδεμίαν ἀλλην ἔχοντες φροντίδα καὶ ήδονὴν ηὐτὸν δὲ προπολεμῶσιν ὑπὲρ πατρίδος καὶ ηὐτὸν ἀποθνήσκωσιν ὑπὲρ αὐτῆς. Ἡ ἀνατροφὴ τῶν Σπαρτιατῶν ἡργίζειν ἀμέσως ἀπὸ τῆς γεννήσεως ὁ πατὴρ δὲν ἦτο κύριος ηὐτὸν ἀνατρέφῃ αὐτὸς τὸ γεννηθὲν τέκνον, ἀλλὰ παραλαμβάνων αὐτὸν ἔφερεν εἰς τόπον τινά, ὅστις ὠνομάζετο λέσχη. Εἰς τοῦτον καθήμενοι οἱ πρεσβύτεροι τῆς φυλῆς ἐξήταξον ἀμέσως τὸ νεογνόν, καὶ ἐν μὲν ἦτο εὐπαγέες καὶ ρωμαλέον παρεδίδετο εἰς ἀνατροφήν, ἐν δὲ ἀσθενεῖς καὶ ἀμορφοφον, ἔρριπτον εἰς τὰς λεγομένας Ἀποθέτας, βαραθρώδη τόπουν πλησίον τοῦ Ταῦγέτου, διότι ἐνόμιζον, ὅτι τὸ βρέφος τὸ μὴ ἔχον εὐεξίαν καὶ ρώμην, καὶ εἰς ἑκυτὸν καὶ εἰς τὴν πατρίδα εἶνε ἄχρηστον. Οθεν αἱ γυναῖκες τὰ νεογνὰ περιέλουσον οὐχὶ δι' ὅδοτος, ἀλλὰ δι' οἴγου, διότι τοιουτοράπτως τὰ μὲν ἀσθενικὰ καὶ νοσώδη ἐκ τοῦ οἴγου ἀπενεκροῦντο, τὰ δὲ ὑγιεινὰ μᾶλλον ηὔξανοντο καὶ ἐκρητύνοντο. Ἐλαμβάνετο δὲ πᾶσαν ἐπιμέλειαν περὶ τὰς τροφούς, αἵτινες ὑπεχρεοῦντο ἀνευ σπαργάνων ηὐτὸν ἀντρέφωσι τὰ βρέφη, ὥστε νὰ καθιστῶσι ταῦτα ἐλεύθερα κατὰ τὰ μέλη, εὔκολα κατὰ τὴν δίκαιαν, ἀφοῦ εἰς τὸ σκότος καὶ εἰς τὴν ἐρημίαν, ἀπειρχεῖται δὲ κλαυθμυρισμῶν. Δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς ἕκκαστον γονέαν ηὐτὸν ἀνατρέψῃ τὸν οἰνόν, ὃς αὐτὸς ἥθελεν, ἀλλ᾽ ὥφειλε κατὰ κανόνας τινὰς ηὐτὸν ἀνατρέψῃ τοῦτον μέχρι τῆς ἡλικίας τῶν ἐπτὰ ἑτῶν. Ἀπὸ δὲ τῶν ἐπτὰ ἑτῶν παρεδίδοντο τὰ τέκνα εἰς δημόσιον λειτουργόν, ὅστις ὠνομάζετο παιδονόμος. Οὗτος παραλαμβάνων τὰ τέκνα διῆρει εἰς ἀγέλας, ὥστε ἐκάστης ἀγέλης συνανεστρέφοντο οἱ παῖδες ὄμοι, συνέπαιζον καὶ συνεσγύλλαζον. Ἐκάστης ἀγέλης προστατεῖται

ἄρχων νέος εἰκοσικετής διακρινόμενος διὰ τὴν σύνεσιν καὶ ἀνδρείαν· πρὸς τοῦτον οἱ παῖδες τῆς ἀγέλης ἀπέβλεπον, εἰς τοῦτον προστάσσοντα ἐπείθοντο καὶ ἐνεκριτέρουν, δτε ὑπ' αὐτοῦ ἐτιμωροῦντο, ὥστε πᾶσαν ἡ παῖδευσις καὶ ἀνατροφὴ τούτων ἦτο μελέτη καὶ ἀσκησις εἰς εἰπείθειαν. Οἱ πρεσβύτεροι ἐπεσκόπουν αὐτούς, δτε ἔπαιζον, καὶ ἐμβάλλοντες εἰς αὐτοὺς πολλάκις μάχας τινὰς καὶ φιλονικίας κατεμάνθικον ὄποιος εἶναι κατὰ τὴν φύσιν ἐκαστος ἐξ αὐτῶν πρὸς τὴν τόλμην καὶ πρὸς τὸ νὰ φυγομαχῇ. Ἡ ἀνατροφὴ, τὴν ὄποιαν ἐλάμβανον οἱ παῖδες τῆς Σπάρτης, εἶχε κυρίως σκοπὸν νὰ διαμορφώσῃ ἀνδρεῖς μέλλοντας νὰ ζήσωσιν ἐν μέσῳ μυρίων κινδύνων καὶ δυσγερειῶν.⁶ Οθεν ὁ νέος Σπαρτιάτης δὲν ἐγνώριζε πολλὰ γράμματα, δὲ λίγιστα ἐδιδάσκετο ἐκ τῶν τεχνῶν, ἀλλ' ἐγνώριζε νὰ τρέχῃ, νὰ πηδᾷ, νὰ πηλιάῃ, νὰ βίπτῃ δίσκους ἢ ἀκόντιον καὶ ἐν γένει νὰ μεταχειρίζηται πᾶν ὅπλον μετὰ φύμας, εὐστροφίας καὶ χάριτος ἀπορχμίλλου, ἐμάνθικε νὰ ἀρχηται καὶ νὰ καρτερῇ εἰς τοὺς πόνους καὶ νὰ νικᾷ μαχόμεγος. Ἐξ ἀπολῶν ὀνύχων ὁ βίος αὐτοῦ ἦτο σχολεῖον ἀδιάλειπτον καρτερίκις. Ἐφ' ὅσον προεχώρει ἡ ἡλικία αὐτῶν, ἐν χρῷ ἔκειρον αὐτοὺς καὶ συνείθιζον νὰ πάζωσιν ἀνυπόδυτοι καὶ γυμνοί. Γινόμενοι δὲ δωδεκατετεῖς διετέλουν ἀνευ χιτῶνος, ἐν ἴματιν φοροῦντες μόνον κατὰ το θέρος καὶ τὸν χειμῶνα, ἵσκον αὐγμηροὶ τὰ σώματα καὶ δὲν ἐγνώριζον τὰ ἀλείμματα. Ἔκοψαντο δὲ ὄμοι κατ' ἵλην καὶ ἀγέλην ἐπὶ στιβάδων, τὰς ὄποιας αὐτοὶ συνεφόρουν ἐκ τοῦ φυομένου παρὰ τὸν Εὔρωταν καλάμου ἀποκόπτοντες τὰ ἄκρα αὐτῶν διὰ τῶν χειρῶν ἀνευ μαχαιριδίου. Παιδονόμοι ἐτάσσοντο ἐπ' αὐτῶν ἐκ τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν ἀνδρῶν, διέτασσον δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους ἄλλους μὲν νὰ φέρωσι ξύλα, τοὺς δὲ μικροτέρους λάχινα. Συνείθιζον αὐτοὺς νὰ κλέπτωσι, ἄλλοι μὲν βαδίζοντες πρὸς τοὺς κάποιους, ἄλλοι δὲ ὑπειπεργόμενοι εἰς τὰ συστίτικα τῶν ἀνδρῶν πανούργως καὶ περιλαγμένως. Ἡν δέ τις συνελαμβάνετο κλέπτων, ἐτιμωρεῖτο διὰ μάστιγος, ὅγι διότι ἔκλεψεν, ἄλλος διότι ἔκλεψεν ἀτέχνως καὶ φθύμως. Συνείθιζον αὐτοὺς νὰ κλέπτωσι καὶ ἐκ τῶν τροφῶν ὅτι ἥδύναντο, ἵνα μανθάνωσι νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν κοιμωμένων ἢ κατὰ τῶν φυλακσόντων φθύμως. Ἐδίδετο εἰς αὐτοὺς γλίσχρον

δεῖπνον, ἵνα ἀναγκάζωνται νὰ τολμῶσι καὶ πανουργῶσι πρὸς εὑ-
ρετιν τροφῆς καὶ νὰ κλέπτωσι ταύτην. Λέγεται δὲ ὅτι τόσου ἐρυ-
λάσσοντο νὰ μὴ ἀνκακλυφθῶσι κλέπτοντες, ὥστε παῖς τις κλέ-
ψας σκύμνον ἀλώπεκος, ἵνα μὴ ἀνκακλυφθῇ, ἔκρυψεν κάτων ὑπὸ
τὸ τριβόνιον, σπαρασσόμενος δὲ τὴν κοιλίαν διὰ τῶν ὄνυχων
τούτου καὶ ὁδόντων ἀπέθανε. Συνείθιζον τούτους προσέτι νὰ
ἀντέχωσιν εἰς τὰς πληγάς, πολλοὶ δὲ ἔφθοι πολλάκις ἀπέθανον
ἐκ τῶν πληγῶν ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς ὁρίσιας Ἀρτέμιδος. Δὲν ἐπετρέ-
πετο δὲ εἰς αὐτούς, ὅσον σκληρῶς καὶ ἀν ἐδέροντο, νὰ ἐκβάλωσι
φωνήν, ἢ νὰ δεῖξωσι σημεῖόν τι πάνου. Τοὺς παῖδας συνείθιζον ἐνω-
ρίς νὰ μιμῶνται τὴν δικιγωγὴν τῶν συμπολιτῶν αὐτῶν, νὰ γνωρί-
ζωσι τὰς καλὰς καὶ γενναίκες αὐτῶν πράξεις καὶ νὰ κρίνωσι περὶ
αὐτῶν συντόμως καὶ εὐστόχως. Ἀπήτουν δὲ παρὰ τῶν παίδων,
ὅσκις εὑρίσκοντο ἐνώπιον ἡλικιωμένων, νὰ σιωπῶσι· μόνον δὲ ἐὰν
ἡρωτῶντο, ἔφεπε νὰ ἀποκρίνωνται ἐπειρμμένως καὶ συντομώτατα.
Οὕτως ἀπέκτα ὁ Σπαρτιάτης εὐκολώτερον παντὸς ἄλλου Ἐλ-
ληνος τὴν τέχνην τοῦ νὰ ἐκφράζηται συντόμως καὶ εὐφυῶς ὅμι-
λῶν. Μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας, μετὰ τῆς ὅποιας συνείθιζον
τοὺς παῖδας εἰς ἀπλότητα καὶ καθαρύτατα τῆς ἐκφράσεως, ἐδίδα-
σκον αὐτούς καὶ ὠδὰς καὶ φίσματα, τὰ ὅποια διήγειρον ἀφ' ἑνὸς
μὲν τὸ θάρρος καὶ τὴν κλίσιν εἰς τὰ μεγάλα ἔργα, ἀφ' ἑτέρου δὲ
ἀποστροφὴν πρὸς τὴν δειλίαν, διότι ταῦτα διὰ γλώσσης σοβαρᾶς
καὶ δυνατῆς παρίστανον ἢ τὴν δόξαν ἐκείνων, οἵτινες ἀπέθανον
ὑπὲρ τῆς Σπάρτης, ἢ ἥσκαν ψύχος καὶ κατηγορία τῶν δειλικ-
σάντων εἰς τὸν πόλεμον.

Καὶ ὁ χορὸς αὐτὸς ἐρρυθμίζετο οὕτως ὥστε ὑπέτρεψε τὴν φι-
λοτιμίαν. Κατὰ τὰς ἕορτὰς τῶν Σπαρτιατῶν ἐσγηματίζοντο
κατὰ τὰς τρεῖς ἡλικίας τῶν ἀνθρώπων τρεῖς χοροί, τῶν γερόν-
των, τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν παίδων. Καὶ ὁ μέν χορὸς τῶν γερόν-
των ἤρχιζε νὰ ψάλλῃ ὡς ἔξης·

'Αμές πόκ' ἥμες ἄλκιμοι τεανίαι, δηλ. εἴμεθα ἄλλοτε ἥμεταις
ἀνδρεῖοι νεανίκαι· ἀποκρινόμενος δὲ ὁ χορὸς τῶν ἀνδρῶν ἔλεγεν,
ἀμές δέ γ' εἴμεταις, αἱ δὲ λῆσ, πεῖραν λαβέ, δηλ. ἥμεταις εἴμεθα τώρα,
ἄν δὲ τολμῆσ, δοκίμασον· ἔπειτα ἔψαλλεν ὁ χορὸς τῶν παίδων.

άμεις δὲ γ' ἐσσόμεθα πολλῷ κάρρορες, δηλ. ήμεις δὲ θὰ γίνωμεν πολὺ ἀγδρειότεροι.

Πρὸ πάντων δὲ ἐδιδάσκοντο οἱ παῖδες νὰ εἶνε σεμνοὶ καὶ εὐπειθεῖς, νὰ τέβωνται τοὺς γέροντας καὶ τοὺς ἄρχοντας, διότι ἐνόμιζον ὅτι τοῦτο εἶνε ἡ βάσις πάσης ἀγκυρῆς πολιτείας. Τὸ βλέμμα καὶ τὸ βλέμμα τῶν νέων Σπαρτιατῶν καθ' ὅδον διεργομένων ἐνέφρινε κασμιότητας καὶ σωφροσύνην. Ἐνώπιον τῶν πρεσβυτέρων ἡσκήσαντες ταλαμένους ὡς κάροις καὶ σιωπηλοὶ ὡς ἀγάλματα, πλὴν ἂν ἀπηνθύνετο πρὸς αὐτοὺς ἔρωτησίς τις.

Ἡ αὐστηρὰς ἀγωγὴ, εἰς τὴν ὁποίαν ὑπεβάλλοντο οἱ παῖδες, ἐξετείνετο καὶ εἰς τοὺς ἡλικιωμένους· διότι οὐδεὶς ἡδύνατο νὰ ζῇ, ὡς ἥθελεν, ἀλλὰ συνεμορφοῦστο πρὸς τὸν βίον τὸν ὠρισμένον ὑπὸ τοῦ νόμου. Οὐδεὶς Σπαρτιάτης διητᾶτο κατ' ιδίαν ἔκκαστος ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν κοινῇ εἰς δημόσια συσσίτια, εἰς τὰ ὄποια ἔπειπε πάντες νὰ παρκαρύηνται.

Οὐούκ πρὸς τὴν ἀνατροφὴν τῶν νέων ᾧτο· ἡ ἀνατροφὴ τῶν παρθένων· καὶ αὗται ἡσκοῦντο εἰς δρόμον, πάλην, βολὴν δίσκου καὶ ἀκοντίων, ἵνα ἴσχυροί γινόμενοι γεννῶσι παῖδας ἰκανούς νὰ ἀναδεικνύωνται ἀγαθοὶ στρατιῶται. Οἱ νέοι οὕτω πως ἀνατρέφομενοι γεννακίως ἀπέθηκσκον ὑπὲρ πατρίδος ἔχοντες σύνθημα «νίκη ἢ θάρατος».

Αἱ δὲ μητέρες καὶ Λάκαιναι παραδίδουσαι τὴν ἀσπίδα εἰς τοὺς υἱούς αὐτῶν ἔλεγον «ἢ τὸν ἢ ἐπὶ τὰς», δηλ. ἡ νὰ ἐπαναφέρωσι τὴν ἀσπίδα εἰς τὴν Σπάρτην ἡ νὰ ἐπανέλθωσι νεκροὶ ἐπ' αὐτῆς. Οἱ ἀπολέσας τὸ ὅπλον αὐτοῦ ἐνομίζετο ἀτυμος, ὃ δὲ τρέσκες δηλ. ὁ δειλιάσας καὶ μὴ προτιμήσκες τὸν θάνατον μετὰ τῶν συναγωνιστῶν ἀπέβιλε πάντας τὰ δικαιώματα τοῦ πολίτου καὶ περιεφρογεῖτο ὑπὸ πάντων διὰ παντὸς τοῦ βίου. Οἱ Ἀριστόδημος ἦτο εἰς ἐκ τῶν 300 Σπαρτιατῶν, οἵτινες ὑπὸ τὸν Λεωνίδαν ἀντιπαρετάχθησαν εἰς Θερμοπύλας κατὰ τῶν Ηεροσόν, μάνος δ' οὗτος δὲν ἐφονεύθη μετὰ τῶν ἀλλων Σπαρτιατῶν, ἀλλὰ δειλῶς καὶ ἀγενῆς διεσώθη εἰς τὴν Σπάρτην· οὐδεὶς δῆμος μετ' αὐτοῦ συνδιελέγετο, οὐδὲ εἴγε μετ' αὐτοῦ ἐπικοινωνίαν τινά, ἀλλὰ πάντες ἐπιδεικνύοντες αὐτὸν ἔλεγον «ἰδού δὲ τρέσας, δὲ Ἀριστόδημος.»

ΙΙερὴ πατρέσθοις.

«Ταῦτα διητέλλομαι ὑμῖν, ἵνα ἀγκυπᾶτε ἀλλήλους». Τὴν αὐτὴν τοῦ Σωτῆρος ἐντολὴν ἐπαναλαμβάνει πρὸς ἡμᾶς μετὰ πάσης εὐλαβείας καὶ ἡ πατρίς. Καὶ ἡ πατρὸς ἀπαίτει παρ' ἡμῶν τῆς φιλογενείας τὸν φόρον, ὅστις εἶνε τὸ μόνον γνώρισμα καὶ τοῦ ἀγκυθοῦ Χριστικοῦ καὶ τοῦ ἀγκυθοῦ πολίτου. Ἡ πατρὸς εἶνε πολυσέβηστος μήτηρ τοῦ λογικοῦ ἀνθρώπου, ἡ εὐεργετικωτάτη τροφὸς αὐτοῦ καὶ διδάσκαλος, τὸ ἴερώτατον στάδιον εἰς τὸ ὄποιον κατέβη πρῶτον νὰ γυμνασθῇ εἰς τοὺς ἀγῶνας τῆς φιλαδελφίας καὶ τῆς φιλανθρωπίας. Εἰς τὴν πατρίδα εἶδεν πρῶτον ὁ ἀνθρώπος τὸν ἥλιον, ἀνέπνευσε τὰς ζωογόνους αὔρας τοῦ ἀέρος, ἔμικθε νὰ ἐκφράζῃ τὰς ἐννοίας διὰ τοῦ λόγου, ἐτράφη ως Χριστικὸς τὸ ἄδελον γάλα τῆς εὐσεβείας· ἔλαβε τὰ στοιχεῖα καὶ τῆς φυσικῆς καὶ τῆς θεϊκῆς ἀνατροφῆς. Χρεωστεῖ λοιπὸν νὰ τιμῇ τὴν πατρίδα, ακθίως τιμῇ τοὺς ἰδίους αὐτοῦ γονεῖς, οἵτινες εἶνε καὶ αὐτοὶ τέκνα τῆς τεβαστῆς ταύτης πατρίδος καὶ μητρίδος καὶ πρωτογόνου φίλης ὅλης τῆς γενεᾶς αὐτοῦ. Χρεωστεῖ νὰ φρονῇ σταθερῷς ὅτι δὲν εγεννήθη εἰς τὸν κόσμον μόνον δι' ἔκυπτον, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν πατρίδα. Ἡ πατρὸς ἔχει δικαίωμα ἀγιώτατον εἰς ὅλα τοῦ πατριώτου τὰ προτερήματα, εἰς τὰς ἀρχὰς καὶ εἰς τὰς γαστεις, εἰς τὰ πλούτη, εἰς τὰς δυνάμεις αὐτοῦ, ὅπως ἂν ἔχῃ καὶ ὅπου ποτ' ἂν τόχη νὰ δικτοίθῃ. Καθὼς τὰ εὑκαρπα δένδρα, ὅσους ἂν ἐκθρέψωσι ακρπεύς, πρῶτον τούτους παραβλέπονταν εἰς τὸ γενέθλιον αὐτῶν ἔδαφος, τοὺς δὲ περιττεύοντας χαρίζουσιν εἰς τοὺς ἀνθρώπους ως γλυκεῖν ἀπόλαυσιν, τοιουτοτρόπως καὶ ὁ ἀγκυθὸς καὶ γνήσιος πατριώτης χρεωστεῖ τὴν ἐπικυρίαν τῶν ἔκυπτον προτερημάτων πρώτιστα καὶ μάλιστα εἰς τὴν γεννήσασκην καὶ θρέψασκην αὐτὸν γῆν. Διὸ τοῦτο καὶ θεῖος καὶ ἀνθρώπινοι νόμοι ακταδικάζουσιν ως πατρικίου τὸν παρκεάτην τῶν πατριωτικῶν ακθηκόντων. Διὸ τοῦτο προστάσσουσιν ἔκαστον νὰ ὑπερμηχᾶ πρῶτον ὑπὲρ τῆς πίστεως καὶ δεύτερον ὑπὲρ τῆς πατρίδος. «Μάχουν ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος». Διὸ τοῦτο τέλος καὶ αὐτὴ ἡ φύσις ἔχει ἡμᾶς τοιουτοτρόπως προσκεκολλημένους εἰς τὸ γενέθλιον ἔδαφος,

Ψηφιστοῦ Ιησοῦ τοῦ Πατρὸς Εκκλησεωνικῆς Βορείου

ώστε δὲν ἐπιτρέπει νὰ μὴ αἰσθηνώμεθα ἀγάπην καὶ πόθον πρὸς τὴν πατρίδα. Καὶ αὐτὰ τὰ ἀψυχα συγγάκις καταθέλγουσιν, αἰχμαλωτίζουσιν ἡμᾶς. 'Ο ἥλιος τῆς πατρίδος φαίνεται εἰς ἡμᾶς γλυκύτερος, ὁ ἀὴρ εὐπνούστερος καὶ ζωηρότερος, τὰ προϊόντα τροφιμώτερα καὶ ποικιλώτερα καὶ ἡδύτερα. Τὰ καλὰ λιθάδια, τὰ σκιερὰ δάση, τὰ καθαρὰ ὕδατα, πολλάκις καὶ ἐν δένδρον, ἐν ρυάκιον, καὶ βράχος τις πολλάκις ἀπότομος τῆς πατρίδος, κυριεύει καὶ κατακρατεῖ τὴν φυντασίαν τόσον, ὅστε ὅσου ἐν εἶναι μικρὸς ὁ τόπος τῆς γεννήσεως ἑκάστου, εἰς τοῦτο ἐγκαλλωπίζεται, καὶ πρὸς τοῦτον ἀποβλέπει, καὶ τοῦτον προτιμᾷ περισσότερον ἢ τὰς εὐδαιμονεστέρας γύρωρες καὶ πόλεις τῆς οἰκουμένης.

'Αλλὰ πῶς δύναται ἔκκστος εἰς τὴν ζενιτείαν νὰ δείξῃ τὴν πρὸς τὴν πατρίδα χρεωστουμένην εὐγνωμοσύνην καὶ ἀγάπην, ἢν δὲν ἀγαπᾷ καὶ περιθάλπῃ τοὺς ιδίους ὄμογενεῖς; 'Η πατρὶς ζῇ εἰς τὸ γένος· τοῦ δὲ γένους τὴν εἰκόνα παριστάνουσι τὰ πρόσωπα τῶν ὄμογενῶν, οἵτινες περικυλλώνουσιν ἡμᾶς. 'Ο, τι καλὸν χρεωστεῖ τις νὰ πράξῃ εἰς τὴν πατρίδα, χρεωστεῖ νὰ πράξῃ τοῦτο εἰς τὸ γένος του, καὶ ὅ, τι καλὸν δὲν δύναται νὰ κάμῃ εἰς ὅλον αὐτοῦ τὸ γένος, χρεωστεῖ νὰ τὸ κάμῃ εἰς ὅσους τῶν ὄμογενῶν δυυθῆῃ. Εἰς τούτου δὲ τοῦ χρέους τὴν δικαίαν ἐκπλήρωσιν δὲν πρέπει νὰ δικρίνῃ ὁ νησιώτης τὸν ἡπειρώτην, οὐδὲ' ὁ μεγάλης πόλεως πολίτης τὸν κάτοικον τῆς μικρᾶς. Ήλξες ὄμογενής εἶναι συμπατριώτης διότι πατρὶς, κυρίως εἶναι ὄλοκληρος ἡ συνοικία καὶ ὄλομέλεια ὅλου τοῦ γένους. 'Ἐὰν λοιπὸν πᾶς πατριώτης ἔχει τοῦτο τὸ χρέος πρὸς τὴν ιδίαν αὐτοῦ πατρίδα, πόσον πρέπει νὰ εἶναι τὸ χρέος ἡμῶν πρὸς τὴν ἡμετέρον; 'Ἐλληνες χριστιανοί, συλλογισθῆτε εἰς ποίαν γῆν ἐγεννήθημεν καὶ ποία τις εἶναι κατὰ τὸ παρόν ἡ καταστασίς αὐτῆς. 'Η πατρὶς τῆς δρθιδοξίας καὶ τῆς σοφίας καὶ τῆς ἀνδρείας καὶ ἀρετῆς, ἀφοῦ τοσούτους χρόνους ἐβασανίσθη ὑπὸ τὸ σιδηροῦν σκῆπτρον τῆς ἀσεβείας, ἀντιπλακίει σήμερον πρὸς τὰς φάλαγγας τοῦ θανάτου. Οἱ ἐκλεκτοὶ μίσι τῆς 'Εκκλησίας μονόμαχοισι πρὸς τὰ λυσσῶντα τέκνα τοῦ "Ἀγκρα, ὁ φίλη Πατρίς! ὁ Έλλάς! Ποτὸν ἀρχ καὶ πότε θέλει γίνει τῆς ἀνίσου ταύτης πάλης τὸ τέλος;

(Ἐπι τοῦ λόγου περὶ φιλογερετας Κορσ. Οἰκογόμου σ. 71 — 72).

Φελοπατρέα Σπάρτιατέων.

“Οτε ὁ Ηύρρος ἐξεστράτευσε κατὰ τῆς Λακεδαιμονίου, ἥλπισεν
ὅτι θὰ κυριεύσῃ ἀμφορὶ τὴν πόλιν. Οἱ Λακεδαιμόνιοι προθέ-
ποντες τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον καὶ φοβούμενοι μήπως ἡ πόλις
κυριευθῇ, συνεσκέψθησαν περὶ τοῦ πρακτέου. Κατὰ τὸ γινόμενον
συμβούλιον ἐπεκράτησεν ἡ ἑξῆς γνώμη, τὰς μὲν γυναῖκας πρὸς
περισσοτέραν ἀσφάλειαν νὰ ἀποστείλωσιν εἰς Κρήτην, αὐτοὶ δὲ
νὰ μείνωσιν εἰς τὴν πόλιν καὶ νὰ ἀγωνισθῶσι γενναῖοις.

Αἱ γυναῖκες ὅμως τῆς Σπάρτης ἔμαθον ταῦτα. Ἡ Ἀρχιδά-
μεια κράτοςσας ξίρις εἰς τὰς γεῖρας προσῆλθεν ἐκεῖ, ὅπου συγε-
δρίζονται οἱ γερουσιασταὶ καὶ εἶπε πρὸς αὐτούς.

«Ἄδικα πράττετε, ὃ Λακεδαιμόνιοι, ἀν τοιμίζητε διν θὰ ἀνε-
κθῶμεν ἡμεῖς μὲν αἱ γυναῖκες τῆς Σπάρτης νὰ σωθῶμεν μόναι,
ἡ πατρὶς δὲ νὰ κινδυνεύσῃ».

Οἱ γερουσιασταὶ ἐκπλαγέντες ἐκ τοῦ θάρρους αὐτῆς μετέβαλον
γνώμην. Απερχούσθη λοιπὸν νὰ σγηματίσωσι τάφρον παράλιη-
λον πρὸς τὸ στρατόπεδον τῶν ἐχθρῶν καὶ ἔνθεν καὶ ἔνθεν ταύτης
νὰ στήσωσιν ἀμάξες καταγγέλσαντες αὐτὰς μέχρι τοῦ μέσου τῶν
τροχῶν. Ἐνῷ δὲ οὗτοι ἤρχισκεν νὰ πράττωσι ταῦτα, προσῆλθον
γυναῖκες, ἀλλαὶ μὲν περιζωσθεῖσαι τοὺς γυιτωνίσκους, ἀλλαὶ δὲ
μονοχίτωνες ἵνα συμβούλησωσιν εἰς τὴν ἀνόρουξιν τῆς τάφρου.
Προέτρεπον δὲ τοὺς ἄνδρας αὐτοὶ μὲν νὰ ἠσυγάσωσιν ἵνα ἔχωσι
δυνάμεις πρὸς πόλεμον, αὐτοὶ δὲ ἐβεβάζοντο, ὅτι θὰ ἀποτελειώ-
σωσι τὴν ἀνόρουξιν τῆς τάφρου. Αἱ γυναῖκες καθ' ὅλην τὴν νύκτα
εἰς τοῦτο κατεγίνοντο.

Εὐθὺς ὡς ἐξημέρωσεν, οἱ πολέμιοι ἐπῆλθον κατὰ τῆς πόλεως.
Ἡ μάχη ἤρχισεν. Αἱ γυναῖκες ἔδιδον ὅπλα, βέλη, σιτία καὶ ποτὰ
εἰς τοὺς μαχομένους ἄνδρας προτρέπουσαι αὐτοὺς εἰς μάχην καὶ
λέγουσαι, ὅτι εἴναι γλυκὺ τὸ νὰ ἀποθάνωσιν εἰς τὰς γεῖρας τῶν
μητέρων καὶ συζυγῶν πολεμοῦντες ἀξίως τῆς Σπάρτης.

Οἱ ἄνδρες ἐκ τούτου ὡς λέοντες ἐπολέμουσιν. «Ἄν καὶ λυσσωδῶς
ἐπολέμει ὁ Ηύρρος, οὐδὲν κατέρριψεν, ἀλλὰ πολλοὺς στρατιώτας
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀπολέσας, αὐτὸς δὲ τραχυμαχτισθεὶς ἀπεμακρύνθη ἐκ τῆς πόλεως Τοιουτορέπως διὰ τῆς ἀνδρείας καὶ φιλοπατείας τῶν γυναικῶν ἐσώθη ἡ πόλις.

Αχιλλεὺς καὶ Πάτροκλος.

Ο Πάτροκλος ἦτο υἱὸς τοῦ Μενοιτίου καὶ τῆς Σθενέλης. Ἐγενήθη εἰς Ὀποῦντα τῆς Δοκρίδος, ὃπου φονεύσας κατά τινα ἀγῶνα τὸν υἱὸν τοῦ Ἀμφιδάμαντος καὶ βικασθεὶς νὰ φύγῃ ἤλθεν εἰς Φθίκην πρὸς τὸν Ηηλέα τὸν πατέρα τοῦ Ἀχιλλέως. Τούτου δὲ γενόμενος πιστὸς φίλος συνεῖστράτευσεν ὑστερον εἰς τὴν Τροίαν. Ἐνταῦθι δὲ Πάτροκλος κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ὁργῆς τοῦ Ἀχιλλέως κατὰ τοῦ Ἀγκυρέμανος, καθ' ἣν ἀπείχε τοῦ ἀγῶνος, ἔμενε πάντοτε πλησίον τοῦ φίλου παρηγορῶν κατόν. “Οτε δὲ διὰ τῆς μητρὸς τοῦ Ἀχιλλέως Θέτιδος πρὸς τὸν Δίκα σφραδέκη ἡγέρθη μάχη, μεταξὺ τῶν Τρώων καὶ Ἀχαιῶν καὶ ἐκπατέρωθεν πολλοὶ ἐφονεύθησαν, οἱ Ἑλληνες ἐνοήσαντες ὅτι εἶχον ἀνάγκην τῆς συνδρομῆς τοῦ Ἀχιλλέως ἔπειψκαν πρὸς κατόν πρεσβείαν, ἵνα πείσωσιν κατόν νὰ συμμετάσχῃ τοῦ πολέμου. Ἄλλον δὲ Ἀχιλλεὺς ἡρόνθη. Τότε δὲ Πάτροκλος βλέπων τὸν ἀπελπισμὸν τῶν Ἀχαιῶν προσῆλθε πρὸς τὸν φίλον Ἀχιλλέα καὶ ἔστη πλησίον κατοῦ δάκρυσκ θερπὶ χέων. ‘Ο Ἀχιλλεὺς ἴδων τὸν Πάτροκλον κλίσαντα εἶπε· «Διαιὶ δακρύεις, ὃ Πάτροκλε, μηδὲ κόρῳ μικρῷ; Μήπως ἔχεις τὰ ἀναγγεῖλης τι δυσάρεστον εἰς ἐμὲ ἐκ τῆς πατοΐδος μου; ‘Ο πατήρ σου ζῆ καὶ δὲμός, περὶ τῶν δροίων ἥδυνάμεθα τὴν λυπηθῶμεν, ἀν διανθάνομεν ὅτι ἀπέθανον. Μήπως κλαίεις, διόν οἱ Ἀχαιοὶ καταπέζονται καὶ φυεύονται ὑπὸ τῶν Τρώων πλησίον τῶν πλοίων ἐνεκα τῆς παραβίσεως τῶν δικαίων; Εἰπέ μοι, μή μοι ἀποκρύπτης τι, ἵνα μάθωμεν ἀμφότεροι».

Πρὸς τὸν Ἀχιλλέα Βρέσως στενάζων ἀπήντησεν δὲ Πάτροκλος.

«Ω Ἀχιλλεῦ, λοχυδότας ἐκ τῶν Ἀχαιῶν μεγίστη δυστυχία καταπέζει τοὺς Ἀχαιούς· ἐκ τῶν ἀρίστων ἄλλοι μὲν ἐφονεύθησαν, ἄλλοι δὲ κεῖνται τετραυματισμένοι πλησίον τῶν πλοίων.

*Επληγώθη δὲ προτερός Λιομήδης, δὲ Ὀδυσσεύς, δὲ Ἀγαμέμνων,
δὲ Ενδόντας, σὺ δὲ ἀκόμη εἶσαι ἔξτροφος μένος; Εἴθε ποιέει τὰ μὴ
μὲ καταλάβῃ τοιαύτη δργή, δηοία κατέλαβε σέ. Ἐκ τῆς ἐπιμονῆς
σου εἰς τὴν δργήν συμπεράίνω διὰ δὲν εἶνε πατήσει σου δὲ Πηλεὺς
οὐδὲ ἡ Θέτις μήτηρ σου, ἀλλά ἡ γλαυκὴ θάλασσα σὲ ἐγέννησε καὶ
αἱ πέτραι αἱ σκληραί. "Αν υπὸ μανιείας ἐμποδίζησαι τὰ μετάσχης
σὺ τοῦ πολέμου, πέμψον ἐμὲ τάχιστα, δέσ δέ μοι καὶ τοὺς
σιρατιώτας σου, ἵνα ἔλθω πρὸς σωτηρίαν τῶν Αχαιῶν. Λός εἰς
ἐμὲ τὰ ἐνδυνάμω τὰ δπλα σου, ἵνα οἱ Τρῶες νομίζοντες ἐμὲ ὡς σὲ
ἔκ τῶν δπλων ἀπομακρυνθῶσιν ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ἀπαλλαχθῶ-
σιν οἱ Αχαιοὶ ἀπωθοῦντες τοὺς Τρῶας μακρὰν τῶν πλοίων καὶ
τῶν σκηνῶν».

Πρὸς ταῦτα ὁ Ἀχιλλέας ἀπαντᾷ τὰ ἔξῆς:

«Ποῖον λόγον εἶπες, ὃ Πάτροκλε; Ἐγὼ δὲν μετέχω τοῦ πο-
λέμου, δικι διότι ἐμποδίζομαι υπὸ μανιείας τυνδος, ἀλλὰ διότι δ
Ἀγαμέμνων ἀφήρεσε παρ' ἐμοῦ τὸ γέρας, τὸ δποῖον μοὶ ἔδωκεν
οἱ Αχαιοί, διτε ἐκυρίευσαν τὴν καλῶς ἐκισμένην πόλιν. Ἀλλά ἂς
ἀφήσωμεν τὰ γεγενημένα καὶ ἂς μὴ ἐνθυμώμεθα αὐτά· δὲν εἶναι
δὲ ἐπιτετραμμένον ἀδιαλείπτως τὰ εῖμαι φρισμένος, ἀν καὶ εἴ-
πον διὰ δὲν θὰ καταπάνω τὴν δργήν μου, ποὺν δὲ πόλεμος ἀπει-
λήσῃ τὰ εἰμὰ πλοῖα. Λάβε λοιπὸν σὺ τὰ δπλα μου καὶ ἐνδύθητι
αὐτὰ καὶ ἀρχε τῶν στρατιώτων μου, ὥρμησον δὲ μετὰ δυνάμεως
ἵνα μὴ οἱ Τρῶες κατακαύσωσι τὰ πλοῖα καὶ ἀφαιρέσωσιν ἡμᾶς
τὴν γλυκεῖαν ἐπάνοδον εἰς τὴν Ἑλλάδα. Ἀλλά ἀφοῦ ἐκδιώξῃς
τοὺς Τρῶας ἐκ τῶν πλοίων, ἐπάνελθε πάλιν καὶ μὴ καταδίωκε
αὐτούς, μηδὲ ἐξακολούθει τὸν πόλεμον».

Ἐνδυθεὶς λοιπὸν τὴν πανοπλίαν τοῦ Ἀχιλλέως δὲ Πάτροκλος
καὶ λαβὼν μεθ' ἔχυτοῦ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ ὄρμησε κατὰ τῶν
Τρώων, οἵτινες ἐτράπησαν εἰς φυγήν, διότι ἐξέλαβον τὸν Πάτροκλον
ὡς Ἀχιλλέα. Πολλοὶ ἐκ τῶν Τρώων ἐφονεύθησαν καταδιωγμέντες
μεχρι τῶν πυλῶν τῆς Τροίας, ἀλλὰ καὶ ὁ Πάτροκλος ἐφονεύθη
ὑπὸ τοῦ Ἔκτορος. Ηερὶ τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου φιλτάτου ἐταί-
ρου τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ εὐεργέτου καὶ σωτῆρος τῶν Αχαιῶν συνε-
κροτήθη αἰματηρὸς μάχης, καθ' ἣν οἱ μὲν Τρῶες πειρᾶνται τὰ
Ψηφιοποιηθῆκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

έπλα καὶ τὸ ἔρμον ν' ἀφαιρέσωσιν, οἱ δὲ Ἀχαιοὶ νὲ σώσωσι πάντα
ταῦτα μετὰ τιμῆς τοῦ πεσόντος. Κατὰ τὴν κρατικὴν ταύτην μά-
γην δ. Μενέλαος φονεύει τὸν Εὔφροσθον, ἀλλ' ὁ Ἐκτωρ ἀφαιρέσκε
τὴν πονοπλίαν τοῦ Πατρόκλου ἐνδύεται αὐτὴν καὶ ἀνθίσταται
κατὰ τῶν Ἑλλήνων. Ἐπειδὴ δικαῖος δὲν ἡδύνεται οἱ Ἀχαιοὶ νὲ
λέβωσι τὸ σῶμα τοῦ Πατρόκλου, δ. Μενέλαος ἀπέστειλε τὸν
Ἀντίλοχον, ἵνα ἀναγγείλῃ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα τὸν θάνατον τοῦ
Πατρόκλου καὶ προτρέψῃ αὐτὸν νὲ σώσωσι τὸν νεκρόν. Οἱ Ἀντί-
λοχος, σπεύδει ἵνα ἀναγγείλῃ πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, τὸν διποίου
εὑρεν ἴστάμενον ἔμπροσθεν τῶν πλοίων, τὴν λυπηρὰν ἀγγελίαν.
«Οἶμοι, ὦ Ἀχιλλεῦ, πόσον λυπηρὰν ἀγγελίαν θὰ μάθης, η διοία
εἴθε νὰ μὴ συνέβαινε! Ο Πάτροκλος κεῖται νεκρός· περὶ τὸν
νεκρὸν οἱ Ἀχαιοὶ μάχονται· τὴν πανοπλίαν τοῦ Πατρόκλου δ. Ἐ-
κτωρ ἀφήρεσεν». Οἱ Ἀχιλλεὺς ἀκούσκει ταῦτα μεγάλως ἐλυ-
πήθη, λαβὼν δὲ δι' ἀμφοτέρων τῶν χειρῶν κόνιν μαύρην ἔρριψεν
ἐπὶ τῆς κερατῆς του καὶ κατήσχυνε τὸ χρύσεν πρόσωπον, ἐκά-
θισε δὲ ἐπὶ τοῦ ὀρκίου χιτῶνος ή μαύρη κόνις, αὐτὸς δὲ μεγά-
λως ἐξπλαθεὶς ἔκειτο ἐπὶ τῆς κόνιος καὶ ἔτιλλε διὰ τῶν χει-
ρῶν τὴν κόμην. Καὶ αἱ ὑπηρέταικι, τὰς διποίας ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ
ὁ Πάτροκλος εἶχον ἀποκτήση ἐκ λαφυραγωγίας, λυπούμενοι με-
γάλως ἐθρήνοντες καὶ προσδραμοῦσκει πρὸς τὸν Ἀχιλλέα ἐπληττον
διὰ τῶν χειρῶν αὐτῶν τὰ στήθη. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἀντίλοχος κρα-
τῶν τὰς χειρὸς τοῦ Ἀχιλλέως ὠδύρετο καὶ ἐστένκε φοβούμενος
μήπως ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκόψῃ τὸν λακμὸν διὰ τοῦ ξίφους. Η Θέτις
ή μήτηρ τοῦ Ἀχιλλέως ἀκούσκει τοὺς δεινοὺς στεναγμοὺς τοῦ
νίοῦ, προσελθοῦσα λέγει πρὸς αὐτὸν· «Τέκνον, διατὶ οἰλαίεις; Τί
πένθος σὲ κατέλαβεν! Εἰπέ, μὴ κρύπτῃς τοῦτο, ἀπ' ἔμοιο· δ. τι
ηὐχήθης καὶ ἔζητησας παρὰ τοῦ Λιός, τοῦτο συνέβη, οἱ Ἀχαιοὶ δη-
λαδὴ ἐπαθον ἐπονείδιστα». Πρὸς τὴν μητέρα δ. Ἀχιλλεὺς ἀπαντᾷ
«Βεβαίως, ὦ μῆτερ, δ. Ζεὺς ἔξετέλεσεν δι τὸν ηὐχήθην, ἀλλὰ τί τὸ
δηφελος ἐκ τούτου, ἀφοῦ δ ἀγαπητός μου φίλος Πάτροκλος ἐφο-
νεύθη, τὸν διποίον ἐγὼ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἄλλους φίλους ἥγάπων
ἴσον πρὸς ἐμαντόν; Τοῦτον ἔχασα τὰ δὲ διπλα αὐτοῦ δ. Ἐκτωρ
ἐκδύσας ἀφήρεσε. Τὰ δραῖα ταῦτα διπλα οἱ Θεοί ἔδοσαν δῶρον εἰς

τὸν Πηλέα κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, καθ' ἥν ἐτέλεσε τοὺς γάμους αὐτοῦ μετὰ σοῦ. Εἴθε σὺ μὲν τὰ ἡσο μετὰ τῶν ἀθανάτων θεῖν, δὸ δὲ Πηλεὺς τὰ εἰχεν ἀλλην ὑπητὴν σύζυγον. Τώρα καὶ σὺ θὰ δοκιμάσῃς πένθος μέγα, διότι δὲν θὰ διοδεχθῆς πάλιν τὸν νιόν σου ἐπανερχόμενον. Ἡ φιλοτιμία μου ἀπαιτεῖ τὰ μὴ ζήσω πλέον, μηδὲ τὰ συγκαταριθμῶμαι μετὰ τῶν ἀνδρῶν, ἀν δ "Ἐκτωρ δὲν φονεύθῃ ὑπὸ τοῦ δόρατός μου καὶ δὲν ἀποτίη τὰ ἀντίποινα διὰ τὴν σκύλευσιν τοῦ Πατρόκλου". Ἡ μήτηρ Θέτις ἀπήντησε· «Ταχέως θὰ ἀποθάνῃς, τέκνον μου, ἀφοῦ φονεύσῃς τὸν Ἐκτωρα». Ὁ Ἀχιλλεὺς μὴ ἀναλογιζόμενος τὴν ἀπειλὴν τῆς μητρός, ἀλλὰ τὸν φίλον Πάτροκλον θέλων νὰ ἐκδικήσῃ λέγει· «Ἄς ἀποθάνω εὐθύς, ἀφοῦ δὲν ἥτο είμαρμένον τὰ βοηθήσω τὸν φίλον μου φονεύόμενον. Οὗτος μὲν μακράν τῆς πατρίδος ἐφονεύθη, ἐγὼ δὲ μως ἔλευψα ὥστε τὰ ἀποκρούσω τὸ κατηραμένον κακόν, ἀλλὰ τώρα θὰ ἀπέλθω, ἵνα συναντήσω τὸν φονέα τοῦ φίλου μου».

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἡγέρθη καὶ φωνάσας μεγάλως ακτετρόμαξε τοὺς Τρῶας, ἐκ τῶν ὄποιών δώδεκα ἄριστοι ἐφονεύθησκαν. Τότε οἱ Ἀχιοὶ τὸν Πάτροκλον λαβόντες ἀπέθεσκαν ἐντὸς φερέτρου, μετέφερον ἐκ τῆς τάφρου εἰς τὴν σκηνήν, παρηκολούθει δὲ καὶ ὁ Ἀχιλλεὺς δακρύων, διότι εἶδε τὸν φίλον κείμενον ἐντὸς φερέτρου. Οἱ Ἀχιοὶ καθ' ὅλην τὴν νύκτα ἀνεστέναζον γοῶπτρες διὰ τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου, τοῦ θρήνου δὲ ἐξῆρχεν ὁ Ἀχιλλεὺς θέσας τὰς χεῖρας ἐπὶ τοῦ στήθους τοῦ φίλου καὶ στενάζων εἶπε πρὸς τοὺς στρατιώτας. «Οὐτως μάταιον λόγον εἶπον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, κατὰ τὴν δροῖαν παρεθάρρυνα εἰς πόλεμον τὸν ἥρωα Πάτροκλον, διτὶ ἐπορθήσας τὴν Τροίαν θὰ φέρω εἰς τὴν πατρίδα αὐτὸν μετὰ πολλῶν λαφύρων ἀλλ' ὁ Ζεὺς δὲν ἐκτελεῖ πάσας τὸς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων πεπρωμένον εἶνε καὶ οἱ δύο τὰ βάγωμεν τὴν γῆν διὰ τοῦ αἷματος ἡμῶν ἐνταῦθα εἰς τὴν Τροίαν, οὐδὲ ἐμὲ τὰ ὑποδεχθῆ διέρων Πηλεύς, οὐδὲ ἡ μήτηρ Θέτις, ἀλλ' ἐνταῦθα τὰ μὲ καλύψῃ ἡ Γῆ. Τώρα λοιπόν, ὁ Πάτροκλε, ἀφοῦ ἐγὼ ὑστερος σοῦ θὰ ἔλθω ὑπὸ τὴν γῆν, δὲν θὰ σὲ κτερίσω πρὶν φέρω ἐνταῦθα τὰ δπλα, τὰ δποῖα ἀφήρεσεν δ "Ἐκτωρ, τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ πρὶν ἀποσφάξω δώδεκα τέκνα

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἄλλων Τρώων ἐμπροσθεν τῆς πυρᾶς. Μέχοι τότε θὰ κεῖσαι ἄταφος πλησίον τῶν πλοίων, Τρφάδες δὲ καὶ Δαρδανίδες θὰ σὲ ακλαύσωσι ωὕτα καὶ ἡμέραν».

Οὕτως εἰπὼν ὁ Ἀχιλλεὺς διέταξε τοὺς φίλους πέριξ τῆς πυρᾶς νὰ στήσωσι τρίποδα μέγχυν, ἵνα πλύνωσι τὸ σῶμα τοῦ Ηκτρόκλου, ὅπερ ἐκάλυψαν διὰ λινῆς σινδόνος, κλαίοντες δι' ὅλης τῆς υγκτῆς αὐτόν. Ἐνῷ ταῦτα ἐγίνοντο, κατέρχεται ἐκ τοῦ Ὀλύμπου ἡ Θέτις φέρουσα τὴν πανοπλίκυν πρὸς τὸν Ἀχιλλέα, τὴν ὅποιαν αὐτὸς ὁ Ἡφαίστος κατεσκεύασεν. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐνδυθεὶς τὴν πανοπλίαν καὶ παρουσιασθεὶς εἰς τὴν συνάθροισιν τῶν ἡγεμόνων παρορμῇ αὐτοὺς εἰς μάχην. Ἱενομένης μάχης πολλοὶ ἐκ τῶν Τρφών φρονέονται, οἱ δὲ λοιποὶ φεύγουσιν εἰς τὴν πόλιν, δώδεκα δὲ νεκνίας ζωγρεῖ αὐτὸς ὁ Ἀχιλλεὺς εἰς ποινὴν τοῦ Ηκτρόκλου.

Ἄφοι ἐνεκλείσθησαν οἱ Τρφες εἰς τὴν πόλιν, μόνος δὲ Ἐκτορὸς ἀνθίστατο κατὰ τοῦ Ἀχιλλέως, παρὰ τὰς προτροπὰς τοῦ πατρὸς Πριάμου καὶ τῆς μητρὸς Ἐκάβης συμβουλεύοντος ὑποχώρησιν.

Ο Ἀχιλλεὺς ἰδὼν τὸν Ἐκτορὸν ὥρμησε κατ' αὐτοῦ ὡς κύων, ὅστις καταδιώκει ἔλαφον, καὶ προφύάσας αὐτὸν πρὸ τῶν πυλῶν διέσχισε διὰ δόρκτος τὸν αὐγένα καὶ ἀφῆκε νεκρόν καὶ δέσας τοὺς πόδας τοῦ νεκροῦ εἰς τὸ ἄρμα ἔσυρεν αὐτόν, ἵνα γίνῃ βιοὸς τῶν κυνῶν. Ο Ἀχιλλεὺς δὲν ἐληπισμόνησε μετὰ τὸν φόνον τοῦ Ἐκτορὸς τὸν φίλον Πάτροκλον, ὅστις ἔκειτο εἰς τὴν σκηνὴν ἀκλαυστος ἀθυπτος, ἀλλ' ἐτέλεσε δημοσίᾳ τὴν κηδείαν αὐτοῦ, ἔκλιψε γοερῶς καὶ ἡρυθήη νὰ λουσθῇ καὶ νὰ φάγῃ, καθίστας δὲ παρὰ τὴν παραχλίκυν τῆς πολυφλοίσθου θαλάσσης βαρέως ἐστένχεις μέχρις ὅτου ὅπνος κατέλαβεν αὐτὸν γλυκύς. Η ψυχὴ δὲ τοῦ Ηκτρόκλου ὄμοιάζουσα κατὰ πάντα πρὸς αὐτὸν τὸν ἴδιον κατὰ τὸ μέγεθος, τὰ ὄμματα, τὴν φωνὴν καὶ τὰ ἐνδύματα, ἡλθε καὶ στέισα πλησίον τοῦ Ἀχιλλέως εἶπε·

«Κοιμᾶσαι, Ἀχιλλεῦ, μὲ ἐληπισμόνησας ἀποθανόντα. Θάπτε με τάχιστα, ἵνα ἔλθω εἰς τὸν ἄδην. Αἱ ψυχαὶ τῶν ἀποθανόντων μὲ ἐμποδίζουσι νὰ εἰσέλθω εἰς τὸν ἄδην, ἕφ' ὅσον δὲ νεκρός μου δὲν καῇ καὶ δὲν ἀποδοθῶσιν αἱ προσήκουσαι τιμαί, ἀλλὰ περιπλανῶμαι ματαίως εἰς τὸ εὐρύπυνον δῶμα τοῦ ἄδου. Σὲ παρα-

καλῶ, δός μοι τὴν χεῖρά σου, διότι δὲν θὰ ἐπανέλθω ἐκ τοῦ ἥδου δπόταν μὲν θάψητε. Καὶ εἰς σέ, ὃ θεῖε 'Αχιλλεῦ, μοῖρα εἴτε νὰ καταστραφῆς ὑπὸ τὰ τείχη τῶν Τρώων. Σὲ παρακαλῶ νὰ μὴ θέσῃς τὰ δστᾶ μου, ὃ 'Αχιλλεῦ, μακρὰν τῶν σῶν, ἀλλ' ὁμοῦ, καθὼς συνειράφημεν δμοῦ εἰς τὸν οἰκόν σου. 'Ομοία λοιπὸν νεκρική θήκη ἀς περιμαλύπτη τὰ δστᾶ ήμῶν». Πρὸς ταῦτα ὁ 'Αχιλλεὺς λέγει· Διατί ἡλθες ἐνταῦθα; Διατί παραγγέλλεις ταῦτα; 'Εγὼ θὰ ἐκτελέσω προθύμως πάντα, δσα σὺ διατάττεις. 'Αλλ' ἔλθε πλησιέστερον καὶ επ' ὀλίγον χρόνον περιβαλόντες ἀλλήλους ἀς εὑφρατθῶμεν ἀπὸ τὸν ὀλέθριον θρῆνον». Ταῦτα εἰπὼν ἔξετινε τὰς γείρας, ἀλλὰ δὲν ἔλαβε τὸν Ηλέτρον, διότι ἡ ψυχὴ ἀπῆλθεν. 'Ο 'Αχιλλεὺς τότε ἐκπλαγεὶς ἀνηγέρθη ὑπὸ τοῦ ὄπνου καὶ παρασκευάσκεις μεγάλην πυρὸν ἔθηκεν ἐπ' αὐτῆς τὸν νεκρὸν καὶ ἔθυσίκασε 12 νέους αἰχμαλώτους, αὐτὸς δὲ σταθεὶς μακρὰν τῆς πυρὸς ἀπέκειρε τὴν ἔσανθὴν κόμην καὶ καθὼς ὁ πατὴρ ὀδύρεται, ὅταν καίη τὰ δστᾶ τοῦ παιδός, οὗτως ὁ 'Αχιλλεὺς ἔκλαιεν, ὅτε ἔκπιε τὰ δστᾶ τοῦ Ηλέτρου. Μετὰ ταῦτα συνήθροισε τὴν τέφραν εἰς γρυσῆν κάλπην καὶ ἐναπέθηκεν ἐπὶ τύμβου μεγάλου, εὐρέος; καὶ ὑψηλοῦ καὶ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐτέλεσεν ἐπισήμως ἀγθυντικός, κατὰ τοὺς ὄποιους ἡγωνίσθηκεν οἱ Ἑλληνες ἡγεμόνες περὶ βροχείων. 'Αφοῦ ἐτελείωσκεν οἱ ἀγῶνες, οἱ μὲν ἀλλοι ἡγεμόνες ἀπῆλθον εἰς τὰ πλοῖα, ἵνα φάγωσι καὶ κοιμηθῶσιν, ἀλλ' ὁ 'Αχιλλεὺς μόνος μαίνεται δὲν ἐκοιμήθη, ἀλλ' ἔκλαιε τὸν ἀγκαπητόν του φίλον καὶ ἔστρεψετο ἐπὶ τῆς κλίνης ἀλλοτε ἐπὶ τῶν πλευρῶν, ἀλλοτε ὑπτίος, ἀλλοτε πρηγής, ἐγθυμούμενος τοῦ Ηλέτρου τὴν ἀνδρείαν καὶ δσα μετ' αὐτοῦ ἐπραξεῖν ἔργα καὶ δσα πάθη συνέπαθε καὶ δσους πολέμους ἐπολέμησε. Στηρίξας δὲ τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ βροχίονος παρεδόθη εἰς ὑπερβολικὴν λύπην καὶ ὠργίσθη κατὰ τῶν θεῶν, οἵτινες τόσον μέγις δυστύχημα παρεσκεύασαν εἰς αὐτόν, μονολογῶν δὲ ὡμολόγει ὅτι οὐδεμίαν γχράν αἰσθάνεται πλέον εἰς τὸν κόσμον, ἀφ' ἡς ἡμέρας ἀπώλεσε τὸν Ηλέτρον, τὸν ὄποιον ἡγάπει ἵστι πρὸς, ἔκπιν.

— Πυθαγόρας ἐρωτηθεὶς τί ἔστι φίλος. «Ἄλλος ἐγώ», ἀπεκρίθη.

III ἐγκράτεια.

‘Ο Σωκράτης προτρέπων τοὺς μαθητὰς αὐτοῦ εἰς ἐγκράτειαν
ἔλεγεν:

« Ἡ ἐγκράτεια εἶνε καλὸν καὶ ἀγαθὸν κτῆμα. Ἀν ποτε γίγη^{ται}
πόλεμος πρὸς τοὺς ἔχθρους, ἔλεγε, καὶ θελήσωμεν τὰ ἐκλέξω-
μεν στρατηγὸν ἵκανὸν ἡμᾶς μὲν τὰ σώσῃ ἐκ τοῦ κινδύνου, τοὺς
δὲ πολεμίους τὰ τυκήσῃ, ποῖον θὰ ἐκλέξωμεν; Ἄρα γε θὰ ἐκλέ-
ξωμεν ἐκεῖνον, δοτις εἴναι ἀκρατής, κυριεύεται δηλ. ὑπὸ τῶν
φαγητῶν, τοῦ ὕπνου, τοῦ δίγους, τοῦ θάλπους καὶ τοῦ κόπου;
Οχι βεβαίως τὸν ἀκρατῆ, διότι οὔτε ἡμᾶς δύναται τὰ σώσῃ,
οὔτε τοὺς ἔχθρους τὰ τυκήσῃ. Ἀν μέλλοντες τὰ ἀποθάνωμεν θέ-
λωμεν τὰ παραδώσωμεν τοὺς ἄρρενας παῖδας ἵνα παιδεύσῃ, ἢ
ὑπανδρεύσῃ τὰς θυγατέρας ἡμῶν, ἢ διαφυλάξῃ ὑπὲρ αὐτῶν τὴν
περιουσίαν, εἰς τίνα θὰ ἐμπιστευθῶμεν ταῦτα, εἰς τὸν ἀκρατῆ ἢ
εἰς τὸν ἐγκρατῆ; Βεβαίως εἰς τὸν ἐγκρατῆ. Εἰς ἀκρατῆ δοῦλον
δὲν δυνάμεθα τὰ ἐμπιστευθῶμεν μήτε τὰ ποίμνια ἡμῶν μήτε
τὰς ἀποθήκας μήτε τὴν ἐπιμέλειαν τῶν κτημάτων ἡμῶν. Ο
ἀκρατῆς καὶ εἰς τοὺς ἄλλους εἶνε βλαβερὸς καὶ εἰς ἑαυτὸν ἀκόμη
βλαβερότερος, διότι ὅχι μόνον τὴν περιουσίαν αὐτοῦ φθείρει,
ἄλλα καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Καὶ εἰς τὴν συναναστροφὴν
δὲν δυνάμεθα τὰ εὐχαριστηθῶμεν διαν βλέπωμεν ἄνθρωπον τὰ
προσέχῃ εἰς τὰ φαγητὰ καὶ εἰς τὰ ποτὰ μᾶλλον, ἢ εἰς τοὺς φίλους
οἱ δποῖοι συναναστρέφονται αὐτὸν. Ἀφοῦ λοιπὸν ἡ ἀκράτεια εἶνε
τόσον κακόν, πρέπει ἐκ παντὸς τρόπου τὰ ἀγαπῶμεν τὴν ἐγκρά-
τειαν, ἢ δποία εἶνε ἡ κρηπὶς τῆς ἀρετῆς. Ἀνευ τῆς ἐγκρατείας
δὲν δυνάμεθα οὔτε τὰ μάθωμέν τι, οὔτε τὰ μελετήσωμεν ἀξιο-
λόγως. Ἐκεῖνος λοιπὸν, δοτις θέλει τὰ εἶνε ἐλεύθερος, πρέπει
τὰ μὴ εἶνε δοῦλος τῶν ἡδονῶν. Οἱ ἀκρατεῖς ὅχι μόνον ἐμποδί-
ζονται τὰ κάλλιστα τὰ πράττωσιν, ἄλλα καὶ ἀναγκάζονται τὰ
πράττωσι τὰ αἰσχυστα. Οἱ ἀκρατεῖς δουλεύουσι κακίστην δου-
λείαν. Τὴν σοφίαν, ἢ δποία εἴτε τὸ μέγιστον ἀγαθόν, παρεμποδίζεται
ἡ ἀκρασία».

III βασιλόπαις Ἰφιγένεια.

Οι Ἑλληνες ἀποφρασίσκυντες νὰ τιμωρήσωσι τὴν ὕδριν του Πέριδος ἀρπάσκυντος τὴν βραχίλιστραν τῆς Σπάρτης Ἐλένην, συνθρούσισθησκαν ἐκ πασῶν τῶν πόλεων τῆς Ἐλλάδος, εἰς τὸν κόλπον τῆς Αὐλίδος, παραθαλασσίου πόλεως τῆς Βοιωτίκης ἀπέναντι τῆς Χαλκίδος. Ο στόλος συγέκειτο ἐκ 1200 πλοίων καὶ ὁ στρατὸς ἦξ 120 χιλιάδων μαχητῶν. Τὴν ἀρχηγίαν αὐτῶν εἶχεν ὁ κρατούσας βασιλεὺς τῶν Μυκηνῶν Ἀγαμέμνων. Ἐνταῦθα ὅμως ἔμειναν ἀκίνητοι, διότι ἐνάγντοι ἀνεμοι σταλέντες ὑπὸ τῆς ἀδικηθείστης Ἀρτέμιδος ἐκώλυσον τὸν πλοῦν, ἐπειδὴ ὁ Ἀγαμέμνων εἶχε φονεύσει κατὰ τὸ κυνήγιον ἴερὰν ἔλαφον. Ο μάντις Κάλλυκης συμβουλευθεὶς τοὺς χρησμοὺς περὶ τῆς ἐνκυτιστητος ταύτης τῶν ἀνέμων, ἔμκειν ὅτι ἡ Θεὰ Ἀρτέμις δὲν θὰ ἐπιτρέψῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Ἑλληνῶν νὰ ἀνχυωρήσωσι μήτε νὰ κερδήσωσι τὴν νίκην κατὰ τῶν Τρώων, ἀν δὲν θυσιασθῇ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ αὐτῆς ἡ θυγάτιη τοῦ Ἀγαμέμνονος Ἰφιγένεια.

Τοῦτο μαθὼν ὁ Ἀγαμέμνων μεγάλως ἐθύλιεν καὶ κατ' οὐδένα τρόπον συνήνει εἰς τὴν θυσίαν τῆς θυγατρός ἀπεφάσισε δὲ νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν ἀλλ' ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Μενέλαος ἐλθὼν εἰς τὴν σκηνὴν ἵκετεύει νὰ σκεφθῇ ὥριμάτερον, ὑπενθυμίζων ὅτι ὡς ἀρχιστράτηγος πάντων ὅμοιος τῶν Ἑλλήνων καὶ ὡς ἀπόγονος ἡρώων ἔχει καθήκοντα, πρὸ τῶν ὅποιων δὲν δύναται νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ λέγει πρὸς αὐτὸν ὅτι ὀφείλει γάριν τῆς πατρίδος νὰ ἐπιβάλῃ σιγὴν εἰς τὴν θλιψίαν αὐτοῦ. Τέλος μετὰ πολλὰς προσπαθείας πείθει αὐτὸν νὰ στείλῃ ἀνθρωπον εἰς Ἀργος, ἵνα καλέσῃ εἰς Αὐλίδα, τὴν σύζυγον αὐτοῦ Κλυταιμνήστραν καὶ τὴν θυγατέραν αὐτοῦ Ἰφιγένειαν, μὴ γνωρίζων ὅμως πρὸς αὐτὰς τὸν σκοπὸν τῆς προσκλήσεως.

Ἄλλακ μετὰ τὴν ἀνχυώρησιν τοῦ ἀπεσταλμένου καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ Μενέλαου εἰς τὸ στρατόπεδον μείνας μόνος τὴν νύκταν εἰς τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ἡσθάνθη ἀμέσως ὡς πατήρ ἐξεγειρομένην τὴν καρδίαν καὶ ὅτι θὰ ἡτο ἀδύνατον νὰ συγκρατήσῃ τὴν θλιψίαν καὶ νὰ ἔδῃ θυσιαζόμενον τὸ ἔκυπον τέκνον· ὅθεν καλέσας ἐσπευσμένως θεράποντα γέροντα καὶ ἀφωσιωμένον εἰς αὐτόν, διηγεῖται

έμπιστευτικός ὄποιον κίνδυνον δικτρέχει ἡ Ἰφιγένεια καὶ παραγγέλλει γὰρ σπεύστη ἀμέσως εἰς "Ἄργος ἵνα προλάβῃ τὴν ἀναγόρησιν προσέχων αὐτῷ ὅδὸν, ἐν συναντήσῃ τὰς βασιλικὰς ὁμάδας γὰρ στρέψῃ αὐτὰς πρὸς τὰς Μυκῆνας." Ἰνα δὲ γίνη πιστευτός, ἔδωκεν εἰς αὐτὸν ἐπιστολὴν φέρουσαν τὴν σφραγίδαν αὐτοῦ. "Εγγραφε δὲ εἰς τὴν σύζυγόν του ὅτι τὰ πολεμικὰ ἔλαχθον ἀλλην τροπὴν καὶ παρήγγελλε γὰρ μένη.

Ἡ Κλυταιμνήστρι ὅμως ὡς ἔφθισεν ὁ πρῶτος ἀπεσταλμένος νομίσασα ὅτι ὁ σύζυγος αὐτῆς προσεκάλει ἵνα μνηστεύσῃ τὴν θυγατέραν μετά τινος τῶν ἐκεῖ στρατηγῶν ἡ βασιλέων, κατεχάρη καὶ εὐθὺς ἀνεγόρησεν εἰς Αὐλίδαν μετὰ τῆς Ἰφιγενείας, τοῦ μηκροῦ Ὁρέστου, καὶ πολλῶν θυλακηπόλων καὶ ἄλλων Ἀργείων νεκνίδων. Πορευθεῖσκ δὲ δι' ἀλλης ὅδου δὲν συγήντησε τὸν γέροντα θεράποντα καὶ περιγκήν ἔφθισεν· εἰς Αὐλίδαν ἀστορπτουσαν ἐκ χρυσοῦ καὶ προπορευομένη τῆς πολυπληθοῦς ἐκείνης ἀκολουθίας.

Οἱ Ἀγχαμέμνων ἐνῷ ἦτο βέβαιος πλέον ὅτι εἶχε προλάβῃ τὴν ἀναγόρησιν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ, αἴφνης ὁ πρῶτος ἀπεσταλμένος ἔρχεται εἰς τὴν σκηνήν, ἀναγγέλλει εἰς αὐτόν, ὅτι συμφώνως πρὸς τὰς δικταγάς αὐτοῦ ὠδήγησεν ἀσφαλῶς τὴν βασίλισσαν καὶ τὴν θυγατέραν καὶ ὅτι ἔφθισκεν εἰς τὴν Αὐλίδαν καὶ κάθηνται ἔξω τοῦ στρατοπέδου πλησίον τῆς κρήνης, ἵνα ἀναπαυθῶσι. Λέγει δὲ ὅτι, εὐθὺς ὡς ἔγινε γνωστόν, ὅτι ἡ βασιλόπαις ἔφθισε, πληθος πολὺ συνέρρευσεν ἐκεῖ, ἵνα θυμός ση αὐτήν καὶ ἄλλοι μὲν ἔλεγον ὅτι ἐκάλεσεν αὐτὴν ὁ πατήρ ἵνα νυμφεύσῃ, ἄλλοι δ' ὅμως ἵνα θυσιάσῃ εἰς τὴν Ἀρτέμιδα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Ἀγχαμέμνων οκταλαμβάνεται ὑπ' ἀπελπισμοῦ. «Πῶς νὰ ἐξέλθω, λέγει, εἰς προϋπάντησιν τῆς συζύγου μου! πῶς νὰ ὀμιλήσω πρὸς αὐτήν! πῶς ν' ἀτείσω τὴν Ἰφιγένειάν μου!» Καὶ οκταβληθεὶς ἐκ τῶν σκέψεων τούτων κλαίει.

Παρὸν εἶνε μόνον ὁ ἀδελφὸς Μενέλαος, ἀλλὰ καὶ οὗτος ἴδων τὰ δάκρυα τοῦ ἀδελφοῦ συγκινεῖται καὶ δὲν παρακινεῖ πλέον αὐτὸν γὰρ θυσιάσῃ τὴν ἔκυτον θυγατέραν, ἀλλ' ὅρκίζεται ὅτι θὰ πράξῃ διτι εἶνε δυνατόν, ἵνα σώσῃ τὴν βασιλόπαιδα παρὰ τὰς ἀπαιτή-

τεις τοῦ πλάνθους. 'Αλλ' ὁ πατὴρ δὲν ἔχει πλέον ἐλπίδας καὶ λέγει «Πῶς εἶνε δυνατὸν ν' ἀμυσιῶ τάρα, διε πλέον ή θυγάτηρ μου εἶνε ἐνταῦθα; 'Ο Κάλχας θὰ ἔχῃ ἥδη ἀρακουρώσῃ τὸν χρησμὸν εἰς ἄπαντα τὸν σιφατόν· ὁ δὲ Ὁδυσσεὺς αὐστηρὸς ὡρ, ενθὺς φέρει ὅτι ἔγω ἀρνοῦμαι νὰ ἀσφαλίσω διὰ τῆς θυσίας τὸν ἀπόπλουν τοῦ σιφατοῦ, θὰ ἔξεγείη πάντας τὸν "Ἐλληνας καὶ ἐμοῦ καὶ θὰ κατευθυνθῶσιν εἰς "Ἄργος, ἵνα καταστρέψωσιν αὐτό. Λιέξοδον λοιπὸν δὲν ενδίσκω πλέον».

Ταῦτα εἰπὼν στέλλει τὸν ἀδελφόν, ἵνα προλάβῃ, μήπως μάζη ἢ Κλυταιμνήστρη τὴν φοῖβοράν εἰδησιν ἀπὸ τοῦδε.

Μετ' ὀλίγον φθάνουσι πρὸ τῆς σκηνῆς αἱ ἔμμαχοι αἱ φέρουσαι τὴν Κλυταιμνήστρην πρώτη δὲ τρέχει νὴ ἐνκυρκλισθῆ τὸν πατέρα αὐτῆς ἢ Ποιγένεικ.

'Η νεαρὸς βραστὸποιος ἀφελέστεκτα πίπτει εἰς τὰς χγκάλκες τοῦ πατρὸς της καὶ λέγει «"Ἄρες νὰ σὲ ἀσπασθῶ, πάτερ. Πόσον καιρὸν εἰχον νὰ σὲ ἴω! Πόσον χαίρω, διότι σὲ βλέπω, ἀλλὰ φαίνεσαι ἄδυμος, Τί ἔχεις;» Τότε ὁ Ἀγχαρέμνων, ἀφοῦ ἡσπάσθη αὐτὴν εἰπεν «Οἱ Βασιλεῖς πολλὰς φροντίδας ἔχουσι, τέκνον μου, καὶ λυποῦμαι, διότι μετ' ὀλίγον θὰ σὲ χωρισθῶ».

— *Mὴ φεύγης λοιπόν, πάτερ μου· μεῖνον μεθ' ἡμῶν εἰς τὸν οἴκον.*

— *Kαὶ ἔγω ἐπιθυμῶ τοῦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶνε ἀδύνατος, κλαίω.*

— *'Αλλ' ἐλπίζω εἰς τὸν Θεούς, διι θὰ τικήσητε τοὺς ἔχθρούς.*

— *«Ω! ή ἐκστρατεία αὕτη μὲ ἔχει ἥδη καταστρέψει ποὺν ἢ τελειώσῃ ὑπὲρ ἡμῶν! Υπόθεσις σπουδαία μὲ κρατεῖ ἐνταῦθα, εἶνε ἀδύνατος εἰς ἡμᾶς νὰ ἀποπλεύσωμεν, ἀν δὲν τελειώσῃ.....»*

'Αδυνκτῶν ὅμως νὰ συγκρατήσῃ ἐπὶ πλέον τὴν συγκίνησιν πρὸ τῆς ἀφελοῦς Ποιγένειας προτρέπει αὐτὴν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν σκηνὴν καὶ ἀσπασθεῖς φιλοστόργως φεύγει μακράν.

'Εντῷ μεταξὺ ὁ πιστὸς Θεράπων τοῦ Ἀγχαρέμνονος μὴ εὑρὼν τὴν βραστὸσταν εἰς "Ἄργος ἐπιστρέψει ἐσπευσμένως, καὶ ἀναζητεῖ αὐτὴν πανταχοῦ, εὑρὼν δ' αὐτὴν πρὸ τῆς σκηνῆς τοῦ συζύγου ἀποκλύπτει, δισκ ὁ τεθλιμμένος σύζυγος δὲν εἶγε τὸ θάρρος; νὰ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἀνακοινώσῃ πρὸς αὐτήν. Ἡ δυστυχίᾳ μάτηρ ἀπελπίζει καὶ ὁδυρομένη γονυπετεῖ πρὸ τοῦ Ἀγιλλέως, ζστις εἶγεν ἔλθη ἐκεῖ, ἵνα ζητήσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα, διότι ἡ παρουσία τοῦ ἀρχιστρατήγου ἤτοι ἀναγκαῖα εἰς τὸ στρατόπεδον, ἀλλὰ δὲν εὑρεν αὐτόν. Παρακαλεῖ δὲ αὐτὸν νὰ βοηθησῃ αὐτήν, ἵνα σώσῃ τὸ τέκνον. Ἐκεῖνος οκμοφθεῖς ἐκ τοῦ μητρικοῦ ἀλγούς ὑπόσχεται μεθ' ὅρου, διότι μετὰ πάστης θυσίας θὰ ἀπομκρύνῃ τὸν κίνδυνον ἀπὸ τῆς βασιλόπαιδος καὶ ἀναγκωρεῖ ἀμέσως εἰς τὸ στρατόπεδον πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ὑποσχέσεως.

“Οτε ἐπέστρεψεν ὁ Ἀγαμέμνων εἰς τὴν σκηνήν, ἡ Κλυταιμνήστρι ὑποδέχεται αὐτὸν ὡργισμένη καὶ ἐλέγγει πικρότατα, διότι δὲν ἀνθίσταται πρὸς τὰς ἀπαιτήσεις τοῦ στρατοῦ καὶ ἐρωτᾷ·

«Μήπως δὲν ἔχουσιν καὶ ἄλλοι βασιλεῖς θυγατέρας; Πρέπει ἐξ ἀπαντος νὰ σφαγῇ ἡ ἡμετέρα; »Αν ἦσο πατὴρ δίκαιος, θὰ ἔλεγες πρὸς τὸν "Ελληνας· ἐπιθυμεῖτε νὰ ἀποπλεύσωμεν εἰς τὴν Τρῳάδα, ἔχετε δίκαιον. »Αλλ' ἂς θέσωμεν πλῆρον μεταξὺ τῶν θυγατέρων πάντων ἡμῶν καὶ ἂς προσφέρωμεν εἰς τὴν θεάν ἐκείνην, εἰς τὴν δποίαν ἥθελε λάγη.»

Ἡ Ιφιγένεια παροῦσα ἀκούει πάντα ταῦτα, χλαίει δὲ καὶ θρηγεῖ ἀπαρηγορήτως καὶ διὰ συγκινητάτων λόγων παρακαλεῖ τὸν πατέρα νὰ σώσῃ αὐτήν.

«Ο Ἀγαμέμνων πρὸς ταῦτην λέγει· «Ἀνευ τῆς θυσίας σου, ὃ ιόρη μου, η ὕβρις καὶ τῆς Ἑλλάδος θὰ μείνῃ ἀμμώρητος, τὰ "Ελληνικὰ στρατεύματα ὀργισμένα καθ' ἡμῶν θὰ δρμήσωσιν εἰς τὸ "Αργος, ἵνα φορεύσωσι καὶ σέ καὶ ἐμὲ καὶ πάσας τὰς κόρας. Ἡ τιμὴ τῆς πατρίδος ἀπαιτεῖ τὴν θυσίαν ταύτην εἴτε θέλω ἐγὼ νὰ σὲ θυσιάσω, εἴτε δὲν θέλω, η Ἑλλὰς θέλει τοῦτο καὶ η ἀπαίτησις τῆς πατρίδος εἶνε ἀρωτέρα καὶ ἴσχυροτέρα· ἡμεῖς δὲ πρὸ αὐτῆς εἴμεθα ἐλάχιστοι». Εἰπὼν ταῦτα ἔξερχεται ἐκ τῆς σκηνῆς.

Ἡ δὲ Κλυταιμνήστρι λαμβάνουσα τὴν θυγατέρα εἰς τὰς ἀγκάλας, ὅπως προστατεύσῃ αὐτήν, «τετέλεσαι, ἀναφωνεῖ, ἀφ' οὗ δ πατὴρ ἐγκαλείπει ἡμᾶς, ἀπωλέσθημεν».

Ιδούσα δὲ ἡ Κλυταιμνήστρι μηκρόθεν ἐρχόμενον τὸν Ἀγιλλέα ἀναθροεῖ καὶ ἐλπίζει σωτηρίαν, ἀλλὰ μητάσιος· διότι καὶ αὐτὸς Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀναγγέλλει, ὅτι σύμπας ὁ στρατὸς εἶνε ἀνάστατος καὶ ἀπαιτεῖ νὰ θυσιασθῇ ἡ Ἰφιγένεια. «Ἐγὼ δμως, εἶπεν ὁ Ἀγιλλεύς, ὑποσχεθεὶς, διὰ ὑπερασπίσω αὐτὴν διὰ πάσης θυσίας, ὅταν τηρήσω τὴν ὑπόσχεσίν μου καὶ θὰ πολεμήσω μετὰ τῶν ἀνδρῶν μου πρὸς πάντας τοὺς ἄλλους».

‘Ἄλλ’ ἡ Ἰφιγένεια, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν ἐντύπωσιν βιθεῖκαν οἱ λόγοι τοῦ πατρὸς αὐτῆς, ἔχει λάθει ἥδη ἀπόφασιν γενναίαν, θέλει νὰ ἀποθάνῃ, ἵνα μὴ ἐκθέσῃ μήτε τὸν πατέρα, μήτε ἔχυτήν. Ἡ δειλὴ αὕτη κορκοτὶς λαμβάνει θάρρος καὶ ἐνώπιον τοῦ ἔγενου προχωρεῖ ἀποφασιστικῶς πρὸς τὴν μητέρα καὶ λέγει: «Οὐχὶ μῆτέρ μου, δὲν θέλω τὰ μὲν ὑπερασπίσῃ οὐδείς· ὅταν ἀποθάνω, ἀπεφάσισα. Ἀκούσον πᾶς οκέπιοι. Εἰς ἐμὲ ἔχει τώρα τὰς ἐλπίδας πᾶσα ἡ Ἑλλάς· ἀν ἀποθάνω, ὅταν δυνηθῶσι τὰ πλοῖα τῷ ἀποπλεύσωσι, καὶ θὰ κερδίσωσι τὴν νίκην, θὰ μάθωσι δὲ οἱ βάρβαροι διτ, ἀν ὑβρίσωσι καὶ εἰς τὸ μέλλον Ἑλληνίδας, δὲν θὰ μείνωσιν ἀτιμώρητοι. Ο θάρατός μου λοιπὸν ὅταν ὠφελήσῃ καὶ ἡ δόξα, διτ, ἔσωσα τὴν πατρίδα, ὅταν μείνη αἰώνιος. Λέν πρέπει τὰ ἀγαπῶ τόσον πολὺ τὴν ζωήν. Δὲν μὲν ἐγέννησας μόνον διὰ σέ· μὲν ἐγέννησας διὰ τὴν Ἑλλάδα! Ἀραρίθμητοι κωπηλάται, ἀραρίθμητοι στρατιῶται ὅταν λάβωσι διὰ τῆς θυσίας μου τὸ θάρρος, διποτὲς ἀποθάνωσιν ὑπὲρ πατρίδος. Η ἡμὶ ζωὴ εἶνε μία. Εἶνε λοιπὸν δίκαιον τὰ τεθῆ αὗτη ὡς ἐμπόδιον εἰς πάντας ἔκείνους; Ἐπειτα ἀφοῦ οὖ τοιαύτη εἴνε ἡ θέλησις τῆς θεᾶς, πρέπει θρητὴ ἐγὼ τὰ ἀντιστῶ εἰς αὐτήν; Ὁχι, δίδω τὴν ζωήν μου εὐχαρίστως· ἀς μὲ θυσιάσωσιν, ἵνα κυριεύσωσι τὴν Τροίαν».

Πάντες θαυμάζουσι τὴν Ἰφιγένειαν καὶ παραμυθοῦσι τὴν ὁδυρομένην μητέρα. «Μὴ ηλαίης, μῆτέρ μου, λέγει, μὴ λυπῆς καὶ ἐμέ· μήτε τοὺς πλοκάμους σου τὰ κόψης, μήτε τὰ πενθηφορήσῃς χάριν ἐμοῦ· διότι θὰ σοὶ μείνῃ ἡ δόξα μου καὶ δ βωμὸς τῆς θεᾶς θὰ εἴνε δ τάφος μου. Ἀποχαιρέτουσον τὰς ἀδελφάς μου καὶ ἐξ ἐμοῦ μὴ ἐνδύσῃς αὐτὰς πένθιμα». Ἐπειτα λαβοῦσα τὸν μηνὸς ἀδελφὸν Ὁρέστην εἰς τὰς ἀγκάλας, ἀσπάζεται τῷ φερῶς καὶ «ἄναθμοψον αὐτὸν καλῶς, μῆτέρ μου, λέγει, ἵνα ἀναδειχθῇ γενναῖος Ἑλλην».

‘Η δὲ Κλυταιμήστρας ὁδυρομένη ἐφωτὴ καῦτάν· «Τίτα φέλην παραγγελίαν ἔχεις, τέκνον μου;» «Μὴ εἴπῃς ποτὲ λόγον ψυχρὸν πρὸς τὸν πατέρα μου, διότι ἡραγκάσθη τὰ μὲ θυσιάση», ἀπεκρίθη ἡ Ἰφιγένεια.

Καὶ ταῦτα λέγουσα ἀποσπῆται ὑσύχως ἀπὸ τὰς ἀγνάλιας τῆς μητρὸς καὶ ἐφωτὴ, «Τίς θὰ ἔλθῃ τὰ μὲ λάβῃ, ἵνα μὲ δδηγήσῃ εἰς τὸν βωμόν;»

— «Καὶ ἐγὼ θὰ ἔξελθω μετὰ σοῦ, τέκνον μου», ἀναφωνεῖ Θρηνοῦσα ἡ μήτηρ.

«Οχι· σὺ πρέπει τὰ μείνης, μῆτέρ μου· τοῦτο εἶνε προτυμότερον καὶ διὰ σὲ καὶ δι’ ἐμέ. Ἄσ τέλθη τις ἐκ τῶν συμμάχων τοῦ πατρὸς μου τὰ μὲ δδηγήσῃ.»

Καὶ ίδοις ἔρχεται ὁ Ὁδυστεύς, ἐνδύεται τὴν βασιλικὴν στολὴν καὶ παρακολουθεῖται ὑπὸ ἀκολουθίας τιμητικῆς.

— «Ἄραχωρεῖς, τέκνον μου;» ἀνακρᾶξει ἡ δυστυχὴς μήτηρ.

— «Ναί, ὦ μῆτέρ μου, ἀραχωρῶ, ὃς βλέπεις ἐνδόξως.»

Καὶ ἀποχαιρετίσκων τρυφερῶς καῦτὴν ἀκολουθεῖ τὸν Ὅδυστεάν. σταθερῷ βήματi. Αἱ δὲ θηλυκηπόλεις καὶ Ἀργεῖαι νεύνιδες ἀκολουθοῦσι δικρούσασι, ἀλλὰ θυμαζόσας τὸν ἥρωισμὸν καῦτῆς καὶ λέγουσας: «Η δόξα σου θὰ μείνῃ αἰώνιος.»

Μετ’ ὅλιγον φθάνουσιν εἰς τὸ ἄλσος, ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ὅποιου ὑψοῦται ὁ ναὸς τῆς Ἀρτέμιδος· ἐκεῖ τὰ πάντα εἶνε ἔτοιμα εἰς τὴν θυσίαν καὶ ὁ στρατὸς συνηθίσουσμένος· ἐκεῖ περιμένουσιν οἱ στρατηγοὶ καὶ πάντες οἱ ἀνκατεῖ ἐν στολῇ. Ἐν τῷ μέσῳ τῶν βασιλέων κάτωχρος ἴσταται ὁ Ἀγριμένων· κίσθανεται, δτι ὀφείλει γὰρ δώσῃ τὸ παράδειγμα, ὅπως θυσιάσωσιν οἱ Ἑλληνες τὸ πῶν ὑπὲρ πατούδος καὶ προσπαθεῖ ὑπερκυθρώπως, ὅπως συγκρατήσῃ τὴν θλῖψιν· εἶνε ἥρως καὶ ἡ ἀκλόνητος θέλησις πνίγει τὸν πόνον τῆς καρδίας, ἀλλ’ δτε βλέπει ἐρχομένην μακρόθεν τὴν θυγατέρα, λυγμὸς ἀκούσιος ἐκφεύγει ἐκ τοῦ στήθους.

“Απαν τὸ πλῆθος τότε συγκινεῖται ἡ Ἰφιγένεια προχωρεῖ βήματi σταθερῷ; πλησιάζει, οἱ δὲ στρατιῶται ὑποχωροῦσιν ἐκατέρωθεν καῦτῆς ἀνοίγοντες δίιδον· πανταχόθεν κρουγὴ ἐκπλήξεως ἐγείρεται ἐκ τοῦ πλήθους. Πάντες ἀτενίζουσι πρὸς τὴν ἴεραν κόρην

μετ' ἐγθουσιασμοῦ, καὶ οἱ πκνταχόθεν τῆς Ἐλλάδος συρρεύσαντες ἐκεῖ στρατιῶται δὲν πκρπονοῦνται πλέον, διότι πρὸ πολιλοῦ ἀφῆκν ἀπροστατεύτους τὰς οἰκογενείκς αὐτῶν, τοὺς ἀγροὺς ἀκαλλιεργήτους καὶ ἀπηλθον μακρὸν εἰς τόπους ἀγνώστους· κι-σθάνονται τώρα νέον θέρροις, ὅπως πολεμήσωσιν· εἶνε θέβαιον τώρα, ὅτι θὰ κερδήσωσι τὴν νίκην.

Ἡ Ἰφιγένεια φθάνει πρὸ τοῦ πατρὸς καὶ διὰ γλυκείας φωνῆς ἐν μέσῳ βαθυτάτης σιγῆς τοῦ πκρισταμένου πλήθους λέγει· «*Ἔλθον, πάτερ μου, εὐχαρίστως ἵνα θυσιάσω τὴν ζωήν μου ὑπὲρ πατρίδος, ἀφοῦ τοιαύτη εἴνε ἡ θέλησις τῆς θεᾶς.* Εἴθε διὰ τῆς θυσίας μου νὰ κερδήσωσι τὰ Ἐλληνικὰ δπλα τὴν νίκην καὶ νὰ ἐπανέλθητε εἰς τὰς πατρίδας ἔνδοξοι καὶ εὐτυχεῖς».

Ο Κάλγας, δστις μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης προσηύχετο κατ' ιδίαν, πλησιάζει τώρα πρὸς τὴν βασιλόπαιδα, φορεῖ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς στέφκον καὶ θέτει πέπλον μακρὸν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς αὐτῆς καὶ στέφκον, ἔπειτα λαμβάνει τὴν νεκρὰν κόρην ἐκ τῆς ξαγθῆς κόμης καὶ φέρει αὐτὴν ὅπισθεν τοῦ βωμοῦ. Ἀρχεται τώρα ἡ νεονυμισμένη τελετή, ἀλλὰ μετὰ τὸ πέρας αὐτῆς οὐδεὶς πλέον τολμᾷ νὰ ὀμιλήσῃ, οὐδεὶς νὰ προσίδῃ εἰς τὸν βωμόν. Πάντες ἀποστρέφουσι τεθλιψμένοι τὰ βλέμματα καὶ ἀπομάσσουσι τὰ δάκρυα. Ο Κάλγας πλήττει τὸ θύμα, ἀκούεται ὁ κρότος τῆς καταπιπτούσης μαχαίρως, ἀλλὰ δὲν ἔχει πλέον ἐγώπιον αὐτοῦ τὴν Ἰφιγένειαν, ἀντ' αὐτῆς δὲ βλέπει ἔλαφον ἀσπαίρουσκν εἰς τὸ αἷμα! Ἡ Ἀρτεμις δὲν εἶχε ζητήση τὴν εὐεελή καὶ φιλοπάτριδα κόρην, ὅπως θυσιασθῇ ἀσπλάγχνως ἐπὶ τοῦ βωμοῦ, εἶχε ζητήση αὐτήν, διότι ἐν πασῶν τῶν νεκρῶν τῆς Ἐλλάδος αὐτὴν ἡγάπησε περισσότερον. Κατελθοῦσα δὲ ἐξ οὐρανοῦ ἐντὸς νέφους ἔλαβεν αὐτὴν μεθ' ἐκυτῆς!

Ο Κάλγας συγκεκινημένος στρέφεται πρὸς τὸ πλήθος καὶ δεικνύει τὴν ἔλαφον. «*Ιδετε, λέγει, ἡ θεὰ ἵνα μὴ μιάνῃ τὸν βωμὸν διὰ τοῦ αἵματος τοιαύτης κόρης, ἔστειλεν εἰς ἡμᾶς ἀντ' αὐτῆς ἔλαφον· η νχαριστήθη δὲ τόσον ἐκ τῆς θυσίας ὥστε δίδει εἰς ἡμᾶς πλοῦν αἰσιον καὶ παραγγέλλει νὰ σπεύσωμεν ἀμέσως κατὰ τὴς Τροίας.*».

Αλαλαχμοὶ γκρῆς ἐκάλυψκαν τὴν φωνὴν καὶ ἀγγελιαφόρος ^{Αγανωρισματάριον} *Ἐπάξεως Ιω, Κοσμιώτου* 5
Ψηφιοποιηθῆκε από το Νοτιότου Επικαρδευτική Πολιτική

σπεύτας ἔφερεν ἀμέσως τὴν χαροποιὰν ἀγγελίαν πρὸς τὴν ὁδού-
ρομένην μητέρα. Μετ' ὅλιγον φθάνει ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ἐπιβεβαιεῖ
τὰ αὐτά. «Πρέπει λέγει εἰς τὴν σύζυγον αὐτοῦ, νὰ εἴμεθα καὶ
οἱ δύο εὐτυχεῖς, διότι ἡ θυγάτηρ ἡμῶν ἡξιώθη τοιαύτης τιμῆς
παρὰ τῆς θεᾶς.» Δικτάξκει δὲ τότε τὰ στρατεύματα νὰ εἰσέλθωσιν
εἰς τὰ πλοῖα προτρέπει τὴν Κλυταιμνήστραν νὰ λάβῃ τὸν μι-
κρὸν Ὁρέστην καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς "Αργος πρὸς τὰ ἄλλα τέκνα.

Ἐκείνη ἀκούει αὐτὸν σιωπηλὴ καὶ περίλυπος. "Οτε δὲ τὰ
πλοῖα, ἀνεγέρθησαν καὶ πέριξ αὐτῆς ἐβασίλευεν ἡ σιγὴ καὶ ἡ
ἡρεμία, τότε βραδέως ἀναβκίνει ἐπὶ τῆς βασιλικῆς ἀμάξης ἐν-
δεδυμένη ἐσθῆτικ ἀπλουστάτην, ἀλλ' οὐχὶ πένθιμον. Βλέπουσα
δὲ τὰ πλοῖα ἀπομακρυνόμενα ταχέως ὑπὸ τὴν πνοὴν τοῦ οὐ-
ρίου ἀνέμου, πρὶν ἀπέλθῃ, στρέφεται πρὸς ἀνατολάς, ὑψὸς τοὺς
δεδακρυσμένους ὀφθαλμοὺς πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τείνει ἵκετιδες
γεῖρας πρὸς τὰ ἄνω λέγουσα· «Ω θεά, σὺ ἡτις ἔλαβες ἀπ'
ἔμοι τὸ τέκνον μου προστάτευσον τὰ Ἑλληνικὰ στρατεύματα καὶ
τὸν σύζυγόν μου καὶ δὸς εἰς αὐτοὺς τὴν νίκην καὶ τὸν θρίαμβον».

Μεγαλοθρόνα τοῦ μεγάλου Ἀλέξανδρου.

Ἀλέξανδρος ὁ μέγας βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἦτο φύτει ἐλευ-
θεριώτατος πρὸς πάντας, πολλάκις δὲ κκυρώμενος ἔλεγεν δτι
«μόλις τὰ πλούτη τῶν Περσῶν ἥδυναντο νὰ ἀρκέσωσιν εἰς τὴν
ἐλευθεριότητα αὐτοῦ». Ὁ Περίλλος εἰς ἐκ τῶν φίλων ἔζητησέ
ποτε γρήματα ὡς προτικ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ Ὁ Ἀλέξανδρος
διέταξε νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν πεντήκοντα τάλαντα. Ἄλλ' ὁ
Περίλλος ἐκπλαγεὶς διὰ τὸ μέγα τοῦτο ποσὸν εἶπεν· «Ἀλέ-
ξανδρε, ἀρκετὰ εἶνε μόνον δέκα τάλαντα».

Ηέδης ταῦτα ἀπήντησεν ὁ Ἀλέξανδρος. Εἰς σὲ μὲν εἶνε ἀρκετὰ
νὰ λάβῃς δέκα, εἰς ἐμὲ ὅμως δὲν ἀρμόζει νὰ δώσω τόσον δλίγα».
Ἄλλοτε πάλιν ὁ Ἀλέξανδρος διέταξε τὸν τακμίκναν αὐτοῦ νὰ
δώσῃ εἰς τὸν φιλόσοφον Ἀναξιγόρου ὅσκ γρήματα ἥθελε ζητήσῃ.
Ο τακμίκης, εἶπεν, δτι ὁ φιλόσοφος ζητεῖ μέγα ποσόν, ἐκα-
τὸν τάλαντα. «Ορθῶς πράττει, ἀπεκρίθη ὁ Ἀλέξανδρος, ζη-

τῶν τόσον πολλά, διότι γνωρίζει ὅτι ἔχει φίλον, ὅστις καὶ δύναται καὶ θέλει νὰ χαρίζῃ πολλά.

Μετὰ τῆς μεγαλοδωρίας καὶ ἐλευθεριότητος ὁ Ἀλέξανδρος συνέδεε καὶ τὴν φιλοφροσύνην, μετὰ τῆς ὁποίας μόνης ἀληθῶς γνωρίζονται οἱ δίδοντες. Τῶν Μακεδόνων τις ἥλιουνεν ἡμίονον φέροντας χρυσίον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἡμίονος ἦτο κεκρυκών, αὐτὸς ὁ Μακεδὼν ἐπιθέσκει αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὕμων αὐτοῦ ἔφερε τὸ φορτίον. Ἰδὼν δὲ βασιλεὺς, ὅτι οὗτος ἐπιέζετο ὑπὸ τοῦ βάρους τοῦ χρυσίου καὶ μαθὼν ὅτι τοῦτο φέρει πρὸς αὐτόν, ἐνῷ ἔμελλε νὰ καταθέσῃ τοῦτο, εἶπεν· «὾, ἀνθρώπε, μὴ ἀποκάμης ἀλλὰ ὑπόμενε ἀκόμη δλίγον καὶ φέρε τὸ χρυσίον εἰς τὴν σκηνήν σου».

Ἐν γένει ἐλυπεῖτο καὶ δυστήρεστεῖτο περισσότερον κατ' ἐκείνων, οἱ ὄποιοι δὲν ἥθελον νὰ λάβωσι τι περὶ αὐτοῦ ἢ κατὰ τῶν ζητούντων τι. Καὶ πρὸς τὸν Φωκίωνα ἔγραψεν ἐπιστολὴν λέγων «ὅτι δὲν θέλει αὐτὸν τοῦ λοιποῦ φίλον, ἀν ἐπιμένῃ νὰ μὴ δέχηται παρ’ αὐτοῦ χάριτας». Καὶ πρὸς τὸν Σερραίωνα δέ, ὅστις ἦτο φίλος καὶ μετ’ αὐτοῦ συνέπαιζε σφαίρας, οὐδὲν ἔδιδε, διότι οὐδὲν εὔχεται οὗτος. «Οτε λοιπὸν ὁ Σερραῖων ἐλθὼν ἵνα πκιᾶξῃ σφαίρας, εἰς ἀλλον ἔρριπτε σφαίραν, εἰς δὲ τὸν Ἀλέξανδρον δὲν ἔρριπτεν, εἰπόντος τοῦ Ἀλέξανδρου, «εἰς ἐμὲ δὲν φίπτεις τὴν σφαίραν»; «δχι, εἶπεν ὁ Σερραῖων, διότι δὲν ζητεῖς τοῦτο». Τότε ὁ Ἀλέξανδρος γελάσκει, πολλὰς δωρεὰς ἔδωκε πρὸς αὐτόν. Κατὰ τοῦ Ηρωτέως, ὅστις ἦτο πολὺ χαρίεις εἰς σκάμματα, ὀργίσθη ποτὲ ὁ Ἀλέξανδρος. Ἐπειδὴ δὲ οἱ φίλοι παρεκάλουν τὸν Ἀλέξανδρον νὰ συγχωνήσῃ αὐτὸν καὶ ἐκεῖνος ἐδέκρυς διὰ τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀλέξανδρου, ὁ Ἀλέξανδρος ἐνέδωκε καὶ ὑπεσγέθη ὅτι δὲν θὰ ὀργίζηται πλέον, ἀλλὰ θὰ συμφιλιωθῇ πρὸς αὐτόν. Τότε ὁ Ηρωτεὺς εἶπε· «Λοιπόν, ὃ βασιλεῦ, ἀν εἴτε τοῦτο ἀληθές, δός μοί τι ἵνα πιστεύσω». Τότε ὁ ἐλευθέριος καὶ φιλόρρων Ἀλέξανδρος διέταξε νὰ δοθῶσιν εἰς αὐτὸν πέντε τάλαντα. Εἰς τὸν Ηρωτεὺν τὸν στρατηγὸν ἔδωκε δόρυν τὸν οἰκον τοῦ Βαγράου ἐν Σούστοις, εἰς τὸν ὄποιον λέγεται, ὅτι εὑσέθη ἴματισμὸς ἀξίας χιλίων ταλάντων.

Εἰς τὸν Ξενοκράτην δὲ τὸν φιλόσοφον ἔπειμψε ποτὲ πεντή-Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

κοντα τάλαντα, ἐπειδὴ δὲ δὲν ἐδέχθη οὕτος αὐτὰ εἰπὼν ὅτι δὲν
ἔχει ἀνάγκην γρηγόρων, ἡρώτησεν ὁ Ἀλέξανδρος. »Οὐδένα φί-
λον ἔχεις, ω̄ Σενόκρατες; Εἰς ἐμέ, μόλις δὲ πλοῦτος τοῦ Δαρείου
ῆρεσεν εἰς τοὺς φίλους».

Μακάριοι οἱ πραεῖς.

‘Ημέραιν τινὰς ὁ μαθητὴς Δημήτριος ἀγεγίνωσκε μετὰ τῶν ἄλ-
λων συμμαθητῶν εἴς τι βιβλίον θρησκευτικὸν τὸ ἑξῆς. «Μακά-
ριοι οἱ πραεῖς, διὶ αὐτοὶ κληρονομήσωσιν τὴν γῆν». Δὲν ἡδύνκυτο
δὲ οὕτε αὐτὸς οὕτε οἱ ἄλλοι συμμαθητὴν νὰ ἐννοήσωσι τί ση-
μαίνει τοῦτο. Ἐνῷ δὲ ἡπόρουν περὶ τῆς σημασίας, προσέρχεται
ὁ διδάσκαλος εἰς τὴν αἴθουσαν τῆς διδασκαλίας. Οἱ μαθηταὶ
ἐφωτῶσιν αὐτὸν περὶ τούτου. Ὁ διδάσκαλος ἔχειρη, διότι οἱ μα-
θηταὶ μόνοι καταγίνονται εἰς τὴν μελέτην θρησκευτικῶν βιβλίων.

‘Αναθάς δὲ ἐπὶ τῆς ἔδρας ἥχεισε τοιουτοτρόπως νὰ ἔξηγῇ τὴν
περινοτήν τούτην.

«Ἀγαπητοί μου, μαθηταί, ἡ περικοπὴ αὗτη διδάσκει ἡμᾶς, διε-
ώς ἡμεῖς ἐπιθυμοῦμεν οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι νὰ είνε πρὸς ἡμᾶς
γλυκεῖς, ἡμεροι καὶ πρᾶοι, τοιουτοτρόπως πρέπει καὶ ἡμεῖς νὰ
εἴμεθα τοιοῦτοι πρὸς αὐτούς. Πρέπει κατὰ τὸν βίον ἡμῶν νὰ
ἔχωμεν παράδειγμα τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Ως οὗτος καὶ πρὸς τὰ
μικρὰ παιδία καὶ πρὸς τὸν μαθητὰς αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸν πλη-
σιάζοντας αὐτὸν καὶ πρὸς αὐτοὺς τὸν ἔχθρούς, οἵτινες ἐσταύρω-
σαν αὐτόν, ἦτο γλυκύς, ἡμεροι καὶ πρᾶος, τοιουτοτρόπως καὶ
ἡμεῖς δχι μόνον πρὸς τὸν γονεῖς, πρὸς τὸν συγγενεῖς, πρὸς
τὸν διδασκάλους καὶ πρὸς τὸν μαθητὰς πρέπει νὰ συμπεριφε-
ρόμεθα μετὰ πραότητος καὶ γλυκύτητος, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτοὺς
τὸν ἔχθρούς ἡμῶν. Ἄν τοῦτο πράξωμεν θὰ κερδήσωμεν τὴν
ἀγάπην πάντων, θὰ ἀποκτήσωμεν τὴν ἐπίγειον κληρονομίαν καὶ
θὰ γίνωμεν μακάριοι».

«Ἄλλα πῶς, διδάσκαλε, δυνάμεθα νὰ γίνωμεν γλυκεῖς καὶ
πρᾶοι;» ἡρώτησεν οἱ μαθηταί.

«Θὰ γίνωμεν γλυκεῖς καὶ πρᾶοι, ἀπόντησεν ὁ διδάσκαλος, δταν
ἐκπληρῶμεν ἀκριβῶς ἀπαντα τὰ καθήκοντα ἡμῶν καὶ ἔχωμεν
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ἵσυχον καὶ καθαρὰν τὴν συνείδησιν ἡμῶν· ἡ εὐχαρίστησις, τὴν δοκοίαν αἰσθανόμεθα, ὅταν ἐκπληρῶμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν, ἀποτελεῖ τὴν ἀληθῆ εὐδαιμονίαν. Ἀλλ' ἵνα ἐκπληρώσωμεν τὰ καθήκοντα ἡμῶν ἀκριβῶς, ἔχομεν ἀνάγκην νὰ συνηθίσωμεν εἰς τὴν ὑπομονήν. Αρεν τῆς ὑπομονῆς δὲν δυνάμεθα νὰ ὑπομένωμεν τὰς περιπετείας τοῦ βίου γενναιώς καὶ πρόως. Ὑπομονὴν καὶ προστητα καὶ γλυκύτητα ἐπέδειξεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν κατὰ πάντα τὸν βίον, ἀγοργύσιως ὑπετάσσετο εἰς τὴν θείαν θέλησιν, μετὰ γλυκύτητος, ἡμερότητος καὶ προστητος ὑπέφερε τὴν αὐθάδειαν τῶν ἔχθρῶν, τὸν ἀναιδεῖς αὐτῶν ἐμπαιγμούς καὶ τὰς σκληροτέρας βασάνους. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, ὃ ἀγαπητοὶ μαθηταί, μεθ' ὑπομονῆς καὶ προστητος ἀν ὑποφέρητε τὸν κόπους, τὰς δυσαρεσκείας καὶ τὰς δυσκολίας τοῦ βίου, θὰ γίνηται ὠφέλιμοι καὶ εἰς ἑαυτοὺς καὶ εἰς τὰς οἰκογενείας ὑμῶν καὶ εἰς τὴν πατρίδα καὶ θὰ κληρονομήσητε τὴν ἐπίγειον εὐδαιμονίαν».

Οἱ μαθηταὶ ἀκούσαντες τὴν ἔρμηνίαν τῆς περικοπῆς ταύτης παρὰ τοῦ ἀγαθοῦ διδασκάλου, ἐγέρθησαν καὶ ηὔχαριστησαν αὐτὸν πολὺ.

Ἀκατενῶν ἀποφθέγματα.

«Οτε ὁ Ἀρισταγόρας ὁ Μιλήσιος ἐλθὼν εἰς τὴν Σπάρτην παρεκάλει τὸν βασιλέα Κλεομένην ἵνα βοηθήσῃ αὐτὸν ὑπὲρ τῶν Πάνων κατὰ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν καὶ ὑπέσχετο εἰς αὐτὸν πολλὰ χρήματα καὶ καθ' ὅσον ὁ Κλεομένης ἀντέλεγε τέσσον περισσότερα ὑπέσχετο, ἡ Γοργὸς ἡ θυγάτηρ τοῦ Κλεομένους εἶπε, «Θὰ σὲ διαφθείρῃ, ὃ πάτερ, δ ἔνερος οὗτος, ἀν δὲ ἀποδιώξῃς τάχιστα ἐκ τῆς οἰκίας αὐτόν».

«Οτε ἄγγελος ἦλθεν ἐκ Κρήτης ἀνιγγέλλον τὸν θάνατον τοῦ οἴου, ἡ μήτηρ Γυρτιάς εἶπε· «Δὲν ἔμελλε πρὸς τὸν πολεμίους πολεμῶν ἡ αὐτὸς ὑπὲκείνων νὰ ἀποθάνῃ ἡ νὰ φονεύσῃ ἐκείνους; Εὐχαριστότερον δὲ εἶνε εἰς ἐμὲ δι τοῦ ἀπέθανεν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ τῶν προγόνων ἡ ἀν ἔζη κακὸς ὥν καθ' ἀπαντα τὸν βίον».

Η Δαμάτρια μακθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς ἐδείχθη κατὰ τὸν πόλεμον Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δειλὸς καὶ ἀνάξιος ἔσυτῆς ἐπανελθόντα ἐφόνευσεν, ἐπέγραψε δὲ ἐπὶ τοῦ τάφου τὸ ἔξης ἐπίγραμμα: «Τὸν παραβάντα νόμους Δάτιον ἔκτανε μήτηρ ἡ Λακεδαιμονία τὸν Λακεδαιμόνιον».

"Αλλη Λάκκινα μαθοῦσα, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς κατὰ τὸν πόλεμον ἐλιποτάκτισε ἀναξίως τῆς πατρίδος, ἐπανελθόντα ἐφόνευσεν, εἰποῦσα: «Δὲν εἶνε ὁ ἔμδος υἱὸς οὗτος».

"Αλλη Λάκκινα μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἐφονεύθη γενναίως εἶπεν: «Οἱ δειλοὶ ἀσκλαίωσιν, ἐγὼ δὲ σέ, τέκνον, ἀδακρὺς καὶ θλαρὰ θάπιω».

"Αλλη Λάκκινα μαθοῦσα, ὅτι ὁ υἱὸς ἐσώθη φυγὴν ἐκ τῆς μάχης ἐγράψε πόδες αὐτόν: «Κακὴ φῆμη περὶ σοῦ διεδόθη ἢ ταύτην ἔκκυψον ἢ μὴ ἔσο».

"Αλλη ίδοισα τὸν υἱὸν ἐρχόμενον ἐκ τῆς μάχης ἡρώτησε τί πράττει ἡ πατρίς· εἰπόντος δὲ ἐκείνου, ὅτι πάντες ἐφονεύθησαν, λαβοῦσα κερκυλίδην ἐρριψε κατ' αὐτοῦ καὶ ἐφόνευσεν εἰποῦσα: «Σὲ λοιπὸν κακάγγελον ἐπεμψαν πρὸς ἡμᾶς;»

"Οτε τις διηγεῖτο πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὅτι κατὰ τὸν πόλεμον γενναίως ἀπέθανεν ὁ ἀδελφός, «ἔπειτα δὲν εἶνε αἰσχρόν, εἶπε· σύ νὰ ἀποτύχης τοιαύτης συνοδείας;»

Λάκκινά τις ἐκπέμψει τοὺς πέντε αὐτῆς υἱοὺς εἰς πόλεμον, ἵστατο εἰς τὸ προάστειον περιμένοντα τὸ τέλος τῆς μάχης· ὅτε δὲ ἐλθών τις ἀνήγγειλε πρὸς αὐτήν, ὅτι πάντες οἱ υἱοὶ ἐφονεύθησαν, εἶπε: «Δὲν σὲ ἡρώτησα, ὃ κακὸν ἀνδράποδον, περὶ τούτου, ἄλλὰ τί πράττει ἡ πατρίς». Εἰπόντος δὲ ἐκείνου, ὅτι ἡ πατρίς γινεῖ, «ἀσμένως, εἶπε· δέχομαι τῷδε καὶ τὸν θάνατον τῶν τέκνων μου».

"Οτε δέ τις γυνὴ ἐξ Ἰωνίας ἐσεμνύνετο διὰ τὰ πολυτελῆ αὐτῆς ἐνδύματα, Λάκκινα ἐπιδείξει τοὺς τέσσαρους αὐτῆς υἱοὺς κοσμιωτάτους ὄντας: «Τοιαῦτα, εἶπε, πρέπει νὰ εἶνε τὰ κοσμήματα τῆς καλῆς καὶ ἀγαθῆς γυναικὸς καὶ διὰ ταῦτα νὰ ἐπαιρηται καὶ νὰ μεγαλαυχῇ».

Λάκων τις πληγωθεὶς κατὰ τὸν πόλεμον καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βαδίζῃ, τετραποδητὶ ὄδευεν. Ἐπειδὴ δὲ ἡσχύνετο διὰ τοῦτο γελοῖον ὅν, ἡ μήτηρ εἶπε: «Πόσῳ καλλίτερον εἶνε, ὃ τέκνον, νὰ

χαίρεις μᾶλλον διὰ τὴν ἀνδρείαν η τὰ αἰσχύνησαι δι' ἀνόητον γέλωτα!»

Αλάπινά τις παραδίδουσαν εἰς τὸν υἱὸν τὴν ἀσπίδα πορευόμενον εἰς πόλεμον εἶπεν «Ο πατήρ σου πάντοτε ταύτην ἔσωζε καὶ σὺ λοιπὸν η ταύτην σφές η μὴ ἔσο».»

“Αλλη πρὸς τὸν υἱὸν αὐτῆς λέγοντα ὅτι ἔχει μικρὸν τὸ ξίφος εἶπε, «καὶ βῆμα πρόσθετος».

“Αλλη μαθοῦσα, ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀνδραγαθήσας ἀπέθανεν, εἶπεν, «ἔμδος υἱὸς εἶνε οὗτος»· περὶ δὲ τοῦ ἄλλου υἱοῦ μαθοῦσα, ὅτι ἀποδειλιάσας ἐσώθη, εἶπεν, «οὗτος δὲν εἶνε ἔμδος υἱός».

“Αλλη μαθοῦσα ὅτι ὁ υἱὸς αὐτῆς ἀπέθανεν ἐκεῖ ὅπου ἐτάχθη εἶπε, «θάψατε αὐτόν, θὰ ἀναπληρώσῃ δὲ τὴν τάξιν ἐκείνου, δ ἀδελφός.

Πατρίς.

Πατρίς εἶνε ἡ γώρα, ὅπου ἐγεννήθησαν οἱ πρόγονοι καὶ οἱ γονεῖς ἡμῶν καὶ ἡμεῖς αὐτοί. Δι' ἡμᾶς τοὺς “Ελληνας πατρίς εἶνε ἡ ὥραίκις Ἑλλάς, ἡ ὁποίας ὑπῆρξε θρυμαστὴ καὶ κατὰ τὰς εὐτυχίας καὶ κατὰ τὰς δυστυχίας. Η Ἑλλάς κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους ὑπῆρξε μέγις καὶ γενναῖον ἔθνος εἰς τοὺς θριάμβους, ὑπομονητικὸν καὶ ἀνδρεῖον εἰς τὰς δυστυχίας. Η Ἑλλάς εἶνε ἡ διδάσκαλος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν καλῶν τεχνῶν καὶ κινεῖ τὸν θρυμασμὸν παντὸς τοῦ κόσμου. Η Ἑλλάς εἶνε στρατιώτης τοῦ Θεοῦ, ὑπέστη πολλοὺς ἀγῶνας, ἵνα ἐξαπλώσῃ τὰς ἀληθείας τοῦ Εὐαγγελίου, διὸ τοῦ δούλου ἐξεπολιτίσθησαν πάντα τὰ ἔθνη.

Πρὸς τὴν πατρίδα ἡμῶν ἔχομεν πολλὰ καθήκοντα, πρέπει νὰ ἀγαπῶμεν αὐτήν, διότι εἶνε ἡ μήτηρ πάντων ἡμῶν καὶ νὰ ὑποστηρίζωμεν αὐτήν καὶ διὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν, ὅταν κινδυνεύῃ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν. “Αν θέλωμεν τὴν πατρίδα ἡμῶν μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, πρέπει νὰ ὑπακούωμεν εἰς τοὺς νόμους αὐτῆς. Οὐδὲν ἔθνος δύναται νὰ προσχθῇ, ἂν οἱ πολῖται δὲν πείθωνται εἰς τοὺς νόμους. Ο φιλότιμος ἀνὴρ προτιμᾷ νὰ σχισθῇ ἡ γῆ νὰ καταπίῃ αὐτὸν μᾶλλον ἢ νὰ κατηγορηθῇ ὡς ἀνανδρος. Οἱ φιλότιμοι ἀνθρώποι σε-

θόμενοι ἔκυτούς καὶ τοὺς ἄλλους δὲν στρέφουσι τὰ νῦτα πρὸ τῶν πολεμίων, ἀλλ᾽ οἰτανται ἀκλόνητοι καὶ μάχονται γενναῖως. Οἱ γενναῖοι δὲν ὑποχωροῦσι πρὸ τῶν ἐγθρῶν, ἀλλὰ καὶ κατὰ τοὺς μεγίστους κινδύνους ἐπιδεικνύουσι μέγιστον θάρρος, διότι ὁ Θεός δίδει εἰς αὐτοὺς δύναμιν. Οἱ γενναῖοι ἀνδρες ὅρμῶσιν ἀφόβως κατὰ τοῦ ἐγθροῦ ἐπιζητοῦντες νὰ ἀποθάνωσιν ἐνδοξῶς η̄ νὰ σωθῶσιν ἀτίμως. Οἱ τοιοῦτοι μαχόμενοι δὲν συλλογίζονται ἔκυτούς, ἀλλὰ τὴν κατασχύνην τῶν ἄλλων, τὰ τέκνα, τοὺς συζύγους, τὰ κτήματα, τοὺς γονεῖς, τὰς οἰκίας τῶν προγόνων. Ιστανται ἀκλόνητοι εἰς τὴν θέσιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἔταξεν αὐτοὺς η̄ πατρίς. Οὐδὲν εἶνε ἐντιμότερον η̄ νὰ ἀποθάνῃ τις ὑπὲρ πατρίδος. Τί εἶνε δι’ ἀνδρος γενναῖον μίκη θανατηφόρος πληγή; Τί εἶνε δι’ ἀνδρος εὐγενῆς θάνατος ὑπὲρ πατρίδος, ἢν δι’ αὐτοῦ μέλλῃ νὰ σωθῇ η̄ πατρίς, η̄ σύζυγος, τὰ τέκνα, η̄ οἰκογένεια; Ορμήτε, ρίπτεσθε ἀνεπίσχετοι καὶ ἀπτόητοι εἰς τὸν εὐγενῆ ἀγῶναν ὑπὲρ πατρίδος. Οἱ ἀναγδροὶ καὶ οἱ ἀνελεύθεροι μόνον συλλογίζονται τὴν ιδίαν αὐτῶν σωτηρίαν, δταν προσβάλλονται καὶ ἀπειλήθηται η̄ πατρίς.

Θέαμψ αἰσχυρὸν καὶ ἐλεεινὸν εἶνε ὁ δειλὸς κατὰ τὰς μάχας. Θέαμψ ωραῖον εἶνε ὁ ἀνδρεῖος, δταν μάχηται. Καὶ πεσὼν ἀκόμη, καὶ μάλιστα ἢν εἶνε νέος, εἶνε ὡραῖον. Ηόσον εὐκλεῖς καθίσταται ὁ ἀνδρεῖος καὶ γενναῖος ἀνήρ! Οὐδὲ νὰ ἀκούσῃ ἀνέχεται περὶ δειλίας η̄ περὶ ἀνάνδρου τινὸς πράξεως ὀργίζεται, ἀγανακτεῖ καὶ γίνεται ἔξω φρενῶν, ἀντιλέγει καὶ πρὸς τοὺς προσταμένους. ‘Ο ἀνδρεῖος κατὰ τοὺς πολέμους τιμῆς ἔκυτον καὶ τοὺς συμπολίτας, δοξάζει το ὀικογενειακὸν ὄνομα, ὑμεῖται ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων, κινεῖ τὸν θαυμασμὸν καὶ τῶν ἐγθρῶν καὶ ἀπολαύει παρὰ τῶν συγγρόνων τιμῶν μεγάλων. ‘Αν φονευθῇ εἰς τὸν πόλεμον τιμῆται ἔξυχως ὑπὸ πάντων τῶν ἀνθρώπων. Οἱ συμπολίται ἐγείρουσι πρὸς τιμὴν τύμβον περιφρανῆ. Πάντες μετὰ σεβασμοῦ ἀναρέρουσι τὸ τίμιον καὶ ἔνδοξον ὄνομα αὐτοῦ καὶ τιμῶσι τοὺς ἀπογόνους. ‘Αγαθὸν ὄντως οὐράνιον, θεῖον εἶνε ὁ θάνατος ὑπὲρ πατρίδος.

— Μητρός τε καὶ πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων ἀπάντων τιμιώτερον ἐστιν η̄ πατρὸς καὶ σεμνότερον καὶ ἀγιώτερον καὶ ἐν

μείζονι μοίρᾳ καὶ παρὰ Θεοῖς καὶ παρ' ἀνθρώποις τοῖς νοῦν
ἔχουσιν.

**Φιλοπατρία Κρατησικλείας. Θευγοῦς
καὶ Ἀργιλεωνίδος.**

"Οτε ἡ Σπάρτη ἐπολέμει κατὰ τοῦ Ἀντιγόνου, βασιλέως τῆς
Μακεδονίας ὁ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης Κλεομένης ἡναγκάσθη νὰ
ἐπικαλεσθῇ τὴν συμμαχίαν τοῦ Πτολεμαίου, βασιλέως τῆς Αἰ-
γύπτου.

"Ο δὲ Πτολεμαῖος ὑπεσχέθη μὲν βοήθειαν πρὸς τὸν Κλεομένην
ἀλλ' ἐπὶ τῷ δρόῳ νὰ στείλῃ εἰς τὴν Αἴγυπτον ὄμήρους τὰ τέκνα
καὶ τὴν μητέραν αὐτοῦ Κρατησικλείαν.

"Ησχύνετο ἐπὶ τινα καιρὸν ὁ Κλεομένης νὰ εἴπῃ εἰς τὴν
γραφὴν μητέραν τὴν πρότασιν τοῦ Πτολεμαίου. Πολλάκις εἰσῆλ-
θεν εἰς τὸ δωμάτιον τῆς Κρατησικλείας, ἵνα ἀγκοινάσῃ ὅποίκιν
θυσίαν ἀποκιτεῖ παρ' αὐτῆς τὸ συμφέρον τῆς Σπάρτης, ἀλλ' ἐκ
τῆς ἀγάπης πρὸς αὐτὴν οὐδὲν ἔλεγεν.

"Ἐπὶ τέλους ὅμως ὁ ἔρως τῆς πατρίδος ὑπερίσχυε καὶ ὁ Κλεο-
μένης ἐκοινοποίησεν εἰς τὴν Κρατησικλείαν τὴν πρότασιν τοῦ
Πτολεμαίου.

"Η δὲ φιλόπατρος Σπαρτιάτης γελάσασσα μεγάλως ἀπήντησε.

"Τοῦτο, ἦτο τὸ δοποῖον πολλάκις ἀποφασίσας νὰ εἴπῃς ἀπεδει-
λίασσας; Δὲν θάνατος ἡμᾶς τὸ ταχύτερον εἰς πλοῖον καὶ δὲν θά-
ἀποστέλλῃς δπον νομίζεις δι τὸ σῶμα τοῦτο δύναται νὰ εἴνε
χρησιμώτατον εἰς τὴν Σπάρτην πρὸς καθήμενον διαλυθῆ ὑπὸ τοῦ
γῆρατος;

"Ἄροις τὰ πάντας ἕτοιμα εἰς ἀπόπλουν ἤλθον εἰς τὸ Ταί-
ναρον πεζῇ ὁ Κλεομένης καὶ ἡ Κρατησικλεία μετὰ τῶν τέκνων
προπεμπόμενοι ὑπὸ τοῦ λκοῦ. Μέλλουσσα δὲ ἡ Κρατησικλεία νὰ
ἐπιβῇ ἐπὶ τοῦ πλοίου, ἀπήγγαγε τὸν Κλεομένην μόνον εἰς τὸν υπὸν
τοῦ Ποσειδῶνος καὶ περιβάλλοντα αὐτὸν καὶ κατασπασμένη ἀλ-
γοῦντα καὶ συντεταρκγμένην εἶπεν. « Ἄγε, ὃ βασιλεῦ Λακεδαι-
μονίων, ἵνα μηδεὶς ἵδη ἡμᾶς δακρύοντας μηδὲ πράπτοντας μηδὲν

ἀνάξιον τῆς Σπάρτης. Τοῦτο ἔξαρτάται ἐξ ἡμῶν. Τὰ ἄλλα ἀσ-
ἀποβῶσιν δπως δ Θεὸς θέλει». Ταῦτα εἰποῦσα προεχόρει εἰς
τὴν ναῦν κριτοῦσα τὸ παιδίον καὶ διέταξε τὸν κυβερνήτην τα-
χέως νὺν ἀναγωρήσῃ.

«Οτε δὲ ἡ Κριτησίκλεια μετακόσια εἰς τὴν Αἴγυπτον ἔμικθεν
ὅτι ὁ Κλεομένης δὲν ἥθελεν νὺν συμβιβασθῆ μετὰ τῶν Ἀγχιῶν
ἄνευ τῆς θελήσεως τοῦ Ηπολεμαίου φοβούμενος μήπως ἡ μήτηρ
καὶ τὰ τέκνα κακοποιηθῶσιν ὑπὸ τοῦ Ηπολεμαίου, ἔγραψεν
ἀμέσως πρὸς τὸν Κλεομένην τὰς ἀξιοθαυμάστους ταύτας λέξεις.

«Πράξον τὰ πρέποντα καὶ συμφέροντα εἰς τὴν Σπάρτην μὴ
καταδεχθῆς δέ ποτε νὰ βλαβῇ ἡ πατρὸς χάριν μιᾶς γραίας καὶ τι-
νων παιδαρίων».

Θεανὼ ἡ μήτηρ τοῦ Ηκυσκνίου, ὅτε αὐτὸς ἐρωράθη, ὅτι
ὑπῆρξε φίλος τῶν Μήδων καὶ κατέφυγεν ἵκετης εἰς τὸ Ἱερὸν τῆς
Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ὅθεν δὲν ἦτο ἐπιτετραχυμένον νὺν ἀποσπά-
σωσιν αὐτόν, πρὸς τιμωρίαν διὰ τὴν προδοσίαν, φθάσασκ πρὸ^τ
τῶν ἄλλων ἀπέθηκε πλίνθον εἰς τὰς θύρας τοῦ ναοῦ.

Μαθοῦσας ἡ Σπαρτιάτις Ἀργιλεωνὶς ὅτι διὰ τοῦτος αὐτῆς Βρα-
σίδικος ἐφορεύθη κατὰ τὴν μάχην τῆς Ἀμφιπόλεως ἀντὶ νὺν κλαυσῆ
ἡρώτησεν ἀνὴρ διὰ τοῦτον ἀξίως τῆς Σπάρτης. «Οτε δὲ
οἱ ἐπιστρέψαντες ἐκ τῆς μάχης ἔλεγον «διὶ ἄλλον τοιοῦτον δὲν
ἔχει ἡ Σπάρτη», ἡ μετοιόρρων καὶ φιλόπατρις Ἀργιλεωνὶς εἶπε.

«Μὴ λέγετε τοῦτο, ὡς φίλοι, ναὶ μὲν καλὸς καὶ ἀγαθὸς ἦτο δ
Βρασίδας, ἀλλ᾽ ἡ πατρὸς ἔχει πολλοὺς καλλιτέρους ἐκείνου».

Τρίγεία προτειμωτέρω πλοιότου.

Νέος τις Ζαχυκρίνης καλούμενος ὅστις εἶχε μείνη ὀρφανὸς πα-
τρός, ἐτοποθετήθη παρὰ τῆς μητρὸς παρὸς τινι καηπουρῷ, ὅπου μετ'
ἐπιμελείας ἐργαζόμενος ἐκέρδαινε καὶ δι' ἕκαστον καὶ τὴν ἀγαθὴν
μητέρα τὸν ἐπιούσιον ἀρτον. Εὔρωστος δὲν καὶ ὑγιὴς οὐδὲ τὴν ἐρ-
γασίαν οὐδὲ τοὺς κόπους ἀπεστρέφετο ἀλλ᾽ ἐπιστρέφων τὴν ἐσπέ-
ρχων εἰς τὴν μητρικὴν καλύβην κατάκοποςὲν τῶν κηπουρικῶν ἀσχο-
λιῶν συνείθιζε γὰρ παραπονῆται κατὰ τῆς τύχης, ἥτις αὐτὸν μὲν

κατεδίκησεν εἰς πτωχείαν, εἰς ἄλλους δὲ ἀρθόντως ἐπέγυσε τὰ
ἀγκυρὰ καύτης. Μάτην ἡ σεβασμική γραῖκη ἀντέκοιτο τὰ παράπονα
τοῦ οὐρανοῦ προσπαθοῦσα νὰ καταπείσῃ αὐτόν, ὅτι τὸ πρώτιστον δῶρον
εἶναι ἡ ὑγεία καὶ ὁ ἔχων αὐτὴν πρέπει νὰ διοξάζῃ τὸν Ὑψιστον,
διότι πολὺ εὐτυχέστερος εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιὴς ἢ ὁ πλούσιος καὶ
ἀσθενής. Ἀλλ’ ὁ Ζαχαρίας ἔξηκολούθει τὴν μὲν ὑγείαν γὰρ μὴ
ἐκτιμᾷ προσηκόντως, νὰ ζηλεύῃ δὲ τὰ πλούτην, τὰ διποὺς δὲν
εῖχεν.

Ἐσπέραν δόμως τινά ἐπιστρέφων εἰς τὴν κατοικίαν αὐτοῦ καὶ
ἰδὼν μακρόθεν τὴν μητέραν καθημένην ἔμπροσθεν τῆς θύρας ἔδραμε
πρὸς αὐτὴν φωνάζων· «Ἐνίκησας, ἐνίκησας ὃ μῆτερ διμολογῶ,
ὅτι ἔχεις δίκαιον· καλλίτερον εἶναι ὁ πτωχὸς καὶ ὑγιὴς ἢ ὁ πλού-
σιος καὶ ἀσθενής».

«Τί ἔπαθες : ἡρώτησεν ἡ μήτηρ. Πῶς ἐπὶ τέλους μετέβαλες
γρώμην ;»

Ο Ζαχαρίας διηγήθη πρὸς τὴν μητέραν τὰ ἔξης ;

«Ἐοχόμενος τώρα ἐκ τοῦ κήπου διῆλθον ἔμπροσθεν τοῦ με-
γάλου ξενοδοχείου. Ἐκεῖ ἦτο κόσμος πολὺς συνηγμένος, ἐπλη-
σίασα δὲ καὶ ἐγώ, ἵνα ἴδω τί συμβαίνει. Παρετίρησα λοιπὸν εἰς
τὴν θύραν τοῦ ξενοδοχείου μεγάλην καὶ λαμπρὰν ἄμαξαν καὶ τέσ-
σαρας λαμπρῶς ἐνδεδυμένους ὑπηρέτας, προσπαθοῦντας νὰ ἐκ-
βάλωσι τι ἐκ τῆς ἀμάξης. Ἐπὶ τέλους ἐξήγαγον δυστυχῆ τυν-
τὸν διποῖν ως νεκρὸν μετέφερον ἐπὶ τῶν βραχιόνων ἐντὸς τοῦ
ξενοδοχείου. Ἡτο δ ἄθλιος λογρὸς καὶ κατάζλωμος, οἱ δφθαλμοὶ
νεκροί, αἱ χεῖρες καὶ οἱ πόδες ἀναίσθητοι καὶ παραλειμένοι.
Ἔκουσα δὲ διτι ἦτο βαθύπλουτος, εὐγενής, δστις μὴ ἐπιδούμεις
εἰς ἐργασίαν τυρὰ καὶ ἐνασχόλησιν ὠφέλιμον παρεδόθη ἐκ νεότη-
τος εἰς παραλυσίαν καὶ βαθυμηδὸν κατήνησεν ἀσθενής καὶ παρα-
λυτικός, ὥστε τώρα δὲν δύναται μήτε τὰς χεῖρας μήτε τοὺς πόδας
νὰ μεταχειρισθῇ μήτε νὰ κοιμηθῇ καὶ νὰ φάγῃ εὐχαρίστως. Ἄμε-
σως ἐνθυμήθη τοὺς λόγους σου, ὃ μῆτερ, καὶ ἐνῷ ἔιρεζον πρὸς
σὲ δρομαίως, ἐλυπούμην τὸν δυστυχῆ ἐκεῖνον, δστις δχι μόνον
νὰ δράμῃ, ἀλλὰ μηδὲ νὰ σταθῇ εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ἥδύνατο».

"Αλκηστεις.

Η "Αλκηστις" ήτο θυγάτηρ του Ηελίου και τῆς Ἀναξιδίας και σύζυγος του Ἄδμητου, βασιλέως τῶν Φερέων. Τὸ βασιλικὸν τοῦτο ζεῦγος διῆγε τὸν βίον μετ' εὐτυχίας και ἀγάπης. Νέοι και ὥραῖοι πλούσιοι ωτατοι, λατρευόμενοι ὑπὸ τῶν ὑπηκόων και ἀφιεροῦντες τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ βίου εἰς τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἄλλων ἡσαν εὐτυχεῖς. Τὴν γλυκεῖτν εὐδαιμονίαν αὐτῶν ἐπηύξανον δύο μικροὶ γίνονται ἀνεπτύσσοντο εἰς τὰ πατρικὰ ἀνάκτορα. Οἱ θεοὶ θέλοντες νὰ ἀνταμείψωσι τὸν μεγαλόψυχον Ἅδμητον διὰ τὴν ἀγαθότητα και τὴν εὐσέβειαν ἀπεφάσισκαν νὰ ζήσῃ οὗτος ἵσον χρόνου πρὸς τὸν πρότερον, ἐν ἄλλοις τις ἥθελεν ἔχει τὸ θάρρος ν' ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ. Ο Ἅδμητος ὅμως ἐν τῷ μέσῳ τῆς χρονίας και εὐτυχίας ζῶν οὔτε τὸν θάνατον ἐσκέπτετο οὔτε τὴν ἀπόφρασιν τῶν θεῶν.

"Αλλὰ φεῦ! οὐδέποτε ή εὐδαιμονία εἶνε ἀτελεύτητος. Συγνάκις σφοδροὶ θύελλαι τκράττουσι τὸ ἡρεμοῦν τῆς εὐτυχίας πέλαγος. Ο Ἅδμητος, ή χρόνος τῶν γονέων και τῆς συζύγου, ή ἐλπὶς τῶν μικρῶν τέκνων, και τὸ καύχημα τῆς πατρίδος, κατεδικάσθη εἰς τὴν αἰώνιον ἔξορίαν ἐντὸς τῶν σκοτεινῶν τοῦ "Ἄδου δωμάτων. Τὸ τέλος τοῦ βασιλέως ἐπλησίαζε και περιεμένετο ὁ Χάρων μετὰ τῆς μελαίνης λέμβου. Ηερὶ τὴν κλίνην τοῦ ἑτοιμοθάνατου συνθροισθέντες οἱ συγγενεῖς και οἱ φίλοι ἔκλαιον, ἀλλ' οὐδεὶς ἐτόλμαχ νὰ ἀποθάνῃ ἀντ' αὐτοῦ, οὐδ' ὁ πατήρ οὐδὲ αὐτὴ ή γηραιὰ μήτηρ. Αλλ' ἐὰν ὁ χρόνος και τὸ γῆρας εἰς τὰς καρδίας τῶν γερόντων εἴχον μαράνη διὰ τῆς παγερᾶς αὐτῶν πνοῆς τὰ γενναῖα τῆς στοργῆς αἰσθήσκτα, ἐντὸς τοῦ στήθους τῆς νεκρῆς γυναικὸς ἔθαλλεν ή ἀφοσίωσις και ή αὐταπάργησις. "Εκυψεν ή, ζανθή" Αλκηστις ὑπὲρ τὴν κλίνην τοῦ συζύγου, ἐπλησίασε τὰ ῥόδινα χείλη εἰς τὸ οὖς αὐτοῦ και διὰ τῆς μελωδικῆς φωνῆς ἐψιθύρισεν. «"Ἄδμητέ μου, σὲ παρακαλῶ, ἄφες ν' ἀποθάνω ἐγὼ ἀντὶ σοῦ. Μεῖνον εἰς τὴν ζωὴν χάριν τῶν ἀδυνάτων ἡμῶν τέκνων, ἀτιναστερούμενα σοῦ στεροῦνται τοῦ μόνου στηρίγματος αὐτῶν. Ζῆσον χάριν τῆς πατρίδος, ήτις στερουμένη σοῦ ἀπόλλυται. Ζῆσον χάριν

τῶν σεπτῶν σου γονέων καὶ ἐμοῦ αὐτῆς. Νομίζεις δι τὸν ἐγὼ θὰ μείνω ἄτρωτος ὑπὸ τῶν θανατηφόρων βελῶν τῆς λύπης : "Αν καὶ ἐγὼ σὲ ἀκολουθήσω εἰς τὰς τήσους τῶν μακάρων, τὰ δυστυχῆ ἡμῶν τέκνα τί θ' ἀπογίνωσιν ;"

"Ο "Αδμητος ἀντέστη πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν θυσίαν ταύτην· ἀλλ' ἡ "Αλκηστις ἐπέμενεν ἵκετευσεν αὐτὸν ἡ εὐγενὴς γυνὴ, ἐγονυπέτησεν ἐνώπιον αὐτοῦ καὶ παρεκάλει μετὰ θείου μειδιάματος εἰς τὰ χείλη, μετὰ δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμούς. 'Ο "Αδμητος δὲν ἤδυνατο νὰ ἀντιστῇ εἰς τὴν συγκινητικὴν ταύτην παράκλησιν τῆς συζύγου καὶ μετὰ βαθέος πόνου καὶ λύπης πιεζόμενος ὑπὸ λυγμῶν ἐδέχθη νὰ ζήσῃ ζωήν, ητις οὐδὲν θὰ εἶχε πλέον δι' αὐτὸν θέλγητρον, ἀφοῦ οὐκ ἔστερεντο τῆς συζύγου. "Ἐρθυσεν ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς βασιλίσσης· ὁ θάνατος ἀνεμένετο· ἀπασκὰ ἡ πόλις ἐπενθηφόρει καὶ ἀθρόοι οἱ πολῖται ἔτρεχον εἰς τὰ ἀνάκτορα θρηγοῦντες καὶ ὀδυρόμενοι, ἵνα ἀποκτιρέτισσι τὴν "Αλκηστιν. Αὕτη ἐκάθητο ἐπὶ πόλυτελοῦς θρόνου εἰς τὴν αἴθουσαν ἐκείνην, ητις ἀλλοτε ἀντήγει ἐκ τῶν φυιδῶν γελώτων καὶ τῶν τρυφερῶν φραμάτων αὐτῆς, τὸ ἀγκλυματῶδες σῶμα περιέβαλεν ἐσθῆς πολύτιμος, ητις ἀλλοτε εἶχε στολίση αὐτὴν ὡς εὐτυχῆ νύμφην, καὶ τοὺς ξανθούς βοστρύχους συνεκράτει καὶ λόγων λευκῶν ἀνθέων. Ἐκράτει εἰς τὰς ἀγκάλις τὰ δύο τέκνα, ἥτινα δὲν ἤδυναντο μὲν νὰ ἐννοήσωσι τὸ μέγεθος τῆς συμφορῆς, ἔκλιον ὅμως, ἐπειδὴ ἔβλεπον πάντες τὸ αὐτὸν πρόττωσιν. 'Ο "Αδμητος ἐκάθητο παρὰ τοὺς πόδας τῆς 'Αλκηστιδος ἀθυμος ἐκ τοῦ ἀπελπισμοῦ. Οἱ ὑπηρέται καὶ οἱ θεραπαινίδες διέσχιζον τοὺς θηλάμους τῶν ἀνακτόρων πληροῦντες τὸν ἀέρον θρήνων. Μόνη ἡ "Αλκηστις ἐφείνετο ἡρεμος. 'Απεγκιρέτισσε πάντας μειδιῶσα, ησπάσθη τὰς γυναῖκας, αἵτινες κατέβρεχον αὐτὴν διὰ θερμῶν δακρύων, καὶ ἀνέμενε μεθ' ὑπομονῆς τὸν θάνατον. Μετ' ὀλίγον σκότος ἐκάλυψε τοὺς ὀφθαλμούς αὐτῆς καὶ ἀπον τὸ σῶμα περιέδραμε νεκρικὸν ψῆχος. Τὰ δύο αὐτῆς τέκνα ἔμενον εἰσέτι εἰς τὴν ἀγκάλην αὐτῆς· τότε τελευταία ἀναλαμπὴ ἀνεφάνη εἰς τοὺς ὀφθαλμούς, τοὺς ὄποιους ὑψώσε πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐψιθύρισεν ὅσα φιλόστορογοι μητέρες μόνον γνωρίζουσι νὰ λέγωσιν εἰς τοιαύτην περίστασιν, ησπάσθη μετὰ δυσκολίας τὸν δυ-

τυγχῆ Ἀδμητον καὶ ἔπεισε νεκρὰ καὶ ἀπνους εἰς τὰς ἀγκάλας αὐτοῦ. Ἡ Ἀλκηστις δὲν ὑπῆρχε πλέον εἰς τὴν ζωήν. Μετ' ὅλην δὲ προσελθών ὁ Ἡρακλῆς καὶ μαθὼν παρά τινος τῶν θεραπόντων τὰ περὶ τὴν Ἀλκηστιν, ἐπορεύθη εἰς τὸν τάφον καὶ ἀπομακρύνας τὸν θάνατον ἐκάλυψε δι' ἐσθῆτος τὴν γυναικαν. Ἐπήτησε νὰ λάβῃ αὐτὴν αὐτὸς καὶ νὰ διατηρῇ. Ἄλλ' ἐπειδὴ ὁ Ἀδμητος ἡρεῖτο, ἀπεκάλυψε καὶ ἔδειξε πρὸς αὐτὸν ἐκείνην, τὸν ὅποιαν αὐτὸς ἐπένθει· τότε ἔξαλλος ὑπὸ χαρᾶς προσέφερε θυσίαν πρὸς τοὺς κάτω Θεοὺς καὶ παρέλαβεν αὐτὴν εἰς τὰ ἴδια ζήσας εὑτυγχῆς μέχρι τέλους τοῦ βίου.

Γενναιοφροσύνη Ἀλεξάνδρου.

Μάγη πεισματοδεστάτη συνήρθη ἐν Ἰσσῷ μεταξὺ τοῦ Δαρείου καὶ τοῦ Ἀλεξανδροῦ. Εἴθις ὡς συνηντήθησαν τὰ δύο στρατεύματα ἐνταῦθα, ὁ Ἀλέξανδρος μετὰ τοσαύτης δρμῆς ἐνέπεισε κατὰ τοῦ κέντρου τοῦ ἐγθρικοῦ στρατοῦ, ὃστε ἐξέπληξεν αὐτὸν μεγάλως καὶ ἤναγκασε νὰ δικλυθῇ καὶ νὰ ὑποχωρήσῃ. Ἐντὸς ὅλης της ἐνικήθησαν οὗτοι καὶ διεσκορπίσθησαν. Νῦν ἦρχισε νὰ διάλυσις ποντὸς τοῦ στρατεύματος. «Ο βασιλεὺς φεύγει», ἥκουετο φωνὴ πανταχούθεν καὶ ἔκαστος προσεπάθει ὅσον τὸ δυνατὸν ταχύτερον νὰ σωθῇ. Ἐνεκκα τῶν στενῶν τοῦ τόπου καὶ τοῦ ἀναριθμήτου πλήθους τῶν Περσικῶν στρατευμάτων ἐγένετο μεγίστη σύγχυσις, καὶ οἱ Πέρσαι ἵππεις διεῆλθον ἐκπεπληγμένοι διὰ τῶν φεύγοντων ταχυμάτων καὶ κατεπάτουν πάντα, τὸ διόδιον εὔρισκον καθ' ὅδόν σωρηδὸν ἐφονεύοντο οἱ φεύγοντες ὑπὸ τῶν οἰκείων καὶ ὑπὸ τῶν διωκόντων ἐγχθρῶν. Ἡ ἀπώλεια τῶν Περσικῶν ὑπῆρξε μεγίστη. Τὸ πεδίον τῆς μάχης ᾄτο κεκκλυμμένον ὑπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἀποθηκαρόντων, καὶ ὀλόκληροι χρήστοι τῶν ὅρέων ἦσαν πλήρεις νεκρῶν. Ἐκτὸν χιλιάδες ἀνδρῶν, ἐν αἷς δέκκα χιλιάδες ἵππων, λέγεται ὅτι ἐφονεύθησαν οἱ δὲ Μακεδόνες ἀπώλυτοι 450 ἄνδρες. Ὁ Δαρεῖος ἴδων ὅτι νικῶνται τὰ στρατεύματα ἔφυγεν ἐπὶ τοῦ ἄρματος διὰ τῆς πεδιάδος μέχρι τῶν ὅρέων ἐνταῦθα δὲ φθάσας ἐπήδησεν ἐκ τοῦ ἄρματος καὶ ἐπιβὰς ἵππου τινὸς ἔφευγε

ταχέως. Ὁ Ἀλέξανδρος κατεδίωκε τὸν φεύγοντα Δαρεῖον, ἐν δσφ
ἥτο ἡμέρᾳ, ὅτε δὲ ἐπῆλθε νῦν, ἐπέστρεψε λαβὼν τὸ ἄρμα καὶ τὴν
ἀσπίδα, τὴν βασιλικὴν πορφύραν καὶ τὸ τόξον, ἀπερὸν φεύγων
βασιλεὺς εἶχεν ἐγκαταλίπητον ἐπὶ τοῦ ἄρματος. Ὅτε δὲ Ἀλέξανδρος
ἐπανῆλθεν ἐκ τῆς καταδιώξεως, εὗρε τοὺς στρατιώτας λεηλα-
τοῦντας τὸ Ηερσικὸν στρατόπεδον. Αὐτὸς δὲ ὁ ἕδιος ἔλαβε τὴν
μεγαλοπρεπῆ σκηνὴν τοῦ Δαρείου. Εὗθὺς δὲ ἐκδυθεὶς τὰ ὅπλα,
«Ἄσ οὐάγωμεν, εἶπε, νὰ ἀποπλύνωμεν τὸν ἰδρῶτα τῆς μάχης
ἐν τῷ λουτρῷ τοῦ Δαρείου». Ως δὲ εἰδει ἐκεῖ λέβητας καὶ λα-
γήνους καὶ σκάρφας καὶ μυροφόρους ἀλεκάστρους πάντα ἐντέχνως
κατακεχυρωμένα, καὶ τὸν αἰκον πλήρη ἀρμάτων, εἰσῆλθεν εἰς
τὴν ὑψηλὴν καὶ μεγάλην σκηνὴν καὶ ἐξεπλάγη διὰ τὰ πολυτελῆ
στρώματα, κλίνας, τραπέζας καὶ τὴν τοῦ δείπνου παρασκευὴν
καὶ ἀποθλέψκες πρὸς τοὺς φίλους εἶπε μειδῶν· «Τοῦτο, μοὶ φαί-
νεται, εἶνε τὸ βασιλεύειν». Ὅτε δὲ ἐκάθισε μετὰ τῶν φίλων εἰς
τὸ δεῖπνον, ἤκουσεν ἐκεῖ που θρήνους καὶ κοπετούς γυναικῶν καὶ
ἔρωτήσας ἔμφθεν, ὅτι ἡ μάτηρ τοῦ Δαρείου Σισύγαμος καὶ ἡ
σύζυγος αὐτοῦ Στάτειρα, ἡ ὥρκιστάτη γυνὴ τῆς Ἀσίας, μετὰ
τῶν δύο ἡλικιωμένων θυγατέρων καὶ τοῦ μικροῦ οίον εὑρίσκοντο
μεταξὺ τῶν αἰγματώτων καὶ ὠδύροντο γῦν, διότι ἴδουσαι τὸ
ἄρμα, τὴν πορφύραν καὶ τὰ τόξα τοῦ Δαρείου ἐν τῷ στρατοπέδῳ
ἐνόμιζον αὐτὸν νεκρόν. Τότε δὲ ὁ Ἀλέξανδρος ἔστειλεν εὐθὺς τὸν
Λεονάτον, ἵνα τῶν στρατηγῶν, πρὸς αὐτὰς ἵνα εἴπῃ, «ὅτι οὕτε
δὲ Δαρεῖος ἀπέθανεν, οὕτε τὸν Ἀλέξανδρον πρέπει νὰ φοβῶνται,
διότι δὲν εἶνε οὕτε αὐτῶν, οὕτε τοῦ Δαρείου ἐχθρός, ἀλλά πολεμεῖ
καὶ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας τῆς Ἀσίας ἔνυμον ἀγῶνα, αὐταὶ
δὲ θὰ ἔχωσι καὶ εἰς τὸ ἔξης δσα ἀπελάμβανον καὶ διε ἐβασίλευεν
δὲ Δαρεῖος». Ὁ λόγος οὗτος ἐράνη χρηστὸς καὶ ἡμερὸς εἰς τὰς
γυναικες, ἀλλ᾽ ἔτι μᾶλλον τὰς ἔργας ἡσαν φιλάνθρωπα, διότι ἐπέ-
τρεψεν εἰς αὐτὰς νὰ θάψωσιν, δσους ἤθελον ἐν τῶν Ηερσῶν καὶ
νὰ μετακειρίζωνται ἐσθῆτας καὶ κόσμον ἐν τῶν λαφύρων. Ἐκ τῆς
θεραπείας δὲ καὶ τιμῆς, τὴν ὁποίαν εἶχον, οὐδεμίαν ἀφήρεσε, με-
γαλειτέρας δὲ συντάξεις ἔδωκε νὰ παραπληνται ἡ πρότερον ἡ δὲ
καλλίστη καὶ βασιλικωτάτη γάρις τοῦ Ἀλεξάνδρου ἦτο νὰ τύ-

χωσιν κι αἰγματώτιδες γυναικες πάσης περιποιήσεως καὶ νὰ νομίζωσιν ὅτι δὲν εἶνε αἰγματώτοι εἰς στρατόπεδον ἐχθρικὸν, ἀλλὰ φυλάσσονται εἰς ἀγίους καὶ ἵερους τόπους. Τὴν ἀκόλουθον δὲ ἡμέραν αὐτὸς ὁ Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὴν σκηνὴν τῶν γυναικῶν συνοδευόμενος μόνον ὑπὸ τοῦ φίλου Ἡφαιστίωνος. Ἐπειδὴ δὲ ἀμφότεροι μὲν ἔφερον ἐνδυμασίαν ἐντελῶς ὅμοίαν, ὁ δὲ Ἡφαιστίων ἦτο ὑψηλότερος, ἐνόμισεν αὐτὸν ἡ Σισύγχαμβις βασιλέα καὶ ἐγονάτισεν ἐνώπιον αὐτοῦ, ἵνα προσκυνήσῃ κατὰ Περσικὸν τρόπον. Ὁτε δὲ ὁ Ἡφαιστίων ὑπεγάρησεν ὀπίσω καὶ τις τῶν πέριξ αὐτῆς δεῖξας τὸν Ἀλέξανδρον εἶπεν, «Ἐκεῖνος εἶνε βασιλεὺς», κατη προεγώησε μετὰ μεγάλης συστολῆς καὶ φόβου μὴ ἔνεκκ τοὺς σφάλματος τούτου ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν αὐτῆς, ἀλλ’ ὁ Ἀλέξανδρος εἶπε μειδῶν πρὸς αὐτήν, «Μὴ ἀνησύχει, μῆτερ, διότι καὶ οὗτος εἶνε Ἀλέξανδρος». Μετὰ ταῦτα τὸν ἔξαετη παῖδα τοῦ Δαρείου ἔλαβεν εἰς τὰς ἀγκάλας καὶ ἐθώπευσε καὶ ἡσπάσθη· ὅτε δὲ τὸ παιδίον ἐκτεῖναν τὰς χειράς ἐνηγκαλίσθη αὐτόν, στραφεὶς πρὸς τὸν Ἡφαιστίωνα εἶπε· «πόσον ἐπεθύμουν νὰ είχεν δαρεῖος τὸ ἥθος τοῦ παιδὸς τούτου!» Ὁ Ἀλέξανδρος ἐτήρησε πιστῶς τὴν ὑποσχεσιν τὴν ὅποικενεῖχε δώσει πρὸς τὴν βασιλικὴν οἰκογένειαν, αὕτη ἔμεινε μὲν αἰγματώτος παρ’ αὐτῷ, ἀλλ’ εἶχε φιλικωτάτην καὶ ἐπαξίαν τῆς βασιλικῆς θέσεως περιποίησιν, Ἡ Σισύγχαμβις ἡγάπησε τοσούτον τὸν εὐγενῆ βασιλέα, ὥστε ἐθεώρει αὐτὸν ἴδιον υἱόν· ὅτε δὲ μετέπειτα ἔμαθε περὶ τοῦ θυνάτου αὐτοῦ, ἀπέθικνεν, ὡς λέγεται, ἔκουσίως ἐξ ἀστίας.

Ἐστειλεν δὲ Δαρεῖος νέαν τινὰ πρεσβείαν πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον καὶ προσέφερε δέκα γιλιάδας ταλάντων πρὸς ἀπολύτωσιν τῆς οἰκογενείας του, πρὸς δὲ τούτους ὅλην τὴν Ἀσίαν τὴν πρὸς Δ. τοῦ Εὐφράτου καὶ μίαν τῶν θυγατέρων γυναικαὶ δεῖγμα φιλίας καὶ συμμαχίας. Ὁτε δ’ ὁ Ἀλέξανδρος ἀνεκοίνωσεν εἰς τοὺς στρατηγοὺς τὰς προτάσεις τοῦ Δαρείου εἶπεν διὰ Παραμενίων. Άι προτάσεις αὗται δὲν εἶνε πακάι. «Ἐὰν ἥμην Ἀλέξανδρος θὰ ἐδεχόμην αὐτάς.» Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος ἀπεκρίθη. «Καὶ ἐγὼ ἐὰν ἥμην Παραμενίων». Ὁ Ἀλέξανδρος δὲν ἐπεθύμει ἐν μόνον μέρος τῆς Ἀσίας ἀλλὰ τὸ ὅλον. Ὁλίγον μετέπειτα ἀπέθικνεν ἡ Στάτειρος ἡ σύζυ-

γος τοῦ Δαρείου. Ὁ Ἀλέξανδρος πολὺ ἐλυπήθη, διότι ἀφῆρεθη ἀπ' αὐτοῦ ἐπίδειξις τῆς ἴδικης χρηστότητος. Ἐθαψε λοιπὸν αὐτὴν οὐδεμιᾶς πολυτελείας φεισθείς. Ὅτε δ' ὁ πιστὸς ὑπηρέτης τῆς βασιλίσσης ἀποδράς ἦλθεν εἰς Σοῦσα καὶ ἀνήγγειλε πρὸς τὸν Δαρεῖον τὸν θάνατον τῆς συζύγου, ὁ Δαρεῖος πλήξας τὴν κεφαλὴν καὶ ἀνακλαύσας εἶπε.

«Φεῦ τῆς διυχίας τῶν Περσῶν! ἡ σύζυγος τοῦ βασιλέως ὅχι μόνον ζῶσα αἰχμάλωτος ἔγινεν, ἀλλὰ καὶ ἀποθανοῦσα ἐστεργήμη βασιλικῆς ταφῆς». Ὁ ὑπηρέτης τότε εἶπε πρὸς αὐτόν. «὾ βασιλεῦ, δὲν πρέπει νὰ λυπήσαι διὰ τοῦτο, διότι ἡ δέσποινα Στάτειρα καὶ ἡ μητήρ ἡ σὴ καὶ τὰ τέκνα οὐδενὸς ἐκ τῶν πρότερον ἀγαθῶν καὶ καλῶν ἐστεργήθησαν, ἀποθανοῦσα ἡ Στάτειρα ὅχι μόνον δὲν ἔμεινεν ἀμοιδος βασιλικῆς ταφῆς, ἀλλὰ καὶ ἐτιμήθη διὰ τῶν δακρύων τῶν ἔχθρῶν. Τόσον εἴνε χρηστὸς δὲ Ἀλέξανδρος, δσον φοβερὸς δταν μάχηται». Ἀκούσας ταῦτα ὁ Δαρεῖος ἔψωσε πλάκρης συγκινήσεως τὰς γειρας πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε· «Θεοί, προστάται τῆς γεννήσεως τῶν ἄνθρωπων καὶ τῆς τύχης τῶν βασιλέων, πρὸ πάντων εἰς ἐμὲ εἴθε νὰ δώσῃς ἡ τύχη τῶν Περσῶν νὰ ἀποκαταστῇ δρυθή, ἵνα τικήσας ἀνταμείψω τὰς χάριτας τοῦ Ἀλέξανδρου, τὰς δύοις παρέσχεν εἰς τὰ φίλτατα. Ἄν δυνατός εἴνε πεπρωμέρον νὰ τικηθῶ, εὑχομαι νὰ βασιλεύσῃ τῆς Ἀσίας δὲ Ἀλέξανδρος.

Ἐγκώμιον φελοπονέας.

Ο Ἡσίοδος συμβουλεύει καὶ προτρέπει τὸν ἀδελφὸν Πέρσην γὰ εἶνε φιλόπονος λέγων τάδε· «Ὦ Πέρση, ἐργάζου, δὲν λιμὸς μισεῖ τὸν εὔποδον, ἀγαπᾷ δὲ αὐτὸν ἡ εὐστέφανος Αημήτηρ καὶ πληροῖ τὴν σιταποθήην αὐτοῦ σίτουν. Ο λιμὸς ἐξ ἀπαντος ἀκολονθεῖ τὸν ἀεργον ἄνθρωπον. Τὸν ἀεργον καὶ ἀμελῆ πάντες μισοῦσι καὶ Θεοὶ καὶ ἄνθρωποι. Ο ἀεργος εἴνε δύμοιος πρὸς τὸνς ἀκέντρους κηφήνας, οἱ δποῖοι ἀεργοὶ καταστρέφουσι τὸν κόπον τῶν μελισσῶν. Εἰς οὲ δὲ ἔσιω ἀγαπητὸν νὰ ἐκτελῆς κοσμίως μέτρια ἔργα, ἵνα αἱ σιταποθῆκαι σου πληρῶνται ωραίουν σίτουν. Ἐκ τῆς ἐργασίας γίνεται οὐαγγωσματάριον Ε' τάξ. Ἰω. Κοφινιώτου

νονται οἱ ἄνθρωποι πολύμηλοι καὶ πλούσιοι. Καὶ ὁ ἐργαζόμενος
θὰ εἴνε πολὺν ἀγαπητότερος καὶ εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὸν ἄνθρω-
πον. Οὐδεμίᾳ ἐργασίᾳ εἴνε δηνειδος· ἂν ἐργάζησαι, ταχέως δὲ γόδος
θὰ σὲ ζηλεύσῃ πλουτοῦντα, ἀρετὴ δὲ καὶ δόξα θὰ σὲ ἀνοικούθῃ.
"Αν εὑδαίμων εἶσαι, ἂν κακοδαίμων, τὴν ἐργασίαν νόμιζε πάντοτε
καλλιτέρα, τὴν ματαιόφρονα δὲ ψυχήν σου ἀπομάκρυνον ἀπὸ ξέ-
νων πτημάτων, φρόντιζε δὲ περὶ τοῦ βίου σου καθὼς ἔγω σοὶ
λέγω. Τὰ ἐκ τῆς ἀρπαγῆς χρήματα δὲν εἴνε μόνιμα, τὰ δὲ ἐκ τῆς
ἐργασίας ἀποκτώμενα καὶ τὰ ὑπὸ τῶν Θεῶν διδόμενα εἴνε πολὺ^ν
καλλίτερα. "Αν τις δι' ἀδικίας ἀποκτήσῃ μέγαν πλοῦτον ἢ δι'
ἐπιορκίας, εὐκόλως τοῦτον οἱ θεοὶ μισοῦσι, φθείρουσι τὸν οἶκον
ἀντοῦ, δὲ πλοῦτος ἐπ' ὀλίγον χρόνον διαρκεῖ».

Δεκαεισάγνη καὶ ἀδειά.

"Οἱ Ἡσίοδος συμβουλεύει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ Πέρσην γ' ἀγαπᾷ
τὴν δικαιοσύνην καὶ γ' ἀποφεύγῃ τὴν ἀδικίαν λέγων τὰ ἔξιτι.
«Ὥ Πέρση, ἀγάπα τὴν δικαιοσύνην καὶ ἀπόφευγε τὴν ἀδικίαν,
διότι ἡ ἀδικία εἴνε κακὴ εἰς τὸν ἄνθρωπον, οὐδεὶς δὲ αὐτὴν δύ-
ναται εὐκόλως τὰ ὑποφέρῃ, καλλιτέρα δὲ εἴτε ἡ δόξα εἰς τὴν δι-
καιοσύνην διότι αὕτη ἐπὶ τέλους ὑπερισχύει τῆς ἀδικίας καὶ ἐξαι-
φνης καὶ ἀναποφεύκτως τιμωρεῖ τὸν ἀδίκον. Ἔκείνη ἡ πόλις
θάλλει καὶ εὐδαιμονεῖ, ἥτις εἰς τὸν μετοίκους καὶ εἰς τὸν ἔνεον
ἀπονέμει τὸ δίκαιον καὶ δὲν παρεκτρέπεται ἐξ αὐτοῦ. Εἰς τοιαύ-
την πόλιν ἐπικρατεῖ εἰρήνη, οὐδέποτε δὲ δεινὸς πόλεμος, οὐδὲ
λιμὸς οὐδὲ βλάβη τις, τὰ φυτὰ δὲ καὶ τὰ σπέρματα εὐθαλοῦσι
καὶ βλαστάρουσιν. Εἰς τοιαύτην πόλιν ἡ γῆ καλλιεργουμένη καρ-
ποφορεῖ, τὰ δὲ δασώδη μέρη φέρουσι δρῦς καὶ βαλάνους, καὶ αἱ
μέλισσαι τὸ μέλι, καὶ τὰ πρόβατα καταπιέζονται ὑπὸ τῆς πυκνό-
τητος τοῦ ἔριου, αἱ γυναικεῖς τίκτουσι τέκνα δμοια πρὸς τὸν γο-
νεῖς, θάλλουσι δὲ οἱ κάτοικοι κατὰ τὰ ἀγαθὰ καὶ δὲν ἀποδημοῦσιν.
"Οπου δὲ ἡ ἀδικία ὑπάρχει, ἐκεῖ μέγιστα κακά, πλήμμυραι, νόσοι,
λιμοὶ καὶ λοιμοί, πόλεμοι, καταστροφαὶ οἴκων, διλγοτεκνία.
Ταχέως δὲ ἐπέρχεται τιμωρὸς ὁ Θεός. Καὶ σύ, ὦ Πέρση, θές

ταῦτα κατὰ τοῦν, καὶ τὴν μὲν δικαιοσύνην ἀκολούθει, ἀπόφευγε δὲ τὴν ἀδικίαν. Τοιοῦτον νόμον δὲ Θεὸς ὥρισεν εἰς τὸν ἀνθρώπους, οἱ ἵχθνες καὶ τὰ θηρία καὶ τὰ ἀρπακτικὰ ὅρνεα τὰ τρώγωσιν ἀλλήλους, διότι εἰς ταῦτα δὲν ὑπάρχει δικαιοσύνη, εἰς τὸν ἀνθρώπους δῆμος ἔδωκε δικαιοσύνην, ἡ δοκία ἀρίστη οὖσα εὐτυχίαν καὶ εὐδαιμονίαν παρέχει. "Οστις θέλει τὰ δίκαια τὰ λέγη καὶ τὰ πράττη, εἰς τοῦτον δὲ Ζεὺς εὐτυχίαν δίδει· διατάξας τὰ ἄδικα πράττη, καὶ ἐπιορκῆ, καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ καταστρέφονται. Ἔγὼ λοιπόν, ὁ Πέρσης, φίλα φρονῶν πρὸς σέ, λέγω διπά τὴν μὲν κακίαν δύναται τις εὐκόλως τὰ διαπράξῃ, διότι εἰς αὐτὴν ἡ δόδος εἶναι λεία, τὴν ἀρετὴν δῆμος δυσκόλως τις ἐπιτυγχάνει, διότι μακρά, ἀγωφερῆς καὶ τραχεῖα, εἶναι ἡ δόδος ἡ ἀγούσα εἰς αὐτήν. "Οταν δῆμος τις φθάσῃ εἰς αὐτήν, εἶναι εὐκολωτάτη. Ἐκεῖνος δὲ ἀνθρώπος εἶναι πανάριστος, διστις ταῦτα ἥθελε καλῶς μάθη καὶ στοχασθεὶς ἥθελεν ἔλθη εἰς τὴν δόδον τῆς δικαιοσύνης. Ἀγαθὸς δὲ ἐκεῖνος, διστις πεύθεται εἰς τὸν δρόμον φρονοῦντα· διστις δῆμος μήτε αὐτὸς ταῦτα σκέπτεται μήτε εἰς ἄλλους πεύθεται, οὗτος εἶναι ἀχρηστος».

Γεννατοδωρέα Ἀλεξάνδρου.

"Ο Βῆσσος καὶ οἱ ἄλλοι συγωμόται εἴχοντες τὸν βασιλέα Δαρεῖον αἰχμάλωτον κατεδιώκοντο ὑπὸ τοῦ Ἀλεξάνδρου, διστις προέλαβεν αὐτοὺς εἰς τι χωρίον. Καὶ εἰς μὲν τὴν πρώτην προσβολὴν οὗτοι ἐβίαζον τὸν Δαρεῖον ν' ἀναβῆ ἐφ' ἵππου τινὸς καὶ γὰρ ἀκολουθῇ, διτε δῆμος εἶδον διτε δὲ τὸν Ἀλέξανδρος ἐπλησίασεν, ἐπλήγωσαν αὐτὸν θινασίμως καὶ ἀφήσαντες ἡμιθινῆ εἰς τὴν δόδον ἔφυγον. Οἱ ἵπποι τοῦ ἀρματος τοῦ βασιλέως ἀνευ ἡνιόχου μείναντες, ἐξετράπησαν τῆς ὕδοι, καὶ ἐπειδὴ ἐδίψων, ἥλθον εἰς τινα πηγὴν παρὰ τὴν παροχειμένην κοιλάδα. Μακεδών δέ τις Πολύστροτος ὀνομαζόμενος, ἐλθὼν ἐκεῖ ἵνα πίῃ ὕδωρ, εἶδε τὴν ἄμαξαν καὶ παρατηρήσας εὗρεν ἐντὸς αὐτῆς τὸν πληγωμένον ἔκαστον ἐτοιμοθάνατον. Ὁ βασιλεὺς ἐζήτησε διὰ νεύματος παρὰ τοῦ Πολυστράτου δλίγον ὕδωρ, οὗτος δὲ ἔφερεν ἐκ τῆς πηγῆς ἐντὸς τῆς περικεφαλαίας αὐτοῦ. Ἄφοῦ ἔπιεν ὁ βασιλεὺς, εἶπε Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

πρὸς αὐτον ἀποθνήσκων. «Ὥ ἄνθρωπε, τοῦτο εἶνε πασῶν μου τῶν δυστυχιῶν ἡ μεγίστη, ὅτι εὐεργετηθεὶς δὲν δύναμαι νὰ σὲ ἀνταμείψω· θὰ σοὶ ἀποδώσῃ δῆμος τὴν χάριν δ' Ἀλέξανδρος· εἰς τοῦτον δὲ δίδω διὰ σοῦ, τὴν ἐπιείκειαν τὴν δοπίαν ἔδειξε πρὸς τὴν οἰκογένειάν μου, ταύτην τὴν δεξιάν». Ταῦτα εἰπὼν ὁ Δαρεῖος καὶ λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ Πολυστρότου ἔξεπνευσε. Μεμονωμένος ἐν τῇ ἐρημίᾳ, ὡπὸ πάντων ἐγκατκλελειμμένος καὶ φονευθεὶς ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἀπέθανεν ὁ δυστυχὴς οὗτος βασιλεὺς κατὰ Ἰούλιον τοῦ 330 βασιλεύσας ἀπεράντου κράτους. «Οτε δ' Ἀλέξανδρος ἦλθεν εἰς τὸν τόπον, ἔνθι ἔκειτο νεκρός ὁ Δαρεῖος, ἐλυπήθη μεγάλως καὶ λύσκε τὴν ιδίαν αὐτοῦ χλαμύδαν ἔρριψεν ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ καὶ περιεκάλυψε, τὸν δὲ νεκρὸν αὐτοῦ βασιλικῶς κεκοσμημένον ἔστειλε πρὸς τὴν μητέραν αὐτοῦ Σισύγαμβιν, ἵτις ἔθαψε πολυτελῶς εἰς τοὺς βασιλείους τάφους τῶν Ηερσῶν εἰς Περσέπολιν. Τὸν δὲ ἀδελφὸν τοῦ Δαρείου Ἐξάθρην κατέταξεν εἰς τοὺς ἑταίρους. Ολίγον μετεργόν τοῦ Βῆσσον διεσφενδόνησεν.

«Οτε δ' Ἀλέξανδρος ἐπλησίασεν εἰς τὴν Ηερσέπολιν, παρετήρησε πλῆθος ἀνθρώπων οἵτινες παρίσταντον ἀξιοθήγητον θέαμα. Ἡσαν δὲ οὗτοι Ἐλληνες αἰχμαλώτοι περὶ τὰς 4 χιλιάδας, πολλοὶ δὲ ἐκ τούτων προσεβηκότες τὴν ἡλικίαν. Καὶ τῶν μὲν αἱ χειρεῖς, τῶν δὲ οἱ πόδες ἥσκη κεκομμένοι, ἄλλων δὲ ἡ ρίς καὶ τὰ ψτανταί τοιούτων προσώπων αὐτῶν γελοίας μορφάς, ἀλλὰ καὶ μετεγειρίζοντο αὐτοὺς σκληρῶς καὶ ἀπανθρώπως. Αὐτοὶ ἐφάνιντο μᾶλλον φυντάσματα ἢ ἄνθρωποι καὶ τὸ μόνον διὰ τὸ ὄποιον ἐγνωρίζοντο ὡς ἄνθρωποι ἦτο ἡ ὄμιλία. Ο Ἀλέξανδρος δὲν ἤδυνήθη νὰ κρατήσῃ τὰ δάκρυα, εὐθὺς ὡς εἶδε τούτους· ἐπειδὴ δὲ παρεκάλεσκαν νὰ βοηθήσῃ αὐτοὺς κατὰ τὰς δυστυχίας αὐτῶν, ὀμίλησε μετὰ πολλῆς γλυκύτητος καὶ ἐβεβίωσεν ὅτι θὰ ἰδωσι πάλιν τὰς συζύγους αὐτῶν.

Η ὑπόσχεσις αὕτη ἐπηγέρθη τὴν δυστυχίαν τῶν αἰχμαλώτων, οἵτινες μετὰ δακρύων ἐφόνηκαν. «Πᾶς εἶνε δυνατὸν εἰς ἡμᾶς νὰ παρουσιασθῇ μεν δημοσίᾳ ἐνώπιον πάσης τῆς Ἑλλάδος ὅντες εἰς

τοιαύτην ἀξιοθρήνητον κατάστασιν; Τὸ καλλίτερον μέσον τοῦ νὰ ὑποφέρωμεν τὴν δυστυχίαν ἡμῶν εἶνε νὰ κρύπτωμεν αὐτῆν· καὶ οὐδεμία πατρὶς εἶνε τόσον γλυκεῖα εἰς τὸν ταλαιπωρον, δοσον ἢ ἐρημία καὶ ἡ λήθη τῶν παρελθόντων δεινῶν». Διὰ τοῦτο παρεκάλεσαν τὸν βασιλέα νὰ ἐπιτρέψῃ εἰς αὐτοὺς νὰ μείνωσιν εἰς τόπον, ὅπου ἡσαν πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ τελειώσωσι τὰς ἡμέρας αὐτῶν ἐκεῖ, ὅπου εἶχον ἥδη συνηθίση τὴν δυστυχίαν. Οἱ Ἀλέξανδρος συγκατετέθη εἰς τοῦτο καὶ προσέφερεν εἰς ἔκκαστον τρεῖς χιλιάδας δραχμῶν, πέντε ἐνδυμασίας ἀνδρικάς, καὶ ἄλλας τόσας γυναικείας, δύο ζεύγη βροῶν ἵνα γεωργῶσι τὴν γῆν καὶ σπόρου πρὸς σποράν, διέταξε δὲ τὸν διοικητὴν τῆς ἐπαρχίας νὰ μὴ ἀνέγηται νὰ ἐνοχλῶνται παντελῶς, ἀλλὰ νὰ εἴνε ἐλεύθεροι παντὸς φύρου. Τοιαύτη διαγωγὴ ἦτο ἐντελῶς βασιλική.

Τρισευδάμονες οἱ ἡγεμόνες ἐκεῖνοι, οἵτινες εἶνε ἐπιτήδειοι εἰς τὴν διάπραξιν τοῦ ἀγαθοῦ καὶ συγκινοῦνται ἐκ τῶν δυστυχιῶν τῶν ἀλλαγῶν.

Αἱ οργησία μεγάλων ἀνθρώπων.

Οἱ Σωκράτης, ὅτε ἐλάκτισεν αὐτὸν θρασύς τις καὶ Βδελυρὸς νεανίσκος, βλέπων πάντας τοὺς περὶ ἐκυτὸν ἀγκυνακτοῦντας καὶ θέλοντας νὰ καταδιώξωσιν αὐτὸν, εἶπεν ἀνευ ὀργῆς. Ἄρα γε ἡθέλετε ἀπαιτήσῃ καὶ ἀν δρος τις μὲ ἐλάκτιος νὰ ἀνιλακτίσω καὶ ἐγὼ αὐτὸν;; Οἱ νεανίσκος ὀγειδιζόμενος καὶ ἀποκαλούμενος λακτιστής ἀπηγγλούσθη.

Οἱ ποιητὴς Ἐριστοφάνης παντοιοτρόπως καθύβριζε τὸν Σωκράτην διὰ τῶν Νεφελῶν παριστανομένων εἰς τὸ θέατρον, ἔτυχε νὰ ἦτο παρὸν καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης, ὅτε δέ τις τῶν παροκκλημένων ἡρώτησε τὸν Σωκράτην. «Δὲν ἀγανακτεῖς, ὃ Σώκρατες, διακωμαδούμενος;;» εἶπε. «Μὰ τὴν ἀλήθειαν, ἐγὼ δὲν ἀγανακτῶ»

Οἱ Ἀρχύτας ὁ στρατηγὸς ἀποστάλεις ποτε εἰς πόλεμον παρέδωκε τοὺς ἀγροὺς αὐτοῦ εἰς τινὰ ἐπίτροπον, ἵνα καλλιεργήσῃ αὐτούς. Ἐπανελθὼν δὲ ἐκ τοῦ πολέμου καὶ ίδων αὐτοὺς ἀκαλλιεργήτους προσκαλέσας τὸν ἐπίτροπον ἀοργήτως εἶπεν. «Ἄν δὲν ὠργιζόμην πολὺ, θὰ σὲ ἔδερον».

‘Ο Πλάτων ὡργίσθείς ποτε κατά τινος δούλου λίχγου καὶ βδελυροῦ προσεκάλεσε τὸν οὗτον τῆς ἀδελφῆς Σπεύσιππον καὶ εἶπε· «Κρότησον σὺ τοῦτον, διότι ἔγώ πολὺ θυμοῦμαι».

“Οτε ἐγένεκ τοῦ χειμῶνος ὁ Ἀντίγονος ὁ βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας ἡγαγκάσθη νὰ στρατοπεδεύσῃ εἰς τόπον σπανίζοντα ἐπιτηδείων καὶ τινες τῶν στρατιωτῶν ἐλοιδόρουν αὐτόν, ἀγνοοῦντες ὅτι ἡ σκηνὴ αὐτοῦ ἦτο πλησίον, δὲν ὡργίσθη ἀλλὰ διὰ τῆς βακτηρίας δικαστείλας τὴν σκηνὴν εἶπε· «Θὰ οἴμωξητε, ἂν δὲν ἀπομακρυνθῆτε μακρότερον λοιδοροῦντές με».

¶ ελέα.

Πολλάκις αἰσθανόμεθι ἀδελφικὴν ἀγάπην καὶ συμπάθειαν καὶ πρὸς ἄλλους ἀνθρώπους μετὰ τῶν ὅποιων οὐδεμίᾳ συγγένεια συνδέει ἡμᾶς. Τὸ αἰσθημα τοῦτο τῆς ἀδελφικῆς ἀγάπης ὄνομάζεται φιλία. Οὐδὲν ἄλλο τερπνότερον τῆς φιλίας καὶ χρησιμότερον. Διπλαῖς δυνάμεις τοῦ λογικοῦ, διπλαῖς σκέψεις εἰς τὰ πρακτέα, διπλῆς χαρᾶς εἰς τὰς εὐτυχίας, διπλᾶ πάντα τὰ καλὰ καὶ οὐδὲν τὸ κακόν. “Ινας ὑπάρξῃ δὲ ἀληθής φιλία, πρέπει νὰ ἐπικρητῇ μεταξὺ τῶν φίλων ισότης, εἰλικρίνεια καὶ ἀφιλοκέρδεια. Ἡ ἀληθής φιλία βασίζεται εἰς τὴν ἀρετήν. Πρέπει λοιπὸν νὰ γνωρίζομεν καλῶς ἐκεῖνον τὸν ὅποιον μέλλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν φίλον, καὶ νὰ εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι θέλομεν εὗρη εἰς αὐτὸν πιστὸν ἔταχτον καὶ σύντροφον εἰς τὴν πορείαν τοῦ βίου. ἐπειδὴ δὲ οὔτε μεταξὺ δύο πονηρῶν οὔτε μεταξὺ χρηστοῦ καὶ πονηροῦ δύναται νὰ ὑπάρξῃ εἰλικρινής φιλία, πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ προσκολλώμεθα ἐλαφρῶς καὶ κούφως πρὸς τοὺς ζητοῦντας τὴν φιλίαν ἡμῶν, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ζητῶμεν ἡμεῖς ἐκείνους τοὺς ὅποιους κρίνομεν ἀξίους τῆς φιλίας ἡμῶν. μηδὲ ἀς συνδέωμεν φιλικὰς σχέσεις μετ’ ἄλλου, πρὶν σπουδάσωμεν κατὰ βάθος τὰ ἡθη, τὰ φρονήματα καὶ τὰς δικθέσεις αὐτοῦ, διότι μέγας ὁ κίνδυνος μήπως ἀντὶ φίλου συνοικειώθωμεν ἴδιοτε λῆτια κόλακα ἢ διεφθαρμένον καὶ κακοήθη συνέταιρον. Πρέπει νὰ προσέχωμεν νὰ μὴ συνδέωμεν φιλίαν μετ’ ἐκείνων, οἵτινες δὲν προσφέρουσι τὸ διεφθαρμένον σέβας εἰς τὰ θεῖα ἢ εἰς τοὺς

γονεῖς ή δὲν δικτελοῦσιν εἰς δύρνοικαν μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτῶν.
'Αφοῦ δ' οὕτω μετὰ προφυλάξεως καὶ βραδέως ἀποκτήσωμεν τὸν
φίλον, οὓς φροντίζωμεν νὰ διαμένῃ ἡ φιλία μετ' αὐτοῦ σταθερὰ καὶ
διαρκῆς. 'Ο φίλος δ' εἰλικρινῆς εἶναι ἀδικχώριστος σύντροφος τῆς
ζωῆς καὶ κατὰ μὲν τὰς εὐτυχίας ἐπαυξάνει τὴν γαρὴν καὶ τὴν
εὐγαρίστησιν, κατὰ δὲ τὰς δυστυχίας συμικρύνει καὶ ἐλαττώνει τὰς
λύπας καὶ τὰς ὁδύνας, συμμεριζόμενος ἐξ ἵσου τὴν γαρὴν καὶ τὴν
λύπην. Τῷ δὲ οὕτω διατάξεις τὰς καταστάσεις συγκινητικότερα
τὰ θέλγητα καὶ τὴν ἡδύτητα τῆς φιλίας. Καὶ ἐκ τῆς τρυφερω-
τάτης δ' ἡλικίας δ' παῖς αἰσθάνεται τὴν ἀνάγκην νὰ προσέλθῃ
εἰς ἑκεῖνον τῶν συμμαθητῶν αὐτοῦ ἢ τῶν συντρόφων, οὕτινος αἱ
κλίσεις καὶ αἱ ὀρέξεις ἔχουσι μεγάλην δμοιότητα πρὸς τὰς ἑκυτοῦ.
Τὰ πάντα δὲ εἶναι τότε κοινὰ μεταξὺ αὐτῶν, κόποι, εὐχαριστή-
σεις, παιγνίδια καὶ λαπαι. "Εγειρε δὲ πρὸ πάντων τὸ πολύτιμον
τοῦτο ἡ φιλία, ὅτι δὲν περιορίζεται εἰς ἀπλᾶς ἐνδείξεις οὐδὲ κα-
ταδέχεται ποτε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν γαμερπῆ κολακείαν, ἀλλὰ
προσφέρει φρονίμους καὶ ἀδελφικὰς νουθεσίας μετὰ γλυκύτητος.
'Ο ἀληθῆς φίλος δὲν τυφλώτει εἰς τὰ ἐλαττώματα, εἰς τὰς ἐλ-
λείψεις καὶ τὰ σφάλματα ἑκείνου, τὸν όποιον ἀγαπᾷ, ἐπιθυμῶν
δὲ μάλιστα νὰ ἴδῃ αὐτὸν προοδεύοντα εἰς τὸ καλόν, σπεύδει νὰ
δείξῃ πῶς δύναται νὰ βελτιωθῇ, οὕτος δὲ θέλων νὰ φανῇ ἄξιος
τοῦ φίλου συγκινητικός ἔτι ἐντὸς αὐτοῦ ἀναγεννᾶται θάρρος νὰ
ὑπερποδήσῃ πάσκην δυσκολίαν καὶ νὰ καταβάλῃ πάντα ἀγῶνα
εἰς βελτίωσιν αὐτοῦ. Νέας δὲ πάντοτε ἐπιθυμίας, τέρψεις, γαρὴς
συνεπάγεται ἡ ἀληθῆς φιλία ἐξ ἵσου καὶ τὰς περιπετείας τῆς
τύχης εὐγενῶς φέρει. "Αν συμφορά τις ἐπέλθῃ εἰς τὸν φίλον
ἡμῶν, εἴμεθα πρόθυμοι νὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ, ὅτι ἑκεῖνος θὰ
ἐπραττειν ὑπὲρ ἡμῶν, ἣν ἡθέλομεν εύρεθῇ εἰς τὴν αὐτὴν περί-
στασιν. Καὶ ἐν ἡ δειλίας κωλύῃ τὸν ἐν ἀνάγκῃ δόντα νὰ διαδη-
λώσῃ τὰς γρείας αὐτοῦ πρὸς τὸν φίλον, δ' ἐν εὐπορίᾳ δικτελῶν
θφείλει νὰ ἀνακαλύψῃ αὐτὰς καὶ νὰ σπεύσῃ ἀμέσως εἰς βοή-
θειαν αὐτοῦ, προσέγγων μεγάλως μὴ προσβάλῃ τὴν φιλοτιμίαν
αὐτοῦ.

’Αφιλοχρηματέα Φωκίωνος.

Ο Φωκίων ἦτο ἐκ τῶν πτωχῶν ἑκείνων, τοὺς ὅποίους ὁ Σωκράτης ὠνόμαζεν ἀληθεῖς πλουσίους, διότι ὅντες αὐτάρκεις καὶ ὀλιγαρκεῖς καὶ εἰς τὰ παρόντα εὐχαριστοῦνται καὶ ὑπὸ τῆς πλεονεξίας δὲν κατατρώγονται. Τότον δὲ ἐσέβοντο πάντες οἱ σύμμαχοι - τῶν Ἀθηναίων τὴν ἀφιλοχρηματίαν τοῦ Φωκίωνος, ὥστε ὅσάκις οἱ νησιῶται ἐμάνθινον, διτὶ αὐτὸς ἥρχετο στρατηγός, ἐστεφανωμένοι καὶ χαίροντες ἔξήρχοντο εἰς προϋπάντησιν αὐτοῦ. Όσάκις δὲ ἄλλος στρατηγός διωρίζετο εἰς τὰς νήσους, οἱ κάτοικοι αὐτῶν φιδούμενοι τὰς καταχρήσεις καὶ τὰς διαρραγάκας κατέλιπον τοὺς λιμένας καὶ ὠχυρώνοντο εἰς τὰ τείχη φέροντες ἐντὸς αὐτῶν τὰ ποίμνια, τοὺς δούλους, τὰς γυναῖκας καὶ τοὺς παιδας.

Οὐχὶ μόνον οἱ σύμμαχοι, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Φίλιππος τῆς Μακεδονίας, τὸν ὅποιον ὁ Φωκίων εἶχε νικήσῃ εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐσέβετο καὶ ἐθαύμαζε τὸν ἄνδρα. Καὶ ὁ μέγας Ἀλέξανδρος τότον ἐτίμα καὶ ἡγάπα τὸν Φωκίωνα, ὥστε ἐπιστολὰς φίλικωτάτας ἔγραψε πρὸς αὐτὸν καὶ πλουσιώτατον δῶρον ἑκατὸν ταλάντων ἔστειλεν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ἥρωτησε τοὺς φέροντας τὸ δῶρον, «Διατί ὁ Ἀλέξανδρος εἰς μόνον ἐμὲ ἐκ τῶν Ἀθηναίων στέλλει τόσα τάλαντα;» "Οτε δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι εἶπον· «Διόν μόνον σὲ κρίνει ἄρδα καλὸν καὶ ἀγαθόν», "Ἄσ μὲ ἀφήσῃ λοιπόν, ἀπεκρίθη ὁ Φωκίων, διτὶ μόνον τά φαίνωμαι, ἀλλὰ καὶ τὰ εἶμαι τοιοῦτος».

Ἀλλ' οἱ ἀπεσταλμένοι ιδόντες τὴν μὲν ἐνάρετον σύζυγον ζυμώνουσκαν, τὸν δὲ μέγαν πολίτην καὶ στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀντλοῦντα ὕδωρ, πικρεκίνουν αὐτὸν ωὲ δεχθῇ τὰ δῶρα τοῦ Ἀλέξανδρου, λέγοντες, «ὅτι εἶνε ἀπρεπὲς φίλος ὃν τοῦ βασιλέως τὰ ζῆτα τόσον πενυχρῶς».

Ο Φωκίων δείξας τότε γέροντα πένητα εἶπε· «Αὐτὸς εἶνε πολὺ πτωχότερος ἐμοῦ, καὶ δυμας ζῆται εὐχαριστημένος. Ἐάν δεκθῶ τὰ ἑκατὸν τάλαντα, ἢ δὲν θέλω μεταχειρισθῆ αὐτὰ μὴ ἔχων ἀνάγκην αὐτῶν, καὶ τότε μάτην θέλω λάβῃ τὸ χρυσίον, ἢ θέλω μεταχειρισθῆ, καὶ τότε θέλω ἐκθέσην ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν μου καὶ ἐμὲ αὐτὸν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον».

Ο Φωκίων ἥθελεν ὅχι μόνον νὰ εἶνε τίμιος, ἀλλὰ καὶ νὰ μὴ δίδῃ ἀφορμὴν ὑποψίας ποτὲ κατὰ τῆς τιμιότητός του. «Φοβοῦ τὰς διαβολάς, λέγει δὲ Ἰσοκράτης, καὶ πευδεῖς ὅσιν». Ο Φωκίων λοιπὸν μὴ δεχθεὶς τὸ χρυσίον τοῦ Ἀλεξανδροῦ καὶ τὴν ἀνεξηρτησίαν ἐνώπιον τοῦ Μακεδόνος ἐτήρησε, καὶ τὴν τιμὴν ἀκηλίδωτον ἐνώπιον τῶν συμπολιτῶν διεφύλαξεν, δὲ Ἀλέξανδρος ἂν καὶ ἐθυμάσεται τὴν ἀρετὴν τοῦ ἀνδρὸς, ἔγραψεν, διτὶ «δὲν θεωρεῖ φίλους ἐκείνους, πρὸς τοὺς δοποίους δὲν δύναται νὰ κάμῃ χάριν τινά». Τότε δὲ ὁ Φωκίων ἐζήτησεν ὡς χάριν νὰ ἐλευθερώσῃ τέσσαρας πεπκιδευμένους Ἑλληνας, τοὺς δοποίους ἐκράτει ἐν τῇ φυλακῇ εἰς τὰς Σάρδεις δὲ Ἀλέξανδρος εὐθὺς ἡλευθέρωσεν αὐτοὺς χαριζόμενος εἰς τὸν Φωκίωνα.

Η ἀφιλοκέρδεια τοῦ Φωκίωνος ἐφάγη καὶ διτὶ δὲ Ἀρπαλος θηταυροφύλακ τοῦ Ἀλεξανδροῦ ἐλθὼν εἰς Ἀθήνας ἀπέστειλεν ἐπτακόσια τάλαντα, διποις διαφθείρη αὐτόν. Ἀλλ' ὁ Φωκίων ὅχι μόνον ἀπέκρουσε τὴν προσφορὰν τοῦ Ἀρπάλου, ἀλλὰ καὶ ἡπείρησεν αὐτόν, ἐὰν δὲν πκύσῃ διαφθείρων τοὺς Ἀθηναίους. Ο Ἀρπαλος τότε φρεγθεὶς περιεστάλη, ἐθυμάσεται δὲ τὴν ἀρετὴν τοῦ Φωκίωνος.

«Οτε δὲ Μένυλλος ὅστις ἦτο φρούροχος τῶν Μακεδόνων εἰς Ἀθήνας, ἀγαπῶν καὶ σεβόμενος τὸν πτωχὸν Φωκίωνα προσέφερε δῶρον εἰς αὐτὸν καὶ γρήματα, δὲ Φωκίων εἶπεν «Οὕτε σύ, Μένυλλε, εἶσαι καλλίτερος τοῦ Ἀλεξανδροῦ, οὔτε ἄλλος τις λόγος ὑπάρχει, ἵνα δεχθῶ παρὰ σοῦ ὅπι παρό» ἐκείνου δὲν ἐδέχθη».

Ο Μένυλλος τότε παρεκάλει τὸν Φωκίωνα νὰ δεχθῇ τὴν προσφορὰν διὰ τὸν οὖν Φᾶκον, ἀλλ' ὁ Φωκίων καὶ πάλιν ἀπεπούθη εἰπών «Ἄν δὲ Φᾶκος γίνη σώφρων, θέλει ἀρκεσθῆ εἰς τὴν μηράν πατρικὴν περιουσίαν, ἀλλ' ἂν γίνη ἀσωτος καὶ πολυτελῆς καὶ πλεονέκτης, οὕτε τὰ ἴδια σου δῶρα ὁ Μένυλλε, οὕτε οὐδεμία περιουσία θὰ ἔξαρσῃ πρὸς χορτασμὸν τῆς κακοηθείας του».

Διὰ τῶν σοφῶν τούτων λόγων δὲ Φωκίων ἐβεβίωσεν, διτὶ ἀληθῶς πλούσιοι καὶ εὐτυχεῖς εἶνε μόνον οἱ ἐνάρετοι καὶ αὐτάρκεις.

ΙΙΙέστες κυνός.

Πύρρος δέ Βασιλεὺς καθ' ὁδὸν ἀπήντησε κύνα, δστις ἐφύλακτες σῶμα ϕονευθέντος ἀνθρώπου. Ἀφοῦ δὲ ἦκουσεν, ὅτι αὐτὸς τρεῖς ἡμέρας ἥδη παρέμεινεν ἀνευ τροφῆς καὶ δὲν ἀπῆλθεν ἀπὸ τοῦ πτώματος, διέταξεν δὲν μὲν νεκρὸς νὰ ταφῇ, ὁ δὲ κύων νὰ κομισθῇ πρὸς αὐτόν. Μετ' ὀλίγας δὲ ἡμέρας ἔξετασις τῶν στρατιωτῶν ἐγένετο. Διήρχετο δὲ ἔκκοστος χωριστά, καθημένου τοῦ βασιλέως, δὲ κύων παρευρίσκετο. Ὁ κύων, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἄσυχος καὶ ἄφωνος, δὲ εἶδεν, ὅτι οἱ τοῦ ιδίου δεσπότου ϕονεῖς παρήρχοντο, ὑλάκτει πολλάκις μεταστρεψόμενος πρὸς τὸν Πύρρον οὔτως, ὃστε οὐ μόνον δὲ βασιλεὺς, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ παρευρισκόμενοι ὑποψίαν περὶ αὐτῶν συγέλασσον. Οὕτοι συλληφθέντες καὶ βασανισθέντες ὠμολόγησκαν τὸν φόνον καὶ ἐτιμωρήθησαν.

Ἄλεξανδρος καὶ Ἀριστόβουλος.

Ἄλεξανδρος δὲ μέγας βασιλεὺς τῆς Μακεδονίας δικαιίων ποτὲ τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν μετά τινων τῶν ἐπισημοτέρων στρατηγῶν, διέταξεν Ἀριστόβουλον τὸν ἴστορικὸν νὰ ἀναγνώσῃ εἰς ἐπήκουον πάντων τὴν ἴστορίαν τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ, τὴν ὅποιαν οὗτος πρὸ πολλοῦ κατεγίνετο συγγράφων. Ὁ ἴστορικὸς ἐνόμισεν, ὅτι ἐσήμανεν ἡ ὥρα τῆς δοξῆς αὐτοῦ. Καὶ ἦτο μὲν ἐν γένει δρῦθη ἡ διήγησις, ἀλλὰ κεκομημένη δι' ὑπερβολῶν. Ὁ βασιλεὺς ὑπέμεινε νὰ ἀκούσῃ αὐτὸν μετὰ σιωπῆς, ἀλλ' ὅτε ἐτελείωσε, λαβὼν τὸ βιβλίον ἐκ τῶν χειρῶν τοῦ ἴστοριογράφου : « Ἀχρεῖε κόλαξ, ἀνέκραξε μετ' ὀργῆς, ἀντὶ τοῦ χειρογράφου σου, σὺ μᾶλλον πρέπει νὰ διηφθῆς ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ, διότι ἐτόλμησας, ἵνα εὐχαριστήσῃς τὸ οὖς τοῦ ἡγεμόνος σου, νὰ παραμορφώσῃς τοσοῦτον τὴν ἀλήθειαν ». Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔρριψε τὸ βιβλίον εἰς τὸν ποταμὸν δικτάξας τὸν ἴστορικὸν νὰ μὴ παρουσιασθῇ πλέον πρὸ αὐτοῦ.

— Μίσει τοὺς κόλακας ὡς τοὺς ἔξαπατῶντας· ἀμφότεροι γὰρ πιστευθέντες βλάπτουσι τοὺς πιστεύσαντας.

— Γένος οὐδέν ἔστιν ἔξωλέστερον οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκ-

τραχηλίζον τὴν τεότητα ὡς τὸ τῶν πολάκων, οἵ καὶ τοὺς πατέρας
καὶ τοὺς παῖδας προσφέρουσιν.

— "Ωσπερ οἱ κόρακες παρεδρεύοντες ἔξιορύσσουσι τοὺς δρυθαλ-
μοὺς τῶν τερψῶν, οὕτως οἱ πόλακες τοῖς ἐπαίνοις τοὺς λογισμοὺς
τῶν ἀνθρώπων διαφθείρουσιν.

•● 'Αλέξανδρος καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ.

'Ο Μέγας 'Αλέξανδρος διεκρίθη κατὰ τὴν ἀγάπην καὶ ἀφο-
σίωσιν πρὸς τὴν μητέραν αὐτοῦ. 'Η 'Ολυμπιάς ἦτο δυστυχῶς χα-
ρακτῆρος δυστέρου καὶ αὐτηροῦ· ἐπεθύμει νὰ ἐπεμβαίνῃ εἰς τὰ
βασιλικὰ καθήκοντα τοῦ οὗτοῦ αὐτῆς 'Αλεξάνδρου. Καὶ ὅμως ὁ
Μέγας 'Αλέξανδρος, ὡς καλὸς οὐίος, ὑπέφερε πράγματα καὶ τὰς δυσ-
τροπίας καὶ τὰς ἐπεμβάσεις τῆς μητρὸς αὐτοῦ. "Οτε ὁ 'Αντίπα-
τρος, τὸν δόπον εἶχεν ἀφῆσει τοποτηρητὴν εἰς τὴν Μακεδο-
νίαν, ἔγραψε πρὸς αὐτὸν ὅντα εἰς 'Ασίαν ἐπιστολὴν ἐκτεταμένην
καὶ πλήρη παραπόνων κατὰ τῆς μητρὸς αὐτοῦ 'Ολυμπιάδος διὰ
τὴν ἀνυπόφορον αὐτῆς πολυπραγμοσύνην, ὁ 'Αλέξανδρος ἀνα-
γνοὺς τὴν ἐπιστολὴν εἶπε· «Δὲν γνωρίζει δ 'Αντίπατρος, διτὶ ἐν
μόνον δάκρυον τῆς μητρός μου ἀρκεῖ τὰ ἀπαλεύψη μυρίας ἐπι-
στολάς». Πολλὰ δὲ δῶρα καὶ πολλὰ ἐκ τῶν πολυτίμων λαφύ-
ρων, τὰ δόποια ἐλάχιστανεν, ὅταν ἐπολέμει εἰς τὴν 'Ασίαν, ἀπέ-
στειλε πρὸς τὴν μητέραν, δεικνύων διτὶ οὐδέποτε ἐπανυσεν ἐνθυ-
μούμενος καὶ ἀγαπῶν αὐτήν.

— "Ο τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ἀπὸ τέκνων καὶ ἐν ἡμέρᾳ
προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακονσύνησεται.

— Βεβαιοτάτην φιλίαν ἔχε πρός τοὺς γονεῖς.

— Βούλου γονέας πρὸ παντὸς ἐν τιμαῖς ἔχειν.

— Γορεῖς τίμα καὶ φίλους εὐεργέτει.

Φελοπατρέα 'Αριστείδου.

'Αριστείδης ὁ 'Αθηναῖος, ὁ δόποιος ἐπωνομάσθη δίκαιος ἔνεκκ
τῆς ἀκρας δικαιοσύνης αὐτοῦ, καὶ τὸν ἄρχας μὲν ἡγαπᾶτο καὶ ἐτι-
μᾶτο, ὑστερον δὲ ἐφθονήθη ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν καὶ διεβλήθη ὑπὸ τοῦ

Θεμιστοκλέους, ὅτι κρίνων ἀπαντα καὶ δικάζων μόνος κατήργησε τὰ δικαιστήρια καὶ ἀνεπαιτιθήτως ἔγινε μονάρχης ἀδορυφόρτος. Πιστεύσας δὲ ταῦτα ὁ δῆμος τῶν Ἀθηναίων συνῆλθε πανταχόθεν εἰς τὸ ἄστυ καὶ ἐξωστράκισε τὸν Ἀριστείδην εἰς δεκαετῆ ἐξορίαν, φοβούμενος μήπως γίνηται τύραννος τῆς πόλεως.

Κατὰ δὲ τὸ τρίτον ἔτος τῆς ἐξορίας αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ξέρξης ἐπήρχετο κατὰ τῆς Ἑλλάδος, οἱ Ἀθηναῖοι ἀκυρώσαντες τὸν νόμον ἐψήφισαν νὰ ἐπανέλθωσιν οἱ ἐξόριστοι, διότι ἐφοβοῦντο μάλιστα τὸν Ἀριστείδην μήπως προστεθεῖς εἰς τοὺς πολεμίους διαφθείρῃ καὶ προσελκύσῃ πολλοὺς ἐκ τῶν Ἑλλήνων πρὸς τὸν βαρύνταν· ἀλλὰ κακῶς ἐσκέπτοντο ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι περὶ τῆς φιλοπατρίας τοῦ Ἀριστείδου, διότι οὗτος καὶ πρὸ τοῦ ψηφίσματος ἐξηκολούθει νὰ προτρέπῃ καὶ παροξύνῃ τοὺς Ἑλληνος εἰς ἐλευθερίαν, καὶ μετὰ τὸ ψήφισμα, ὅτε ὁ Θεμιστοκλῆς ἦτο ἀρχηγὸς ἀνεξάρτητος, πάντα συνέπραττε καὶ συνεβούλευε, καθιστῶν ἐνδοξότατον χάριν τῆς κοινῆς σωτηρίας τὸν ἐγχρόον αὐτοῦ Θεμιστοκλέα. «Οτε αἱ βροβαρικαὶ τριήρεις ἐξέπλευσαν τὴν νύκτα καὶ περιεκύκλωσαν τὴν διάβασιν καὶ κατέλαβον τὰς νήσους, οὐδενὸς γνωρίζοντος τὴν κύκλωσιν, ἥλθεν ὁ Ἀριστείδης ἀπὸ τῆς Αἰγαίης καὶ ἐπικινδύνως διαπλεύσας διὰ τῶν πολεμικῶν πλοίων, διὰ νυκτὸς ἐνεφργίσθη εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Θεμιστοκλέους καὶ καλέσας αὐτὸν ἔξω μόνον εἶπεν· «*Ἡμεῖς, ὡς Θεμιστόκλεις, ἐὰν εἴμεθα φρόνιμοι καὶ φιλοπάτιριδες, ἥδη ἀρήσαντες τὴν ματαίαν καὶ μειρακιώδη φιλονικίαν, ἀς ἀμιλλώμεθα πρὸς ἀλλήλους νὰ σώσωμεν τὴν Ἑλλάδα, σὺ μὲν ἀρχων καὶ στρατηγῶν, ἐγὼ δὲ ὑπηρετῶν καὶ συμβουλεύων.*» Ιδοὺ τὰ ἔχθρικὰ πλοῖα κατέλαβον ἥδη τὰς πέριξ θέσεις, ὥστε καὶ οἱ μὴ θέλοντες ἐκ τῶν Ἑλλήνων εἶναι ἡραγκασμένοι νὰ φανῶσιν ἀνδρεῖοι καὶ νὰ μάχωνται γενναίως, διότι οὐδεμία δόδος φυγῆς ἔμεινε». Πρὸς ταῦτα ὁ Θεμιστοκλῆς εἶπε· «*Δὲν ἥθελον μέν, ὡς Ἀριστείδη, νὰ γίνηται σὺ καλλίτερός μου, ἀλλ᾽ δύνως θέλω προσπαθήσῃ ἀμιλλώμενος πρὸς παλὴν ἀρχὴν νὰ σὲ ὑπερβῶ κατὰ τὰ ἔργα.*» Ωστε ὁ Ἀριστείδης δὲν ἔμνησικάησεν οὔτε κατὰ τῆς πατρίδος, ἥτις ἐξωστράκισεν αὐτόν, οὔτε κατὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, ὅστις ἦτο ἡ κυρία κιτίκ τοῦ δστραχισμοῦ αὐτοῦ, ἀλλὰ

συνετέλεσε τὰ μέγιστα εἰς τὴν σωτηρίαν τῆς Ἑλλάδος καὶ εἰς αὕτην τῆς δόξης τοῦ προσωπικοῦ αὐτοῦ ἐχθροῦ.

— Λουκιανὸς ἔφη, δ τῆς πατρίδος καπνὸς λαμπρότερας ὁ φθῆσεται τοῦ παρ' ἄλλοις πυρός.

Ἄμυνησικαὶ Ἀριστείδου.

Ο Ἀριστείδης, ἐν καὶ ᾧτο ἐχθρὸς πρὸς τὸν Θεμιστοκλέα καθ' ὅλον τὸν πολιτικὸν αὐτοῦ βίον καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐξωστρεψίσθη, ὅτε οἱ ἄλλοι κατηγόρουν τὸν Θεμιστοκλέα καὶ ἐφρόντιζον νὰ ἐξοστρεκτίσωσιν αὐτόν, αὐτὸς δὲν ἐμνησικάκησεν, ἀλλ' ἐν καὶ οἱ ἄλλοι κατηγόρουν, αὐτὸς οὔτε ἐπράξεν οὔτε εἶπε κακόν τι κατ' αὐτοῦ, οὐδὲ ἔχαιρε διὰ τὴν δυστυχίαν τοῦ ἐχθροῦ, οὐδὲ ἐφθόνησεν αὐτὸν εὗτυχοῦντα.

Οτε ποτὲ ἐστάλη πρεσβευτὴς μετὰ τοῦ Θεμιστοκλέους, εἶπε πρὸς αὐτόν. «Ἄσ ἀποθέσωμεν ἐπὶ τῶν συνόρων τὴν ἔχθραν, ὃ Θεμιστόκλεις ὅταν δὲ ἐπανέλθωμεν, πάλιν αὐτὴν ἀναλαμβάγομεν, ἀν τέλλης».

Ωραῖον παράδειγμα ἀμυνησικίας καὶ προτήτως παρουσιάζει ὁ βίος τοῦ δικαίου Ἀριστείδου. Ο Ἀριστείδης διὰ τῆς δικαιοσύνης, τῆς ἀφιλοχρηματίας, τῆς φρονήσεως καὶ τῆς φιλοπατρίας αὐτοῦ μεγίστην ὑπόληψιν καὶ ἐπιφρονὴν εἶχεν ἀποκτήση ἐντὸς τῶν Ἀθηνῶν· ἀλλά τινες νομίσκυτες ἐπικίνδυνον εἰς τὸ δημοσικόν πολίτευμα τὴν τοιαύτην τοῦ Ἀριστείδου ὑπεροχὴν κατέπεισκαν τὸν λαὸν νὰ ἐξοστρεψή τὸν δίκαιον αὐτὸν ἀνδρὸς ἐπὶ δεικνετίαν μακρὰν τῶν Ἀθηνῶν. Ότε δὲ οἱ ἐπιθυμοῦντες τὴν ἐξορίαν αὐτοῦ ἔγραψον ἐπὶ τῶν διστράκων τὸ ὄνομα, ίνα δώσωσιν τὴν ψῆφουν κατ' αὐτοῦ, χωρικός τις ἀγράμματος ἐπλησίασεν αὐτὸν καὶ παρουσιάσκει τὸ διστράκον, παρεκάλεσεν νὰ γράψῃ ἐπ' αὐτοῦ τὸ ὄνομα Ἀριστείδης.

— Καὶ τί κακὸν ἔπαθες ὑπὸ τοῦ Ἀριστείδου; » ἡρώτητε τότε τὸν χωρικὸν ὁ Ἀριστείδης.

— «Οὐδέν, ἀπεκρίθη ὁ χωρικός, οὐδὲ γνωρίζω τὸν ἀνθρώ-

πον, ἀλλ' ἐνοχλοῦμαι ἀκούων ἀπανταχοῦ δυνομαζόμενον αὐτὸν δίκαιον».

‘Ο ‘Αριστείδης δὲν ὠργίσθη κατὰ τοῦ χωρικοῦ, ἀλλ’ ἔγραψεν ἀμέσως ἐπὶ τοῦ δστράκου τὸ ὄνομα αὐτοῦ καὶ ἐνεγέρισεν αὐτὸν εἰς τὸν χωρικόν.

Ἐξερχόμενος δὲ ἐξόριστος ἐκ τῶν Ἀθηνῶν, ὑψώσε τὰς χεῖρας εἰς τὸν οὐρανόν, οὐχὶ ἵνα ἐπικλεσθῇ τὴν δργὴν τῶν θεῶν κατὰ τῶν ἀγχρίστων, ἀλλ’ ἵνα εὐγηθῇ δικρῆ καὶ μόνιμον εὐτυχίαν τὴν ἔξορίζουσαν αὐτὸν πατρίδα. «Εἴθε, εἶπεν, οἱ συμπολῖται μου νὰ εὐτυχῶσι πάντοτε ὥστε νὰ μὴ ἀναγκασθῶσι ποτε νὰ ἐνθυμηθῶσι τὸν ‘Αριστείδην».

‘Οτε δὲ εὑρισκόμενος ἐξόριστος εἰς Λίγιναν εἶδεν ἐκεῖθεν τὸν Ηερσικὸν στόλον πλησιάζοντα εἰς τὴν Σαλαμῖνα, φοβηθεὶς μήπως οἱ συμπολῖται, κατακλειόμενοι ἐξαίφνης, κατασφαγῶσιν, ἀποφασίζει ἀμέσως νὰ διακινδυνεύσῃ καὶ αὐτὴν τὴν ἴδιαν ζωὴν εἰς σωτηρίαν τῶν Ἀθηναίων καὶ τοῦ ἀντιπάλου Θεμιστοκλέους. Ἐμβαίνει λοιπὸν εἰς πλοιάριον καὶ βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ σκύτους τῆς νυκτὸς ἀτρόμητος διαπλέει ἐν τῷ μέσῳ τοῦ ἐγθυρικοῦ στόλου φθάσας δὲ εἰς τὴν Σαλαμῖνα ἀγκοινώνει ἀμέσως πρὸς τὸν ἐγθὺν Θεμιστοκλέα τὴν προσέγγισιν τοῦ Ηερσικοῦ στόλου καὶ τὸν ἐπικείμενον κίνδυνον, ὅπως ὡς ναύαρχος διατάξῃ τὰ δέοντα.

Ἐπιστολὴ τοῦ μεγάλου Ἀλεξάνδρου πρὸς τὸν διδάσκαλόν του Ἀριστοτέλην.

Χαίρω ἀληθῶς, σεβαστέ μου διδάσκαλε, διακόπτων τὰς πολιτικὰς καὶ στρατιωτικὰς φροντίδας μου, ἵνα διὰ τῆς παρούσης μου συνομιλήσω μετὰ σοῦ, τὸν ὅποιον ἀγχαπῷ περισσότερον τοῦ πατρός μου, διότι εἰς ἐκεῖνον μὲν ὀφείλω τὸ ζῆν, εἰς σὲ δὲ τὸ εὖ ζῆν. Ἔχετε ἡδη λάθη ἀναμφιβολώς τὰ φυτὰ καὶ τὰ ζῷα τὰ σπάνια, τὰ ὅποια διέταξα νὰ συλλέξωσιν εἰς Ἀσίαν ὑπὲρ ὑμῶν, ἵνα συμληρώσητε τὸ μέγχε ἔργον εἰς τὸ ὅποιον καταγίνεσθε πρὸ ἐτῶν χάριν τῆς ἐπιστήμης, μέλλον νὰ προκαλέσῃ τὸν θαυμασμὸν τῶν συγχρόνων καὶ τῆς μεταγενεστέρας γενεᾶς. Διὰ τῆς παρούσης φιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

στης μου ἐκφράζω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τὴν ἀπειρον ὀφέλειαν τὴν ὅποιν μοὶ παρέσχετε ἐνσταλάξαντες εἰς ἐμὲ ζωηρὸν ἀγάπην πρὸς τὴν ποίησιν καὶ παραδόσαντες εἰς γεῖράς μου τὴν ἔξαίρετον καὶ πολύτιμον ἔκδοσιν τῆς Ἰλιάδος. "Εἳηκα ταύτην ἐντὸς μικροῦ κιβωτίου, τὸ ὅποιον ἔχω πάντοτε ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιόν μου μετὰ τοῦ ξίφους μου καὶ εὐχριστοῦμαι ἀναγινώσκων αὐτήν, ἔργον οὗσαν τοῦ Ὄμηρου, τοῦ ἀγαπητοῦ μου ποιητοῦ. Εὑρίσκει τις εἰς αὐτὴν ἀκριβεστάτην καὶ πολυτιμοτάτην γγῶσιν τῆς στρατιωτικῆς τέχνης καὶ πολυπληθεῖς καὶ ποικίλας περιγραφὰς μαχῶν. Νομίζει τις, ὅτι δὲ Ὄμηρος ὑπῆρξε στρατηγὸς ἀριστος πρὸν γίνη ποιητής, διότι μετὰ στρατιωτικῆς ἐπιστήμης καὶ ζωηρότητος περιγράφει τὰς διαφόρους μάχας. Θούμαστοτάτη εἶνε ἡ περιγραφὴ τοῦ στρατοπέδου τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὅποιον προστατεύει αὐτὸν καὶ τὰ πλοῖα καὶ γρηγορεύει ὡς καταφύγιον, ὅταν νικῶνται. Μοὶ φαίνεται, ὅτι βλέπω τὴν βαθεῖαν τάφρου, ἡ ὅποια δικυρίζει αὐτὸν τῆς πεδιάδος καὶ τῶν Τρώων, τὸ λιθόστρωτον, τὸ ὅποιον εἶνε ὅπισθεν τῆς τάφρου, καὶ τοὺς πύργους καὶ τὰς ἐπάλξεις μετὰ τῶν θυρῶν, διὰ τῶν ὅποίων διήρχοντο τὰ ἄρματα.

Θούμαστῶς περιγράφει καὶ τὴν κατάταξιν τῶν ἀγωνιζομένων εἰς τὴν πεδιάδα. Εἰς τὴν πρώτην γραμμὴν εἶνε τὰ ἄρματα καὶ οἱ ἵπποι, εἰς τὴν τελευταίαν οἱ εὑρωστοι πεζοί, μεταξὺ δὲ τῶν γραμμῶν εἶνε οἱ ἥρωες οἱ ὅποιοι προσκίνουσιν ήντα δοξασθῶσι διὰ τῶν μονομαχιῶν. Βεβίως ἐμπειρότατος στρατηγὸς δὲν θὰ κατέτασσε καλλίτερον τὰ στρατεύματα οὐδὲ ἄλλος ποιητής θὰ διηγείτο μετὰ περισσοτέρχες περιγραφιότητος καὶ ζωηρότητος τὰς ἐφόδους τῶν Ἑλλήνων ὑπερχριζόντων τὰ πλοῖα αὐτῶν, ὅτε δὲ Ἡ Ἔκτῳ καὶ οἱ Τρώες ἐκυρίευσαν τὸ στρατόπεδον. Τίς ἡδύνατο νὰ ἐξυμνήσῃ περισσότερον τὴν παραδειγματικὴν ἀνδρείαν τοσούτων ἥρωών, τοῦ Ἡ Ἔκτορος, ὅστις ἦτο ἡ ἀσπὶς τῆς πατρίδος καὶ ἡ ἐλπὶς τοῦ γηραιοῦ πατρός Πριάμου καὶ τῆς γηραιᾶς μητρός Ἡ Ἐκάθηης, τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἀνδρομάχης καὶ τοῦ μικροῦ υἱοῦ Ἀστυάνακτος, τοῦ Δηϊφίδου, τοῦ Αἰνείου, τοῦ Σαρπηδόνος, τοῦ Γλαύκου, τοῦ Αἴγαντος, τοῦ Ἀχιλλέως, τοῦ Μενελάου, τοῦ Ἀγαμέμνονος, τοῦ πολυμηχάνου Ὁδυσσέως καὶ τοῦ ἀτρομήτου Διομήδους; Ἡτο

δυνατὸν γὰρ ἐξυμνήσῃ τις παλλίτερον τὸν Ἀχιλλέα τὸν ἀνδρειότατον τῶν Ἑλλήνων, δεστὶς προετίμα βροχὴν ἀλλ' ἔνδοξον βίον; Ζηλεύω τὴν εὐτυχίαν τοῦ Ἀχιλλέως, ἐπιθυμῶ δὲ καὶ ἐγὼ γὰρ ἐχω "Ομηρον, οὐκ ἐξυμνήσῃ τὰ πατορθώματά μου.

Μετὰ προσοχῆς ἀνευρίσκω πολλὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐν εἷς ἀνάγκην γὰρ παρορμῶμαι καὶ γὰρ θαρρύνωμαι εἰς τὸν πόλεμον, δὲν θὰ ἐλάμβοντος γρησιμώτερον δίδαγμα ἢ τὸ θέαμα τοῦ δειλοῦ Ηάριδος, περιφρονουμένου ὑπὸ πάντων τῶν Τρώων καὶ νέπους αὐτοῦ τοῦ "Εκτορος καὶ νέπους τῆς Ἐλένης, ἡ δποίκη ἐρυθρὶς καὶ στενοχωρεῖται δι' αὐτόν, διύτι ἐλησμόντης πάντα τὰ καθήκοντα αὐτοῦ. Θαυμάζω δέ γι μόνον τὰς στρατιωτικὰς ἀρετὰς τῆς Ἰλιάδος, ἀλλὰ καὶ ἄλλας πολλὰς, τὴν υἱεκήν εὐσπλαγχγίαν τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν γηραιὸν πατέρα Πηλέα καὶ πρὸς τὴν μητέρα Θέτιδα τῆς δποίας μίκη μόνη λέξις ἀρκεῖ οὐα λησμονήσῃ τὸν ὕρκον τὸν δποῖον ἔδωκεν, δτι δηλ. θὰ δώσῃ εἰς βορὰν τῶν κυνῶν καὶ τῶν ἀκροφάγων δργέων τὸ πτῶμα τοῦ φονέως τοῦ Πατρόκλου. Ἀξία θαυμασμοῦ εἶνε ἡ ἔνθερμος καὶ βαθεῖα φιλία τοῦ Ἀχιλλέως πρὸς τὸν Πατρόκλον τὸν σύντροφον τῆς μάχης καὶ τῆς νεότητος αὐτοῦ. Υπὲρ τούτου δ' Ἀχιλλεὺς ἐγείρεται καὶ πλήρης δργῆς καὶ πάθους δρμῇ εἰς τὴν μάχην, φονεύει τὸν "Εκτορο, ἐπειτα δὲ ὑπείκων εἰς τὴν ἐπιείκειαν ἀποδίδει τὸ πτῶμα τοῦ "Εκτορος εἰς τὸν γηραιὸν Ηρίαμον καὶ κλίσιει μετὰ τοῦ Πριάμου καὶ παρηγορεῖ αὐτόν. Ἀξία θαυμασμοῦ εἶνε ἡ ἀγάπη τοῦ "Εκτορος πρὸς τὴν Τροίαν, πρὸς τοὺς γηραιοὺς γονεῖς, πρὸς τὴν σύζυγον καὶ πρὸς τὸ γενερόν τέκνον. Τίς δὲν θαυμάζει τὴν σοφίαν καὶ τὴν πειραν τοῦ γέροντος Νέστορος, δεστὶς ἐτιμάτο καὶ ἡγαπήτο ὑπὸ πάντων δικὰ τὴν ἁρπαγὴν δεινότηταν καὶ δικὰ τὴν ἡδύτητα τῆς ἐκφράσεως; Η φρόνησις καὶ ἐπιδεξιότης τοῦ πολυμηράνου Ὀδυσσέως εἶνε ὄνομαστή. Ιδού λοιπὸν ἀρεταί, αἵτινες διεγέρουσιν εἰς ἐμὲ ἀμιλλαν καὶ παρορμῶσι εἰς ἀπομίμησιν. "Αν ἀγαπητέ μου διδάσκαλε, οἱ θεοὶ δὲν μὲ βοηθήσωσι γὰρ ἀποκτήσω τὰς εὐγενεῖς ἀρετὰς τῶν ἡρώων τῆς Ἰλιάδος, θὰ καταβάλω πάσις τὰς προσπεκθείσας μου, οὐκ ἀποφύγω τὰ ἐλαττώματα, τὰ δποῖα δὲ "Ομηρος ψέγει εἰς τὴν Ἰλιάδα, τὸ ὑπερήφρανον καὶ ἀλλα-

Ζονικὸν τοῦ Ἀγαμέμνονος, τὴν ἀκαμπτον ἴσχυρογνωμοσύνην τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν ἀγρίκην σκληρότηταν αὐτοῦ σύροντας τὸ πτῶμα τοῦ Ἐκτοροῦ πέριξ τῶν τειχῶν τῆς Τροίκης ὑπὸ τὰ βλέμματα τῆς Ἐπάνθης, τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἀνδρομάχης. Ὁρκίζομαι, ὅτι δὲν θὰ ἀφεθῶ νὰ τυφλωθῶ ὑπὸ τοῦ θυμοῦ, ὥστε πρὸς τὸν ἐχθρὸν μου σκληρῶς νὰ συμπεριφέρωμαι.

Δεὸν ἔμπειθον ἐκ τῆς Ἰλιάδος μόνον νὰ νικῶ τοὺς ἐχθρούς, ἀλλὰ καὶ ἐμκυτόν, ὅπερ εἶναι ἡ ἐνδοξοτάτη τῶν νικῶν.

Λάμπρος Κατσώνης-

Ο Λάμπρος Κατσώνης ἐγεννήθη ἐν Λεύκειᾳ τῆς Βοιωτίας περὶ τὸ 1752. Ἡτο εὑρυκής θν καὶ ἀγράμματος, εὐσταθῆς τὸν γηραικτήριον, δραστήριος, διορχητικὸς καὶ γενναῖος. Νεώτατος τὴν ἡλικίαν μετέσχε τῆς ἐπικναστάσεως, τὴν ὁποίαν ὑπεκίνησεν ἡ Αἰγατερίνα ἡ αὐτοκράτειρα τῆς Ρωσσίας ἐν Ελλάδι κατὰ τῶν Τούρκων. Μετὰ τὴν ἐπικνάστασιν μετέβη εἰς Ρωσσίαν καὶ κατετάχθη ὡς ἀξιωματικὸς εἰς τὸ ἰδρυθέν τότε Ελληνικὸν τάγμα, ἐπολέμησε μετὰ τῶν Ρώσων κατὰ τῆς Ηερσίας καὶ διεκρίθη διὰ τὴν ἀνδρείαν αὐτοῦ. Τῷ 1778 φλεγόμενος ὑπὸ ἀκτασγέτου ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ τῆς Ελλάδος καὶ ἐλθὼν εἰς Τεργέστην ἀνέλαβε τὴν γκυαρήιαν τοῦ καταδρομικοῦ στολίσκου, τὸν ὄποιον δι' ἐράνων ἐξώπλισκεν οἱ Ελληνες. Διὰ τούτου ἐπὶ 5 διλόκληρον ἔτη περιφέρων νικηφόρον τὴν σημαίαν εἰς τὰς Ελληνικὰς θαλάσσας ἐξηφέρων νικηφόρον τὴν σημαίαν εἰς τὰς Τουρκίας, κατενκυμάχησε πολλάκις τὸ ναυτικὸν ἐμπόριον τῆς Τουρκίας, ἐκνοίεισε περὶ τὸ Αίγακιον ἐξ ἐγθυικὰ πλοῖα, περὶ Συρίκην ἀλλὰ ἐξ, ἐκνοίεισε τὸ φρούριον Καστελλόρούζον εἰς τὰ παράλια τῆς Λυκίας καὶ κατέστρεψε τοὺς προμαχῶντας τοῦ Δυρραχίου. Ο Λάμπρος τασσοῦτον κατεφύσισε τὸν Σουλτάνον, ὥστε οὗτος ἔγραψεν ἐπιστολὴν πρὸς αὐτὸν προσκαγγεύων ἀνδρείατον ἡρωα. Ὅπερεσχετο δὲ καὶ εἰς αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς ὀπαδοὺς αὐτοῦ ἀμνηστίκην καὶ παρεγώρει εἰς αὐτὸν διαδοχικὴν καὶ ἀφορολόγητον ἡγεμονίαν μιᾶς τῶν νήσων τοῦ Ικαρίου πελάγους, ὃποιαν ἦθελεν ἐκλέξη, δίδων συγγρόνως εἰς αὐτὸν καὶ πολλὰ

Ἀναγνωσματάριον Ε' τάξ. Ιω. Κοφινιώτου

γρήγορτα. 'Αλλ' ο Λάζαρος περιφρονήσας ταῦτα ἐξακολούθησε τὸν ἔνδοξον ἀγῶνα καὶ μετὰ ἑπτὰ μόνον πλοίων συνεκρύτησε φοῖβοράν ναυμαχίαν περὶ τὸν Καφηρέα.

"Αν καὶ οἱ ίστοι τῶν πλοίων αὐτοῦ εἶχον θλιβῆη, δὲν καὶ αἱ κεραῖαι εἶχον κατακοπῆι καὶ τὰ ίστικα καὶ τὰ πλευρὰ εἶχον κατατρυπηθῆαι καὶ τὸ σκάφος πανταχόθεν διέρρεε καὶ αὐτὸς εἶχε τραυματισθῆαι εἰς τὴν κεφαλήν, ἔμεινεν δύμας μόνος, μὴ θέλων γὰρ καταλίπει τὴν ναυμαχίαν αὐτοῦ. 'Αλλ' ἐπὶ τέλους, ἀφοῦ ἐκ τῶν 295 ναυτῶν τοῦ πλοίου ἔμειναν μόνον πέντε ἀξιωματικοὶ καὶ πεντήκοντα πέντε ναῦται, ὃν τριάκοντα ὅκτω τετρακοντισμένοι, ὑπεγώρησε καὶ πυρπολήσας τὸ πλοῖον ἐσώθη εἰς Μῆλον μετ' ὀλίγων συντρόφων. 'Ο Λάζαρος κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην ἡττήθη· ἀλλ' ὑπάρχουσιν ἡτται καλλίτεραι τῶν γικῶν, ἢ δὲ δόξα τοῦ Λάζαρου τόσον γενναίως ἀγωνισθέντος θάξ μείνῃ ἀτίδιος. 'Η Αἰκατερīνα τιμῶσα αὐτὸν διὰ τὴν ἀνδρείαν προεβίβατο εἰς γυλίαρχον καὶ ἀπένειψε τὸ παράσημον τοῦ 'Αγίου Γεωργίου. "Αν καὶ ἐνικήθη κατὰ τὴν ναυμαχίαν ταύτην, δὲν ἀπεθαρρύθη, ἀλλ' ἐντὸς ὀλίγου ἐξοπλίσας στόλον ἐξ εἰκοσι τεσσάρων πλοίων ἔμελλε νὰ ἐξακολουθήσῃ τὸν ἀγῶνα. Αἴφνης δύμας ἡ Αἰκατερīνα διέταξεν αὐτὸν νὰ παύσῃ τὰς ἐγχροπραξίας, διότι συνομολόγησεν εἰρήνην μετὰ τῆς Τουρκίας.

'Ο Λάζαρος δὲν ὑπήκουσεν εἰς τὴν διαταγὴν ταύτην, ἀλλ' ἀγανακτήσας διὰ τὴν προδοσίαν ὑπερηφάνως εἶπεν· «'Εάν ή αὐτοκράτειρα συνωμολόγησε τὴν εἰρήνην αὐτῆς, δι Κατσώνης δύμως δὲν ὑπέγραψε τὴν ἰδικήν του». 'Αμέσως δὲ διακριτυρηθεὶς κατὰ τῆς 'Ρωσικῆς πολιτικῆς διεκόρυζεν ὅτι καὶ ἀγενεῖ τῆς 'Ρωσίας θάξ ἐξακολουθῇ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν ἐγχρῶν. Μετὰ τοῦ 'Ανδρούτσου λοιπὸν συνεγνοθεὶς κατέλαβε τὴν Λακωνικὴν παραχώραν περὶ τὸ Ταίναρον. 'Εκεῖ προσεβλήθη ὑπὸ 'Οθωμανικοῦ στόλου, ἀλλ' ἀντέστη γεναίως καὶ κατέσφραξε πάντας τοὺς ἀποβίβασθέντας πολεμίους. 'Επὶ τέλους δύμως κατὰ προτροπὴν τοῦ ἡγεμόνος τῆς Μάνης Τζαγγέτου Γρηγοράκη ἀπέπλευσεν εἰς 'Ιταλίαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς 'Ρωσίαν, ὅπου ἀπέθηκε τῷ 1804 ἐν ἀκμῇ τῆς ἥλικίας αὐτοῦ. — 'Αγήρως ἡ δόξα τῶν ὑπὲρ παιρίδος πεσόντων.

Αάμπρος καὶ Φῶτος Τζαβέλλας.

‘Ο Αλῆ πασσᾶς, ὁ τύραννος τῆς Ἡπείρου, θέλων ία καθηματάξῃ τὸ ἀριεμάνιον Σουῆλη, προσεποιήθη φιλίαν πρὸς τοὺς Σουλιώτας καὶ ἐζήτησε τὴν συνδρόμην αὐτῶν κατὰ τοῦ Ἀργυροκάστρου. Οἱ Σουλιώται ἔστειλαν ὑπὸ τὸν Λάξμπρον Τζαβέλλαν ἑδομήκοντας ἄνδρας ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ δικτυεῖς οὗτος Φῶτος. ‘Ο μικρὸς οὗτος κατὰ τὸν ἀριθμὸν στρατός, ἀλλὰ μέγας κατὰ τὴν ἀνδρείαν ἔφθικεν εἰς τὸ στρατόπεδον τοῦ Ἀλῆ. ‘Ο Αλῆς ὑπεδέχθη τὸν Λάξμπρον καὶ τοὺς στρατιώτας μετὰ μεγίστης φιλοφροσύνης, παρήγγειλε δὲ πρὸς αὐτοὺς νὰ εἶνε τὴν ἐπανύριον ἔταιμον εἰς τὸν πόλεμον. «Καὶ τώρα ἀκόμη, ἀν ἀγαπᾶς, πασσᾶ μου», ἀπεκρίθη ὁ Λάξμπρος. «Οχι σήμερον, διότι εἰσθε κουρασμένοι», ἀπήγντησεν ὁ Ἀλῆς. «Οἱ Σουλιώται δὲν κουράζονται, πασσᾶ μου, διαν πηγαίνουν 'σ τὸν πόλεμον», ἀπεκρίθη ἀγερῶγχος ὁ Λάξμπρος. «Εὖγε, εὖγε, ἀλλὰ ἂς περιμένωμεν, ποίας εἰδήσεις θὰ μᾶς φέρῃ ή ἐμπροσθοφυλακή», ἀπεκρίθη ὁ Ἀλῆς. «Ορισμὸς σου», εἶπεν ὁ Λάξμπρος καὶ ἐξῆλθεν ἐκ τῆς σκηνῆς τοῦ Ἀλῆ. Μετ' ὅλιγας ὕρας ἐπιστρέψασκαν ἡ ἐμπροσθοφυλακὴ ἀνήγγειλε, καθ' ἣν εἶχε μυστικὴν δικταγήν, διτὶ ἀπαντήσασκαν τὴν ἐμπροσθοφυλακὴν τῶν Ἀργυροκαστριτῶν διεσκύρπισεν αὐτὴν κακὴν κακῶς. Ο Αλῆς διέταξε νὰ πανηγυρίσωσι τὴν νίκην ταύτην διὰ διαφόρων διασκεδάσεων καὶ ἀγώνων. Καὶ κατ' ἀρχὰς οἱ Ἀλβανοὶ διηγωνίζοντα μόνοι νὰ ὑπερηφάνησωσι βρήκαν γάγδαν καὶ εἰς τὸ τριπλοῦν ἄλκιμον τοῦτο προσεκάλεσαν καὶ τοὺς Σουλιώτας γὰρ διαγωνισθῶσιν, μετὰ τοῦτο προσεκάλεσαν καὶ τοὺς Σουλιώτας γὰρ διαγωνισθῶσιν, Οὗτοι οὐδένας δόλον ὑποπτεύσαντες, ἀφωπλίσθησαν, ἵνα εἶνε ἐλαφρύτεροι εἰς τὰς κινήσεις. Ηάντες οἱ Σουλιώται διεκρίθησαν εἰς τοὺς ἀγῶνας τούτους. Ο Φῶτος ἵνα δείξῃ τὴν εὐκαιρησίαν αὐτοῦ ἐπήδησε τεράστιον πήδημα ἐκ τῆς δεξιᾶς ὥρης εἰς τὴν ἄλλην τοῦ γάγδακος. Τοῦτο ἴδων ὁ Ἀλῆς ἡγέρθη καὶ ἐγειροκρύτησε τὸν Φῶτον. Οἱ Ἀλβανοὶ δοθέντος τοῦ σημείου τούτου, ἐπέπεσον κατὰ τῶν ἀσπλων Σουλιώτων, συνέλαβον αὐτοὺς καὶ ὀλυσοδεμένους ἀπήγγγον εἰς τὴν είρκτην. Τὴν ἐπιοῦσαν ὁ Ἀλῆς προσεκάλεσεν

ἀσπλον καὶ ἀλυσοδεμένον τὸν Λάμπρον καὶ εἶπε μετὰ σαρκασμοῦ. «*Ἔνδις οὐ, κατετάντος Λάμπρο, 'σ τὰ σίδηρα; Ποῦ εἶνε τὰ ἄρματά σου;* Ποῖος εἶνε ἐκεῖνος ποῦ ἔβαλε χέρι τὸν ἔξακοντατὸν Λάμπρον; *Κρῆμα 'σ τὸ παλληκάρι.*» Ο Λάμπρος ἔφωνος καὶ ἀκίνητος διετήρησε μεγίστην ἀταραχήν. Μετὰ τοῦτο δὲ Λάμπρος ἀπαγγέλθεις εἰς τὴν εἰρητὴν εὑρεν ἐν αὐτῇ τὸν νίδην Φῶτον, τὸν ὁποῖον ἰδὼν δέσμιον ἐδάκνευσε. «*Κλαίεις, πατέρα;*» ἡρώτησεν δὲ Φῶτος. «*Θάρρος, πατέρα, καὶ ἀντίζομεν,* θὰ μᾶς ἔσωλαβώσουν οἱ συμπολῖται μας, καὶ ἀντίθετοι μας, ποῦ δὲν γρωθῆσουν τί μᾶς συνέβη καὶ δὲν ἡξερούν καὶ τὸν σκοποὺς τοῦ ἀπίστου τυράννου.» — «*Μὴ σὲ μέλει πατέρα δι' αὐτούς, εἶπεν δὲ Φῶτος, δὲν ἀγιος Γεώργιος προστατεύει τὸ Σοῦλι δὲ Νάσος αὐτὴν τὴν ὥραν θὰ εἴνεται τὸ Σοῦλι καὶ θὰ δώσῃ εἰδησιν τὰ ἀδέλφια μας.*» — «*Ἔνδις, ἀνέκριξεν δὲ Λάμπρος μετ' ἐκπλάξεως, δὲν τὸν ἔπιασαν τὸν Νάσον;*» — «*Τὸν ἔπιασαν, μὰ τοὺς ἔφυγεν ἀπὸ τὰ χέρια,* εἶπεν δὲ Φῶτος. — «*Ἐ! τώρα μὲς ἀποθάρω, δὲν μὲ μέλει, ἐσώθη τὸ Σοῦλι!*» ἐρώνησεν δὲ Λάμπρος.

Παρακλεθῶν μεθ' ἑκυτοῦ δὲ Ἀλῆς τὸν Λάμπρον ἐπορεύθη εἰς τὸ Σοῦλι, ἵνα κυριεύσῃ αὐτό. Φθάσας εἰς τὸ Ἐπταγχάριον εὗρεν αὐτὸν κενόν, προγωρίσας δὲ δλίγον προσεβλήθη ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν καὶ ὑπεγχώρησε. Μετὰ ταῦτα δὲ Ἀλῆς διέταξε γὰρ φέρωσιν ἐγώπιον αὐτοῦ τὸν Λάμπρον, πρὸς τὸν ὄποιον εἶπε. «*Λάμπρε, ή ζωή σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου εἶνε σήμερον εἰς τὰ χέρια μου· ἀν μοῦ δώσης σήμερον τὸ Σοῦλι, θὰ σοῦ χαρίσω τὴν ζωήν σου καὶ τοῦ παιδιοῦ σου καὶ δι', αὐτὸν θέλεις, χρήματα, δόξας, ἄλλως θὰ σᾶς φήσω δλον; ζωντανοὺς καὶ σὲ καὶ τὸν νῖδην σου καὶ τοὺς ἄλλους καὶ θὰ κάμω τὸ Σοῦλι χορτάρι νὰ μὴ φυτρώσῃ.*»

«*Ορισμός σας, πασσᾶ μου, ἀπεκρίθη δὲ γεννικῖος Τζαέέλλας καταπνίξας πρὸς στιγμὴν τὴν ἀγνακτησιν αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν δσῳ ενδοίσκουμαι χειροδέσμιος, Σοῦλι μὴ ἐκπίζης νὰ πάρῃς, οὔτε σήμε-*

ρον οὐτε ποτέ. "Αν ἵσως δμως καὶ μὲ ἀφῆσῃς νὰ πάγω στὸ Σοῦλι, τότε ἡμπορεῖς νὰ τὸ πάρῃς".

«Καὶ πῶς νὰ σὲ πιστεύσω, καπετάν Λάμπρο, δι τὸν θὰ μὲ γελάσῃς;»

«Ἐχεις, πασσᾶ μου, στὰ χέρια σου τὸν νίόν μου τὸν Φῶτον, τὸν δποῖον ἔχω καλλίτερα καὶ ἀπὸ τὸ Σοῦλι καὶ ἀπὸ τὴν ζωήν μου», εἶπεν ὁ Λάμπρος. 'Ο Αλῆς ἀπέλυτε τὸν Λάμπρον, ἀλλὰ οὗτος φθάσκει εἰς τὸ Σοῦλι ἐφώνησε. «Στάρματα, ἀδέλφια, μικροί καὶ μεγάλοι, ἄνδρες καὶ γυναικεῖς». — «Ναῖσκε, ναῖσκε, θάρατος στὸν ἀπίστον», ἀνέκραξει πάντες, ιδόντες τὸν γεναῖον ἀρχηγὸν αὐτῶν. «Ἄλλ' δ Φῶτος εἶνε τὰ χέρια τοῦ ἐχθροῦ», εἶπεν εἰς τῶν παρισταμένων, «Δεν εἶνε καιρὸς τώρα νὰ συλλογιζόμεθα διὰ τὸ παιδί μου, ἀλλὰ διὰ τὴν πατρίδα», ἀπεκρίθη, ὁ Λάμπρος μετ' ἀληθιοῦς αὐταπαρχήσεως «Ναῖσκε, ναῖσκε», ἐφώναξεν ἡ γενναῖα Μόσχω, σύζυγος τοῦ Λάμπρου. «Τὸ παιδί μου εἶνε παιδί τοῦ Σουλίου, καὶ σὰν γλυτώσῃ τὸ Σοῦλι, γλυτώνει καὶ τὸ παιδί μου, καὶ σὰν χαθῇ τὸ Σοῦλι, ἀς χαθῇ τότε καὶ τὸ παιδί μου καὶ ἔγω ή ίδια».

Ἐνθουσιασθέντες οἱ Σουλιώται ἐκ τῶν πατριωτικῶν τούτων λόγων ἀπεφάσισαν νὰ ἐπιτεθῶσι κατὰ τοῦ τυράννου, ἀλλ' οἱ φροντιστέροι ἀγεγκίτισαν τὴν δρμὴν τοῦ λαοῦ δπως σκεφθῶσιν ὠριμάτερον. Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπέστειλεν ὁ Λάμπρος πρὸς τὸν Αλῆν τὴν ἑξῆς ἐπιστολήν.

Ἀλῆς πασσᾶ,

«Χαίρομαι δπον ἐγέλασα ἔνα δόλιον εἰμ' εδῶ νὰ διαφευγέσω τὴν πατρίδα μου ἐναντίον εἰς ἔνα κλέφτην, σὰν κ' ἐσένα. Ο τὴν νίός μου θέλει ἀποθάνη, ἐγὼ δμως ἀπελπίστως θέλω τὸν ἐκδικήσω πρὸιν ἀποθάνω· καποιοι Τοῦρκοι, σὰν κ' ἐσένα, θὰ ποῦν πῶς εἴμαι ἀσπλαγχνος πατέρας, μὲ τὸ νὰ θυσιάσω τὸν νίόν μου διὰ τὸν ίδικόν μου λυτρωμόν. Αποκρίνομαι, δι, ἂν οὐ πάρῃς τὸ βουνὸ (τὸ Σοῦλι), θέλεις σκοτώσῃ καὶ τὸν νίόν μου μὲ τὸ ἐπιλοιπον τῆς φαμίλιας μου καὶ τὸν συμπατριώτας μου, τότε δὲν

θὰ μπορέσω νὰ ἐκδικήσω τὸν θάνατόν του· ἀμὴ ἀν τυχήσωμεν,
θέλω ἔχη καὶ ἄλλα παιδιά, ή γυναικά μου εἴτε νέα· ἐὰν δὲν
μου, νέος καθὼς εἴτε, δὲν μέρη εὐχαριστημένος ν' ἀποθάνῃ διὰ
τὴν πατρίδα του, αὐτὸς δὲν εἶνε ἄνθρωπος νὰ ζήσῃ καὶ νὰ γνω-
φίζεται ως νίκης μου· ἔτσι. Προχώρησε λοιπόν, ἀπιστε· εἶμαι ἀνυ-
πόμορος νὰ ἐκδικηθῶ, νὰ πιῶ τὸ αἷμά σου».

Ἐγὼ δὲ ώμοσμένος ἔχθρός σου
Καπετάν Λάμπρος Τζαβέλλας.

Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐξηγρίωσε τὸν Ἀλῆγο τοσοῦτον, ὥστε διέ-
ταξε τὸν στρατὸν νὰ εἰσβάλῃ εἰς τὸ Σουλι, ἀλλ᾽ οἱ Σουλιώται
ἐγκαταλιπόντες κύτῳ ὀχυρώθησαν εἰς τὴν ὑπερφειμένην φάργιν
τῆς Κιάφας καὶ περέμενον τὸν ἔχθρον. Μάγκης γενομένης ἐνι-
κήθη κατὰ κράτος δὲ Ἀλῆς.

Ο Φῶτος ἀλυσύδετος μετὰ τῶν ἀλλων αἰχμαλώτων ὡδηγήθη
εἰς τὰ Ἰωάννινα πρὸς τὸν Βελῆν τὸν υἱὸν του Ἀλῆ καὶ ἐρρίφθη
εἰς σκοτεινὴν φυλακήν. Τὴν ἐπαύριον δὲ Βελῆς προσκαλέσκει τὸν
Φῶτον προτεπάζει δι' ἀπειλῶν καὶ ὑποσχέσεων νὰ πείσῃ κύτὸν
νὰ ἀλλάξῃ θεότακευμα. «Νὰ ἀφίγης τὴν πατρίδα σου εἶπεν δὲ
Βελῆς καὶ νὰ γίνης Τοῦρκος γιὰ νὰ σου χαρίσω τὴν ζωήν σου, νὰ σὲ
κάμω μεγάλον ἄνθρωπον, νὰ σου δίνω χρήματα, ἄρματα μαλαμά-
τερια καὶ ἄλογα». Ο Φῶτος δὲν ἀπεκρίθη, ἡτένισε μόνον τὸν τύ-
ραννον διὰ Θλέμψιτος δηλοῦντος τρομερὸν ἀγανάκτησιν καὶ περι-
φρόνησιν, «Δὲν ἀποκρίνεσαι;» εἶπεν δὲ Βελῆς ἀπειλητικῶς. «Τὰ
λόγια δὲν ἀξίζουν ἀπόκρισιν», ἀπεκρίθη ἀτάραχος δὲ Φῶτος. «Ἐτοι
αὖ, σκυλί, στάσου καὶ θὰ ἴδης αὔριον, διτι θὰ σᾶς ψήσω δλους
ζωνταρούς», προσέθηκεν δὲ Βελῆς. «Πολὺ καλὰ θὰ κάμης», εἶπεν
δὲ Φῶτος, «καὶ δὲ πατέρας μου τὸ ἴδιον θὰ κάμη εἰς ἐσὲ καὶ εἰς
τὸν πατέρα σου καὶ τοὺς ἀδελφούς σου καὶ δλους τοὺς συγγενεῖς
σου, ἀν πέσητε τὰ χέρια του». Ο Βελῆς ἀγανκτήσας διὰ
τὰς ἡρωϊκὰς ταύτας ἀπαντήσεις τοῦ Φῶτου ἀπέπεμψεν εἰς τὴν
εἰρητήν. Φθάσας δὲ Φῶτος εἰς τὴν εἰρητήν ἡρωτήθη παρὰ τῶν
αἰχμαλώτων, τί εἶπον μετὰ τοῦ τυράγγου. «Νὰ ἐτοιμασθῆτε,
Ψηφιστοί θήκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής,

Αδέλφια, τὰ ἀποθάρωμεν, Σουλιῶται χριστιανοί δὲ ἀπιστος μὲ
ἔφοβόρισε τὰ μᾶς ψήηη δλους ζωντανούς, ἀν δὲν ἀλλάξω τὴν πί-
στιν μου». «Καὶ τί τοῦ ἀποκρίθηκες καὶ Φῶτο;» ἡρώτησαν αὐ-
τὸν οἱ κίγμαλωτοι. «Τοῦ ἀπεκρίθηκα δι τὸ ἀποθάρωμεν δλοι καὶ·
στιανοί». «Μράβο, μπράβο, καὶ Φῶτο», ἀνέκραξκαν οἱ κίγμα-
λωτοι. Ταῦτα εἰπόντες ἡτοιμάζοντο γὰρ ἀποθάνωσιν, ἀλλ’ ὁ πό-
λεμος τῆς 20 Ιουλίου ἐν τη φάγει τῆς Κιάφκας ἀλλως ἀπεφάσι-
σεν. Οἱ Ἀλῆς νικηθεῖς συνῆψεν εἰρήνην μετὰ τῶν ἐχθρῶν, καθ'
ἥν ἡνκγκάσθη γὰρ ἀποδώσῃ τὸν Φῶτον καὶ τοὺς κίγμαλώτους.
Ἀπελευθερωθεῖς ὁ Φῶτος καὶ ἀναγυρώθων ἐκ τῶν Ιωαννίνων εἰς τὸ
Σουλι, εἶπε πλήρης ἐκδικήσεως πρὸς τὸν Ἀλῆν «Καλὴν ἀντά-
μωσιν πασσᾶ, τὰ μᾶς δώσῃ δὲ θεός».

Ἐφθικε τέλος ὁ Φῶτος εἰς τὴν ἀγκυπτήν πατρίδα, ὅπου εὗρε
τὸν πατέρος αὐτοῦ πνέοντα τὰ λοισθιαὶ ἐκ τοῦ τραύματος, ὅπερ
ἔλαβε κατὰ τὴν μάχην. Οἱ Λάμπρος ἀποθνήσκων παρέδωκε πα-
ρόντων καὶ ἄλλων ὀπλικογυγῶν τὴν σπάθην αὐτοῦ εἰς τὸν Φῶτον
εἰπὼν. «Ἡ τάρ, η ἐπὶ τᾶς». Οἱ δικαιοχηγοὶ ἔνταξείσθοντες τὰς
ὑπηρεσίας τοῦ πατρὸς ἐκτιμῶντες δὲ καὶ τὸν Φῶτον ἐξέλεξκαν αὐ-
τὸν ὀπλικογυγόν. Εὐγχριστήσκεις κατούς ὁ Λάμπρος εἶπε πρὸς τὸν
Φῶτον. «Τοία πράγματα ἔχεις τὰ ἐκπληρώσῃς, καὶ τὰ τοία ιερά·
α') τὰ δικαιώσῃς τὰς εἰς σὲ ἥδη ἀνατεθείσας ἐλπίδας τοῦ Σουλίου·
β') τὰ ἐκδικήσῃς τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς σου καὶ τῶν ἀδελφῶν
μας καὶ γ') τὰ φαρῆς ἀξιος τοῦ δρόματος τῆς οἰκογενείας σου.
Ἐάν, παιδί μου, λείψῃς εἰς ἐν ἀπὸ τὰ χρέη ταῦτα, τὴν κατάραν
μου τὰ ἔχῃς καὶ τὸ σπαθὶ αὐτό, τὸ δοποῖον ἐνεπιστεύμην σήμερον
εἰς τὰ χέρια σου τὰ διαπεράσῃ τὴν καρδίαν σου». Ταῦτα εἰπὼν ὁ
Λάμπρος ἀπέθκνεν ἀλλ' ἀφῆκεν υἱὸν μέλλοντα νὰ δοξάσῃ τὴν
οἰκογένειαν αὐτοῦ καὶ τὴν πατρίδα. Ἐκλεγθεῖς ὀρχηγὸς ὁ Φῶτος
μίαν μόνον φροντίδα εἶχε, πῶς νὰ τιμωρήσῃ τοὺς ἐχθρούς.

Οτε ὁ Ἀλῆς μετὰ πολυαρίθμου στρατοῦ ἐπῆλθε κατὰ τοῦ
Σουλίου, ὁ Φῶτος συγέθροισεν ὀλίγους στρατιώτας καὶ κατέβη τὰ
ὅρη πρὸς προϋπάντησιν τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἀπαντήσας αὐτὸν κατὰ
τὴν Νεμίτζαν ἔτρεψεν εἰς φυγὴν φονεύσας ὑπὲρ τοὺς ἑζέκοντα.
Τὴν ἐπαύριον συνήρθη πάλιν μάχη, ἀλλ' ὁ Φῶτος μαθὼν ὅτι ἐχ-

Θρικός στρατός ἔμελλε νὰ ἐφορμήσῃ εἰς τὸ Σουλι ἀνεγώρησεν.
'Απελπίσας δὲ Ἀλῆς ἀπὸ τὰς ἀλλεπαλλήλους ταύτας καταστροφὰς προσεκάλεσεν εἰς βοήθειαν τὸν Ἰμβραχὺ πασσάν. Μαθόντες οἱ Σουλιῶται, δτὶ δὲ ἐπικουρικὸς στρατός προσεγγίζει εἰς τὰ σύνορα τοῦ Σουλίου, ἐξῆλθον μετὰ τοῦ Φώτου, καὶ εἰς Κουρίλλαν μακρὰν τέσσαρος ὥρας τοῦ Σουλίου, συγκυνήσαντες τὸν ἐχθρόν, ἐπολέμησαν γενναῖως. Ήρθος δρυμης ἵψηρης δὲ Φώτος ἀλλ᾽ ἐν τῇ ὁρμῇ τῆς ἐφόδου τρομερὴ πίπτει ἡμιθανῆς κατὰ γῆς. Μάχη περὶ τὸ πτῶμα τρομερὴ συνάπτεται, τῶν μὲν ζητούντων νὰ λάβωσι τοῦτο, τῶν δὲ ἀποκρουόντων τοὺς ἐχθρούς. Βλέπων δὲ Φώτος τοὺς συμπολεμιστὰς κινδυνεύοντας διὰ τὴν δλιγότητα παρεκάλεσε καὶ ἴδιος τὸν ἀδελφὸν Γεώργιον νὰ καρπούμεσσιν αὐτὸν καὶ νὰ λάβωσι τὴν κεφαλήν. «Κόψατέ μοι, ἀδέρφαι, τὸ κεφάλι γιὰ νὰ μὴ τὸ πάρουν οἱ ἐχθροὶ καὶ τὸ δώσουν εἰς τὸν πασσᾶν, δοτις θὰ τὸ δάγη βέβαια εἰς τὰ σκυλιά». Τότε θὰ πάρουν οἱ ἐχθροὶ τὸ κεφάλι σου, ἀπεκρίθησαν οἱ συμπολεμισταί, δταν ἀποθάρωμεν δλοι». Ταῦτα εἰπόντες γενναῖως ἐπολέμουν, μέχρις δτού ἀποκρούσαντες τοὺς ἐχθρούς, παρέλαβον ἐπὶ τῶν ὄμβων τὸν τρομερισθέντα Φώτον καὶ ἐπανῆλθον οἴκαδε. Ὁ Ἀλῆς ἐξεμάνη διὰ τὰς ἀλλεπαλλήλους ήττας τῶν Σουλιωτῶν καὶ στρατολογίσας στρατὸν εἰσήλασεν εἰς τὰ σύνορα τοῦ Σουλίου ἵνα κατατρέψῃ τοὺς κατοίκους καὶ κατέδαφίσῃ καὶ αὐτὸ τὸ Σουλι. Ἀμέσως οἱ Σουλιῶται ἄνδρες καὶ γυναῖκες, παιδες καὶ γέροντες ἐξῆλθον κατὰ τοῦ ἐχθροῦ καὶ συνάψυντες μάχην πολλοὺς ἐφόνευσαν. Οἱ Σουλιῶται ἥδη καταβληθέντες ἐκ τῆς πείνης ἤναγκάσθησαν νὰ συνθηκολογήσωσι μετὰ τοῦ ἐχθροῦ ἐπὶ τῷ δρόῳ νὰ ἀποπεμφθῇ ἐκ τοῦ Σουλίου δὲ Φώτος ἐπὶ τιναχ γρόνον.

Μετ' ἀγανκατήσεως ἥκουσαν τὴν πρότασιν ταύτην οἱ Σουλιῶται, ἀλλὰ διεκοίνωσαν αὐτὴν εἰς τὸν Φώτον παρακλοῦντες θερμῶς νὰ ἀπομακρύνθῃ τῆς πατρίδος, γάριν αὐτῆς τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος. Ὁ Φώτος ὑπακούσας εἰς τὴν φωνὴν τῆς πατρίδος εἰσῆλθεν εἰς τὴν οἰκίαν καὶ ἀνάψκις πῦρ ἐξῆλθεν εἰπών. «Δεν εἶνε ἀξιος δὲ ἐχθρὸς τῆς πατρίδος μου νὰ καθήσῃ ἐκεῖ, δπου ἐκάθισαν οἱ Τζαβελλαῖοι». "Εθηκε πῦρ, ή οικία ἐκάη, αὐτὸς δὲ κατέβη εἰς τὸ Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γωρίον Χορτιά, τρεῖς ὥρας ἀπέχον τοῦ Σουλίου. 'Ο 'Αλῆς διὰ προδοσίας ἐγένετο κύριος τοῦ Σουλίου.' Αλλ' ὑπῆρχεν ἀκόμη ἀπόρθητον ἐν φρουρίον τὸ Κοῦγγι ὑπερασπιζόμενον ὥπερ τοῦ Φώτου. Κατὰ τοῦ φρουρίου δὲ 'Αλῆς ἔστειλε στρατόν. Οἱ Σουλιώται βλέποντες ἐκ τοῦ Κοῦγγι τὸν στρατὸν ἐπερχόμενον κατέβησαν εἰς τὰς ὑπωρείας τοῦ ὄρους Κοῦγγι καὶ συνάψαντες μάχην ἐνίκησαν.

Σουλιώτεσσα ἀποκομέζει τὸν φονευθέντα υἱόν.

Κατὰ τὴν τελευτίκην πολιορκίαν τοῦ Σουλίου ὥπο τοῦ 'Αλῆ πασσοῦ οἱ ἀνδρειότεροι Σουλιώται κατέλαβον τὰς ἐπικαριότατας θέσεις ἔχοντες ἀντιμετώπους τοὺς ἀνδρείους Ἀρβανίτας καὶ Λιάπηδας. Εἰς τινα τῶν ἐπικαίρων θέσεων ἦτο δὲ Τούσικς ἔχων εἴκοσιν ἀνδρείους στρατιώτας ἀντικρὺ τούτου ἦτο δὲ Γκιολένκς ἔχων ἑξήκοντα ἐπιλέκτους Λιάπηδας. 'Ο Γκιολένκς ποσεπάθει νὰ ἐκδιώξῃ τὸν Τούσικν ἐκ τῆς θέσεως, ἀλλ' οὔτος ἀνθίστατο γενναίως μαχόμενος ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος. Η μάχη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἔμεινεν ἀκριτος· ἀλλην τινὰ ἡμέραν δὲ 'Αλῆ πασσῆς διέταξε γενικὴν ἔφοδον, κατὰ τὴν ὁποίαν ἐπολέμουν δὲ Τούσικς καὶ δὲ Γκιολένκς ὡς λέοντες. 'Ο 'Αλῆς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν περιεπάτει ἀπὸ προχώματος εἰς πρόγυμνα ὑποσχόμενος χρηματικὰς ἀμοιβὰς καὶ ἀξιώματα εἰς ἐκείνους, οἱ δοποῖ ήθελον φονεύσῃ περισσοτέρους Σουλιώτας ἢ ήθελον καταλάβῃ προχώματα Σουλιώτῶν. Αἱ δοποί σεις καὶ αἱ προτροπαὶ τοῦ 'Αλῆ ἐξήγειραν τὴν φιλοτιμίκην τῶν 'Αλβηνῶν, οἵτινες ἀνδρείως ἐπετίθεντο κατὰ τῶν προχωμάτων, ἀλλ' ἀπεκρούοντο ὑπὸ τῶν Σουλιωτῶν μὴ δυνάμενοι νὰ καταλάβωσιν οὐδὲ ἐν πρόγυμνα. Κατὰ τὴν μάχην ταύτην ἐφονεύθησαν ἐκατὸν πεντήκοντα Ἀρβανίται. Καὶ δὲ 'Αλῆς κατηγυμένος περὶ τὴν ἐσπέραν ἀπῆλθεν εἰς Ιωάννινα, οἱ δὲ 'Αρβηνῖται ἔκλιπον τοὺς φονευθέντας. Μεγαλείτερος καπετός καὶ θρῆνος ἦτο εἰς τὰ περίχωρα τοῦ Γκιολένκα, διότι οἱ περισσότεροι καὶ ἀνδρειότεροι τούτου ὀπαδοὶ ἐφονεύθησαν. Καθ' ὅλην τὴν νύκταν ἐθρήνουν καὶ ἐμυρολόγουν οἱ σύντροφοι τοῦ φονευθέντος. 'Αλλ' εἰς τὰ προχώματα τῶν Σουλιωτῶν ἀντὶ θρήνων καὶ κοπεψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῶν χοροὶ ἐγίνοντο καὶ ἔσπειρτο ἐψήλαοντο ὑδωπὸν ὑπὲρ τῶν φονευθέντων Σουλιώτῶν. Τὴν πρώτην τῆς ἐπομένης ἡμέρας δὲ Γκιολένκης ἔχων τὴν φλοκάτην ἀνεστραμμένην μετὰ φωνῆς θρηγώδους φωνᾶζε: « Ἀρχηγὲ Τούσια, ἀρχηγὲ Τούσια ». « Τί θέλεις, ἀποκρίνεται δὲ Τούσικης, ἀρχηγὲ Γκιολένκα; » « Ο Γκιολένκης λέγει: « Ὑμεῖς οἱ Σουλιώται εἰσθε θηρία, δχι ἀνθρωποι. Ἡμεῖς μὲν καθ' ὅλην τὴν νύκταν ἔθρηροῦμεν τοὺς φονευθέντας, ὑμεῖς δὲ ἄδειε τῷσαρ οἱ φονευθέντες δὲν ἴσσαν ἀνθρωποι οὐδὲ συγγενεῖς. Ἀκλαύστοντος καὶ ἀμυνολογήτους θὰ ἀφίσετε τοὺς φονευθέντας τὰ ταφῶσιν; Φεῦ τῶν φονευθέντων τόσον ἀνδρείως! » « Δίκαια λέγεις », ἀπήντησεν δὲ Τούσικης. « Ἡμεῖς εἴμεθα σκληροὶ ἀνθρωποι, οὐδέποτε κλαίομεν, οὐδὲ μυρολογοῦμεν τοὺς φονευομένους. Όι θρῆνοι καὶ οἱ κοπετοὶ ἤδη εἰνε τῶν γενναιῶν, ἀλλὰ καὶ αὗται συνήθισαν τὰ μὴ μυρολογῶσι τοὺς φονευομένους. Ἔνθι οὖτοι τοικῦται ἔλεγον, ιδοὺ γυνὴ Σουλιώτισσα ἀναφένεται εἰς τὸ πρόγραμμα τοῦ Τούσικ καὶ ἐρωτᾷ: « Εἴπαιέ μοι, πῶς ἐφονεύθη ὁ υἱός μου; δοθός καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἢ πορηής καὶ ἐκ τῶν δπισθεν; ἐπέδειξε κατὰ τὸν πόλεμον γενναιότητα ἢ ἐδειλίασε; » « Ναί, Θειάκω, (οὕτως ὀνομάζετο ἡ γυνὴ αὕτη, ἡ μήτηρ τοῦ φονευθέντος), δοθός καὶ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἐφονεύθη φονεύσας τοεῖς Τούρκους ». « Αφοῦ οὕτως ἔχει, λαμβάνοι αὐτὸν εὐχαρίστως εἰς ταφήν». Εἰπούσκ τοικῦται ἔρωτις κατὰ γῆς τεμάχιον σγοινίου, ἐγονυπέτησεν, ἐφίλησε τὸ παγερὸν πρόσωπον τοῦ υἱοῦ, καὶ εἶπεν: « Ἔχε τὴν εὐχήν μου, τέκνον μου. Γενναίως ὑπεροήσπιασας τὴν τιμὴν τῆς πατρίδος σου ». Στραφεῖσκ δὲ πρὸς τοὺς ἄλλους εἶπεν: « Ἐπιθέσαιε αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὅμων καὶ τὰ ἄρματα αὐτοῦ ». Δικρύοντες οἱ σύντροφοι περιέζωσκεν τὸ γινταγάκη περὶ τὴν ὁσφὺν αὐτοῦ καὶ τὸ ὄπλον ἐκορέμασκεν ἐκ τοῦ λκιμοῦ καὶ οὕτως ἔγοντα καπέθεσκεν ἐπὶ τῶν ὅμων τῆς μητρός, ἥτις ὑπερήφανος ἐδάδειζεν εἰς τὸ Σουλι, ἵνα ἐνταφιάσῃ αὐτόν. Ο Γκιολένκης ἐκ τοῦ πλησίον προγόνυπτος βλέπων τοικῦται εἶπε πρὸς τοὺς Σουλιώτας: « Εἰσθε διάβολοι, δχι ἀνθρωποι. Ἀνόητος εἶνε δὲ Ἀλῆς, δστις πολεμεῖ κατὰ τοιούτων ἀνδρῶν ».

Ο 'Αλῆ πασσᾶς, οἱ Σουλιώται καὶ ὁ Ζέρβας.

Ἡ ώραιά ἀπάντησις τοῦ Ἀριστείδου πρὸς τὸν Μαρδόνιον καὶ ἡ φιλοπατρία, τὴν ὅποιαν ὁ Ἀριστείδης καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέδειξαν, ἐνθυμίζουσιν ἡμᾶς τὸν Ἀλῆ πασσᾶν, τοὺς Σουλιώτας καὶ τὸν Ζέρβαν.

Ἐπὶ ἔτη πολλὰ ἐπολέμει ὁ Ἀλῆ πασσᾶς κατὰ τοῦ Σουλίου ἀγωνιζόμενος γὰρ αὐτὸν καὶ νὰ καθυποτάξῃ τοὺς Σουλιώτας· ἀλλ' οἱ νέοι αὐτοὶ Σπαχτιάται ἐμπνεόμενοι ὑπὸ τοῦ θεοῦ αἰσθήματος τῆς ἐλευθερίας γεννακίως πάντοτε ὑπερήσπιζον τὴν πατρίδα αὐτῶν καὶ ἡρωϊκὰς ἀπέκρουν τοὺς πολυκρίθμους στρατοὺς τοῦ Ἀλῆ. Κατὰ τὸ 1800 ἀπελπίσας ὁ Ἀλῆς δὲ τι θὲ κατορθώσῃ τι διὰ τῶν ὄπλων, κατέφυγεν εἰς τὴν δύναμιν τῶν χρημάτων. "Οθεν στέλλει πρέσβεις εἰς τὸ Σουλίον καὶ δι' αὐτῶν προσφέρει χρήματα πρὸς τοὺς Σουλιώτας, ὑπισχυούμενος καὶ ἀσυδοσίκαν καὶ ὄποιασδήποτε γαίας ζητήσωσι πρὸς ἀποκατάστασιν, ἀν παραδώσωσι τοὺς ἀπορθήτους βράχους τοῦ Σουλίου.

Ίδοις δὲ ἡ ἀπάντησις τοῦ ἡρωϊκοῦ τούτου λακοῦ εἰς τὰς προτάσεις τοῦ Ἀλῆ πασσᾶ.

«Βεζὺρ Ἀλῆ πασσᾶ, σὲ εὐχαριστοῦμεν! Ἡ πατρίς μας εἶνε ἀπείρως γλυκυτέρα καὶ ἀπὸ τὰ ἀσπρὰ σου, καὶ ἀπὸ τοὺς εὐτυχεῖς τόπους, ὃπου ὑπόσχεσαι νὰ μᾶς δώσῃς.

»"Οθεν ματαίως κοπιάζεις, ἐπειδὴ ἡ ἐλευθερία μας οὔτε πωλεῖται οὔτε ἀγοράζεται μὲ δλους τοὺς θησαυροὺς τῆς γῆς, παρὰ μόνον μὲ τὸ αἷμα καὶ μὲ τὸν θάνατον τοῦ ὑστέρου Σουλιώτου».

Σουλιώται μικροὶ καὶ μεγάλοι

Ἀποτυχών ὁ Ἀλῆ πασσᾶς ἔνεκκ τῆς ἀφιλοχρηματίας καὶ τῆς ἴσχυρᾶς φιλοπατρίας τῶν γεννακίων Σουλιωτῶν προσέφυγεν εἰς τὰ μέσα τῆς δικαιοσεως καὶ τῆς προδοσίας. Προσεπάθησε λοιπὸν γὰρ δικριθείρη ιδιαιτέρως τὸν Σουλιώτην Ζέρβαν καὶ διὰ τῆς προδοσίας αὐτοῦ γὰρ ἐπιτύχη τὴν ὑποδούλωσιν τοῦ Σουλίου.

«Οθεν προσέφερε πρὸς αὐτὸν χρήματα καὶ μεγίστας τιμάς, ἀν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

συντελέση εἰς τὴν παράδοσιν τοῦ Σουλίου. Ἀλλ' ὁ Σουλιώτης Ζέρβας, ίδού τί ἀπήντησεν πρὸς τὸν Ἀλῆ πασσᾶν.

«Σὲ εὐχαριστῶ, Βεζύρη, διὰ τὴν πρὸς ἐμὲ ἀγάπην σου, πλὴν τὰ δκτακόσια πουγγία παρακαλῶ νὰ μὴ μοῦ τὰ στείλῃς, ἐπειδὴ καὶ δὲν ἡξεύρω νὰ τὰ μετρήσω· καὶ ἐὰν ἡξευρα πάλιν δὲν ἥμην, εὐχαριστημένος οὕτε μίαν πέτραν τῆς πατρίδος νὰ σοὶ δώσω δι' ἀντιπληρωμὴν καὶ οὐχὶ πατρίδα δλόκληρον, ὡς φαντάζεσαι. Ἡ τιμὴ δὲ δπον μοῦ ὑπόσχεσαι, μοῦ εἶνε ἄχρηστος. Πλοῦτος καὶ τιμὴ εἰς ἐμὲ εἶνε τ' ἀρματά μου, μὲ τὰ ὅποῖα ἀποθαραπίζω τὸ δνομά μου ὑπερασπίζων τὴν γλυκυτάτην μου πατρίδα.»

Ζέρβας

— Καὶ μεῖζον² δστις ἀντὶ τῆς αὐτοῦ πατρίδος, φίλον τομίζει, τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω.

• Ο ἐν Δραγατσανέω ἵερος λύκος. •

Πάντα τὰ μέλη τῆς Φιλικῆς Ἐταιρείας ἀνεγνώριζον μίαν ὑπερτάτην ἀργῆν, τὴν ὅποιαν οἱ πρῶτοι ίδρυται ἐτήρουν ὑπὸ μυστηριώδη τύπον, ὑπὸ τὸν ὅποιον ὑπενόσουν τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωσίας. Ὁτε δμως πολὺ ἡνέκθησαν οἱ ἔταιροι καὶ ἀπήτουν τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ ἀρχηγοῦ, ἐπ' ὀνόματι τοῦ ὅποίου ἐνήργει ἡ ἔταιρεία, τότε παρέστη ἡ ἀνάγκη νὰ εὑρεθῇ πραγματικὸς ἀργῶν παρέγων πᾶσαν ἐγγύησιν περὶ ἀρετῆς καὶ ικανότητος.

Οθεν ἀπετάθησαν πρὸς τὸν Ἰωάννην Καποδίστριαν, ὑπουργὸν τότε τοῦ ἰσχυροῦ τῆς Ρωσίας μυνάρχου, ἀλλὰ τούτου ἀποποιηθέντος προσῆλθον πρὸς τὸν Ἀλέξανδρον Ὑψηλάντην, ὑπασπιστὴν τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ ὅποιος φιλογενὴς ὅν καὶ ἐνθουσιώδης ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς Ἑλλάδος ἀπεδέχθη τὴν εἰς αὐτὸν προσεγγίσαν ἀργῆν. Οὗτος λοιπὸν ζητήσας ἀπεριόριστον ἀδειῶν ἀπουσίας παρὰ τοῦ αὐτοκράτορος ἀπῆλθε τῆς Ηετρουπόλεως καὶ ἐξ Ὀδησοῦ διαπεράσας τὸν Προσθίον εἰσῆλθεν εἰς Ἰάσιον τῆς Μολδαβίας καὶ τῇ 24ῃ Φεβρουαρίου 1821 ὑψώσας τὴν σημίαν τῆς ἐπαναστάσεως ἐκήρυξε τὴν ἐλευθερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Χιλιάδες μαχητῶν Ἑλλήνων, Σέρβων, Βουλγάρων ἐτάγχησαν Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ὑπὸ τὴν σημαίνειν αὐτοῦ, ἔχοντες ἐμπειροτάτους ἀρχηγούς, τῶν ὁποίων ἐπισημότεροι ἦσαν ὁ Γεώργιος Ὀλυμπίος, ὁ Φαρμάκης Μακεδών καὶ ὁ Ἀθανάσιος Καρπενησιώτης.

Πεντακόσιοι δὲ ἕφηβοι ἐκ τῶν ἐπιφρινεστέρων οἰκογενειῶν, ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας, ἀρροφεῖς μὲν σπουδασταί, ἀκαμπτοι δὲ τὸ φρόνημα ἐκ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας, διακόψκυντες τὰς ἐν τῇ Ἐσπερίᾳ σπουδὰς αὐτῶν προσῆλθον καὶ καταταχθέντες ὑπὸ τὴν σημαίνειν τῆς ἐπαναστάσεως ἀπετέλεσαν τὸν ἰερὸν λόχον καὶ ὥμοσαν νίκην ἢ θάνατον.

Ἡ Τουρκικὴ ἔξουσία μαθοῦσσα τὰ γενόμενα συνεκέντρωσε πολυάριθμον στρατόν, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλε κατὰ τοῦ Ψηλάντου. Τέσσαρες χιλιάδες ἐκ τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ ἐπετέθησαν κατὰ ἐπτακοσίων ἐπαναστατῶν κατεχόντων ὑπὸ τὸν Ἀθανάσιον Καρπενησιώτην χρησιώματά τινα πρὸ τοῦ Γαλάτησίου. Ἀντέστησκεν οὗτοι δι' ὅλης τῆς ἡμέρας, τὴν δὲ νύκτα διὰ στρατηγήματος διεπέρασκην ξιφήρεις διὰ τῶν πολεμίων τὴν ἐπομένην οἱ Τούρκοι εἰσελθόντες εἰς Γαλάτησιον ἐτράπησαν εἰς λεηλασίαν καὶ σφαγήν, δισγίλιοι δὲ κατέλαβον ὅδη τὸ Δραγατσάνιον. Ὁ Γεώργιος Ὀλυμπίος ὃν εἰς τὸ διαμέρισμα τοῦτο συνέλαβε τότε νέον σχέδιον μάχης κατέλαβε πάντα τὰ περὶ τὸ Δραγατσάνιον μέρη, προσέβαλε τοὺς Τούρκους καὶ ἔφερεν αὐτοὺς εἰς ἀμυγχίαν, ἀνήγγειλε δὲ πρὸς τὸν Ψηλάντην, ὅτις ἐστρατοπέδευεν εἰς Ρεμνικὸν μετὰ τεσσάρων χιλιάδων πεζῶν καὶ 2500 ἵππεων καὶ τῶν 500 ἵερολογιτῶν, γὰρ σπεύσῃ, ἀλλ' οὗτος ἔνεκκ Βρογχῆς ἔθκινε Βροδέως μετὰ τῆς ὀπισθοφυλακῆς ἐκ δισχιλίων πεντακοσίων ἀνδρῶν.

Οἱ πολιορκούμενοι Τούρκοι πολλάκις ἀπεπειράθησαν γὰρ ἔξελθωσιν ἀλλ' ἀπεκρίουσθησαν. Ὅθεν ἴνx κατορθώσωσι γὰρ ἔξελθωσιν ἐμβάλλουσι πῦρ εἰς τὸ χωρίον. Ὁ συνταγματάρχης τοῦ ἵππικοῦ Καραβίκης μετὰ παραφορᾶς ἐφορμᾷ κατ' αὐτῶν μετὰ πεντακοσίων ἵππεων παραπείσας καὶ τὸν Νικόλαον Ψηλάντην γὰρ βοηθήσῃ μετὰ τοῦ ἵεροῦ λόχου τὴν ἔφοδον παρὰ τὰς ἡγετὰς διαταγὰς τοῦ Ὀλυμπίου. Οἱ Τούρκοι παραθικρούμεντες ἐκ τοῦ ἀπονενοημένου τούτου κινήματος ἀντεπεξῆλθον, καὶ πρῶτον μὲν ἔτρεψαν εἰς ἀτακτον τοὺς φυγὴν τοὺς περὶ τὸν Καραβίκην, ἔπειτα ἐπιπίπτουσι κατὰ

τῶν πεντακοσίων Ἱερολογιτῶν, οἵτινες δὲ καὶ ἀδροδίαιτοι καὶ ἀπειροπόλεμοι, ἀντέστησαν γενναῖοις, καὶ τετρακόσιοι αὐτῶν ἀπέθανον ἡρωικῶς μαχόμενοι τὸν ἔνδοξον ὑπὲρ πατρίδος θάνατον τῇ 7 Ἰουλίου 1821, οἱ δ' ἐκατὸν διέρυγον τὴν σφαγὴν προσδρομόντος τοῦ Ὀλυμπίου, δεστις διέσωσε καὶ τὴν σημαίνην καὶ δύο τηλεβόλα.

Οἱ τετρακόσιοι οὗτοι μιμηθέντες τοὺς πεσόντας ἐν Χαιρώνειᾳ ἀπέκτησαν τιμήν, δόξαν καὶ μνήμην ἀτίδιον, κατέλιπον δὲ διὰ τῆς εὐγενοῦς αὐτῶν θυσίας ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἀξιομίμητον παράδειγμα εἰς τοὺς συνηλικιώτας αὐτῶν.

Ἡ πατρίς εὐγνωμονοῦσσα ἀγήγειρεν ἐν Ἀθήναις εἰς τὸ πεδίον τοῦ Ἀρεως στήλην εἰς μνήμην αὐτῶν πεσόντων ἡρωικῶς ὑπὲρ πατρίδος.

III ἐν Βελτετσέῳ μάχη.

Οἱ Κεχαριτὸν φθάσας εἰς Τριπολιτσάν, διέσπειρε διαφόρους ἀποστόλους Χριστιανοὺς εἰς τὰς ἐπαρχίας τῆς Πελοποννήσου, κηρύττοντας μετάνοιαν καὶ ϕέροντας ἀμνηστήρια καὶ προτρεπτικὰ εἰς ὑποταγὴν γράμματα τῶν ἐγκλείστων ἀρχιερέων καὶ προεστώτων παράγγειλε δὲ καὶ τὰς Τουρκιὰς ἀρχὰς τῆς Πελοποννήσου, ὅπου εἰσηκούοντο αἱ διαταγαὶ αὐτοῦ, ἀνογήν καὶ φιλανθρωπίαν πρὸς τὸν Ραγινᾶν, ἀλλὰ δὲν ἐκέδησε διὰ τοῦ τρόπου τούτου, εἰμὴ τοὺς κατοίκους τινῶν τῶν πέριξ τῆς Τριπολιτσᾶς χωρίων. Τὴν δὲ 12 Μαΐου ἀγήγειλαν καὶ ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν συνεξεστράτευσεν ἐν Πελοποννήσῳ ἐξ ἀρχῆς τοῦ ἀγῶνος μέχρι τοῦδε, οὕτε τοιοῦτον πολεμικὸν σχέδιον ἐσχεδιάσθη. Οἱ Κεχαριτὸν διήρεσε τὸν στρατὸν αὐτοῦ εἰς τέσσαρας χιλίους ἔστειλεν εἰς τὸ Καλογεροβούνι, ἵνα ἐμποδίσῃ δι' αὐτῶν τὸ στρατόπεδον τῶν Βερβάνων τοῦ γὰρ βοηθήσῃ τὸ τοῦ Βελτετσίου μετὰ τὴν ἔναρξιν τῆς μάχης ἐξακοσίους ἔστειλεν ὅπισθεν τοῦ Βελτετσίου εἰς αἰγαλωσίαν ἢ ὅλεθρον τῶν Ἑλλήνων φευγόντων, βέβαιος δὲν ἐν τῷ προηγουμένῳ περὶ τῆς φυγῆς αὐτῶν φαγέντος τοῦ ἐγέροντος.

Ἐστειλε καὶ τὸν γνωστὸν ἐπ' ἀγδρείᾳ καὶ πολεμικῇ ἐμπειρίᾳ

Τουμπῆν Μπαρδουνιώτην μετά τρισχιλίων πεντακοσίων κατά τῶν Ἑλλήνων ἐνΒαλτετσίῳ αὐτὸς δὲ ἔχων χιλίους πεντακοσίους πεντακοσίους προσεφόρθειν. Ο Τουμπῆς ὥρμησεν ὡς μακινόμενος ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας τὴν Θαν ὕδραν μετὰ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ήλίου, οἱ δὲ σημαντικόρροι εὔχυθησαν πρῶτοι, ἀλλὰ 14 ἔπεισον διὰ μᾶς. Οἱ Ἑλληνες παρὰ τὴν συνήθειαν αὐτῶν καὶ τὴν προσδοκίαν τῶν ἔχθρων, ὅγι μόνον δὲν ἐλιποτάκτησαν ἀλλὰ καὶ γενναίως ἀντέστησαν, ἀποκρούοντες εὐτυχῶς τὰς ἀλλεπαλλήλους ἐφόδους τῶν ἔχθρων καὶ συνενισχυόμενοι. Μετὰ μίαν καὶ ἡμίσειαν ὕδραν ἔφθασαν ἐπίκουροι ὁ Κολοκοτρώνης, μετ' ὄλιγον δὲ καὶ ὁ Ηλαπούτας, ἔχοντες ἀμφότεροι 1200, καὶ ἐτοπισθεῖθησαν ὅπισθεν τῶν ἔχθρων καύψαντες τὴν συγκοινωνίαν αὐτῶν. Ο Κεχαγιᾶς βλέπων τὴν ἀπροσδόκητον ἀντίστασιν τῶν ἐν Βαλτετσίῳ καὶ τὴν ἐπελθοῦσαν ἐπικουρίαν, ἐπλησίασεν ὅπου ἐγένετο ἡ μάχη, ἔλκων δύο κακόνια καὶ ἡρύτε νὰ κανονιοβολῇ ἀλλ᾽ ὁ κανονιοβολεῖται τῆς θέσεως τῶν κανονιῶν καὶ τῆς ἀπειρίας τῶν κανονιοβολούντων δὲν ἔδικπτε τοὺς Ἑλληνας. Ήλθε μετὰ ταῦτα εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης ὅλον τὸ εἰς τὴν αἰγματωσίαν ἡ ὅλεθρον τῶν Ἑλλήνων ἐπὶ τῆς προσδοκωμένης φυγῆς αὐτῶν σταλὲν ἔχθρικὸν σῶμα. Ἠλθε καὶ τὸ σῶμα τὸ προκαταλαβόν τὸ Καλογεροβούνι καὶ ὁ πόλεμος διήρκει σφρόδρος ὅλην τὴν ἡμέραν.

Οτε ἐπῆλθεν ἡ νύξ, εἰσῆλθον εἰς τὸ χωρίον ὁ Κολοκοτρώνης καὶ ὁ Ηλαπούτας εἰς ἐμψύχωσιν τῶν μακρομένων, ἀλλ᾽ ἐπαγῆλθον ὅπου καὶ πρότερον καὶ οἱ μὲν Ἑλληνες ἥλπιζον ὅτι οἱ Τούρκοι ἀποτυγχόντες θ' ἀναγωρέσωσι, οἱ δὲ Τούρκοι ὅτι οἱ Ἑλληνες μὴ ἔχοντες ἄλλον τρόπον σωτηρίας θὰ φύγωσιν ἀλλὰ διετήρησαν ἀμφότεροι τὰς θέσεις αὐτῶν πολεμοῦντες κατὰ τὴν νύκταν ὡς ἐπολέμησαν τὴν ἡμέραν. Ήσοι δὲ τὸ μεσονύκτιον ἐπεβοήθησαν τοὺς Ἑλληνας περίπου ἑκκαστοί ἐκ τοῦ στρατοπέδου τῶν Βερβαίνων ὑπὸ τὸν Ἀγτωνάκην Μουρομιχλῆν, τὸν Ηέτρον Μπαρπιτσιώτην καὶ τὸν Σκκελλάριον Καλογιωνάτην, καὶ ἐφέσισαν τοὺς ἔχθρούς τουφεκίζοντες ἀπροσδοκήτως ὅπισθεν ὃ δὲ Μπαρμπιτσιώτης ἀναλογιζόμενος ὅτι οἱ ἐν Βαλτετσίῳ συνάδελφοι αὐτοῦ ἦσαν ἀπηνδημένοι πολεμοῦντες ἀκαταπαύστως 16 ὥρας, ἔλαβε 17 στρατηγοφοριαὶ ιεράτης από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τιώτας ἀνδρείους ὡς κύτος, διέσχισε τοὺς μεταξὺ σωροὺς τῶν ἐγθρῶν, εἰσῆλθεν ἀβλαβῆς μετὰ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς τὸ γυρίον ὑπὸ τὸ σκότος τῆς νυκτὸς καὶ ἐνδιέμεινε μαχόμενος. Ήερὶ δὲ τὸ γυρίκυτκα ἦλθε καὶ ἄλλη ἐπικουρία ἐκ Βερβίνων ὑπὸ τὸν Γιατρὸν καὶ ἡ μάχη ἐξήρθη ἔτι μᾶλλον. Ἀφοῦ δὲ ἐξημέρωσεν, δὲ Κεχχρικῆς παρετήρησεν ὅτι ὁ Πουμπῆς ἦτο πανταχόθεν ἀκταστενοχωρημένος, καὶ ὅτι οὐδεμίαν ἐλπίδα νίκης εἶχε· διὸ τοῦτο ἐσήμαινε περὶ τὴν 1 ὥραν τῆς ἡμέρας τὴν ἀνάκλησιν καὶ ὁ Πουμπῆς καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ὄρμησκεν νὰ φύγωσι διὰ μέσου τῶν Ἑλλήνων.

Τοῦτο βλέποντες οἱ ἔγκλειστοι ἐρείφητοιν ἔξω τῶν προμαχώνων ἐπὶ τοὺς φεύγοντας κτυποῦντες αὐτοὺς ὅπισθεν, ἐνῷ αὐτοὺς ἀκτύουσιν οἱ ἄλλοι ἐμπροσθεν. Οἱ ἐγθροὶ ἐπιπτον σωρηδόν καὶ ἐπ' ἐλπίδι νὰ μὴ καταδιώκονται φεύγοντες, ἔριπτον ἐμπροσθεν τῶν Ἑλλήνων τὰ χρυσὰ καὶ ἀργυρὰ αὐτῶν ὅπλα εἰς ἀρπαγήν. Τὸ τέχνασμα τοῦτο εὑδοκίμησεν ἐν μέρει, καὶ ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπαθον οἱ φεύγοντες ὅσην φθορὰν ἄλλως θὰ ἐπασχον. Ἀφοῦ δὲ οἱ ἐγθροὶ κατέβησκαν εἰς τὴν πεδιάδα, ἐράνησκαν ἐργάμενοι εἰς τὸ πεδίον τῆς μάχης οἱ προκαταβάντες εἰς "Ἄργος Ἑλληνες, οἵτινες φύγουσι τὴν προτεράκιν περὶ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου εἰς Δολιανά, ἐμκθον τὴν ἐν Βελτετσίῳ μάχην, καὶ μηδόλως ἀναπικθέντες ἐτρέζουν ἐκεῖ νυκτοποροῦντες, ἀλλ' ὑστέρησκαν. Ἡ μάχη διήρκεσεν 23 ὥρας· ἐξακούσιοι ὑπελογίσθησκαν οἱ φονευθέντες καὶ πληγωθέντες Τοῦρκοι· τέσσαρες δὲ οἱ φονευθέντες καὶ δεκαεπτά οἱ πληγωθέντες "Ἑλληνες· ἔπεσον εἰς χειρας τῶν νικητῶν καὶ πέντε σηματικοί. Καθ' ἣν δὲ ἡμέραν ἔρυγον οἱ Τούρκοι, ἔφθισκαν εἰς τὴν Ἡλίαν, ὁ Ζαΐμης, ὁ Κανακάρης, ὁ Χρυλάμπης καὶ οἱ Ηετμεζάδες μετὰ χιλίων ἐκ Λεβιδίου, ὅπου ἐμενον πρὸς φύλαξιν τῆς θέσεως ἐκείνης· καὶ ἐν δὲν ἀνεγέρθουν οἱ ἐγθροί, ὁ παντελῆς ἀφκνισμὸς αὐτῶν ἦτο ἀφευκτος. Περιστωθείστης τῆς μάχης ἐδημητηροῦσεν ὁ Κολοκοτρώνης καὶ παρήγγειλε νὰ υποτεύσωσιν ὅλην τὴν ἡμέραν ἐκείνην, Παρασκευὴν, διοξολογοῦντες καὶ εὐχριστοῦντες τὸν Θεόν, δστις ἔδωκε τὴν νίκην.

Εἴδομεν τοὺς "Ἑλληνας ἔως γῆτες διασκορπιζομένους καὶ φεύγοντας ἐμπροσθεν τῶν ἐγθρῶν ὅσάκις καὶ ὅπου συνήγνων αὐτούς.

ἐπὶ δὲ τῆς περί ἡς ὁ λόγος μάχης θλέπομεν αὐτοὺς τούτους νικῶντας διὸ τῆς ἐπιμονῆς αὐτῶν καὶ γεννιότητος· καὶ τὸ παραδοξότερον, θλέπομεν αὐτοὺς νικῶντας, ἀφοῦ τρισχίλιοι ἐκλεκτοὶ Ἀλβενοὶ ἐγεδυνάμωσαν τοὺς ἐγθρούς, καὶ ἐνῷ πρώτην φορὰν ἐγένετο πόλεμος ὑπὸ τὴν γενικὴν ὀδηγίαν ἀρχηγοῦ ἐμπείρου καὶ δυναμένου ὡς ἐκ τῆς ὑψηλῆς θέσεως αὐτοῦ νὰ βραχεύσῃ τοὺς νικητάς. Ἡ παράδοξος αὕτη μεταβολὴ δὲν προῆλθεν ἐξ ἐλλείψεως τῶν Τούρκων, ὃν καὶ τὸ πολεμικὸν σχέδιον ἦτο ὄρθιὸν καὶ ἡ γεννιότης μεγάλη, ἀλλ᾽ ὅφελεται ὅλη εἰς τὴν γενναίαν ἀπόφασιν τῶν ἐν τῷ γωρίῳ ὀλίγων Ἑλλήνων νὰ νικήσωσιν ἢ νὰ ἀποθάνωσιν, εἰς θερμὴν συνδρομὴν τῶν ἔξωθεν ἐπιβοηθησάντων καὶ εἰς τὸ ἐκ συγγῆς συνκατήσεως τῶν ἐγθρῶν ἀναγεννώμενον μετ' ὀλίγον θάρρος. Ἡ γίκη αὕτη ἐνίσχυσε τὸν κλονιζόμενον ἀγῶνα. Κατηγυμάνεος δὲ Κεχαριτὸς δι' ὅσα ἐπεκθεν ἐπαυσε νὰ συνάψῃ νέαν μάχην ἐλπίζων ὅτι θὰ ἀπονίψῃ τὸ κίσγος αὐτοῦ.

ΠΟΙΗΜΑΤΑ

• Ο τελευταῖος Παλαιολόγος

(Γ. Βιξυηνοῦ)

— Τὸν εἶδες μὲ τὰ μάτιά σου, γιαγιά, τὸν βασιλέα,
ἢ μήπως καὶ σὲ 'φάρηκε, 'σὰν ὄνειρο τὰ 'ποῦμε,
'σὰν παραμύθι τάχα;
— Τὸν εἶδα μὲ τὰ μάτιά μου, ωσὰν καὶ σέρα νέα,
πᾶ τὰ γερῶ 'κατὸ χρονῶ, κι' ἀκόμα τὸ θυμοῦμαι,
'σὰν νᾶταν χθὲς μονάχα.

Στὴν πόλι, 'σ τὴν χρυσόπορτα, 'σ τὸν πύργον ἀπὸ κάτου,
εἴν' ἔρα οπήλαιο πλατύ, στρωμένο 'σὰν παλάι,
'σὰν ἀγιο παρεκκλῖσι.

Καὶ ἔνας Τούρκος δὲν 'μπορεῖ νὰ κρατηθῇ κοντά του,
κανεὶς τῆς σιδηρόπορτας τὰ βροῦ τὸ μονοπάτι,
τὰ πᾶ τὰ τὸ μηρύση:

Ἀναγνωσματάριον Ε' τάξ. Ἰω. Κοφινιώτου
Ψηφιοποιηθῆκε από το Νοτιούστο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Μόνο κανένας χριστιανός, κανένας ποῦ τὸ ἔχει,
περνᾷ π' αὐτοῦ κρυφά, κρυφὰ καὶ τὸ σταυρό του κάνει
μὲ φόβο καὶ μὲ θλίπιδα,
Ἐτοι καὶ ἐγώ, βαστούμενη 'σ τὸ παιδικό μου χέρι,
ἐπῆγα καὶ προσκύνησα. Καὶ ἔδ' αὐτοῦ μὲ ἐφάνη—
δχι μὲ ἐφάνη ! Εἴδα :

Μέσος τὸ σκοτιάδι τὸ βαθὺ ἐν ἀστρῷ σὰν λυχνάρι,
σὰν μία φλόγα μυστικὴ ἀπ' τὸ Θεὸν ἀναψυχένη,
γαλάζια λάμψι κύνει.

Καὶ φέγγει τὴν λευκόχλωμη τοῦ Βασιλέως χέρι,
ποῦ μὲ πλεισμένα βλέφαρα ἔξαπλωμένος μένει
τὸ τὴν ἀργυρῷ του κλίνη.

— Ἀπέθανε, γιαγιά ; — Ήτέ, παιδάκι μου κοιμᾶται,
κοιμᾶται μόνο ! Τὴν χρυσῆ κορῶνα τὸ τεφάλι,
τὸ σκῆπτρό του τοῦτο κέρι.

Καὶ σὰν παλγοί του σύντροφοι, πιστοί του παραστάται,
τὸ τὰ στήθη του δι σταυράτος, τὸ πόδια του προβάλλει
διπέφαλο ἔσφιέρι.

— Επάν τὸ τεφάλι του ἡ ἀσπίδα παραστένει·
καὶ ἐκεῖ ποῦ τὸ χρυσόπλευρο, τὸ ψηφωτὶδ ζωνάρι
τὴν μέση του κατέχει,
σὰν ἀστραπή, π' ἀλέμενε χωρὶς ἀστροπελέκη,
ξερβά, ως κάτου, κρέμεται τὰ στραφτερὸ θηράρι,
μέσα σπαθὶ δὲν ἔχει !

— Γιατί, γιαγιά ; Ήστι εἶραι το ; — Βαμμένο μέσος τὸ αἷμα,
ἀκόμη ως τώρα βρίσκεται τὸ ἑνὸς ἀγγέλου χέρι,
τὸν οὐρανὸν ἐπάνον

“Πιανε τότες ποῦ ή Τουρκιά τὴν πόλιν ἐπολέμα.
Μέσα μὰ φοῦχτα ἐλεύθεροι, ἀπ’ ἔξω μύρῳ ἀσκέρι,
Οἱ σκλάβοι τοῦ Σουλιάρου.

Κι' δὲ Μωζαμέτ δὲδιος πάει σ' τᾶγμα τον τάν
— Άός μου τῆς Πόλης τὰ κλειδιά! τοῦ Κεροταπίνου κράζει,
καὶ τὸ σπαθί σου δός μου!
— “Ελα καὶ πάρτα! λέγε αὐτὸς τοῦ Τούρκου τοῦ μουντάρη,
Ἐγὼ δὲν δίνω τίποτε! Τίποις ἐνόσφι βράζει
μία σιάλα γαῖα εντός μου!—

Κ' ἐπρόβαλαν τὰ λέβαρα καὶ ἀσχίνησεν ἡ μάχη!
Σαράντα μέραις πολεμοῦτε, σαράντα μερονύχτα,
χιτποῦνται καὶ χιτποῦντε,
Οἱ Τούρκοι σὰν τὰ κύματα καὶ οἱ Χριστιανοὶ σὰν βράχοι,
Κι' οὕτε τὸν Φράγκων προδοσιαὶς οὕτε τῶν φλάρων δίχινα
τὸν Βασιλέα σειοῦντε.

•
“Ἐξ ἀπ' τὸ κάστρο χύνεται μὲ σπάθα γυμνωμένη,
ποῦ σφάζει Τούρκων κατοσταὶς καὶ Ἀγαρηῶν χιλιάδες—
Ἐκεῖνος καὶ δ σιρατός του
Μὰ ἦτορ διλγός δ σιρατός, καὶ οἱ πρῶτοι λαβωμένοι!
Ἐπέσαρ τιρχονιόποντα, ἐφύγαρ οἱ Ριγάδες
καὶ ἀπέμεινεν ἀτός του.

“Οσο τὸν ζώρουν τὰ σκυλιά, τόσο κινητῆ καὶ σφάζει,
σὰν πληγωμένος λέοντας, σὰν τύφη τῆς ἐφήμου,
ποῦ τὰ παιδιά τῆς σκούζουν.

Μὰ κεῖ που πέφτει τάλογο! Καὶ πέφτει αὐτὸς καὶ κράζει:
— Δὲν βρίσκεται θνατος χριστιανὸς τὰ πάροις τὴν περαλήν μου,
πρὸτι πᾶν καὶ μὲ σκλαβώσουν;—

Μιὰ τρίχα, καὶ τὸν ὄσκότωνεν Ἀράπικη λεπίδα !

Μὰ δὲν τὸ ἥθελον ὁ Θεός. Δὲν ἥθελε νέαν ἀφήσῃ
τῶν χριστιανῶν τὸ γέρος

Αἰώνια δίχως βασιλεῖα καὶ ἐλευθεριᾶς ἐλπίδα,

Γι' αὐτὸν προστάξεις ἐν ἄγγελον τὰ πᾶν τὰ τὸν βοηθήσῃ,
οὐαὶ ἡταν κυκλωμένος.

Καὶ αὐτὸς τὸν μαῦρο λακπαιῆ, τὸν βασιλεῖα γλυτώνει.
Τὸ κοφτερό τον τὸ σπαθὶ τοῦ παίσουν ἀπὸ τὸ χέρι.

Τοὺς Τούρκους διασκορπίζει.

Πὰ τὸν τὰ λευκά τον τὰ φτερὰ τὸν βασιλέα σκώνει,
μέσον τὸν πλατὺ τὸ σπήλαιο, ποῦσ' εἴπα τόνε φέρει,
καὶ ἐκεῖ τόνε κοιμίζει.

— Καὶ τώρα πεὶδα δὲν εἰμπορεῖ, γιαγιάκα νὰ τὸν ξυπνήσῃ ;

— "Ω, βέβαια! Καιρούς, καιρούς, σηκώνει τὸ κεφάλι,

τὸν ὑπρο τὸ βαθύ τον,

καὶ βλέπεν ἀν ἥρθεν ἡ σιγμή, πῶλον ὁ Θεός δρίσει,

καὶ βλέπεν ἀν ἥρθεν ὁ ἄγγελος γιὰ τὰ τοῦ φέρη πάλι
τὸ κοφτερό σπαθὶ τον.

— Καὶ θάρρη, ταί, γιαγιάκα μον; — Θάρρη, παιδί μον, θάρρη

Καὶ ὅταν ἔρθη, τί χαρὰ τὸν γῆ, τὸν οἰκουμένη,

τὸ ποιονς θὰ ζοῦνε τότε !

Απλό, τριπλό θὰ πάρουμε αὐτό, ποῦ μᾶς ἐπάρθη,

καὶ ἡ Πόλι τοῦ Ἀγιὰ Σοφιὰ δική μας θὲ τὰ γέρη.

— Πότε γιαγιά μον ; Πότε ;

— Οταν τρανέψης, γυιόκα μον, κι' ἀρματωθῆς καὶ κάμης
τὸν δρόκο τὸν Ἐλευθεριά, σὺ καὶ ὅλη ἡ τεολαία,
τὰ σώσετε τὴν χώρα —

Τότε θὲ νὰρθ’ ὁ ἄγγελος καὶ ἀγγελικαὶ δυνάμεις,
νὰ μβοῦνε, νὰ ξυπνήσουνε, νὰ ποῦνε στὸν Βασιλέα
πᾶς ἥλθε πειὰ ἡ ὥρα !

Κι’ ὁ Βασιλεὺς θὰ σηκωθῇ τὴν σπάθα του νὰ δράξῃ,
καὶ ὁ στρατηγός σας θερὰ μβῆ ’ς τὸ πρῶτο του βασίλειο
τὸν Τοῦρκο νὰ χιυπήσῃ.

Καὶ χιύπα χιύπα θὰ τὸν πᾶ νὰ τὸν πετάξῃ
πίσω ’ς τὴν Κόκκινη Μηλιά, καὶ πίσ’ ἀπὸ τὸν ἥλιο,
ποῦ πειὰ νὰ μὴ γνοίσῃ !

Οἱ γιαρετεισμοὶ τῆς Ηλιανγίας.

Χαῖρε, Μαρία δοξασμένη,
φῶς ζωηφόρου καὶ φαινόν,
τῇ χάριτί σου εὐλογημένη,
ἔκθαμψος εἰδεν ἡ οἰκουμένη,
τὸν βασιλέα τῶν οὐρανῶν.

Σὲ ἀναμέλπει πᾶσα ἡ κτίσις,
ὅτι Σωτῆρα ἔσχει νίόν,
Ἐν εὐφροσύνῃ σπιριτῷ ἡ φύσις,
ὅτι παρήχθη ἐκ σοῦ ἡ λύσις
τῶν τοῦ ἀνθρώπου ἀμαρτιῶν.

Χαῖρε ἡ πύλη τῆς σωτηρίας,
ἔδατος ζῶντος χαῖρε πηγή·
χαῖρε δοχείον Θεοῦ σοφίαν,
λαμπρᾶς ἡμέρας χαῖρε αὐγή·

Σὺ εἶ τὸ μάντρα τῶν πενομένων,
οκέπη καὶ μήτηρ τῶν δοφανῶν,
παρηγορία τῶν θλιβομέρων,
σὺ εἶ προστάτης ἀδικουμένων.
καὶ βακτηρία τῶν ἀσθενῶν

Χαῖρε δὲ πόνχος τῆς ἐκκλησίας,
ἀκτίς ἡλίου τοῦ νοητοῦ,
χαῖρε τὸ τεῖχος τῆς βασιλείας
χαῖρε τὸ ἀνθρώπος τῆς εὐθυδίας
τοῦ πλαστικούργοῦ μας καὶ ποιητοῦ.

Λέσπαια, δέξαι τὰς παρακλήσεις
καὶ ίκεσίας πάντων ἡμῶν,
καὶ δεομένους ὃ μὴ θελήσῃς
ἀπροστατεύοντος ἡμᾶς τάφρήσης
ἐν ὅρᾳ πένθους καὶ σιεράγμοντο !

ΙΙΙ. Παράφρασις τοῦ ΙΙΙ^{ου} Ψυλλιοῦ.

‘Ος θαυμαστὸν τὸ ὄνομά σου
ἐν πάσῃ, Κύριε, τῇ γῇ !
δι οὐρανὸς τὰς καλλονάς σου
ἀπεικονίζει καὶ εὐλογεῖ.

‘Ἐκ θηλαζόντων Σὺ χειλέων
αἵροι ἔξαγεις βρεφικόρ,
ἔχθρον καὶ ἐκδικητὴν ἀρχαῖον
καταδαμάζων καὶ τικῆν.

Τὸν οὐρανὸν τὸν τῆς ἡμέρας,
τὸν οὐρανὸν τὸν τῆς νυκτός,
τὸν ἥλιον καὶ τὸν ἀστέρας
ἔθεμελίωσας αὐτός.

Τί ἔστιν ἀνθρώπος καὶ τοῦτον
τῇ μνήμῃ σου ἀναπολεῖς ;
νίδις ἀνθρώπουν, καὶ τοσοῦτον
περιποιεῖσαι καὶ φιλεῖς ;

“Ω, πᾶς βραχὺ τι παρ’ ἀγγέλοις:
κατὰ τὴν φύσιν ἐλλατῶν,
τιμῇ καὶ δόξῃ ἐπὶ τέλονς

κατεστεφάνωσας αὐτόν.

Κατέστησας αὐτὸν μονάρχην
τῆς πλάσεώς σου ἰσχυρόν,
τῶν ἔργων ἐπιστρέψας ἀρχεῖν
τῶν κοσμογόνων σου χειρῶν.

‘Υπέταξας αὐτῷ ἀθρόα
προβάτων ἔθυη καὶ βοῶν
καὶ πάντα ὅσα τρέφ’ ἢ πόα
τῶν πεδιάδων καὶ γαιῶν.

Πτηνά, νηκιὰ καὶ ἑρπετά σου,
πᾶν δὲ ζῆ καὶ σ’ εὐλογεῖ,
ὅς θανατόν τὸ δνομά σου
ἔν πάσῃ, Κύριε, τῇ γῇ.

*Hλ. Ταντακτίδης

Ο Εὐαγγελισμός.

Κάθων τοῦ ναοῦ σημαίνει,
ιέροποται οἱ οὐρανοί·
ἄρωθεν ἡζεῖ φωνή,
«Χαῖρε, κεζαριωμένη».

‘Ἄρωμάτων εὐωδίας
ἐτεπλήσθη δὲ ναός,
συνηγμένος δὲ λαὸς
ἀναπέμπει εὐλογίας.

Χαῖρε τῆς ζωῆς ἢ ζῶσα
καὶ ἀκένωτος πηγῆ,
ἡν δὲ κόσμος εὐλογεῖ
καὶ δοξάζει πᾶσα γλῶσσα.

Χαῖρε, μῆτερ Παναγία,
ἥς ἐδείχθη δὲ βλαστὸς
ἐν ἀγίοις θαυμαστὸς
καὶ ἀνθρώπων σωτηρίᾳ.

Ἐκλεκτὸν Θεοῦ δοχεῖον
ἡ δεκτήσα τὸν Θεόν,
οὐδὲ γεραίρει πᾶς αἰών
δι' ἀσμάτων ἐγκαρδίων.

Ἐν γαρᾶ ὥρῃ, εὐφραίνον
τοῦ Ἀνάρχου δὲ νίδος
δι' ἡμᾶς ὑπερφυῶς
γίνεται νίδος παρθένου.

Ο Δῆμος καὶ τὸ καρυοφύλλον του.

Ἐγέρασα, μωρὲς παιδιά, πενήντα χρόνους κλέφτης
Τὸν ὕπνο δὲν ἔχόρτασα, καὶ τώρ' ἀποσταμένος
Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Ἔστέρεψεψ' ἡ καρδιά μου.
Βρέστι τὸ αἷμα τῶχνονα σταλαμαπά δὲν μένει

Θέλω νὰ πάω νὰ κοιμηθῶ. Κόψτε κλαρὶ ἀπ' τὸ λόγγο,
Νᾶναι χλωρὸς καὶ δροσερός, νᾶναι ἀνθοὺς γεμάτο,
Καὶ στρῶστε τὸ κρεββᾶτί μου καὶ βάλτε με νὰ πέσω.

Ποιὸς ξέρει ἀπ' τὸ μνῆμά μου τί δένδρο νὰ φυτεύσῃ!
Κι' ἀν ξεφυτεύσῃ πλάτανος, στὸν ἵσκο τον ἀποκάτω.
Θάρκωνται τὰ κλεφτόποντα τάξιματα νὰ κρεμᾶνε.
Νὰ τραγῳδοῦν τὰ τειτά μου καὶ τὴν παλληκαριά μου.

Κι' ἀν κυπαρίσσιοι ὄμορφο καὶ μαυροφορεμένο,
Θάρκωνται τὰ κλεφτόποντα τὰ μῆλά μου νὰ παίρνουν.
Νὰ πλαίνουν ταῖς λαβωμαπαῖς, τὸ Δῆμο νὰ σχωρᾶνε.

"Εφαγ' ἡ φλόγα τάραματα, οἱ χρόνοι τὴν ἀνδρειά μου.
Ἡρθε κ' ἐμένα ἡ ὥδα μου. Παιδιά μου, μὴ σὲ κλάψῃς.
Τὰνδρειωμένου δὲ θάνατος δίνει ζωὴ στὴν νειότη.
Σταθῆτις ἐδῶ τριγήνω μου, σταθῆτις ἐδῶ σιμά μου,
Τὰ μάτια νὰ μοῦ πλείσετε, νὰ πάρετε τὴν εὐχή μου.

Κ' εν' ἀπὸ σᾶς τὸ νιώτερο ἀς ἀνεβῆτε στὴν δάχη,
Ἄσ πάρη τὸ τουφέκι μου, τάξιο μου παρνοφύλλι,
Κι' ἀς μοῦ τὸ δίξη τρεῖς φοραῖς καὶ τρεῖς φοραῖς ἀς σκούζη
«Ο Γέρο—Δῆμος πέθανε, δ Γέρο—Δῆμος πάιε!».
Θ' ἀναστενάξη ἡ λαγκαδιά, θὰ νὰ βογγίξῃς δ βράχος,
Θὰ βαργομήσουν τὰ στοιχειά, ἡ βρύσαις θὰ θολώσουν
Καὶ τάγεράκι τοῦ βουνοῦ, διποῦ περνᾷ δροσάτιο,
Θὰ ξεψυχίσῃ, θὰ σβυστῇ, θὰ δίξη τὰ φτερά του
Γιὰ νὰ μὴ παρῇ τὴν βοή ἄθελα καὶ τὴν φέρῃ
Καὶ τὴνε μάθῃς "Ολυμπος καὶ τὴν ἀκούσης δ Πίνδος
Καὶ λυώσουντε τὰ γιόντα τους καὶ ξεραθοῦν οἱ λόγγοι.

Τρέζα, παιδί μου, γρήγορα, τρέζα ψηλὰ σ' τὴν δάχη
Καὶ δίξει τὸ τουφέκι μου. Στὸν ὕπνο μου ἐπάνω
Θέλω γιὰ ὑστερη φορὰ ν' ἀκούσω τὴν βούη του.

"Ετρεξε τὸ πλευτόποντο σὰν νάτανε ζαρκάδι,
Ψηλὰ στὴν δάχη τοῦ βουνοῦ καὶ τρεῖς φοραῖς φωνάξει.
«Ο Γέρο—Δῆμος πέθανε, δ Γέρο—Δῆμος πάιε!»
Κ' ἐκεὶ ποῦ ἀντιβοούσανε οἱ βράχοι, τὰ λαγκάδια,
Πίγκρει τὴν πρώτη τουφεκιά, κ' ἔπειτα δευτερώνει.
Στὴν τρύπη καὶ τὴν ὑστερη, τ' ἀξιο τὸ παρνοφύλλι
Βροντᾶ μονγκούζει σὰν θεριό, τὰ σωθικά του ἀγοίγει,
Φεύγει ἀπ' τὰ γέρα, σέργεται σ' τὸ γῦμα λαβωμένο,
Πέφτει ἀπ' τοῦ βράχου τὸν κρεμό, γάρεται, πάιε, πάιε.

Ἄκουσος δὲ Δῆμος τὴν βοὴν μέσος σ' τὸ βαθὺ τὸν ὑπρο,
Τάχυρό του χεῖλι ἐγέλασε, ἐσταύρωσε τὰ χέρια. . . .
«Ο Γέρο—Δῆμος πέθανε, δὲ Γέρο Δῆμος πάει!»

Τάρδοιωμένους ή ψυχή, τοῦ φοβεροῦ τοῦ Κλέφτη,
Μὲ τὴν βοὴν τοῦ τουφεκιοῦ σ' τὰ ούγρεφ' ἀπαντιέται.
Ἄδερφικὰ ἀγγαλιάζοται, χάνονται, σβυῶνται, πᾶντε.

• Ο Σαμούνη λ.

«—Καλόγερε, τί καρτερεῖς κλεισμένος μέσος σ' τὸ Κοδυμ;
Πέντε νομάτοι σδύμεναν, καὶ ἐκεῖνοι λαβωμένοι,
Καὶ εἶνε χιλιάδες οἱ ἐχθροὶ ποῦ σ' ἔχουντες ζωσμένοι.
Ἐλα νὰ δώσῃς τὰ κλειδιά, πέσεις νὰ προσκυνήσῃς,
Κι ἀφέντης δὲ Βελήπασσας δεσπότη θὰ σὲ κάμη». . .

«Ετζει ψηλὰ ἀπὸ τὸ βουνὸ φωνάζει δὲ Πήλιο-Γκούσης.
Κλεισμένος μέσος σ' τὴν ἐκκλησιὰ βρίσκεται δὲ Σαμουνήλης,
Κι ἀγέρας παίρνει τὴν φωνὴν τοῦ Μήλιου τοῦ προδότη.

Χωρὶς φαλμοὺς καὶ θυματά, χωρὶς φωτοχνοία,
Γορατισμένοι, σκυθρωποί, μπροστὸς σ' τὴν ώραία Πύλη,
Πέντε Σουλιώταις στέκονται μὲ τὸ κεφάλι κάτου.
Βουβοί, δὲν ἀνασάίνουντες καὶ βλέπεις κάπου κάπου
«Οποῦ ἔνα χέρι σκώνεται καὶ κάρει τὸ σταυρό του.
Ακίνητα σ' τὸ μάρμαρο σέργονται τὰ σπαθιά τους,
Σπαθιὰ ποῦ τόσο ἐδούλεψαν γιὰ τὸ γλυκό τους Σοῦλι!»

Δὲν φαίνεται δὲ καλόγερος μόρος του σ' τὸ ἄγιο βῆμα
Προσηύχετο καὶ ἡτοίμαζε τὴν μυστικὴ θυσία.
Σφιχτά, σφιχτά σ' τὰ χέρια του ἐβάστα τὸ ποτῆρι
Καὶ μέρια λόγῳ ἀπόκρυφα ἔλεγε τοῦ Θεοῦ του.

Τὰ μάτια, καταπόκνινα ἀπ' ταῖς πολλαῖς ἀγρύπνιαις,
Ἐκπίτιαζαν ἀκίνητα τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα.

Τὶ θάλασσα ποῦ κύματα ἔχει κρυφαῖς ἐλπίδες! . . .

Σιγᾶτε, βρόντοι τουφεκιδρν, πάγιτε φωναῖς πολέμουν,
Κι' δὲ Σαμονὴλ τὴν ὕστερη τὴν Κοινωνίαν θὰ πάρῃ.

Κ' ἐκεῖ ποῦ κύτιας, ὁ παπᾶς τῇ Σάρκα τοῦ Θεοῦ του,
Ἐκύλιστ' ἀπ' τὰ μάτια του τὸ ποιημοῦ τὰ σπλάγχνα
Σὰν τὴ δροσοῦλα διάφανο κρυφὰ ἔνα δάκρυ.

«— Θεέ μου καὶ παιέρα μου, θαμμένος ἐδῶ μέσα
Ἐδύφασα. Χωρὶς νερὸν ἡ θεία κοινωνία σου^{*}
Θὺ ἔμειν[†] ἀτελείωτη. Δέξου, γλυκέ μου Πλάστη,
Αὐτὸν τὸ μαῆρο δάκρυ μου, μὴ τὸ καταφρούρεσμη.
Ἄμόλυντο καὶ παθαρὸ βγαίν[‡] ἀπ' τὰ φυλλοκαρδια.
Δέξου το, πλάστη, δέξου το, ἄλλο νερὸ δὲν ἔχω».

“Ητανε ἥλιος καὶ ἔλαμψε τὸ ίερὸ τὸ σκεῦος.
Τὸ αἷμα ἔξεστάθηκε, ἄγριος, ζωντανεύει.
Ἄραγαλλιάζει δὲ Σαμονὴλ ποῦ εἶδε τὴ Θεία χάρι
Καὶ τρέμοντας ἀγκάλιασε τὸ Θεϊκὸ Ποιῆτη
Καὶ τῶσφιξε τὰ χεῖλη του καὶ ἄκουσε ποῦ χιυποῦσε,
Σὰν νάταρε λαζαριστὴ καρδιά, ζωὴ γιομάτη.

‘Αροίγ[§] ή Πύλη τοῦ ιεροῦ, σκύφτουν τὰ παλληκάρια.
Τάνδρειωμένα μέτωπα τὸ μάρμαρο χιυποῦνε,
Καὶ παριεροῦν ἀκίνητα τοῦ γέροντα τὰ λόγια.

*) Οὐδεὶς ἀγνοεῖ διτι τὸ ζέον ὕδωρ εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ Θείου μυστηρίου.

Ἐπορέαλ' ὁ καλόγερος. Τὸ πρόσωπό του φέγγει
 Σὰ χιονισμένη πορνφή 'σ τοῦ φεγγαριοῦ τὴ λάμψη.
 Στὰ λαβωμένα χέρια του βασιοῦσ' ἔνα βαρέλι.
 Ηδόκλειε μέσα θάρατο· φωτιὰ κι' ἀπελπισία.
 Ἐκεῖνο μόρι τῷμενε, ἐκεῖνο μόρι φθάρει.

Ἐμπρὸς 'σ τὴ Πέλη τοῦ ἴεροῦ μονάχος του τὸ στένει
 Καὶ τρεῖς φορᾶς τωντόγησε καὶ τρεῖς φορᾶς τωντόχέται.
 Σὰν νᾶταν Ἀγια Τράπεζα, σὰν νᾶταν Ἄρτοφόρι,
 Ἐπίθωσ' ὁ καλόγηρος ἐπάνω τὸ ποτῆρι,
 Καὶ σιωπηλὸς κι' ἀτάραχος ἄναιψε θειαφοκέρι.
 Τὰ γόνατά του ἐχιύπησαν δρυμητικὰ τὴν πλάκα,
 Ἐσήκωσε τὰ χέργια του, τὸ πρόσωπό του ἀνάφτει,
 Κ' οἱ πέντε τὸν ἐκέτταξαν βουβοὶ μέσα 'σ τὰ μάτια,

•III• Δέησις

«—Πατέρα μου, σ' ἐδούλεψα
 Πιστὰ σαράντα χρόνια,
 Καὶ τώρα 'σ τὰ γεράματα
 Μοῦ δίνεις καταφρόνια!
 Τὸ θέλημά σου μὲς γενῆ!
 Αυπίσου μας, σπλαζγίσου
 Καὶ πάψε τὴν ὁργή σου.

Σ' ἐσέρα, σᾶν ὠρφάνεψα,
 Ἐδωκα τὴν ψυχή μου,
 Τὸ Σοῦλι μου τ' ἀγκάλιασα
 Στὸν κόσμο γὰ παιδί μου. . .
 Τώρα τὸ Σοῦλι τῶχασα. . .
 Ἡλθ' ἡ στερνή μου μέρα.
 Θᾶλθω σ' ἐσέ, πατέρα.

Μέτρησε πόσοι ἔμείναμε !
Οἱ ἄλλοι πεθαμένοι
Μέσ' ὃς τὰ λαγκάδια σέρρωνται
Νεκροὶ καὶ λαβωμένοι !
”Αιαφ”, ἀμυνοδόγητα
Σήπονται τὰ κουφάδια
Στοῦ λόγγου τὰ χορτάδια.

”Ορνια καὶ λύκοι ἔχόρτασαν
Τὰ μαῦρα κρέατά μας.
Συζώρεσε, συζώρεσε,
Πλάστη, τὰ κοίματά μας !
Καὶ τώρα ποῦ θὰ νᾶλθωμε
Κ’ ἡμεῖς ὃς τὴν ἀγκαλιά σου,
Δέξον μας σὰν παιδιά σου.

Καὶ κύτταξε τὰ χέρια μας
Τώρα σ’ ἐσὲ σκωμένα,
Πῶς εἰν’ ἀπὸ τὸ ἅπιστο
Τὸ αἷμα λερωμένα,
Κ’ εὐχαριστήσουν, Πλάστη μον,
Καὶ πές — Εὐλογημένοι,
Πιστοί μον ἀνδρειωμένοι.—

Τώρα τὸ Σοῦλι ἀπέθαρε
Λεν ἔμειν’ ἔνα χέρι
Ποῦ τὰ μπορῆς τὰ δάκτυλα
Νὰ σφίξῃ τὸ μαχαῖρι
Πατέρα πανιοδύναμε,
Γενοῦς ὃς ἐμᾶς πατρίδα,
”Αλλη θὲν ἔχω ἐλπίδα.

Ἐκεῖ ψηλὰ στὸ θρόνο σου,
Στὴν τόση βασιλεία,
Δῶσε σὲ ἐμᾶς τοὺς δύστυχους
Μικρὴ μιὰ κατοικία,
Νὰ μοιάζῃ μὲ τὸ Σοῦλι μας,
Καὶ δῶσέ μου ἔνα βράχο
Κ’ ἐκεῖ τὸ Κοῦγκι νᾶχω.

Χῶρα σὲ τὸ Σοῦλι ἐλεύθερο
Γιὰ νὰ ταφῶ δὲ μένει
Ἐλέησόν με, Πλάστη μόν,
Συζώδεσε νὰ γένη
Τὸ Κοῦγκι μου ἵ ἐκκλησιά,
Τὸ ίερό σου Βῆμα
Τοῦ Σαμουνὴλ τὸ μυῆμα.

Ἐδῶ ποδάρι ἄπιστο
Ποτὲ δὲν θὰ τολμήσῃ,
Ποτέ... τὸ εἴλα, τῷρκισα,
Τὸ Κοῦγκι νά πατήσῃ.
Μαζί μου παίρω τὰ κλειδιά
Πλάστη μου, δὲν τὰφίω,
Οὐτε σὲ ἔσε τὰ δίνω.

Ἐκεῖ ψηλὰ σὲ τὸν οὐρανὸ
Νὰ τὰ φορῇ στὴ μέση
Ο Σαμουνὴλ δ δοῦλος σου
θὰ σὲ παρακαλέσῃ.
Πατέρα μου, μὴ πειραχθῆς.
Κάμε μου αὐτὴ τὴ χάρι,
Ἄλλος νὰ μὴ τὰ πάρῃ.

Καὶ τώρα, τώρα πάκονσες
τὸν πόνο, τὸν καῦμό μας,
Δέξον μας καὶ ό’ ἀφήσωμε
Τὸ Σοῦλι τὸ γλυκό μας.
Τὸ Σοῦλι, ἄχ ! πῶς τῶζασα !
Ψεζή μου, μὴ δακρύσῃς...
Εἶν’ ὡρα νὰ τ’ ἀφήσῃς.*

Κι’ ἀπλώνοντας τὰ χέρια του
΄ς τοὺς πέντε του συντρόφους,
«—Θεέ μου πολυέλεε !
Τώρα ποῦ θὰ ν’ ἀφήσω
Τὸν κόσμο, καὶ ζε τὸν ἴοκιο σου
Θᾶλθ’ δ φιωχός νὰ ζήσω,
Μιὰ χάρι θέλω, Ηλάστη μου·
Τὰ πέντε τὰ παιδιά μου
Νὰ τᾶχω συντροφιά μου.

Τάναθρεψα τοῖδρ τόρφο μου
Πιὰ ίδε τα τὰ καῦμέρα,
ΖΑλλονε δὲν ἀγάπησαν
Ηαρὰ έσε κ’ ἔμέρα.
Ηαδιά μου, μὴ δειλιάζετε,
Νάζετε τὴν εὐχή μου . . .
Θὰ ζήσετε μαζί μου.»

Σταλαματά, σταλαματά τὰ δάκρυνά τους πέφτουν
Κ’ ή πλάκα ποῦ τὰ δέχεται ραγίζεται καὶ τρίζει.
Ηαράπονο τοὺς ἐπισεγ, δχι θανάτου φόβος,
Καὶ κλαίοντας δ Σαμονήκ, εἰς τῶνά του τὸ ζέρι
Τὸ ιερὸ ποιῆσι τους καὶ σιᾶλλο τὴ λαβίδα,
ΖΑρζίνησε τὴν Κουκουά τοῦ Ηλάστη νὰ μοιράζῃ.

“Ο πρῶτος ἐμετάλαβε, μεταλαβαίνει κι’ ἄλλος,
 Τὴν ἔδωσε τὸν τρόπονε, κι’ ὁ τέταρτος τὴν παιόνει,
 Καὶ φθάνει ὡς τὸν ὕστερο καὶ τοῦ τίγρε προσφέρει.
 Κ’ ἔκει ποῦ ἔψαλλ’ ὁ παπᾶς μὲ τὴ γλυκεῖὰ φωνή του
 «Τοῦ δείπτου σου τοῦ μυστικοῦ
 »Σήμερον, νίκε Θεοῦ»...

Φωναῖς ἀκούονται, χτυπαῖς, ἀλαλαγμός, ἀντάρα.
 Πλακώσαντε οἱ ἀπιστοι, καλόγερε, τί κάνεις; . . .
 ‘Εσήκωσε τὰ μάτια του ὁ Σαμονὴλ τὸν κρότο
 Κ’ ἔσταξ ἀπ’ τὴ λαβίδα του ἐπάρω τὸ βαρέλι
 Μιὰ φλογερὴ σταλαματιὰ ἀπ’ τοῦ Θεοῦ τὸ γαῖμα.,.
 ‘Αστροπελένια ἐπέσαντε, βροντάει ὁ κόσμος ὅλος,
 Λάμπει τιὰ γνέφ’ ἡ ἐκκλησιά, λάμπει τὸ μαῦρο Κοῦνγκι!
 Τί φοβερὴ κεροδοσιὰ πόλαβε τὴ θανή του
 Τὸ Σοῦλι τὸ κακότυχο, καὶ τί καπνό, λιβάνι!...

‘Ανέβαινε τὸν οὐρανὸν καὶ τοῦ παπᾶ τὸ δάσο
 Κι’ ἀπλώθηκε τὸν τρομερὴ καὶ φοβερὴ μανδιλα,
 Σὰ σύγνεφο κατάμανδο κ’ ἐθόλωσε τὸν ἥλιο.
 Κ’ ἐν φτέραβας ὁ καπνός, κ’ ἐν φτέρα τὸ συνεπαίρει,
 Τὸ δάσο πάντ’ ἀρμένιζε κ’ ἐδιάβαινε τὸ Χάρος.
 Κ’ ἐκεῖθεν δποῦ διάβηκε ὁ φλογερός του ἵσκιος,
 Σὰν νᾶταν μυστικὴ φωτιὰ ἐρόγγυισε τὸ λόγγο,
 Καὶ μὲ ταῖς πρῶταις ἀστραπαῖς καὶ μὲ τὰ πρωτοβρόχια,
 Ξλωρὸ χορτάρι φύτρωσε, δάφναις, ἐληνᾶς, μυριούλαις,
 ἐλπίδαις, νίκαις καὶ σφαγαῖς, χαραῖς κ’ ἐλευθερία.

•Ο Κατσαντώνης.

‘Εσεῖς δπον τὸν εἶδετε ψηλὰ τὰ κορφοβούνια,
 Σταυραγητοὶ καὶ πέρδικες, ξηφτέραια, χελιδόνια,
 ‘Ελάτε νὰ τοῦ στήσετε τραγοῦδι μυρολόγι.
 Τὸν Κατσαντώνη πιάσαντε, κλάψτε, πουλιά μου, κλάψτε,

"Ενας παπᾶς τὸν πρόδωκε! Μαχᾶσιν γὰρ τοῦ γέρη
Ἡ κοινωνὶα ποῦ τῷ βασιψε τάφωσισμένο στόμα,
Θηγειὰ καὶ ἀστρίτης στὸ λαιμὸν τῆγο τον πετραχῆλι,
Νὰ μὴ βρεθῇ πνευματικὸς γὰρ τὸν ξομολογήσῃ
Κι' ἀγαπημένα δάκτυλα τὰ μάτια γὰρ τοῦ πλείσουν!"

Τὸ γκαρδιακὸ τάδερφι του, δ Γιῶργος ὁ Χασιώτης,
Ἐξυπνος ἀπονυμαίνεται, κοιμᾶται ὁ Κατσανιώνης.
Η εὐλογία τὸν ἔψησεν, ἡ θέρμη τὸν ἀνάφτει.
Ξύπνα, ἀδελφέ μου, ξύπνησε στὸν ὅμο γὰρ σὲ πάρω.
Πλακώσαντε οἱ Λιάπηδες καὶ θὰ μᾶς πιάσουν σκλάβους.

— Τρέχ', ἀδελφέ μου, γλύτωσε, μὴ μὲ ψυχοπονίεσαι,
Κι' ἀν μ' ἀγαπᾶς καὶ ἐπιθυμᾶς γὰρ πάσι εὐχαριστημένος,
Κόψε μου τὸ κεφάλι μου, γὰρ τὸ πάροδόν τοῦ Αράπης.
Καὶ φέρ' το πάνω στή "Αγραφα, καὶ διάλεξεν ἔνα βράχο
Καὶ δός τούτο γὰρ τὸ φορῆ, κορφή του γὰρ τὸ κάμηλο,
Νὰ τὸ φορῆ, γὰρ τὸ βασιτῆ σᾶν περικεφαλαία,
"Ελ', ἀδελφέ μου, γλήγορα, γλήγορα γὰρ μὲ κόψης,
Νὰ πάγω καὶ ψηλὰ—ψηλά, γὰρ φύγω δῶθε μέσα,
Νᾶρχωνται μαῦρα σύγνεφα, νᾶρχωνται ἀστροπελένια,
Νὰ μοῦ θυμᾶντε τὸν καπνό, γὰρ μοῦ θυμᾶν τὴ λάμψη
Τοῦ Τουφεκιοῦ μου ποῦ δροφανὸν στὰ χέρια σου θὰ μείνῃ.
Νὰ τὸ ἀγαπᾶς, γὰρ τὸ φιλῆς, γὰρ τῶνης σᾶν ἀδέρφι.

'Ο Γιῶργος ἐκατάλαβε πῶς τὸ ἀναβαίνειν ἡ θέρμη,
Τὸν ἄρπαξε στὸν ὅμο του καὶ ἀπὸ τὴ σπηλιὰ πετιέται.
Ἐπῆρε τὸν ἀνήρφορο, στὸ ξάγγαντο προβαίνει,
Ἐξῆντα βλέπει Τσάμηδες ποῦ τὸν ἐκνυηγοῦσαν.
Κάθε φορὰ ποῦ σίμωναν, ἔστενε μετερεῖζε
Τοῦ Καρσανιώνη τὸ κορμὶ καὶ ἀδειάζε τᾶρματά του.
Χαρὰ στὴ μάνα πᾶντας παιδιά τέτοια λεοντάρια!
Ψηφιοποίησε από τολμητοῦ πόντου τον Καρινιώτου

Ἐτσι οὐνηγηθήκανε τὰ δύο πιστὰ τάδέλφια.

Οοο ποῦ βγῆκε δὲ αὐγερινὸς καὶ ἀχρίζανε τάστερια.

Τότε λαβώθηκε βαρειὰ δὲ Γιῶργος ἐπὶ ποδάρι,

Καὶ τοὺς ἐπιάσαν ζωντανούς, ἐπὶ τά Γιάννινα τοὺς φέραν.

Καὶ μιὰν αὐγὴν ἐπὶ τὸν Πλάτανο ποῦ ἀπὸ μικρὸν κλωνάρι¹⁾

Ἐχόντωνε καὶ ἐπλάτινη, βυζαίνοντας τὸ γαῖμα,

Τὴν ὥρα του τὴν ὕστερη, βαρειὰ σιδερωμένα.

Τοῦ Βάλτου, τοῦ Ξηρόμερου τὰ δύο θεριὰ προσμένοντα.

Χίλιων λογιῶνε σύνεργα, δαυλιά, σφυρί, καὶ ἀμόνι

Σκόρπια τὸ χῶμα βρίσκονται καὶ ἐκεῖνοι τὰ τηρᾶνε.

Ο Γιῶργος σὰν καὶ ἐδάκρυσε γὰρ τὸ γλυκό του ἀδέρφη.

Τοῦ Κατσανιώνη μιὰ ματιά, καὶ ἐστέρεψε τὸ δάκρυ.

Καὶ ἐκεῖ ποῦ διηγούνταρε τῶν τάδέλφι τὸν τάλλο

Τὰ περασμένα μᾶτα τους, τὴν κρύα τὴν βρυσοῦλα,

Τὸ φόβο τοῦ Ἀλήπασσα, τοῦ Γκένα τὴν λαχτάρα,

Ἐξαφνίσας τὸν ἀστράφτηνα τὸν γέροντανε.

«Χριστὸς ἀνέστη πλάκωσα!» φωνάζει δὲ Κατσανιώνης,

Καὶ ἔνα φιλί, στερνὸν φιλί ἀπὸ μακρὰ τοῦ δίχνει.

Μέσον τὰ κλαριὰ τοῦ πλάτανου, μέσον τὰ χλωρὰ τὰ φύλλα,

Σὰν νᾶταν τὸ λημέρι της, ἐκρύφιηκε δὲ τὴν ψυχή του.

Καὶ ἐκύτταζε τὸν ἀδελφὸν ποῦ τόνε μαρτυρεύοντα.

Δυὸς γύφτοι τὸν ἐστρώσανε δεμένοντε τὸν τάμοντι

Κινητὸν μὲ τὸ σφυρὶν τὰ τόνε πελεκᾶνε.

Σκλήθραις πειᾶν τὰ κόκκαλα, σκορπᾶν τὰ μεδούλια.

Νεῦρα, κομμένα κρέατα σέργονται οὖν ξεσκλίδια,

Καὶ κειός τηράει τὸν οὐρανὸν καὶ γλυκοτραγούσθια.

1) Ο Πλάτανος ήτο εν Ιωαννίνοις δ τόπος της καταδίκης και τῶν μαρτυρίων, δ αίμοσταγής Γολγοθᾶς, ἐπὶ τοῦ δποίου ἐβασανίσθησαν τοσοῦτοι ηρωες.

Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με·
Σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασσας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμόνι.

Μιὰν ὥρα πελεκούσαντε, τὰ χέρια τους δειλιάζουν,
Οἱ γύφτοι βαρεθήκαντε καὶ τὸν λαιμὸν τοῦ κόβουν.
Ἄνοιγοκλοδός δὲ λάρυγγας, μαῦρο πετῆ τὸ γαῖμα.
Καὶ μέσ' ὅτιὸν πόκκινό του ἀφρό, μέσ' ὅτη βραχνὴ γαργάρα,
Μισοκομένη ἀκούονται τοῦ τραγουδιοῦ τὰ λόγια.

— Χτυπᾶτε, πελεκᾶτέ με,
Σκυλιά, τὸν Κατσαντώνη
Δὲν τὸν τρομάζει Ἀλήπασσας,
Φωτιά, σφυρὶ κι' ἀμόνι.

Ο Πλάτανος σὰν ἔνοιωσε τιὴν δίζα του τὸ γαῖμα,
Ἀλαίμαργα τὸ δούφηξε νὰ μὴ τὸ πιῇ τὸ χῶμα,
Κ εστοίχειωσε καὶ ἐθέρειεψε κι' ἀπλωσε τὰ κλωτάρια
Τόσο χονδρὰ κι' ἀτάραγα καὶ τόσο φουντιωμένα,
Ποῦ ταβλεπ' δὲ Ἀλήπασσας τὴν ρύχτα τιῶνειρό του
Κ εφώραζε καὶ ἐλάμπαζε μὴν ἐλθ' ἐκείν' ή μέρα
Ποῦ τὰ κλαριὰ τοῦ πλάτανου τὴν Πόλη θὰ πλακώσουν.

• Ο Κ ο λ ω ν ό ξ •

(Σοφοκλῆς, Οἰδίπονς ἐπὶ Κολωνῷ, 795—668).

Τῆς πλουσίας καὶ κρητικῆς πόλεως τῶν Ἀθηνῶν εἶνε δὲ πάγκαλος Κολωνός, ἡ λαχμυροτάτη ἐξουχή. Ἀπ' ἄκρου εἰς ἄκρου στίλθει ὑπὸ τὰς ἀκτῖνας τοῦ ἥλιου. Αἱ χλοεραὶ καὶ πυκνόφυλλοι νάπαι αὐτοῦ εἶνε δροσερώταται. Οὔτε καὶ ἀκτῖνες τοῦ ἥλιου οὔτε ὁ ἄνεμος ἔχουσιν εἰσδύσει ποτὲ ἐκεῖ. Εἰς τὸν ἄρεμον καὶ σύνδεν-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

δρον τοῦτον τόπου, ὑπὸ τὰ πυκνὰ φύλλα τοῦ ὥραίου κισσοῦ, ἔχει
ἡ καλλικέλαδος ἀηδῶν τὴν προσφιλῆ αὐτῆς κατοικίαν. Ἐνταῦθι
ἀπὸ δένδρου εἰς δένδρον καὶ ἀπὸ θάμνου εἰς θάμνον πετῶσα ἀνοί-
γει τὸ θεῖον αὐτῆς στόμα καὶ ἄδει τὸ μελαγχολικὸν καὶ γλυκύ-
τατον ἄσμα αὐτῆς. "Ολος ὁ τόπος ἀντιλαλεῖ ἐκ τῶν θείων
ἄσμάτων αὐτῆς. Ἐνταῦθι διαμένει εὐχαρίστως ὁ θεὸς Διόνυσος
καὶ αἱ τροφοὶ αὐτοῦ, αἱ καλλιστέφανοι Νύμφαι. Θάλλει δὲ ὑπὸ¹
τὴν δρόσου τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὁ χαρέστατος νάρκισσος μετὰ τῶν
ὥραίων ἐλικοειδῶν ἀγθέων αὐτοῦ. "Ο νάρκισσος, τὸ εὔμορφον ἀν-
θος, διὰ τοῦ ὅποιον στέφουσι τὰς σεμνὰς κεφαλὰς αὐτῶν ἡ θεὰ
Δήμητρα καὶ ἡ ὥραίκαρη αὐτῆς Περσεφόνη. Θάλλουσι δὲ μετ'
αὐτοῦ καὶ ἄλλα ἀνθη πάμπολλα μικρὰ καὶ εὔμορφα, κίτρινα,
ἔρυθρα, κυκνᾶ, λευκά, πάντα θαλερὰ, πάντα ὡς χρυσὸς ἀπα-
στράπτοντα.

"Εξοχὴ θαυμασία! Τόπος θεῖος! Κρῆναι πλεῖσται ἀκατάπαυ-
στα ῥέουσι. Τὰ δροσερὰ καὶ κρυσταλλώδη ὕδατα αὐτῶν ἡμέρας
καὶ νυκτὸς ἀκαταπάγυστως ῥέοντα ποτίζουσι τὴν ιερὰν ταύτην
γῆν καὶ τρέφονται πλέον τὰ ἄνθη καὶ αὐξάνουσι τὰ δένδρα καὶ
στίλβουσι τὰ φύλλα καὶ γίγνονται πάντα ὥραῖα καὶ θαλερά. Εἰς
τοιούτους τόπους αἱ σεμναὶ Μοῦσαι καὶ ἡ χρυσὴ Ἀφροδίτη πολὺ²
εὐχαρίστως μένουσι. Θάλλει δὲ προσέτι κατὰ τὸν τόπον τοῦτον
ἐν μεγίστῃ ἀφθονίᾳ καὶ φυτόν τι δλῶς διόλου ἀγνωστον εἰς τὴν
Ἀσίαν καὶ εἰς τὴν μεγάλην Πελοπόννησον. Φυτόν, τὸ ὅποιον δὲν
ἐφύτευσαν χεῖρες ἀνθρώπιναι, ἀλλ' αὐτὸς ὁ Θεός, ἡ ἀειθαλής δῆλ.
καὶ καρποφόρος ἐλαίκη, τὸ ιερὸν δένδρον, τὸ ὅποιον ἐξύγιως ἀγαπᾷ
ἡ Ἀθηνᾶ καὶ θερμῶς προστατεύει ὁ μέγας Ζεύς, βαρέως τιμωρῶν
πάντα, ὅστις γέθελε τολμήσῃ νὰ βλάψῃ αὐτό.

X. Παπαμάρκος

•Ο καὶ πος τοῦ •Αλκενόου.

("Ομηρος, Οδύσσεια η 80 κ. Ἑξ.)

"Αφοῦ ὁ Ὁδιοσεὺς, ἐσώθη ἐκ τοῦ ναυαγίου, μετ' ὀλίγον ὡδη-
γήθη πρὸς τὸν Ἀλκίνουν τὸν βασιλέα τῶν Φαιάκων. "Οτε ἐπλη-

σίασεν εἰς τὰ ἀνάκτορα, ἔμεινεν ἐκστατικὸς ἐκ τῆς ὥραιότητος αὐτῶν. Ἐστιλθον οἱ τοῖχοι, αἱ θύραι καὶ ἡ ὁροφή, ὅπως στίλθει ὁ ἄγλιος καὶ ἡ σελήνη. Οἱ Ὀδυσσεὺς ἴστάμενος ἔξωθεν τῆς πύλης τῶν ἀνακτόρων, ἔκθυμος παρατηρεῖ ἀλλοτε μὲν τὰ πέριξ τῶν ἀνακτόρων καὶ ἀλλοτε τὰ ἐντὸς αὐτῶν. Τὰ ἐντὸς τῶν ἀνακτόρων ἦσαν λαμπρά, ἀλλὰ καὶ τὰ πέριξ αὐτῶν δὲν ἦσαν κατώτερα.

"Εμπροσθεν τῶν ἀνακτόρων ὑπῆρχεν αὐλὴ καὶ μετ' αὐτὴν κῆπος πολὺ ὥρατος τετραγωνικός, ἀρκετὰ μέγας καὶ πανταχόθεν περιπεφραγμένος. Οἱ κῆποι οὕτος ᾧτο διηρημένος εἰς τρίκ μέρη. Ταῦτα διεκρίνοντο πολὺ καλὰ ἀπ' ἀλλήλων. Εἰς τὸ πρῶτον μέρος οὗτον διεκρίνεται, ἔστιν, μηλέαι, συκαῖ, ἐλαῖαι, βρίθουσαι ὅπωρῶν ὥραιοτάτων καὶ γλυκυτάτων. Τὰ δένδρα ταῦτα δὲν ἦσαν ὅπως εἶνε τὰ ἀλλα δένδρα τοῦ κόσμου. Αὐτὰ κατὰ πᾶσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους, καὶ τὸν χειμῶνα ἀκόμη, ἔφερον ἄνθη καὶ ὥριμους καρπούς.

"Ἐπνεεν ἀκαταπάντως μαλλικὸς ζέφυρος, καὶ εἰς τινα δένδρον ἀφύοντο ἄνθη καὶ εἰς ἀλλα ὥριμαζον οἱ καρποί. Τὰ ἄπικα, τὰ μῆλα καὶ τὰ σῦκα ὥριμαζον ὅχι ὅλα συγχρόνως, ἀλλὰ τὸ ἓν κατόπιν τοῦ ἀλλου, οὕτως ὥστε δι' ὅλου τοῦ ἔτους ὑπῆρχον εἰς τὰ δένδρα στιλπνοί καὶ ὥριμοι καρποί.

Εἰς τὸ δεύτερον μέρος ᾧτο πεφυτευμένη ἀμπελος, βρίθουσα σταφυλῶν. Η ἀμπελος αὕτη δὲν ᾧτο ὅπως εἶνε αἱ ἀλλαι ἀμπελοι τοῦ κόσμου. Αἱ σταφυλαὶ αὕτης οὔτε πᾶσαι συγχρόνως ὥριμαζον οὔτε πᾶσαι συγχρόνως ἦσαν ἀωροι, οὔτε πᾶσαι συγχρόνως ἔξελιπον. Εδῶ εἰς τὴν ἀμπελον ταύτην ἀλλαι μὲν σταφυλαι εἶχον ἥδη ἀπὸ πολλοῦ χρόνου ὥριμάση, ἀλλ' ἔμενον εἰς τὰ κλήματα ἥδη ἀνθοῦσαν ληρόν· ἀλλαι ἥδη ἦσαν ὥριμοι καὶ ἐτρύγων αὐτὰς οἱ τρυγηταί· ἀλλαι εἶχον ἥδη τρυγηθῆ καὶ ἀπέθλιθον γων αὐτὰς οἱ τρυγηταί· ἀλλαι εἶχον ἥδη τρυγηθῆ καὶ ἀπέθλιθον γων αὐτὰς οἱ ἐργάται εἰς τοὺς ληγούς· ἀλλαι ἦσαν ὅλως διόλου ἀωτάτας οἱ ἐργάται εἰς τοὺς ληγούς· ἀλλαι ἦσαν ὅλως διόλου ἀωροι, μόλις τότε ῥίψασαι τὰ ἄνθη αὐτῶν, καὶ ἀλλαι μόλις τότε ἄρχοι, νὰ ὥριμαζωσιν. Αἱ σταφυλαὶ δ' ὅλου τοῦ ἔτους δὲν ἔλειπον. Υπῆρχον πάντοτε.

Τὸ τρίτον μέρος ᾧτο εἰς τὸ βάθος τοῦ κήπου. Εἰς αὐτὸν ἦσαν πεφυτευμένα παντὸς εἴδους λαχανικὰ καταπράσινα καὶ θαλερώ-

τατα, διατηρούμενα δι' ὅλου τοῦ ἔτους τρυφερὰ καὶ στιλπνά. Ἐδῶ
ἔρρεον καὶ δύο κρῆναι. Τὸ ὄδωρ τῆς μιᾶς ἐχύνετο εἰς αὐλάκια τὰ
όποια διεκλαδίζοντο εἰς πάντα τὰ μέρη τοῦ κήπου καὶ ἐπότιζον
αὐτόν· τὸ δὲ ὄδωρ τῆς ἀλληλῆς δι' ὑπογείων διχετῶν, ὑπὸ τὸ ἔδα-
φος τῆς αὐλῆς ἐκτεινομένων, διωγχετεύετο εἰς τὰ ἀνάκτορα διὰ
τὰς διαφόρους χρείας αὐτοῦ. Ωραῖα καὶ θυμαστὰ πάντα!

X. Παπαμάρκος

ἘΛΕΥΣΙΣ.

Ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίγα μετέβησιν οἱ ἀρχαῖοι Ἀθηναῖοι
διὰ τῆς ιερᾶς ὁδοῦ. Ἡ ὁδὸς αὕτη εἶναι ἀκριβῶς ἡ σημερινὴ ἡ φέ-
ρουσα ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐλευσίνα. Αὕτη διασχίζει ἔξω τῆς πόλεως τὸ
μέγα τοῦ ἐλκιῶν δάσος, ἐπειτα εἰσδυομένη εἰς τὸ βουνὸν διέρ-
χεται τὰ τελευταῖα τοῦ Πάρνηθος ἀντερείσματα διὰ τῆς θελ-
κτικῆς κλειστωρείας τοῦ Κορυδαλλοῦ, ὅπου ὑπάρχει ἡ μικρὰ μονὴ
τοῦ Δαφνίου μετὰ τῆς μεγαλοπρεποῦς Βυζαντιακῆς αὐτῆς ἐκκλη-
σίας. Εὐθὺς δ' ὡς διέλθῃ ὁ περιηγητὴς τὴν δίοδον, αἴργης ἐκτυ-
λίσσεται πρὸ τὸν δημιάτων αὐτοῦ ἡ περίλαμπρος τῆς θηλάσσης
ἐπιφάνεια, τὰ κυκνᾶ κύματα τὰ λούοντα τὴν Σαλαμίνα καὶ τὸ
μικρὸν χωρίον, ἐνθική ἡ ἀρχαίκη Ἐλευσίς, κειμένη εἰς τὸ βάθος τοῦ
ἡρέμου αὐτῆς κόλπου· πορρωτέρω ὑψοῦνται τὰ ὅρη τῆς Μεγαρίδος
καὶ αἱ ὑψηλαὶ τοῦ Κιθαιρῶνος κορυφαί. Εἰτα κατὰ μῆκος τῶν
ἀλμυρῶν λιμνῶν ἡ ὁδὸς παρὰ τὴν ἀκτὴν φέρει εἰς τὸ χωρίον τὸ
κατοικούμενον σήμερον ὑπὸ Ἀλεξανδρώνων Ἐλλήνων. Ἐνταῦθα
ὑπάρχει τὸ περίφημον ιερὸν τῆς Δήμητρος. Ἡ μικρὰ τῆς Ἐλευ-
σίνος πόλις, εἰς τὴν ὁποίαν ἡ Δημήτηρ ἐζησε καὶ ὑπέστη ταλαι-
πωρίας καὶ ἐδίδαξε τοὺς ἀνθρώπους τὰ μυστήρια τῆς λατρείας
αὐτῆς, ἦτο διὰ τοὺς Ἑλληνας ἀληθής ἀγία Γῆ. Τὸ πᾶν ἀνε-
κάλει τὴν θεὰν καὶ ἔφερε τὸν τύπον τῶν βημάτων αὐτῆς.

Ἐδείκνυον τὸ φρέαρ πλησίον τοῦ ὄποιού ἐκάθισε, τὸν οἶκον
τὸν ζενίσαντα αὐτήν, τὴν θέσιν τοῦ πρώτου ναοῦ, τὸν ὄποιον εἰς
αὐτὴν ἀνήγειραν.

Περὶ τὴν ἀγίαν πόλιν οἱ βράχοι, αἱ ἐλάχισται ἀνωμαλίαι τοῦ

εδέφους φέρουσιν ὀνόματα ἀγαπαλοῦντα εἰς τὰς εὐσεβεῖς ψυχὰς τὸν γῆνον τῆς θεᾶς βίου. Κατ' ἔτος ἀπασα καὶ Ἑλλὰς προσήρ-
χετο πρὸ τῶν σεβαστῶν τούτων μνημείων, ὅπως ἐκδηλώσῃ πανη-
γυρικῶς τὴν εὐγνωμοσύνην αὐτῆς εἰς τὴν θεάν, καὶ ὅποια ἐδώρησε
τὸν σῖτον εἰς τὴν ἀγθρωπότητα. Ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας αἱ Ἑλληνικαὶ
πόλεις, εἰς τὰς ἀρχαῖς ὑπείκουστα συνθήσια καὶ εἰς τὰ αἰστηρὰ
τοῦ Δελφικοῦ μαντείου παραγγέλματα, ἀφιέρουν εἰς τὴν Ἐλευ-
σίνα τὰς ἀπαρχὰς τῶν καρπῶν. Αἱ Ἀθηναὶ μάλιστα καὶ αἱ σύμ-
μαχοὶ αὐτῆς πόλεις οὐδέποτε παρέλιπον γὰρ προσφέρωσι τὰς εὐ-
σεβεῖς ταύτας προσφοράς. Καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἔτι τοῦ Ἀδριανοῦ ἡ
σύγοδος τῶν Παιανιλήνων, καὶ ὅλον τὸν Ἑλληνικὸν κόσμον ἐκπρο-
σώπουσα, προσέφερε κατὰ τὰ παλαιὰ τοῦ Ε' αἰῶνος παραγγέλ-
ματα λατρείνειν εἰς τὴν εὐεργετικὴν θεάν, καὶ ὅποια ἐδίδαξε τὴν
γεωργίαν.

Ἐγγῆσαρέτ.

· Η ευφορία τού ἐδάφους καὶ τὸ ἥπιον τοῦ κλίματος συντελοῦσι πολὺ εἰς τὴν ἐπιτυχῆ καλλιέργειαν τῶν εὐχύμων καρπῶν τῶν με-

σημέρινῶν χωρῶν, φοινίκων δηλ. καὶ ἐσπεριδοειδῶν, σταφυλῶν καὶ πεπόνων καὶ σιτηρῶν. Ἀν οἱ κάτοικοι ἐκαλλιέργουν καλλιτερον τὴν γῆν ταύτην, ἥθελεν ἀποβῆντας φυσικὸν θερμοκήπιον, ἔνθα πάντα τὰ εὐγενῆ φυτὰ τῆς Αἰγύπτου καὶ τῆς Ἀραβίας ἡδύνανται νὲ εὐδοκιμῶσι. Πυκνὰ δένδρα καὶ θάμνοι ἐναλλάξ, μετ' ἀγρῶν σιτοφόρων περιβάλλουσι τὴν βορειοδυτικὴν ἀκτὴν. Ἀφθονώτατα δὲ καὶ πυκνότατα ὁδόχροα ἄνθη καὶ δάφναι κοσμοῦσι λόφους καὶ κοιλάδας. Ἀπὸ δὲ τῶν συστάδων τῶν δένδρων ψάλλουσιν ἡ κίχλη καὶ ἡ ἀηδῶν καὶ ἀπὸ τῶν κοιλωμάτων τῶν περὶ τὰ Μάγδαλα βράχων ἀκούεται ἡ φωνὴ τῶν ἀγρίων περιστερῶν, αἵτινες κατὰ σμήνη ἀνὰ ἐκατοντάδας περιπτανται καὶ ἀπὸ τῶν καρπῶν τοῦ λωτοῦ τρέφονται.

Ἐν τῇ εὐδαιμονίᾳ ταύτῃ κοιλάδι πληθυσμοὶ πυκνοὶ ἔζων ἀλλοτε ἐν πυκνοτάτῃ ἐπικοινωνίᾳ. Πόλεις ἀνθηροί καὶ χωρία τὴν βιομηχανίαν ἀσκοῦνται καὶ μηχευτικοὶ κῆποι καὶ ἀγροὶ περιεκύκλουν τὴν χαρίεσσαν λίμνην. Πλοῖα φορτηγὰ διεσταυροῦντο πρὸς ἀλλα, ἐφ' ᾧ ἐταξείδευον ἀνθρώποι, λέμβοι δὲ εὐθύμους ὅμιλους ἀπὸ παρακτίας πόλεως εἰς ἄλλην παρακτίαν μεταφέρουσαι συνήντων πλοιαρίων ἀλιευτικά, καὶ καθ' ὅλην τὴν λίμνην καὶ τὴν περιβάλλουσαν αὔτὴν ζώνην κίνησις, ζωὴ καὶ σφρῆγος παρετηροῦντο. Εἰς τοὺς τόπους τούτους συγνότατα διέτριβεν ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ἐκ τοῦ ἐκεῖ δὲ κινουμένου πλήθους τὸ ἐταστικὸν αὐτοῦ βλέμμα διέκρινε καὶ ἐξέλεξε τοὺς δραστηριωτάτους τῶν ἀποστόλων αὐτοῦ. Εἰς τὴν λίμνην ταύτην καὶ τὰς ὅχθους ὁ μέγας τῶν ἀνθρώπων ἴερεύς, ἀκαταπόνητος ἔρριπτε τὸ δίκτυον τοῦ λόγου τοῦ ἀγρεύοντος τὰς ψυχάς, ἀλλοτε ἐν σχολαῖς, ἀλλοτε ἐν οἰκίαις, ἀλλοτε ἀπὸ τῶν διηγθισμένων παροχθίων λοφίσκων καὶ ἀλλοτε ἀπὸ τῶν πλοιαρίων τῶν μαθητῶν αὐτοῦ.

Σήμερον ἡ πλήρης θελγήτρων χώρα εἶναι βυθισμένη εἰς λύπην. Τῶν πόλεων αἵτινες εἶδον τὰ πλεῖστα τῶν θαυμάτων αὐτοῦ καὶ δὲν μετενόησαν, οὐδ' ἵχνη φαίνονται. Τὰς ἐπὶ τῶν λόφων δάσην καὶ ἀμπελοὺς ἐξηφανίσθησαν. Ὁλίγα δένδρα μόνον φοινίκων, συκῶν καὶ ἐλαιῶν παρακτηροῦνται ἔτι. Οἱ ἀρωματώδης θάμνοι, δστις ἐφύετο παρὰ τὰς ἀμμώδεις ὅχθους καὶ περιέστεφε

τὴν λίμνην, δὲν ὑπάρχει πλέον. Ἀντὶ τοῦ στόλου τῶν πλοιαρίων ἄτινα διέσχιζον ἀλλοτε τὴν λίμνην, κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν μόνον μεμονωμένη ἴστιοφόρῃ ταράττουσι τὰ ήσυχα ὅδατα, ἐπὶ τῶν ὅποίων κατοπτρίζεται ὁ γκλανὸς οὐρανός.

•Φ Ιορδάνης.

Ο κυριώτερος καὶ μέγιστος ποταμὸς τῆς Παλαιστίνης είνε ὁ Ιορδάνης. Ο Ιορδάνης ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν ποταμῶν, οἱ δόποιοι ἔξερχονται ώς εἰς ποταμὸς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο. Διερχόμενος πρὸς νότον χύνεται εἰς τὴν λίμνην Τιβερίδα. Εντεῦθεν πάλιν ἔξερχόμενος καὶ μετὰ πορείαν δέκα τριῶν μιλίων πρὸς νότον διατρέχων ἐντὸς βαθείας καὶ ἐλικοειδοῦς κοίτης καὶ ἀλλούς ρύακας εἰσδεχόμενος καὶ μεγαλείτερος ἀποβάνων ἐκβάλλει εἰς τὴν Νεκρὰν θάλασσαν. Η κοιλάς δὲ τὴν ὅποιαν διατρέχει ἀπὸ τῆς Τιβερίδος λίμνης μέχρι τῆς Νεκρᾶς θαλάσσης, καλεῖται κοιλάς Ιορδάνου. Τὸ εὖρος αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐκβολὰς ὑπολογίζεται κατὰ μέρος περὶ τοὺς ἑβδομήκοντα πόδας τὸ δὲ βάθος εἰς ἐννέα. Κατὰ τὸν Μάρτιον καὶ Ἀπρίλιον ἐπλημμύρει συνήθως. Ο Ιορδάνης ἀναφέρεται συχνάκις εἰς τὴν ἀγίαν Γραφήν. Εἰς τὴν Παλαιὰν Διαθήκην σπουδαῖον γεγονός ἀναφέρεται, ἡ διάβασις αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ιερῶν τοῦ Ἰσδρακῆλ, διαχωρισθέντων τῶν ὑδάτων μέχρις ὅτου ἀπας ὁ λαὸς διέβη ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Ναοῦ. "Αλλοτε διεγωρίσθησαν τὰ ὅδατα αὐτοῦ, ὅτε ὁ Ἡλιοῦ ἔλκει τὴν μηλωτὴν καὶ ἐπάταξε τὸ ὅδωρ, ὅπερ διαχωρισθὲν ἀφῆκεν ἐλευθέρων τὴν διάβασιν εἰς αὐτὸν καὶ τὸν Ἐλισσαί. Εἰς δὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην τὸ ἐπιφρανέστατον συμβάν εἶνε τοῦτο. Ιωάννης ὁ Βαπτιστὴς βαπτίζει τοὺς μετανοοῦντας ἐν Βηθανίᾳ πέραν τοῦ Ιορδάνου. Τὰ ὅδατα τοῦ Ιορδάνου ἡγίασεν αὐτὸς ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς, εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ Ιωάννου βαπτισθείς, ἐπιφρανέντος τοῦ ἀγίου Πνεύματος ἐν εἴδει περιστερᾶς καὶ τοῦ Πατρὸς ἐπιμαρτυροῦντος τὸν οὐρανὸν αὐτοῦ, ἐν φυλακήσει.

•Η πρωτα.

·Ως εἰς τὰς διαφόρους ὥρας τοῦ ἔτους, οὕτω καὶ εἰς ἐκάστην ἡμέραν ἔδωκεν ὁ δημιουργὸς ἵδια θέλγητρα, ιδίας κακληγάς. Καθ' ἐκάστην καὶ ἐν μέσῳ τῶν αἰσθηματινῶν ἀσχολιῶν μου καὶ ἐν μέσῳ τοῦ θορύβου τῶν ἕργων μου βλέπω καὶ θαυμάζω τὴν θείαν ἀγαθότητα, τὴν πανταχοῦ καὶ εἰς πάντας παρέχουσαν τὰ πλούσια καύτης δῆρα.

·Οποῖαι τῷ ὅντι γέκι ἐντυπώσεις κυριεύουσι τὴν ψυχήν μου τὸ πρωτό, ὅτε ἔξεγειρόμενος ἀπὸ τοῦ εὐεργετικοῦ ὑπουργοῦ ἀσπάζομαι πάλιν τοὺς ἐμοὺς καὶ ἀνευρίσκω τὴν ζωὴν καὶ τὴν κίνησιν, μεθ' ὧν ἄρχονται τὰ ἔργα ἐκάστης ἡμέρας! Καὶ πόσον αἱ γαληνικῆις αὔται ἐντυπώσεις διαφέρουσι τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐσπέρας, ὅτε τὰ πάντα τείνουσι πρὸς τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν ἀνάπαυσιν, ὅτε τὰ μέλη τοῦ σώματός μου εἶναι κεκμηκότα, σκότος δὲ καὶ οὐραγὸν καὶ γῆν περιβάλλει!

·Πόσον δὲ ἄλλοίχ μοὶ φάίνεται ἀπασχ ἡ δημιουργία ἐν τῇ λάμψει τῆς μεσημβρινῆς ὥρας, ὅτε ἡ ζωὴ ἐπὶ τὴν ὄψιστην ἤλθε τῆς ἐνεργείας βαθμίδα! Πόσον δὲ ἀντίθετα πρὸς ταῦτα αἰσθήματα πληροῦσι τὴν καρδίαν μου, ὅταν ἀγρυπνῶν ἐν καιρῷ τοῦ σκοτεινοῦ μεσονυκτίου νομίζω, ὅτι παρίσταμαι εἰς τὴν σιωπὴν τοῦ θυνάτου καὶ ὑπὸ τὸ σκότος τοῦ τάφου περικυλοῦμαι!

·Ναί, ἡ διαφορὰ τῶν ὥρῶν τῆς ἡμέρας τοσοῦτον ἴσχυρῶς ἐπὶ τῶν αἰσθήσεων καὶ τοῦ νοῦ ἐπενεργεῖ, ὥστε ἐκκαστος θυντὸς νομίζει ὅτι ἄλλος ἀνθρωπὸς εἶναι τὸ πρωτό καὶ πάντῃ ἄλλος τὴν ἐσπέραν. Τὴν πρωτάνην πλήρης δυνάμεων τὰ πάντα φαιδρότερον καὶ καθηκώτερον βλέπει, κρίνει πάντα ἐπιεικέστερον, εἶναι μᾶλλον φιλόφρων, ἔχει ἐλπίδας. Τὴν ἐσπέραν ἀκούσιως καθίσταται σοβαρώτερος, δειλότερος, κρίνει μετὰ μεγαλειτέρας αὐστηρότητος, εὐκολώτερον δργίζεται, εἶναι μᾶλλον εὐκίσθητος εἰς τὴν χαρὰν καὶ εἰς τὴν λύπην, περὶ πλείστων ἀδημονεῖ καὶ ἀποδειλιᾷ, πολλὰ ὑπὸ ἥπτον εὐγοικὴν ὄψιν παρατηρεῖ. Τὴν ἐσπέραν ἐκπλήττεται ἀναπολιτική από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

γελᾶς διὰ τὴν ἀναγδρίαν, τὴν ὁποίαν ἡσθάνθη κατὰ τὴν παρελθοῦσαν ἐσπέραν.

Οὕτως ὁ Δημιουργὸς ὑπέβαλε πάντα καὶ αὐτὰ τὰ συνηθέστερα τοῦ βίου ἡμῶν εἰς τὸν νόμον σωτηρίου καὶ θαυμαστῆς ποικιλίας, ἐμποδίζουσαν τὴν κόπωσιν καὶ τὴν ἀκηδίαν. Ἀκαταπάντως μεταλλαγή τῶν ἀντικειμένων καὶ τῶν αἰσθημάτων διατηρεῖ ἐν ἡμῖν τὴν ἐνεργητικότητα, ἃνευ τῆς ὁποίας ἀδύνατος ἀποθαίνει οἰκδήποτε τῆς καταστάσεως ἡμῶν βελτίωσις.

Θὰ εἴμαι ἔφερε γε ἀδιάφορος πρὸς τὰ θεῖα ταῦτα κατασκευάσατα, πρὸς τὴν ἐπὶ τῆς γῆς ταύτης τάξιν, τὴν ὅρισθεῖσαν ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, οὐκ χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἐπίγειον εὐδαίμονίαν μου καὶ εἰς τὴν κατὰ μικρὸν τελειοποίησιν τῆς οὐσίας μου τῆς ἀθηνάτου;

"Οχι! εἴμαι χριστιανός. Οὐδὲν ἐπομένως μοὶ εἶναι ἀδιάφορον, δυνάμειον νὰ μοὶ ἀποκαλύψῃ τὴν σοφίαν καὶ τὴν ἀγαθότητα τοῦ Θεοῦ. Εἴμαι τέκνον τοῦ Υἱοῦ τοῦ Παντοδυνάμου· πῶς δύναμαι λοιπὸν νὰ βλέπω ἄνευ βαθυτάτης συγκινήσεως τὰ ἔργα τοῦ αἰωνίου μου πατρός;

Περικυκλώσατέ με, ὃ ἀναμνήσεις ὅλων τῶν πρωτείων ὡρῶν, τὰς ὁποίας μέχρι ταύτης τῆς ὥρας ἐπὶ τῆς γῆς διῆλθον! Ἐγέρθητε αὖθις ἐν ἐμοί, ἔγινα αἰσθήματα, ἔτινα μὲ εἴχετε καταστήσει εὐδαίμονα, ὅτε ἔβλεπον ὑψούμενον διὰ τῶν νεφελῶν ἐφ' ὅλης τῆς ἀνθρώπινῆς φύσεως τὸν ἀκτινοβόλον ἥλιον τῆς ἀνατολῆς καὶ ὅτε σύμπασσα ἡ κτίσις οἰονεὶ φθεγγούμενη ἐξύμνει τὴν αἰωνίαν ἀγαθότητα τῆς θείας προνοίας! Ρεύσατε αὖθις, ὃ γλυκέα δάκρυα, τῆς ἐκτάσεώς μου, ἔτινα συνεσκιάζετε τοὺς ὄφθαλμούς μου, ὅτε τὰ θαυμάσια τοῦ Θεοῦ ἔργα, χρυσούμενα ὑπὸ τῶν πρώτων τῆς ἡμέρας ἀκτίνων ἀνήγγελλον τὴν λαμπρότητα καὶ τὴν μεγαλοπρέπειαν αὐτοῦ! Θέλω νὰ ὑμνήσω, θέλω νὰ θαυμάσω τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός, ὅστις εἶναι καὶ Πλάστης ἐμός, τὸν Πατέρα τῆς ὅλης δημιουργίας, ὅστις καὶ ἐμὸς εἶναι Πατέρος.

Μεγιστᾶνες τῆς γῆς, ἔξοδεύετε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν εἰς πομπικὰς τελετὰς καὶ πανηγύρεις, εἰς ἐπινοήματα κενοδοξίας μάταια. Πόσον γυμνὴ καὶ πτωχὴ ἀναφρίνεται ἡ λαμπρότης ὑμῶν, συγκρινομένη πρὸς τὴν λάμψιν τῆς ἀνατολῆς τοῦ ἥλιου, ἡ ὁποία φωτίζει τὸν ἀπὸ τοῦ ὑπονού ἐγερθέντα κόσμον! Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Καθ' ἐκάστην ἑαρινὴν πρωΐαν ἡ φύσις ἔορτάζει τὴν ιδίαν αὐτῆς ὥραιότητα. Καὶ αὐτὸν τὸν ἄγριον καταπλήσσει ἡ δύναμις τῶν θείων αὐτῶν φυινομένων. Ὁποῖα ἀρχαὶ αἰσθήματα αἰσθάνεται καὶ ἀνάγκην ἡ καρδία τοῦ πεφωτισμένου χριστιανοῦ!

'Η γοῦξ ἐτελείωσε τὸ εὐεργετικὸν ἔργον τῆς ἀναπαύσεως· εἰς τὸν κεκμηκότα ἔδωκε νέας δυνάμεις, εἰς τὸν πάσχοντα ἐπέχυσε τὸ τοῦ ὕπνου βάλσαμον, τοῦ δυστυχοῦς τὴν ψυχὴν διὰ παραμυθικῶν ἐνυπνίων καθησύχασε. Πλησιάζει ἡ ὥρα τῆς ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἔξεγέρσεως πάντων. Ἡδη τὸ ωχρὸν λυκαυγὲς ἐπιφαίνεται ἐπὶ τῶν λόφων καὶ εἰς τὰ ὑψηλὰ τῶν ἀκρωτειῶν δάσον· αἱ καλύβαι καὶ οἱ παρρκείμενοι θάμνοι ἔξερχονται βαθυμηδὸν ἀπὸ τοῦ μιστηριώδους σκότους καὶ ἀρχὰς συγκεχυμένως, ἔτι δὲ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον σαφῶς ἀργυροειδῆς ὅμικλην κατακάθηται ἐπὶ τῶν λειμώνων καὶ ὑπεράγω ἐκτείνεται τῶν ὑδάτων. Οἱ κορυδαλλὸς ἀναβάίνει πρὸς τὰ νέφη ψάλλων, ὅπως ἀσπασθῇ τὴν ἐπερχομένην αὔγην, ἡ δὲ τοῦ ἀλέκτορος φωνὴ ἀκούεται μακρόθεν ἀναγγέλλουσα τὴν ἐπιφώσκουσαν ἡμέραν. Ἐπὶ τοῦ ὅρίζοντος διακρίνονται τὰ ὑψηλὰ ὅρη, ὡς γιγαντικὰ φαντάσματα, ὑπὸ πέπλου σκοτεινὸν καὶ κυανοειδῆ ἔξι ἀποστάσεως ἐμφανιζόμενα.

'Ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον χρωματίζονται τὰ πλησίον ἀντικείμενα. Τὸ ἀστρον τῆς αὔγης λάμπει εἰσέτι, διαχέον φῶς ἄγρουν ὑπεράγω τῶν νεφῶν, ὃν τὰ κράτηπεδα ὑπὸ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἔτι ἀοράτου ἡλίου ἐπιφλεγόμενα φωτίζουσι διὰ ζοφερᾶς ἀντανακλάσεως τοὺς ἀγροὺς καὶ τὰς πεδιάδας. Χρυσᾶ κύματα πυρὸς ἐκχέονται ἀπὸ ἀνατολῶν ἐπὶ τοῦ ὅρίζοντος καὶ ἡ στίλβη αὐτῶν αὔξανεται ἀπὸ στιγμῆς εἰς στιγμήν. Ἀπὸ τῶν κορυφῶν τῶν ὅρεων ἀναβάίνουσι φλόγες, ὡς ἀπὸ ὅλοκαυτωμάτων προσφερομένων ἐπὶ τῶν βωμῶν τοῦ 'Τύπιστου' φωσφόρος ἀτμὸς περιβάλλει τὰ ἄλση καὶ τοὺς γηλόφους, καὶ αὐτὰ τὰ πρὸς δυσμὰς νέφη φωτίζονται κατὰ νῶτον. Τὰ πτηνὰ ἐγείρονται εἰς τοὺς θάμνους καὶ ἐγκαταλείπουσι τὰς φωλεὰς κύτων, τὰ πρόσθιτα τῆς ποίμνης, τὰ τέως ἀκίνητα, ἀρχίζουσι νὰ ἐγείρωσι τὰς κεφαλὰς αὐτῶν καὶ γὰς κινῶνται, ὃ δὲ φιλόποιος γεωργὸς ἔξερχεται πρὸ τῆς καλύθης αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ψηφιοφυτικοῦ φαντασματικοῦ πεπτερεύουσακής Πολιτικῆς Αγγλίας εἰσέτι

ἐπὶ τῆς γῆς ἡσυχία, καὶ τὰ πάντα εὐρίσκονται οἷονεὶ ἐν ἀκροάσει καὶ ἀπεκδοχῇ μεγάλου τινὸς συμβεβηκότος.

Ἄφργης δροσερὴ πρωϊὴν ἀύρῃ ἐξ ἀνατολῶν πνέουσα καταδρο-
σίζει πάντα τὰ πλάσματα. Οἱ ἀγθηροὶ τῶν δένδρων κλῶνι σείον-
ται, τὰ ἄνθη τοῦ ἀγροῦ φρίσσουσι, τὰ ὅρη καταλάμπονται. Οἱ
ἐπὶ τῶν λειμώνων καὶ τῶν ποταμῶν ἔτημοὶ ὑψοῦνται πρὸς τὸν οὐ-
ρανὸν ἐν εἴδει μαρμαρυγωδῶν στηλῶν.

Χαρμοσύνως κοχλάζει τὸ ἀπὸ τῆς πέτρας ῥέον ὕδωρ καὶ τὸ
ἡσυχον ῥύακιον ὃ ἀήρ ἀντηγεῖ ὑπὸ τοῦ κελαδήματος ποικίλων
πτηνῶν· νέα ζωή, κίνησις, χαρὰ ἀκούονται εἰς τὰ χωρία καὶ εἰς
τὰς πόλεις· ἡ γῆ ἀπασκαλαλάζει· ὅλος ὁ οὐρανὸς φλογίζεται...,
ὁ ήλιος ἀνέτειλεν.

Ω! ὅποιον πυκνὸν πλῆθος θελκτικῶν χρωμάτων καὶ ἥχων!
Οὐοιον ἐνθουσιαστικὸν ὄντως θέαμα παρίστησιν ἢ νέα αὔτη θυμ-
μαστὴ πλάσις, ἐξερχομένη ἀπὸ τοῦ κενοῦ καὶ τῆς ἐρημίας τῆς
νυκτός! Οὐ ναὸς τοῦ ὑψίστου ἥνοιξεν. Οἱ ήλιοις ἀνέσυρε τὸ ιερὸν
παραπέτασμα, τὸ ἀποκρύπτον τὴν λαμπρότητα τῆς δημιουργίας.
Απασκαλαλάζει· γηνίη σφράγις φάνεται ὡς ἐν μύνον θυσιαστήριον
ἀποτελοῦσσα.

Πᾶν διτεῖ πνοήν, ἐξυμνεῖ διὰ τὸ φυιδρῶν αἰσθημάτων τὸν
ἀποκεκρυμμένον Πατέρα, ὄντινα τοσκύτη λάμψις περιβάλλει· τὸ
δὲ ἀστρον τῆς αὐγῆς ἐγένετο ἀφρυτον ἵνα ἀναγγείλῃ εἰς ἄλλους
λαοὺς τὴν εὐεργετικὴν παντοδύναμίαν τοῦ Δημιουργοῦ.

Μεγιστᾶνες καὶ ἀρχούτες τῆς γῆς, καταγαλίσκετε τοὺς θη-
σαυροὺς ὑμῶν πρὸς παρασκευὴν πομπικῶν ἑορτῶν, τὰς ὄποιας ἡ
κενοδοξία ὑμῶν ἐπενόησε. Τί εἶνε ἡ λάμψις τοῦ χρυσοῦ ὑμῶν
παραβαθλομένη πρὸς τὸ φῶς φλογεροῦ οὐρανοῦ; Τί εἶνε οἱ πο-
λύτιμοι ὑμῶν λίθοι, συγκρινόμενοι πρὸς τὰ ἐκατομμύρια τῶν ψε-
κάδων στιλβεούσης ἐφ' ἐκάστης ἀνθερίκης λειμωνήρους βοτάνης,
ἐφ' ἐκάστου στάχυος; Τί ἡ πορφύρα καὶ τὰ σηρικά, δι' ὃν καλύ-
πτετε κενοδόξως τὸ φθαρτὸν ὑμῶν σῶμα, ἐὰν συγκριθῶσι πρὸς
τὰ γοητευτικὰ χρώματα τῶν ἀνθέων, ἀτινα παρὰ τοὺς πόδας ὑμῶν
σκλεύουσι· καὶ ἀπὸ τῶν τρυφερῶν αὐτῶν καλύκων πληροῦσι τὴν
ἀτμόσφαιραν παντοδαπῆς εὐωδίας;

Διὰ τὸν χριστιανόν, διὰ τὸν φιλόθεον ἀνθρώπων ἐκάστη ἐπάνοδος τῆς πρωῖας ἀποτελεῖ νέαν ἑορτὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ.

Καὶ ὅταν ἡ πρωΐα τοῦ χειμῶνος, ὥρα ᾧντι ἀνθέων διασκορπίζῃ ἐπὶ τῶν παραθύρων ἡμῶν νιφάδας χιόνος ἡ μεγαλοπρέπεια τῆς φύσεως καὶ ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ οὐχ ἡττον θαυμασταις εἶνε. Καὶ ἐν χειμῶνι ὡπὸ τῆς αὐτῆς καταλαμβανόμεθα τέρψεως, ἡ αὐτὴ πληροῖ τὴν καρδίαν ἡμῶν εὐθυμίᾳ. Ἐνῷ δὲ κατὰ τὴν ἔκρινὴν πρωΐαν, οὕτως εἰπεῖν, ἐκχέεται ἀπασαχ ἡμῶν ἡ ψυχὴ εἰς τὰ ἀπειρά θέλγητρα τῆς φύσεως, κατὰ τὴν πρωΐαν τὴν χειμερίνην συστελλόμεθα καὶ περιοριζόμεθα ἐντὸς ἡμῶν καὶ κατά τινας τρόπους ἀναγκαζόμεθα ν' ἀνήκωμεν εἰς ἡμᾶς αὐτοὺς καὶ εἰς τοὺς ἡμετέρους μῆλλον, ἡ εἰς δὲλλον τινά.

Ναί, Παντοδύναμε, Πανάγκηθε! Εἰς ἀπάσας τὰς ὥρας τοῦ ἔτους Σύ, οἱ Θεοὶ ἡμῶν, ἀφειδῶς διαχέεις τὰ ἀνεξάντλητα δῶρα τῆς χάριτος καὶ παντοδύναμίας Σου! Οὐδέποτε ἀφῆκες καὶ οὐδὲ ἀφίνεις νὰ παρέλθῃ ἡμέρᾳ ἡ ὥρα, χωρὶς νὰ δώσῃς δείγματα τῆς παρουσίας Σου, τοῦ μεγαλείου Σου. Ἄλλ' ἵνα Σὲ ἀναγνωρίσωμεν τὰ γήινα φαινόμενα, τὴν πνευματικὴν φύσιν, τὰ οὐράνια, τὰ θεῖα.

Ἐπειδὴ δὲ ἡ εὑσέβεια καὶ ἡ ὄσιότης τῶν ἀνθρώπων διαφέρουσιν ἀναγκαίως διάφορα εἶνε καὶ τὰ αἰσθήματα αὐτῶν, τὰ ὡπὸ τοῦ ὥραίου τῆς πρωΐας θεάματος διεγειρόμενα. Οἱ εἰς τὰς σωματικὰς ἡδονὰς παραδεδομένος, οἱ μόνον περὶ τῆς ὑλικῆς εὐημερίας του καὶ περὶ τῆς γηίνης αὐτοῦ ὑπάρξεως μεριμνῶν, κοιμᾶται τὸ ἐσπέρας ἐν μέσῳ ὀνείρων ἡδυπαθῶν, ἐν μέσῳ πολυμερίμνων σχεδίων καὶ ποταπῶν παθῶν, καὶ μετ' αὐτῶν τὸ πρῶτον ἐγείρεται. Περατώνει τὴν ἡμέραν διά τινας βασάνου, ἦν αὐτὸς ἔαυτῷ πλάττει, καὶ πεποίθησις, οὐδεμίᾳ ἡσυχίας ἀφοσίωσις εἰς τὸν Κυβερνήτην τὴν ὅλων, καὶ ἐπομένως οὐδεμίᾳ εὐφροσύνη. Οἱ τοιοῦτος ἐγειρότῶν ὅλων, καὶ ἐπομένως οὐδεμίᾳ εὐφροσύνη. Οἱ τοιοῦτος ἐγειρότῶν ὅλων, καὶ ἐπομένως οὐδεμίᾳ εὐφροσύνη. Οἱ τοιοῦτος ἐγειρότῶν ὅλων, καὶ ἐπομένως οὐδεμίᾳ εὐφροσύνη.

θέλει διασκεδάσει, πῶς θέλει ἐκδικηθῆ κατ'έχθροῦ, διὰ τίνων μέ-
σων θέλει δύνηθη νὰ θριαμβεύσῃ κατὰ τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ καὶ
νὰ ταπεινώσῃ αὐτόν. Ζῷον εἶνε ἄλογον, καὶ ζῷώδεις εἶνε αἱ ὅρε-
ξεις του, αἱ ἐλπίδες του, αἱ προσπάθειαι του. Καὶ ἀφοῦ διέλθη τὴν
ἡμέραν δι' ἀληθοδιαδόχου μεταλλαγῆς ἡδονῶν καὶ πόνων, δια-
σκεδάσεων καὶ δυσκρέστων συμβάντων, ἵσταται τὸ ἑσπέρις πτω-
χός, ὥσπερ ἦτο τὴν πρωΐαν, ἀγευ μονίμου καρποῦ, χωρὶς ψυχι-
κῆς γαλήνης. Ἀπέλαυσεν ἡδονῆς ἐφημέρου, ἢν δὲν αἰσθάνεται
πλέον· ἀντ' αὐτῆς δὲ ἐκέρδησεν ἀλγηδόνας τινά, μεταμέλειαν,
μέριμναν, ἡτις συνοδεύει αὐτὸν ἐπὶ τῆς νυκτερινῆς κλίνης. Ἐν
ἰδρῶτι τοῦ προσώπου του εἰργάσθη, ἐπεράτωσε τὸ ἡμερήσιον ἔργον
του, ηὔξησεν ἐπὶ μακρὸν τὴν περιουσίαν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδαμῶς ἀνύ-
ψωσε τὴν ἐσωτερικὴν αὐτοῦ ἀξίαν. Κατακλίνεται μετ' οὐ πολὺ
ἐπὶ τῆς στρωμάτης, καὶ ίδού ἀπώλεσε μίαν ἡμέραν ἀνωφελῶς ὡς
πρὸς τὴν βελτίωσιν καὶ τὴν ἀληθῆ ἡδονὴν τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Οὕ-
τως ἐπαναλαμβάνονται αἱ ἡμέραι, αἱ ἔθδομάδες, τὰ ἔτη. Ὁ ἄν-
θρωπος γίνεται γέρων, ὁ γέρων πτῶμα. Ἡ ζωὴ εἰς αὐτὸν ἀσκο-
πος. "Ο, τι ἀπέκτησε, μένει ὅπισθεν· ὅ, τι ἀπέλαυσεν, ἔξηρχνίσθη.

Πόσον ἀλλοίως παρίσταται ἑκάστη πρωΐα τοῦ βίου εἰς τὸν
πνευματικὸν ἀνθρωπὸν, εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Ἰησοῦ! Πόσον
διάφορα τῶν εἰρημένων αἰσθημάτων ἐκζωπυροῦσι καὶ ἐνισχύουσι
τὴν καρδίαν τοῦ ἀληθοῦς χριστιανοῦ, δτὰν ἀπὸ τοῦ ὕπνου ἐγερθῇ!
Ὕψοι οὗτοι τοὺς ὀρθολιμοὺς εὐγνωμόνως πρὸς τὸν Θεόν, διότι
διὰ τοῦ Θεοῦ μόνον ζῆ, μόνον χάριτι θείᾳ ἐγείρεται. Η θεία
Πρόνοια ἔσσωσεν αὐτὸν ἀπὸ πνητοειδῶν συμφορῶν, ἐνῷ τὰ πάντα
ἔκειντο ὑπὸ βαθυτάτου δεδεσμευμένα, ἐνῷ οὐδεὶς ἐγρηγόρει ὑπὲρ
αὐτοῦ. Η θεία Πρόνοια ἐφρόντισε περὶ αὐτοῦ, ἐνῷ αὐτὸς εἰσέτι
ήγνοιε τὴν ὑπαρξίαν του, ἡ θεία Πρόνοια διενοήθη περὶ αὐτοῦ
πρὶν ἔτι αὐτὸς γεννηθῇ· διὸ καθ' ἑκάστην πρωΐαν φάίνεται εἰς
αὐτὸν ὅτι ἀκούει τὴν φωνὴν τοῦ Ὅψιστου, λέγουσαν εἰς αὐτὸν
ώς ἔλλοτε εἰς τὸν Ἰώθ· «Ποῦ ἡσθα ὅτε ἐθεμελίωσα τὴν γῆν;
ἀπάγγειλόν μοι εὶς ἐπίστασαι σύνεσιν. Τίς ἐθέτο τὰ μέτρα αὐτῆς,
εὶς οἰδας; ἢ τίς δὲ ἐπαγαγὼν σπαρτίον ἐπ' αὐτῆς; Ἐπὶ τίνος δὲ
οἱ κρίκοι αὐτῆς πεπήγασι; Τίς δέ ἐστιν δὲ βαλὼν λίθον γωνι-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

αῖον ἐπ' αὐτῆς; "Οτε ἐγεννήθησαν ἀστρα, ἤνεσάν με φωνῇ μεγάλῃ πάντες ἄγγελοί μου καὶ ὑμνησαν».

Πλήρης εὐγνωμοσύνης ὁ ἀληθὴς χριστιανὸς προσπίπτει ἐν πνεύματι εἰς τὸν "Ὕψιστον καὶ ἀναφωνεῖ· «Θεὲ Πανοικτίομον καὶ Πανάγιε, ἄφατος καὶ ἀτελεύτητος εἶνε ἦ ἀγαθότης Σου! Διηγηνεκῶς ὅφείλω ἐξ ὅλης ψυχῆς νὰ σὲ εὐγνωμονῶ καὶ νὰ σὲ λατρεύω, διότι ἀναρίθμητοι εἶνε αἱ εὐεργεσίαι Σου. Οὐδέποτε ἀποκάμνεις, Πάτερ μου, ἐπιδαιψιλεύων τὰ πλούσια ἔλέη Σου. "Ω! τίς ὑμνος ἔξαρκει πρὸς δόξαν τῶν θαυμασίων Σου; ποία καρδία εἶνε ἐπὶ τῆς γῆς ἴκανῶς ἀξία ἵνα πρεπόντως Σὲ ἔξυμνήσῃ; Φεῦ, δ τάλας, νὰ ψελλίζω δύναμαι! Κύριε, οὐκ εἰμὶ ἐνώπιόν Σου ἦ κόνις καὶ σποδός. Καὶ ὅμως τολμῶ ὡς τέκνον ταπεινὸν νὰ ἐπικαλεσθῶ Σέ, ἐγὼ δ καὶ σήμερον ὡς καὶ πάντοτε οὐδὲν δυνάμενος ἄνευ Σοῦ. Σὺ δὴ ἐν τῇ ἀπειρίᾳ τῶν οἰκτιομῶν Σου εἰσακούεις καὶ τῶν ἐμῶν δεήσεων, μοὶ χρηγεῖς τὴν κραταιὰν προστασίαν Σου καὶ πληροῖς τὴν καρδίαν μου πασῶν τῶν ἥδονῶν, ὃν κατέστησας καὶ ἐπὶ τῆς γῆς κοινωνὸν τὸ ἀσθενὲς πλάσμα Σου, τὸν ἀνθρωπον».

Διὰ τοιούτων πρωτιῶν αἰσθημάτων ἀγνῶν τὴν ἔχυτοῦ ψυχὴν ἀρχεται ὁ χριστικὸς τοῦ ἔργου τῆς ἡμέρας. Ὑπὸ τῆς ἀρετῆς ἐνισχυθεὶς καὶ κρείτων ἔχυτοῦ γενόμενος εἰσέρχεται εἰς τὴν τύρβην τοῦ καθημερινοῦ βίου ἀφόβως καὶ ἀκινδύνως. Ο πατὴρ ἀσπάζεται φιλοστοργότερον τὰ ἐκ τοῦ ὑπουροῦ ἐγερθέντα τέκνα του, εἴναι εἰς αὐτὸν καθ' ἔκάστην πρωταν, οὔτως εἰπεῖν, νέας πλάσματα, ἀπὸ τῆς χειρὸς τοῦ Θεοῦ δοθέντα εἰς αὐτόν. Η σύζυγος σφύγγει περισσότερον ἐπὶ τοῦ στήθους τῆς τὸν εὐσεβῆ αὐτῆς σύζυγον, ὃν δὲ Θεὸς διέσωσεν εἰς αὐτήν. Η θρησκεία διακείται τὴν λάρμψιν αὐτῆς ἐφ' ὅλων τῶν πραγμάτων, καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἡττον σπουδάζων, διακέπουσα τὴν καρδίαν πρὸς ἡμερώτερον αἰσθήματα, πρὸς τὴν πρακτητα, τὴν ἐπιείκειαν, τὴν ὑπομονήν, τὴν ἀγάπην.

Πρωταν, ὑπὸ τῆς θρησκείας καθωραΐσθεισαν, οὐδέποτε ἀκολουθεῖ συγγεφὴς ἡμέρα· διότι δσα πράττομεν γίνονται μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ ἐν τῷ Θεῷ, δ, τι δὲ συμβαίνει εἰς ἡμᾶς εἴναι ὁδηγία τῆς Ψηφιοποιηθῆκε από τὸ Ινστιτούτο Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

αἰωνίου Προοίκας, ἡς ἡ ἀγαθότης ἀκτικήπτος διαμένει, ὅτι περ καὶ ἐπεσκότης ὑπαρξίας ἡμῶν. Οὐδεὶς κίνδυνος καταπτοεῖ ἡ μῆτρα, διότι ὁ ἀποστέλλων τοὺς κινδύνους εἶναι ὁ Πατήρ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Αὐτὸς δὲ ὁ ἐν τῷ ἡσύχῳ γυναικὶ ἀγρυπνῶν ὑπὲρ ἡμῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἀγκαπητῶν ἡμῶν. Αὐτός, ὡς ἀείποτε, σύτο μεσομνῆ.

Αλλ' ἔσον τερπνή καὶ εὐεργετικὴ εἰς διὰ πάντα χριστια-
νὸν ἡ εἰς τὰς πρώτας στιγμὰς τῆς ἀρχομένης ἡμέρας ἀνύψωσις
τοῦ πνεύματος αὐτοῦ πρὸς τὸν Δημιουργὸν καὶ πατέρα τῶν ἀ-
λιών, τοσοῦτον ἀκαρπός θήθελεν ἀποθῆ ἀυτῷ, ἢν ἐξέπιπτεν εἰς ἀ-
πλῆς συγκρίσις ἕργον, εἰς ἀνάγνωσιν ἢ ἀπομνημόνευσιν τυπι-

καὶ προσευχῶν, γινομένων ἀνευ εὐσεβίους δικλογισμοῦ καὶ χωρὶς θρησκευτικοῦ αἰσθήματος. Ὁ ἀληθὸς χριστιανὸς σπανίως, ἂτοι μόνον εἰς τὰς ζωὴρὰς τῆς ψυχῆς συγκινήσεις, διὰ τοῦ στόματος προσεύχεται, ἀλλ' ἡ καρδία αὐτοῦ προσεύχεται ἀδιακόπως, ἀλλὰ διὰ τοῦ νοῦ πάντοτε αὐτὸς ὄμως πρὸς τὸν Θεόν. Εἰς δὲ εὐσεβίης καὶ ἐνδόμυχος λογισμός, εἰς σιγαλὸς στεναγμὸς ἐκ βάθους καρδίας πρὸς τὸν χορηγὸν τῆς ζωῆς ἀποτεινόμενος ἀντάξιος εἶνε πολυώρῳ προσευχῶν, εἰς τὰς ὅποιας ἡ ψυχὴ οὐδὲν λαμβάνει μέρος.

Καὶ δύως ἡ μετ' εὐσεβίεις ἀνάγνωσις κατανυκτικῶν ἑωθινῶν προσευχῶν μεγίστης ψυχικῆς ὀφελείας δύναται νὰ γίνῃ εἰς ἡμᾶς παραγωγός, ἐὰν ἀντὶ νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν μηχανικῶν τοὺς λόγους τοῦ συγγραφέως αὐτῶν δικθεῷμαίνωμεν τὴν ἡμετέραν εὐσέβειαν εἰς τὸ πῦρ τῆς εὐσεβίεις αὐτοῦ καὶ διὰ τῶν ξένων ἴδεων καὶ σκέψεων διεγείρωμεν τὴν τοῦ ἴδιου ἡμῶν πνεύματος ἐνέργειαν.

Διότι οὐδεὶς ἐκ τῶν συγγραφόντων προσευχὰς πρὸς ἀναγνῶγὴν τῆς ψυχῆς εἰς εὐσέβειαν γινώσκει κτθ' ὀλοκληρίαν τὰ ἡμέτερα αἰσθήματα, τὰς ἐλπίδας, τὰς ἐπιθυμίας, τοὺς πόνους καὶ τὰς θλίψεις ἡμῶν. Ἐκτὸς ἡμῶν μόνον εἰς τὸν πάντα γνωρίζοντα Θεόν, εἶνε γνωστὰ πάντα, ἡ ἐνδόμυχος χρέα, αἱ ἀνάγκαι ἡμῶν, οἱ πόθοι καὶ οἱ σκοποὶ ἡμῶν.

Διὸ συνήθως πλεῖστοι τῶν καθ' ἑκάστην προσευχομένων, ἀφοῦ ἀναγνώσωσιν ἡ ἀπομνημονεύσωσι ψυχικῶς καὶ καθ' ἔξιν μόνον τὴν σχοινοτενὴν αὐτῶν προσευχήν, μένουσιν ἐλαφρόνοις ὡς καὶ πρότερον. Ἔν τῇ μωρίᾳ αὐτῶν πιστεύουσιν, ὅτι προσήνεγκον τὴν ὀφειλομένην θυσίαν πρὸς τὸν Θεόν καὶ ὅτι ἡδη δικαιοῦνται νὰ ἀποδώσωσι καὶ εἰς τὰς καθημερινὰς αὐτῶν κλίσεις τὴν δέουσαν τροφήν. Μόλις περιτώσωσι τὴν ἑωθινὴν προσευχήν, ἐγκαταλείπουσι πάντα πρὸς τὸν Θεόν λογισμὸν καὶ βαδίζουσιν ἵνα τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῶν ἀδικήσωσι, τὰς ἀδελφὰς αὐτῶν συκοφαντήσωσι, τὴν ἀθωότηταν αὐτῶν μιάνωσι. Φεῦ! αὐτοὶ οὐδόλως εἶνε τοῦ Ἰησοῦ μαθηταί. Ἡ πρωτὶς εὐσέβεια αὐτῶν οὐδαμῶς κέντηται τὴν δύναμιν τοῦ νὰ ἐπενεργήσῃ σωτηρίως ἐπὶ τὴν πορείαν ὀλοκλήρου Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τῆς ἡμέρας. Πίπτουσιν αὐθις εἰς τὸν βόρεορον τῶν κακιῶν καὶ τῶν ἀκαθάρτων αὐτῶν ὁρέξεων, ἀπὸ τοῦ ὄποιου οὐδεμίκιν προσευχὴ ἐωθίζει τὴν ἑσπερινὴν ισχύει νὰ καθαρίσῃ αὐτούς.

‘Αληθής έωθινή προσευχή, σύμφωνος πρὸς τὴν διδασκαλίκν του Ἰησοῦ, προσποτίθησι καὶ ἀνέγκην, ὅτι προσεγγίζοντες ἐν πνεύματι εἰς τὸν Ἀγιότατον τῷ "Οὐτων ἀναγνωρίζομεν προπηγμένως τὰς ἀδυναμίας, τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ σφάλματα ἡμῶν, ὅτι ἐνώπιον τοῦ παναγίου καὶ παντεπόπτου Θεοῦ ἴστάμενοι ἐρυθριῶμεν, τὸν ῥύπον ἡμῶν κατανοοῦμεν. Αὕτη δὲ ἡ αἰδώς, ἣν αἰσθανόμεθα εἰς ἡμᾶς, αὕτη ἡ ἐσωτερικὴ ἐρυθρίσασις διὰ τὰ ἀπόκρυφα ἡμῶν αἰσχυνή, διὰ τὰς εἰς ἡμᾶς ἐρυζωμένας πονηρὰς ἔξεις καὶ κακὰς ἰδιότητας, εἶνε ἐνταυτῷ μάτηρ τῶν κακλιτέρων ἡμῶν βουλευμάτων καὶ οὕτως εἰπεῖν ἐπισήμως ὑπόσχεσις, ὅτι θέλομεν προσπαθήσει νὰ διέλθωμεν καθ’ ἄπασαν τὴν ἡμέραν ἐκείνην βίον ἀγίκυντον καὶ νὰ καταστῶμεν πιορά ποτε εὐγενέστεροι, ἐπιεικέστεροι, κοινωφελέστεροι, φιλαγνοθρωπότεροι.

Μόνον τοικύτη ἑωθινὴ προσευχὴ εἶναι ἀληθῶς χριστιανικὴ καθοσίωσις τῆς ἡμέρας, μόνον τοιοῦτον ὄλοκαύτωμα εἶναι εὐπρόσδεκτον εἰς τὸν Θεόν, μόνη τοικύτη προσφορὰ εἶναι τὸ πολυτιμότατον δῶρον, διερηθρά τοικύτη προσφέρωμεν εἰς Αὐτόν, μόνον τοικύτη πρωτηγὴ ὥρᾳ ἐπετελεῖ ψυχικῆς γαλήνης ἡμέρα.

Εις τὰ δύματα τοῦ χριστιανοῦ παρίσταται ἄρχη ἡ ἀπὸ τοῦ
ὑπνου ἔγερσις ὡς σπουδαιοτάτη στιγμή, δυναμένη ν' ἀποφασίσῃ
περὶ τῆς τύχης ὅλης τῆς ήμέρας. Η πρωΐη αὕτη ἔγερσις, ἐπερ-
γμένη μετὰ ὠρῶν τινων παῦσιν τῶν συγκίθων ἐνεργειῶν τῆς ζωῆς
καὶ μετὰ εἰδός τι ἀναπτησίκς, εἶναι διὰ τὸν χριστιανὸν ἀπεικόνι-
σμον καὶ προγνωστικὸν σημεῖον τῆς ἀπὸ τοῦ ὑπνου τοῦ θανάτου
ἔγερσεως. Ζῆ! Ίδου ἡγέρθης· τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον τῆς ζωῆς
αἰσθημα. "Αν δικρούντος τοῦ ὑπνου ἡ ψυχή σου ἐχωρίζετο ἀπὸ
τοῦ σώματος, οἱ φίλοι σου καὶ οἱ συγγενεῖς σου ἥθελον τὸ πρωΐ
κλείει, παρὸτονεκρὸν λείψουν σου. Καὶ δύως ἥθελες ἔγερθη-
σθὺν ἐνταῦθι, ἀλλ' εἰςἄλλην τινὰ μονὴν τοῦ 'Ψίστου. Ήγέρθης!
Οὔτω θέλεις ἔξεργεσθαι πάντοτε ἀπὸ τοῦ σκότους συντόμου ἀνα-
πτησίκς, ητις ἀποκλεῖται ὑπνος ἡ θάνατος. Τὴν ἀκατάπικυστον

δὲ μεταλλαγὴν τοῦ ὄπνου καὶ τῆς ἐγρηγόρσεως οὐκ ἐπὶ ματαίῳ,
οὐχὶ ἀσκόπως διέταξεν ἡ τοῦ Δημιουργοῦ σοφία. Τὰ πάντα ἐπὶ τῆς
γῆς εἶναι προεικονίσματα τῆς μελλούστης ζωῆς καὶ τῆς αἰωνιότητος.

Θέλω ἐγερθῆ, ναί, θέλω ἐγερθῆ κακῷ μίκνῃ ἡμέρᾳ ἀπὸ τοῦ
τελευταίου μου ὄπνου, ὃ αἰώνιε Θεὸς τῶν ζώντων καὶ τῶν νεκρῶν!

Πῶς θὰ εἶναι εἰς ἐμὲ τότε, ὅταν οἱ γῆται οἱ φθικλοι μου δὲν
θέλωσι βλέπει πλέον τὸ φῶς τοῦ παρόντος κόσμου, ἀλλ' ἡ ἀνα-
τέλλουσα ἡώς τῆς αἰωνιότητος θέλει μὲ περιβάλει διὰ τῆς ἀιδίου
αὐτῆς λάμψεως; Θέλω ἐγερθῆ καὶ τότε καθὼς νῦν ἐνταῦθα. Μετὰ
τὸν ὄπνον ἑκάστης νυκτὸς ἀγευρίσκω τοὺς φίλους μου. Οὕτω
θέλω ἀνένθει αὐτοὺς καὶ μετὰ τὸν ὄπνον τοῦ τάφου. Καὶ ἐκεῖ
ἄγω θέλω ἵδει ἐμκυτὸν περικυκλούμενον ὑπὸ τῶν ἀγαπητῶν μου
καὶ θέλω αὖθις ἀσπασθῆ αὐτοὺς τοὺς πρὸς ἐμὲ ἀποβιώσαντας,
τοὺς πρὸς ἐμοῦ ἐγερθέντας ἀπὸ τοῦ ὀνείρου τῆς ἐπιγείου ζωῆς.
"Ω! ὅποια πρωτί, ἡ πρωτί ἐκείνη τοῦ βελτίονος κόσμου!
Οποία ἐγερσίς, ἡ ἐγερσίς τῆς αἰωνιότητος! Αναλογιζόμενος αὐ-
τὴν αἰσθάνομαι τὴν ψυχήν μου πάλλουσαν ἥδη ὑπὸ ἀράτου-
ἥδονῆς.

Εἴθε καὶ τότε νὰ τρέμῃ ἡ καρδία μου ὑπὸ ἥδονῆς καὶ οὐχὶ
ὑπὸ φόβου! Εἴθε καὶ τότε, ὃ Θεός μου, νὰ δύναμαι νὰ θεωρῶ
τὴν ἀπειρον ἀγάπην σου μετὰ τῆς αὐτῆς γαλήνης, μετὰ τῆς
αὐτῆς πεποιθήσεως, μεθ' ὧν ἀναβλέπω πρὸς σὲ ἐνταῦθα κατὰ
τὴν στιγμὴν ταύτην, καθ' ἣν ἀπαλλάσσομαι ἀπὸ τῶν δεσμῶν
τοῦ ὄπνου! Πάτερ μου, μὴ μ' ἐγκαταλείψῃς καὶ τότε! "Ω! ἥδη
εἴναι τὸ πρὸς τὸν ὄπνον κατακλίνεσθαι, ὅταν τις δύναται νὰ
ἐλπίζῃ φοιδρὰν πρωτίν. Καὶ διάνατος δὲν εἶναι πικρός, ὅταν
δὲν ἔγη τις νὰ φοβητεῖ φρικώδην ἐγερσίν. Πάτερ μου, πάτερ
μου, μὴ μ' ἐγκαταλείψῃς!

Τοὺς πρωτίστους διαλογισμούς μου, τὰ πρώτιστα αἰσθήματά
μας, ἐνόσῳ ἐπὶ τῆς γῆς οἰκῶ, θέλω ἀφιεροῦ εἰς σέ, Πανάγιε, ἀνὰ
πᾶσαν πρωτίν. Διὰ τῶν διολογισμῶν δὲ καὶ τῶν αἰσθημάτων
μου αὐτῶν θέλω ἀγνίζει ἅπαν τὸ τῆς ἡμέρας ἔργον μου. Δι'
αὐτῶν θέλω καθαρίσει καὶ βελτιώσει ἐμκυτόν, ὅπως ἀνὰ πᾶσαν
έσπερον κατακλίνωμαι πρὸς ἀνάπτασιν μετὰ τῆς συνειδήσεως,

Οτι δὲν ἔγινε κανωφελῶς τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ τούλαχθεν
ἐπειράθην γὰρ πράξιον ἀγκυρήν τινα πράξιν.

“Οπως ἐνταῦθι, ὃ θεέ μου, ἔσσο καὶ ἐκεῖ ὁ πρῶτος μου στοχα-
σμός, καὶ ἐκεῖ ὅταν καναφκνῆ δι’ ἐμὲ ἡ ἡώς τῆς αἰωνίου ὑπάρξεως !

Δ. Μαυροκορδάτος

•III μεσημ. 6 ρέα.

Προκαλεῖ εἰς ἡμᾶς ἡ γαλήνη τῆς πρωΐας ἡγίκης ἀποφάσεις·
δικτίθησιν ἡμᾶς ἡ ἡρεμία τῶν ἑσπεριῶν θρῶν πρὸς ποδοχρὸς
σκέψεις· αἱ μεσημβριναὶ ὄμοις ὅραι διεγείρουσιν ἔξαιρέτως τὴν
δροστηριότηταν ἡμῶν. Μεσούσης τῆς ἡμέρας, εὐρισκόμεθι εἰς αὐτὴν
τὴν τύρων, οὕτως εἰπεῖν, τῶν καθ’ ἡμέραν γιγνομένων καὶ τῶν
ἡμερησίων ἡμῶν ἔργων διὸ τοῦτο τότε πράξι ποτε ἔχομεν ἀνάγ-
κην ἀπάστης τῆς ἀρετῆς ἡμῶν. Κατὰ τὸ μέσον τοῦ θροῦ τῆς ἡμέ-
ρας, καθ’ ὁ παντοῖκη πράγματα ἀπαιτοῦσι τὴν προσοχὴν ἡμῶν,
καθ’ ὁ μαρίκι περιστάσεις καὶ ἀρορμαὶ παροξύνουσιν ἡμᾶς, ἔξ-
εγίρουσι τὴν δργὴν ἡμῶν, παρορμῶσιν ἡμᾶς εἰς ἐκδίκησιν, εἰς
φίόνον, εἰς γκιρεκκίκην, ἐμβάλλουσιν εἰς ἡμᾶς τὴν ἐπιθυμίαν
ἀλλοτρίας περιουσίας καὶ πλεῖστα ἀλλαχούσια πάθη, κατὰ τὸ
μέσον, λέγω, τοῦ θροῦ τῆς ἡμέρας τίθενται εἰς δοκιμασίαν κι δό-
ξαι ἡμῶν, ή δὲ ἀρετὴ ἡμῶν ὑφίσταται ἀγῶνας κατὰ παντοειδῶν
καὶ ἡμῶν, ή δὲ ἀρετὴ ἡμῶν βεβαίως δυσκερέστατον γὰρ ἀρχιμόση τις τῆς προκιρέσεις καὶ
εἶνε βεβαίως δυσκερέστατον γὰρ ἀρχιμόση τις τῆς προκιρέσεις καὶ
τῆς ἀποφάσεις ταύτας, ὥπο τῶν σκαργάνων τοῦ κοινωνικοῦ βίου
περιστοιχίουμενος, πάντοτε μετὰ τῆς δεούσης σκέψεως καὶ μετὰ
συνέσεως γριστικινῆς.

Τούτου ἔγεικε τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἀποτελεῖ σπουδαιοτάτην
περίοδον εἰς τὸν βίον τοῦ χριστικοῦ. Ο γριστικὸς εὑρίσκεται
πατότε κατὰ τὸ ἕμισυ τῆς ὄδοι ἐνὸς τῶν βραχέων γρονιῶν δια-
στημάτων, ἐξ ὧν συναπαρτίζεται ὁ βραχὺς αὐτοῦ ἐπίγειος βίος.
Αἱ εὐγενέστεραι ἀποφάσεις τῆς πρωΐας, κι ἀγκυρώτεραι ἑσπεριναὶ
Ψηφιστική θεοφορία τοῦ θεοῦ τοῦ ιησούστοῦ Εκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

δέν ἀνταποκρίνωνται. Τὰ ἔργα ἀποτελοῦσι τὸ εἰς αὐτὰς κυριώτερον μέρος τοῦ ἡμετέρου Ζίου πάντα τὰ λοιπὰ εἶναι ἀπλῶς προπαρασκευὴ ἢ ἀπήγησις αὐτῶν.

“Ωσπερ ὁ ἄνθρωπος κατὰ τὴν μεσημβρίαν, οὕτω καὶ ἡ φύσις ἐπασκ δικτελεῖ τρόπον τινὰ μετ’ αὐτοῦ εἰς τὴν μεγίστην αὐτῆς δραστηριότητα. Οὐ γάλιος εἰς τὸ μεσουράνημα ἀκτινοβολεῖ καυστικός. Πάνθ’ ὅσα ἔχουσι ζωήν, ὅσα ἐπὶ τῆς γῆς ἔρπουσιν ἢ ἵστανται εἰς τὸν αἰθέρα ἢ εἰς τὰ βάθη τῶν ποταμῶν, τῶν λιμνῶν καὶ τῶν θαλασσῶν νήσουνται, ἐγρηγοροῦσι καὶ σπεύδουσι πρὸς τὸν ὄρισθέντα εἰς αὐτὰ σκοπόν. Τὸ πᾶν εἶνε ζωὴ καὶ λαμπτηδών. Κατάπιονος ὑπὸ τῆς ἐργασίας ὁ ἄνθρωπος ζητεῖ ἀνάψυξιν. Προσφιλεῖς χεῖρες παρασκευάζουσιν εἰς τὸν πεινῶντα τὰ γλυκύτατα ἐδέσμυτα, ἵνα δώσωσιν εἰς αὐτὸν γέας δυνάμεις πρὸς περάτωσιν τοῦ ἔργου τῆς ἡμέρας. Καὶ ἡ εὐλογία τοῦ Κυρίου παρέγει ἀφθονον τὴν ἀναψυκτικὴν τροφὴν εἰς ἀναρίθμητα πλάκην πλασμάτων Αὔτοῦ. Καὶ ὅμως ὁ πλούτος αὐτοῦ οὐδέποτε ἐξαντλεῖται εἰς πάντας εἶναι παρεσκευασμένη ἀναγκαίᾳ τροφὴ καὶ ἀείποτε ὑπάρχει πλεονάζον. Οἱ πλούσιοι παρκάθηται εἰς τράπεζαν πολυτελῶς κεκοσμημένην, ὃ χειρῶναξ ἐκέρδησε καὶ εὑρίσκει τὸν ἄρτον αὐτοῦ. Οἱ ἀετός εἰς τὴν ὄψη τοῦ αἰθέρος, ὃ σκώληκας εἰς τὸν βρόβιορον, ὃ λέων εἰς τὴν ἔρημον, πάντων φροντίζει ὁ μέγας Τροφεὺς καὶ Συντηρητής τῆς φύσεως. Οὐδεὶς παρ’ Αὐτοῦ ἐλησμονήθη.

Ἐὰν εἰς τὴν διάνοιαν περιλάβῃς διὰ μιᾶς μόνης ὅψεως τὴν παμμεγέθη ἐστίασιν, ἦν ἡ ἀγαθότης τοῦ Δημιουργοῦ παρασκευάζει ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν εἰς τὰ πλάσματα Αὔτοῦ, ὃν οὐκ εἶναι ἀριθμὸς ὑπὸ ἀνθρωπίνης ἐκφραζόμενος γλώσσης, πῶς δύνασκι ν’ ἀγησυχῆς, ὃ δύσπιστε, περὶ τοῦ ἐπιουσίου σου ἄρτου; Διατὶ εἴσκι περίφορος καὶ ἀδημονεῖς καὶ λέγεις. Τί θέλομεν φάγει; καὶ τί θέλομεν πίει; καὶ τί θέλομεν ἐνδυθῆ; Διατὶ δίπτεις περιδεῖ βλέμματα εἰς τὸ μέλλον, καὶ λέγεις. Θέλω ἔχει ἀραγε πάντοτε ἀρκοῦντα τὰ ἐπιτήδεια; Θέλω ἀρχ γε ἔχει, δταν εἰς ἔσχατον φθάσω γῆρας, τὰ ἀναγκαῖα, δπως μὴ ἀποθάνω εἰς ταλαιπωρίαν; Θέλω ἔχει ἀρχ γε τὰ ἀπαιτούμενα ἵνα θρέψω καὶ ἐνδύσω τὰ τέκνα μου; Τί θέλουσι γίνει οἱ ἐμοί, δταν δὲν θέλω δύνασθαι πλέον γὰ ἐργάτη φιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Ζωμαὶ δὲ περὶ αὐτῶν; Όποιας τις θέλει εἶναι ἡ τύχη τῶν φιλτάτων
μου, ἐὰν αἴφνις μὲ ἀναρρόστη ὁ θάνατος; Τις θέλει ἐπιμελῆθη
περὶ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἀρήσω εἰς αὐτὰ μικράν τινα περιουσίαν;
περὶ αὐτῶν, ἐὰν δὲν ἀρήσω εἰς αὐτὰ μικράν τινα περιουσίαν;

Ολιγόψυχες, ἀπόδηλεψίν εἰς τὴν ἀπειρομεγεθήν εστιασιν, ή η πατρική χεὶρ τοῦ Θεοῦ σου ἐτοιμάζει καθ' ἑκάστην ἡμέραν εἰς τὴν καὶ εἰς τὸν σους καὶ εἰς πάντα τὰ ζῶντα. Δὲν τρέφει ἔτι καὶ νῦν ὁ Κύριος ἀνὰ πᾶσκαν ἡμέραν δι' ὀλίγων ἥρτων μαριάδων πολλὰς ἐξημονεῖ; Τίς ἐφρόντισε μέχρι τοῦδε περὶ τοῦ καὶ περὶ εἰς τὴν ἔρημον; Τίς ἐφρόντισε περὶ τῶν πατέρων σου; Νομίζεις ὅτι ὁ πλοῦτος αὐτοῦ δύναται γὰρ ἐξηντληθῆναι, ὅτι ἡ ἀγαθότης καὶ ἡ ἀγάπη Λύτου ἔχουσιν ὅρια;

“Οταν ἐν μέσῃ ἡμέρῃ παρακλήσαις εἰς εὐθυμοῦσαν τράπεζαν φύιδρως ἀπολικύης τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ, ἐνθυμήθητι ὅτι κακὰ τὴν αὐτὴν στιγμὴν ὁ Κύριος τρέφει ἐκκτομμύρια λαῶν καὶ πλήθη ἄλλων ἀνχρίθμητα ἐμψύχων ὄντων. Αὐτὸς γροταίνει τὸν πλούσιον καὶ τὸν πένητα καὶ οὐδένα χρίνει ν' ἀπολεσθῆ. Όποιον ἀμετρούν πλοῦστον εὐλογίκας διέσπειρεν ἐπὶ πᾶσσαν τὴν γῆν, ὥστε ἔκχοτον ἐπίγειον πλάσματα νὰ εὑρίσκη ἀρκοῦσσαν τὴν προφήτην αὐτοῦ καὶ ἵξει αὐτῆς πάλιν πλεῖστα νὰ εἴναι τὰ περιστεύοντα! «Μή λοιπὸν μεριμνήσῃς εἰς τὴν αὔριον· ή γάρ αὔριον μεριμνήσει τὰ ἕαυτῆς. Ἀρκετὸν τῇ ἡμέρᾳ ή κακία αὐτῆς».

Τύμεις οἱ ἐν ἀφθονίᾳ βιοῦντες ἐνθυμεῖσθε τοὺς πένητας, οὐάκις ἀπολαύητε τῶν ἡδονῶν ἑστιάσεώς τινος. Φεῦ! διαχ-
πανῆτε εἰς ἔν μόνον γεῦμα κάμῶν, εἰς οἶγους ἀξωτικούς, εἰς
ἐκλεκτὴν πολυοψίαν καὶ εἰς περίεργα ἀρτύματα, πρὸς γαργα-
λισμὸν τοῦ οὐρανίσκου ἡμῶν ἐπὶ τινας στιγμάς, ἥθελον ἐξαρκέσει
ὅπως θρέψωσιν εἰς διάστημα πολλῶν ἑδομάδων πτωχὴν καὶ τι-
μίκην οἰκογένειαν, ἥτις περιμένει δι' ὑμῶν παρὰ τῆς θείας Προ-
νοίας τὴν ἐργασίαν καὶ τροφήν. Πενήτε ἀληθῶς ὅργανα τοῦ Θεοῦ
εἰς τὸν ὑμέτερον τῆς ἐνεργείας κύκλον, γενῆτε ἄγγελοι τῶν ἀ-
πόρων, τῶν ὑπὸ ἀμηγανίας συνεχομένων, καὶ ἐλεήσατε αὐτοὺς
ὅπως ἐλέησεν ἡμᾶς ὁ Θεός. Ὁ πλοῦτος αὐτὸς εἶναι τὸ τάλαντον
τὸ ὑπὸ τῆς θείας Προνοίας δεδανεισμένον εἰς ὑμᾶς, οὐχ δι' αὐτοῦ
ἀποκτήσατε φίλους ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἀποτκμεύσατε θησαυρὸν ἐν
οὐρανῷ. "Ο, τι κοινῶς ἴδιοκτησίαν ἀποκαλεῖτε νῦν, χριστιανοί,
εἶνε τοῦ Θεοῦ κτῆμα: ἐδανείσθη δὲ εἰς ὑμᾶς ὅπως διιουκήσατε
κύτῳ φρονίμως καὶ καταστήσατε αὐτὸν χρήσιμον εἰς εὐδαιμονίαν
πολλῶν. Διὸ δέρείστε γὰρ ποιήσατε χρῆσιν αὐτοῦ συμφώνως
πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Κυρίου. Διὸ τοῦτο δώσατε φργεῖν τῷ πει-
νῶντι, ποτίσατε τὸν διψῶντα, περιβάλετε τὸν γυμνόν, ἐπισκέψασθε
τὸν ἀσθενῆ, φροντίσατε περὶ τοῦ ἐν φυλακῇ. 'Εφ' ὅσου δὲ ἐποι-
ήσατε ταῦτα ἐν τούτων τῶν ἀδελφῶν ἡμῶν τῶν ἐλαχίστων, ἐ-
ποιήσατε αὐτῷ τῷ Ἰησοῦ, αὐτῷ τῷ Θεῷ ὑμῶν.

Ἐὰν δὲ μεσημβριάζων ἤλιος ἀναμιμνήσῃ ἡμᾶς τοσοῦτον
σοφῶς τὰ πλούσια τοῦ Δημιουργοῦ εὐεργετήματα, ἐπίστης ζωη-
ρῶς ὑπενθυμίζει ἡμᾶς ἡ αὐτὴ τῆς ἡμέρας ὥρα καὶ τὴν ἔνεκκ
τῶν εὐεργετημάτων αὐτῶν δρειλομένην εἰς τὸν μεγάλον ἡμῶν
Εὐεργέτην εὐγνωμοσύνην. 'Αλλ' ἡ ἀληθὴς εὐγνωμοσύνη δὲν
ἐκδηλοῦται ἀπλῶς ἐν λόγοις, ἀλλὰ πρὸ πάντων δι' ἔργων ἀπο-
δεικνύεται. Δὲν δρεῖ δὲ πρὸ τοῦ γεύματος εὐχαριστήριος προ-
σευχή, ἀλλ' ἀπαιτοῦνται ἀπασπαί αἱ πράξεις ἡμῶν καθ' ὅλην τὴν
ἡμέραν, ὅπως ἐκφράσωμεν ἐπαξίως τὰ αἰσθήματα τῆς εὐγνω-
μοσύνης ὑμῶν πρὸς τὸν Δοτῆρα τοσούτων ἀγαθῶν.

Παρὰ πλείσταις χριστιανικαῖς οἰκογενείαις διατηρεῖται πα-
τροπαράδοτος καὶ σεβαστὴ συνήθεια οὐδέποτε γὰρ παροκαθηνται

εἰς τρίπεζον, ποὶν ἐπικαλεσθῶσι τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ εἴτε σιωπῆλῶς εἴτε μεγαλοφόνως, εὐχαριστηρίου τινὸς εὐχῆς ὑφ' ἔνδος τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας προφερομένης. Τὸ ἔθιμον δμως τοῦτο παραρκετεῖται καὶ παντελῶς εἰς ἀγρυπνίαν ἐπεσε παρ' ἐκείνοις, οἵτινες ὑπὸ ψευδοῦς αἰδοῦς τυφλούμενοι ἐρυθρόποιν, ὅσάκις πρόκειται νὰ ὁμολογήσωσι δημοσίᾳ τὰ εὑεργετήματα τοῦ Θεοῦ. Οὕτωι μεταλλαχμέάνουσι τῶν πλουσίων δωρημάτων τῆς φύσεως γωρίς νὰ συλλογισθῶσιν Ἐκείνον, ἐξ οὗ πάντα προέρχονται ἀπαραλλάκτως ὡς τὰ λόγου ἄμοιρα ζῷα, ἥτινα εὑρίσκουσι τὴν τροφὴν αὐτῶν εἰς τὰ δάση καὶ κατεσθίουσι τοὺς ἐπὶ τοῦ ἐδέρφους διεσπαρμένους καρποὺς γωρίς καὶ ν' ἀναβλέψωσιν εἰς τοὺς κλάδους τοῦ δένδρου, ἐφ' ὃν οἱ καρποὶ αὐτοῦ κατέπεσον.

'Αληθῶς εἶπεν, κιν καθ' ἐκάστην κατὰ τὴν αὐτὴν ὥραν καὶ ὑπὸ τὸν αὐτὸν τύπον ἐπαναλαμβανόμεναι πρόσευχαί, καθιστάμεναι διὰ τῆς ἔξεως μηχανῆς ἕργον οὐδενὸς λογισμοῦ διεγερτικόν, ἀποδέλλουσιν ἐπὶ τέλους τὴν ἐν αὐταῖς εὐλάβειαν. Τοῦτο δὲ ἵσως ἡγάγκασε πολλοὺς χριστιανοὺς νὰ ἐγκαταλείψωσι τὴν ἄλλως παρ' αὐτῶν ὡς καλὴν ἀναγνωρίζομένην συνήθειαν τῆς πρὸ τοῦ δείπνου πρόσευχῆς. 'Αλλ' ὅμως διὰ τῆς συνήθείας ταύτης ἀρανίζεται καὶ τὸ ὀλίγον καλόν, τὸ ὅποιον ἡ συνήθεια αὔτη παρέγαγεν ἐνίστε εἰς τινας; οὕτω δὲ ὀσημέραι ἐνδυναμοῦται ἡ ἐλαφρόγονική τῶν πολλῶν καὶ ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ λάθη τοῦ θείου τῶν ἀγαθῶν Δοτηρῶν. Διότι πολλάκις ὁ ἄνθρωπος, εἰς ὅν τὸ παράδειγμα τῶν ἄλλων δὲν ἀνηματίσκει τὸν θεὸν ἐπὶ πολλὰς ἔβδομάδας, συνηθίζει γὰρ μὴ ἐνθυμηται Αὐτόν.

Κατ' ἔθιμον τῶν ἀρχίων Αἰγυπτίων προσήγοντο εἰς τὰ συμπόσια τὰ τετκριγευμένα λείψινα τῶν προγόνων, ὅπως διὰ τῆς ὄψεως ταύτης προσκολλῶνται οἱ συμπόται εἰς μετρίκην καὶ φαιδράν ἀπόλαυσιν τῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ὥδον, ἀναμιμησκόμενοι αὐτοὶ τὴν βροχύτητα τοῦ βίου καὶ τὴν ἀστεσίαν τῶν ἀνθρώπινων προγενάτων. Δικτὶ οἱ χριστιανοὶ νὰ μὴ ἀνακαλῶσι πρὸς ἄλληλους πρὸς τὰ συσπίτια αὐτῶν, ὥσπερ ἄλλοτε εἰς τὰς λεγομένας ἀγάπας, τὰ πρὸς τὸν Θεὸν εὐγνωμοσύνης ακθήκοντας αὐτῶν διὰ κοινῆς εὐχαριστίας πρὸς τὸν μέγχν ἀπάντων τροφόν;

Ο Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, ὃτε κατεκλίθη ἐπὶ δεῖπνῳ μετὰ τῶν μαθητῶν Αὐτοῦ, λαβὼν τὸν ἄρτον τὸν ἀντιτίθεται στήσει τὸν Θεόν. Ήδη δέ τοι φέροντες τὸ ὄνομα Αὐτοῦ εὔρισκουσι μεμπτὴν καὶ ἀπορρίπτουσι τὴν τοι-αύτην συνήθειαν; Εἴμεθα ἡμεῖς κρείττονες καὶ εὐγενέστεροι τοῦ ἐν γεννητοῖς εὐγενεστάτου, ἢ σοφώτεροι τοῦ σοφωτάτου τῶν σοφῶν τῆς γῆς;

Καὶ μόνη ἡ χαμηλὴ τῇ φωνῇ προσευχὴ πρὸ πάσης βρά-
σεως καὶ μόνον τὸ πρὸς προσευχὴν αἰδημόν σχῆμα τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας, ἡ σοειρὰ σιωπὴ, ἡ ἐπὶ τινας στιγμάς, δίδει ἀφορμὴν εἰς τινας αὐτῶν ἵνα διευθύνωσι τοὺς λογισμοὺς αὐτῶν πλήρεις εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν Δημιουρὸν πάντων τῶν κατὰ βίου ἀγαθῶν. Η δήλωσις αὕτη τοῦ σεζασμοῦ καὶ τῆς εὐλα-
βείας τῶν παρόντων, ἡ σιωπὴν αὐτῶν στάσις, τὸ σοειρὸν αὐτῶν συνεσταλμένον ἔχουσι κατὰ τὸ μῆλλον ἡ ἡττον ῥοπὴν τινας εἰς τὴν ἐσωτερικὴν εὐλάβειαν, ποτὲ μὲν τούτου, ποτὲ δὲ ἐκείνου τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας καὶ φέρει σήμερον ἡ αὔριον τὰς ψυχὰς αὐτῶν εἰς ἐνδόμυχον ἀναγνώρισιν τῶν θείων εὐεργε-
σιῶν. Διατὶ λοιπὸν ἀπορρίπτετε τὸ εὐχερὲς καὶ ἀξιούμιητον αὐτὸ-
μέσον πρὸς διατήρησιν καὶ πολλαπλασιασμὸν τῶν θηρακευτικῶν αἰσθημάτων; Εὰν δὲν ἔχητε ἵσως ἀνάγκην αὐτοῦ, γινώ-
σκετε ὅποιον σωτήριον ἀποτέλεσμα δύναται νὰ ἔχῃ παρὸ τοῖς ἄλλοις τὸ ὑμέτερον παράδειγμα; Μήπως δὲν διείλετε εἰς τὸν πλησίον τὴν μετάδοσιν ἀγαθῶν αἰσθημάτων;

Αναμφιβόλως, καὶ μακρὸς καθ' ἔξιν μόνον ἐπανκλημένη προσευχὴ ἐν τῇ ὁρᾷ τῆς ἑστιάσεως φέρει κάμπτον καὶ οὐδόλως εἰς εὐλάβειαν διατίθησι. Προσευχὴ ἀπ' ἔκρου γείλους ἀνευ μετο-
χῆς τῆς καρδίας εἶνε κατάγρωσις, εἶνε ὕδρις πρὸς τὸν Πλαντοδύ-
ναμον, τὸν ἐτάξιον τὰς καρδίας καὶ τῶν καρδιῶν μόνον τὸ αἰ-
σθημα προσδεχόμενον.

Αλλὰ διατὶ καὶ ὑμεῖς οἱ νοονεγέστεροι μεταξὺ τῶν χριστια-
νῶν ἀποδοκιμάζετε καὶ τοὺς ὀλίγους καὶ ἀπλοῦς καὶ ἐκφραστι-
κοὺς λόγους, δι' ὧν δύναται τις γ' ἀνακμήσῃ εἰς τοὺς μέλλοντας
νὰ ἀπολαύσωσιν ἐκ τῶν δώρων τοῦ Θεοῦ τὴν εὐγνωμοσύνην, ήν
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

όφειλομεν πάντες εις τὸν παρέχοντα εἰς ἡμᾶς τὰ ἀνεξάντλητα· Αύτοῦ ἐλέη; Τοιαύτη σύντομος καὶ εὐσεβῶν ἰδεῶν περιεκτικὴ εὐγῆ ὄμιλεῖ ἀναντιρρήτως εἰς τὴν καρδίαν καὶ εἶνε ἐπαγγαγὸς πρὸς εὐσέβειαν.

Λίγαν ψυχαγωγὸς καὶ ἀποτελεσματικωτάτη εἰς τοὺς ὄμοτρα-
πέζους γίνεται ἡ περὶ ἡς ὁ λόγος εὐσεβῆς συνήθεια, ἐὰν ἀντὶ νὰ
ἀφίνωσιν εἰς ἔναν ἢ εἰς πλειοτέρους ὄμοι παιδίας, ὡς συνηθίζεται,
νὰ λέγωσιν ἀπὸ μηδὲν ὠρισμένην τινὰ καὶ πάντοτε τὴν αὐτὴν
προσευχὴν, αὐτὸς ὁ οἰκοδεσπότης ἢ οἰκοδέσποινα ἀναλαμβά-
νοντες τὴν ἐλπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος αὐτοῦ, ὑπενθυμίζωσιν εἰς
τὰ τέκνα καὶ ὄμοτρα πέζους αὐτῶν πρὸ τοῦ γεύματος διὰ καταλ-
λήλου καὶ βροχείκες εὐγῆς ἢ δι’ εὐλήπτου καὶ εἰς τὰς παρούσας
τῆς οἰκογενείας περιστάσεις ἀρμοζούσης ἥγεσεως τὴν ἀπειρον-
ἀγαθότητα καὶ τὴν μεγαλοβαρίαν τοῦ φιλοστόργου ἡμῶν Ηπτέρου
τοῦ ἐν οὐρανοῖς.

Καὶ ὅμως ἡ ἀνάμυνσις αὕτη τῆς πρὸς τὸν πλάστην ἡμῶν
ἀφειλομένης εὐγνωμοσύνης οὐδόλως ἀρκεῖ εἰς τὸν ἀληθῆ χρι-
στικόν, εἰς τὸν ἀληθῆ σοφόν· αὐτὸς ζητεῖ νὰ ἐκδηλώσῃ διὰ παν-
τὸς ἔργου τῆς ἡμέρας τὰ αἰσθήματα, τὰ πληροῦντα τὴν καρ-
δίαν αὐτοῦ.

Καὶ δὲν ἔχει μὲν ὁ χριστικὸς ἀκαταπαύστως καὶ ἐν πάσῃ
ἀπολογίᾳ αὐτοῦ διὰ στόματος τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ, οὐδὲ ἐπαναλαμ-
βάνει εἰς πᾶσαν αὐτοῦ ὄμιλίαν τὰς φράσεις· «Ἄν θέλῃ ὁ Θεός,
μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ!» Τοιαύταις φράσεις μεταβάλλονται
ἐπὶ τέλους εἰς ἔξιν οὐδὲν λέγουσαν, καὶ μηκρὰν τοῦ νὰ θεωρῶν-
ται τεκμήριον ἀληθιοῦς εὐσεβείας, παριστῶσι τὸν ποιοῦντα χρῆσιν
αὐτῶν μᾶλλον ὡς ὑποκριτήν.

Ο χριστικός, ὁ οὐ μόνον ὀνόματι ἀλλὰ καὶ πράγματι τοιοῦ-
τος, σπουδάζει ν’ ἀποδείξῃ τὴν εἰλικρίνειαν τῶν εὐσεβῶν αὐτοῦ
αἰσθημάτων καὶ τὴν ἐγκάρδιον αὐτοῦ εὐγνωμοσύνην πρὸς τὸν
Θεόν καὶ Ηλάστην του διὰ τῆς ἐπιμελείας καὶ τῆς δραστηρί-
τητος ἐν τῇ ἐργασίᾳ αὐτοῦ, διὰ τῆς φιλαγνθρωπίας του, διὰ τῶν
ἔργων τῆς χριστικηῆς ἀγάπης.

Τῶν πεπερασμένων ὄριων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος μὴ ἐπι-
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τρεπόντων αὐτῷ τὴν σύγχρονον περὶ πολλὰ πράγματα ἐνασχόλησιν, δὲν δυνάμεθα ἀκκταπαύστως νὰ διακούμεθα τὸν Θεὸν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ποικίλων ἀσχολιῶν καὶ τῆς τύρβης τοῦ ἡμετέρου βίου. 'Αλλ' οὐδὲ ὀφείλομεν νὰ ἀσχολώμεθα διηνεκῶς περὶ τὰ θεῖα, διότι καὶ νὰ προσευχώμεθα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐργαζώμεθα ὀφείλομεν. Δυνάμεθα δμως νὰ ἴδιοποιηθῶμεν ἀρχάς τινας σωτηρίους, νὰ θέσωμεν κανόνας τινὰς ἀπαρχέατους τῆς ἡμετέρας διαγωγῆς, οὓς νὰ ἔχωμεν ἀείποτε πρὸ ὀφθαλμῶν ἐν πάσαις ταῖς πράξεσιν ἡμῶν. Τῇ δὲ βοηθείᾳ τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων αὐτῶν, καὶ μεσούσης τῆς ἡμέρας, ὅτε ἐν τῷ μέσῳ τῆς ἐνεργητικότητος καὶ τοῦ ἡμερησίου ἡμῶν ἔργου ἴστάμεθα, ἕκκστος δύναται νὰ ἐπιθεωρήσῃ ἔστω καὶ ἐπιτροχάδην τὰ ἥδη κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην πεπρωγμένα καὶ νὰ εἴπῃ ἐν ἔκυτῷ τὰ ἑξῆς: «Ἐξεπλήρωσα μόρα γε εὐσυνειδήτως ἀπαντα τὰ καθήκοντά μου;

'Ανοίκειός τις κλίσις δέν με παρέσυρεν εἰς ἀθεμίτους πράξεις καὶ ἀγόστια φρονήματα, ἔνεκκ τῶν ὄποιων θέλω μετανοήσει; Κατέστην ὀφελιμὸς εἰς τινὰ; 'Ἐγενόμην εἰς τινὰ αἴτιος γχρᾶς, δι' ἣν θέλει μὲ εὐλογεῖ; "Ο, τι δὲν ἔπρεψε ἢ δὲν ἡδυνήθην νὰ πράξω κατὰ τὸ πρῶτον ἡμίσου τῆς ἡμέρας, τοῦτο θέλω πράξει, εἰ δυγκτόν, ἐντὸς τοῦ δευτέρου ἡμίσεος. 'Η παροῦσα ἡμέρα δὲν πρέπει νὰ εἴνε ἐκ τῶν γειροτέρων τοῦ βίου μου' τούλαχιστον ἡς μὴ εἴνε ἐκ τῶν μελλουσῶν νὰ μαρτυρήσωσί ποτε κατ' ἐμοῖ.

Οὐδὲν δύναται ν' ἀποτρέψῃ ἡμᾶς κατὰ τὴν μεσημέριαν ἐκάστης ἡμέρας ἀπὸ τοιούτων στιγμιώτων σκέψεων. Καὶ ἐν μέσῳ τῶν ἀσχολιῶν ἡμῶν ἀρκοῦνται εὐρίσκομεν πρὸς τοῦτο καιρόν. "Εχομεν ἄρα καθῆκον τοικῦτα νὰ σκεπτώμεθα. Τοικῦτα δὲ σκεπτόμενοι καὶ κατὰ τὰς σκέψεις ταύτας ῥυθμίζοντες τὰς πράξεις ἡμῶν καὶ ἀπασχαν τὴν διαγωγὴν ἡμῶν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀναγκῶν καὶ τῶν πραγμάτων τοῦ καθημερινοῦ βίου, ἀποκτῶμεν πολύτιμόν τι γρῆμα, ὅπερ δὲν ἀγοράζεται ἀντὶ γρυσίου, γρῆμα ὅπερ δὲν δύναται ἀπὸ πολλῶν ἀπροσδοκήτων κακῶν ν' ἀπαλλάξῃ ἡμᾶς, γρῆμα, ὅπερ ἐστὶ τὸ κακλίτερον καὶ ἀσφαλέστερον ἔρυμα τῇ ἐσωτερικῇ ἡμῶν εἰρήνης καὶ εὐδαιμονίας, ἥγουν ἀποκτῶμεν τὴν σύνεσιν καὶ τὴν ἀταραχίαν τῆς ψυχῆς εἰς τοὺς λόγους καὶ εἰς τὰ ἔργα.

“Η δὲ σύνεσις καὶ ἀτακροῖς αὕτη τῆς ψυχῆς εἰσιν ἀναγκαῖαι, οὐχὶ τόσον κατὰ τὰς ἡτούχους πρωΐας ὥρας οὐχὶ τόσον ἐν τῇ μονάσει τῆς ἑσπέρας, ὅσον ἐντὸς τοῦ θιαρύθου τῶν αὐθημερινῶν πρωγμάτων, ἐντὸς τοῦ μεγάλου πλήθους τῶν ἀσχολιῶν, ἐν ταῖς σχέσεσι καὶ ἐν τῇ συναντήσει φίλων καὶ ἔχθρῶν γρηστῶν καὶ κακῶν ἀνθρώπων. Ἐν ταῖς τελευταίνις ταύταις περιστάσεσι πρὸ πάντων ἐστὶν ἐπάναγκες οὐδὲν ἀπερισκέπτως νὰ λέγωμεν ἢ νὰ πράττωμεν, ἀλλὰ νὰ ἔξετάζωμεν προηγουμένως ἢν δ, τι μέλλομεν νὰ εἴπωμεν ἢ νὰ πράξωμεν εἶνε δίκαιον, φρόνιμον, φιλάνθρωπον.

“Υπὸ τοιούτων σκέψεων ἐγδυγχρούμενος ὡς χριστικέν, ἐπανέρχου ἐν τῷ κύκλῳ τῶν τετκαγμένων σοι ἔργων. Ἔσο δὲν οὐδὲν ὁ πρῶτος δίδων διὰ τοῦ ζῆλου καὶ τῆς δραστηριότητός σου τὸ παρόδειγμα ἀληθοῦς καὶ ἐπαξίου εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν πανάγκαθον Δημιουργόν, ἔνεκεν τῶν παρ’ Αὐτοῦ δοθεισῶν σοι νοερῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων. Ὅπαγε καὶ ἀπόδειξον κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αὐθηκόντων τοῦ ἐπακγγέλματός σου ὅτι ἀληθῶς ἐπιζητεῖς αὐτὸν τὸν σκοπὸν τῆς θείας Προνοίας, καταγινόμενος εἰς ὠφέλιμην ἔργη καὶ ποιῶν γρῆσιν τῶν φυσικῶν καὶ ἐπικτήτων πλεονεκτημάτων σου ἐπ’ ἀγαθῷ τῶν τέκνων σου, τῆς πατρίδος σου, ὅλων τῶν ἀνθρώπων. Ηὕτω δὲ ἐναγγόλησις γράψιμος, πᾶσαν ἔργασίαν παραγγιγανή, ὅσον εὐτελής καὶ ἢν εἶνε συντελεῖ εἰς τὴν κοινὴν εὐπραγίαν.

“Ἐπιμελοῦ τὸ ἐπιτήδευμά σου καὶ ἐκτέλει τὰ ἐδ̄ αὐτοῦ αὐθηκούτα μετὰ σφοδρότητος καὶ γρήσε. Ἡ φοιδρότης τοῦ προσώπου σου, μαρτυροῦσσα περὶ τῆς ἐσωτερικῆς σου κατακρείκς, ἀναθηρύγει τοὺς ἀποκάμνοντας καὶ διαδίδεται καὶ εἰς τοὺς περὶ σέ. Ἄλλως τε, ὅσα ἡδέως πράττεις, εὐκολώτερον καὶ αὐλλάτερον ἐκτελοῦνται.

“Ἐπιτέλει τὸ ἔργον σου, τὸ ἐπάγγελμά σου οὕτως, ὅστε νὰ σου περιποιηῇ τιμὴν. Θέλεις δὲ βεβαίως τιμηθῆ, κατὰ τὴν ἐκπλήρωσιν μετ’ αὐστηρῆς εὐσυνειδησίας πράττης καὶ πάντοτε μετ’ ἀδιαφθόρου τιμιότητος πολιτεύοντα, καὶ εἰς ἐκκοστον ἀποδίδῃς τὸ ἀνηκον εἰς αὐτόν. Ἡ ἐντεῦθεν ἐμπιστοσύνη τῶν συμπολιτῶν σου θέλει φέρει τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ ἐπὶ σὲ καὶ ἐπὶ τὸν οἶκον τὸν

τόν, καὶ θέλει στρώσει ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τὴν ὄποίκην διαχνύεις κατὰ τὸν περόντα βίον, ὡς εὔσομα ψύχη, ἀπέίρους μικρὰς ἥδονάς, τὰς ὄποίκης δὲν δύνασαι ν' ἀποκτήσῃς διὰ γρημάτων.

"Επιτέλει τὸ ἐπιτήδευμά σου, τὴν καθημερινὴν ἑργασίαν σου μετὰ τῆς τάξεως καὶ τῆς ἀκριβείας, αἵτινες εἶνε τὸ ἡμεῖς παντὸς ἔργου. Προσφέρου εὐμενῶς πρὸς ἐκείνους, οἵτινες βοηθοῦσιν εἰς τὸ ἔργον σου, ἢ ἐξαρτῶνται ἀπὸ σοῦ, ἢ τῶν ὄποίων προίστασκι.

"Ἐσο πρὸς αὐτοὺς πατέρ, μήτηρ, φίλος, διδάσκαλος, σύμβουλος. Οὐδαμοῦ δύνασαι εὐκολώτερον νὰ ἐκδηλώσῃς τὴν φιλανθρωπίαν σου. Οὐδαμοῦ ταχύτερον ἀνταμείβεται ἢ ἀγκαθότης τῆς καρδίας σου, ἢ ὅσον ὅπου πατρική τις προσάγγορευσις ἢ παρηγορία, φιλικὸν βλέμμα θικρούνσεως ἢ ἀμοιβῆς σὲ καθιστῷ προσφιλῆ εἰς πάντας, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας φιλόνεικον καὶ στρυφὸν ἥθος, τρόπων γαλεπότης καὶ διηνεκής δυσαρέστησις καὶ μέμψις ἀπωθοῦσι καὶ τοὺς καλλιτέρους καὶ πικρίαν ποτίζουσιν αὐτούς. Ἐπὶ τοὺς περὶ σέ, εἰς αὐτὴν τὴν ἀκμὴν τῶν ἔργων τῆς ἡμέρας σπείρουν ἀφθονον χροάν, καὶ θέλεις βεβίως θερίσει τοὺς ώραίους αὐτῆς καρπούς πρὸ τῆς ἑσπέρας.

Οὕτω πολιτεύομενος, τοιαῦτα πράττων, θέλεις ἀποδείξεις κάλλιον ἢ διὰ κενῶν λόγων τὴν εὐγνωμοσύνην σου πρὸς τὸν οὐρανὸν σου Εὐεργέτην. Τοιουτοτρόπως ἔκαστον τῶν ἡμερησίων σου ἔργων θέλει λαμπρύνει τὴν ἐνθερμόν σου πίστιν. Οὕτως ἡ ὥρα τῆς μεσημβρίας θὰ εἶναι εἰς σὲ ὡς ἐν μέσῳ ἀορτῆς ἀνάπονησις, ἐξ ἣς θέλεις βλέπει τὰ ἀγαθὰ καὶ ωφέλιμα ἔργα, ὅσα ἥδη ἐπράξας καὶ ὅσα θέλεις εἰσέτι πράξει.

Πάτερ, ὁ Πάτερ Οὐράνιε, ὁ δίδων εἰς ἡμᾶς τὸν ἐπιούσιον ἡμῶν ἀρτον, πόσον ἀναξίως ἔλαθον πολλάκις τὸν ἀρτον αὐτὸν ἀπὸ τῆς γειρός Σου! Ηότον σπανίως ἐνεθυμήθην, ὅτι ἀγεν τοῦ ἐλέους Σου ἥθελον εἶναι ὁ ἐλεεινότατος τῶν θυητῶν, ὅτι διὰ τῆς εὐλογίας Σου ὑπερεπλήσθη ἀγαθῶν ὁ οἰκός μου. Εἰς σὲ μόνον ὀφείλω γάριν, Πάτερ, ὅτι ἀναπνέω, ὅτι ζῶ, ὅτι ἔχω δυνάμεις ἵνα καταστῶ γρήσιμος καὶ ωφέλιμος εἰς τοὺς περὶ ἐμὲ καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν, εἰς τὴν ὄποίκην μὲ κατέταξα. Καὶ ὅμως ποσάκις ἐλησμόνησα τὴν ἀγκαθοποιίαν Σου! Ποσάκις ἀπέδωκα τὴν περιουσίαν καὶ τὴν κοι-

νωνικήν μου θέσιν καὶ πάνθ' ὅσκη κέντημαι· καὶ πᾶν δὲ τι εἴμαι
μόνον εἰς τὴν ιδίαν μου φρόνησιν, εἰς τὴν πρόνοιάν μου, εἰς τὴν
ἐμὴν ἐπιμέλειαν καὶ δραστηριότητα, εἰς τὰ προτερήματα τὰ ἐμά!·
Ἄλλὰ Σύ, πανύψιστε Θεέ, οὐδόλως ἀποκάμνεις εἰς τὰς εὐεργε-
σίας Σου, καὶ τὸ ἔλεος Σου, ὃς ὁ ἡλιός Σου, λάμπει ἀνωθεν εὐ-
γενῶς καὶ ἐπ' ἐμὲ τὸν ἀντάξιον, ὃς ἐπὶ τοὺς ἀξίους.

"Ογι, δὲν θέλω ἐπιμείνει πλειότερον ἐν τῇ ἀγαριστίᾳ μου
ταύτῃ. Πάσκα μετημέθικα θέλει μοι ἀνακιμνήσκει τὸν ἀπειρον
ἀγκαθότητά Σου καὶ τὸ ακθῆκον, δπερ ἔχω πρὸς Σέ, νὰ Σοὶ δει-
κνύω τὴν εὐγνωμοσύνην μου διὰ τῆς καλῆς γρήσεως τῶν δυνά-
μεων καὶ τῶν λοιπῶν δώρων Σου.

Τὴν εὐγνωμοσύνην μου, λέγω. Φεῦ! πῶς δύναμαι νὰ ἀποδώσω
τὴν ὄφειλομένην εἰς Σὲ γράπι; Τί δύναμαι νὰ δώσω, δπερ νὰ μὴ
ἔλαβον παρὰ Σοῦ; "Απασκή εὐγνωμοσύνη μου εἰς μόνην τὴν
εὐδαιμονίαν μου ἀπολήγει διότι Σὺ μέν, Πάτερ πανάγκαθε, οὐδὲν
ἄλλο παρ' ἐμοῦ ζητεῖς η̄ αὐτὴν τὴν εὐδαιμονίαν μου, ἐγὼ δὲ
προσπαθῶν νὰ Σοὶ δώσω δείγματα τῆς εὐγνωμοσύνης μου διὰ
τῆς ταπεινῆς προσφορᾶς ἀγκαθῶν ἔργων, πρὸς αὐτὴν τὴν εὐδαι-
μονίαν μου σπεύδω. Ω πανοίκια μον Θεέ! πόσην μέγας Σὺ είσαι!
πόσον δὲ ἀνάξιος ἐγὼ εἴμαι τῆς ἀπείρου σου εὐπλαγγίας!

"Ω τίλιε δικαιοσύνης καὶ ἀγκαθότητος! ἔσο δεδοξασμένος εἰς αἰώ-
νας αἰώνων. Σοὶ μόνῳ πρέπει πᾶσκα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις!

ΤΕΛΟΣ

0020561364
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

